

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REKLAMCILIK VE TANITIM BİLİM DALI

**TÜKETİM KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA YAVAŞ KENT HAREKETİ:
YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME**

Doktora Tezi

AYŞE DUYGU URAK AVAN

İstanbul, 2021

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REKLAMCILIK VE TANITIM BİLİM DALI

**TÜKETİM KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA YAVAŞ KENT HAREKETİ:
YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME**

Doktora Tezi

AYŞE DUYGU URAK AVAN

Danışman: PROF. DR. NURHAN BABÜR TOSUN

İstanbul, 2021

ÖZET

TÜKETİM KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA YAVAŞ KENT HAREKETİ: YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME

Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi, küreselleşmenin yarattığı olumsuz kültürel değişime ve metropol yaşamının hız ve tüketim endeksli yaşam biçiminin neden olduğu yabancılaşma hislerine karşı bir “yaşam alternatifi” sunmaktadır. Yavaş Kentler, bireylerin “daha iyi bir yaşama” sahip olabileceği, kendi gerçek ihtiyaçları ve yeteneklerini fark edebildiği, bireysel özgürlükleri bağlamında kendilerini geliştirebilmelerine imkân tanıyan “güvenli sığınaklar” olarak tanıtılmaktadır. Dünyada 264 adet Yavaş Kent bulunmakta, Türkiye’de ise bugün sayısı 18’e ulaşan kentlerin ilki, 2009 yılında Yavaş Kent unvanı alan İzmir’e bağlı Seferihisar İlçesi olmaktadır. İlçe, aldığı bu unvan ile markalaşmış ve metropol yaşamından yorulan kişiler için bir yaşam alternatifi oluşturmuştur. Ancak gördüğü talep ile önemli oranda nüfus artışı yaşayan Seferihisar, metropollere ait sorunları yaşamaya başlamış, karşıt olduğunu üreten bir paradoks yaratarak, gelenlerin gitmek istemeleriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu çalışma, Seferihisar’ın Yavaş Kent unvanı almasının ardından girdiği değişim sürecini, metropol yaşamını terk ederek sakin bir yaşam arayışıyla gelenler üzerinden değerlendirme çabasıdır. Fenomenolojik yaklaşımla ilerleyen bir araştırma deseniyle; Türkiye’nin 3 büyük kenti (metropolü) olan İstanbul, Ankara ve İzmir’den gelip ilçeye yerleşen 7 kişi ile yürütülen derinlemesine görüşmelerin yanı sıra doküman analizi, uzman görüşü ve gözlem gibi veri toplama tekniklerine başvurulmuştur. Tematik düzenlemenin ardından betimsel analiz ile veriler çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşme bağlamında Yavaş Kent Seferihisar gibi Yavaş Kentler seçeneğinin, kapitalist kentsel koşulları yeniden üretmesi nedeniyle bir yaşam alternatifi olmayabileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle bireysel özgürlüğün mekânsal değil, zihinsel olması gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak, gündelik yaşam kuramları ile yavaş yaşam felsefesi birlikte ele alınarak metropol yaşamından çıkmadan özgürleşmenin mümkün olup olmadığı tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yavaş kent, tüketim kültürü, yabancılaşma, gündelik yaşam, fenomenolojik araştırma

ABSTRACT

CITTASLOW MOVEMENT IN THE CONTEXT OF CONSUMER CULTURE: ESCAPE FROM ALIENATION AND INDIVIDUAL EMANCIPATION

The Cittaslow Movement offers an “alternative life” against the negative cultural change created by globalization and the alienation feelings caused by the metropolitan lifestyle based on speed and consumption. Cittaslows are promoted as “safe shelters” where individuals can have a “better life” and enable them to develop themselves in the context of their individual emancipation by realizing their real needs and abilities. Today, there are 264 Cittaslows all around the world and 18 of them are existing in Turkey. The first Cittaslow of Turkey is Seferihisar, district of İzmir, owned the “Cittaslow” title at 2009. After that title, Seferihisar has become a brand and offered an alternative lifestyle for people who are tired of fast metropolitan life. However, Seferihisar faced a significant population increase and started to experience problems belonging to metropolitan cities. Thus it started to lost its tranquility and it had to face the fact that some inhabitants already want to leave and a paradox occurred. This study attempts to evaluate the transformation process that Seferihisar entered after it was entitled to be a Cittaslow, through those who left the metropolitan life and came in search of a quiet life. With a research design that progresses with a phenomenological approach, in depth interviews were conducted with 7 people, settled down in Seferihisar from the 3 largest cities of Turkey (İstanbul, Ankara, İzmir). Besides, document analysis, expert opinion and observation constituted the other techniques for data collection. After the thematic arrangement, the data were analyzed with descriptive analyzing method. As a result of the findings, it was understood that the option of small cities like Cittaslow Seferihisar, in the context of liberation from alienation and individual emancipation, may not offer an alternative living because it reproduces the capitalist urban condition: For this reason, based on the idea that individual freedom should be mental, not spatial, it was discussed whether it is possible to gain emancipation without leaving the metropolitan conditions through the theories of daily life together with the philosophy of “Slow Living”.

Keywords: Cittaslow, consumption culture, alienation, daily life, phenomenological research

ÖNSÖZ

Kentsel yaşam koşullarının sebep olduğu yabancılaşmadan kurtuluşu ve bireysel özgürleşmeyi Yavaş Kent Seferihisar örneğinde anlama çabasında olan bu çalışma süresince hem akademik alanda hem de yaşama dair zorlukları aşmamda bana klavuzluk eden tez danışmanım Prof. Dr. Nurhan Babür Tosun'a öncelikli olarak teşekkür ederim. Tez izleme komitemde bulunan Doç. Dr. Betül Özkaya'ya özellikle nitel araştırma konusundaki yardımları ve Doç. Dr. Öykü Ezgi Yıldız'a pozitif enerjisi ve okuma önerileri için çok teşekkür ederim. Önceden izleme komitemde yer alan ancak sonradan ayrılmak durumunda kalan değerli hocam Prof. Dr. İlker Bıçakçı'ya ayrıca teşekkür ederim.

Tez sürecinde yaşadığım her zorlu veya mutlu günümde benimle aynı şekilde hisseden, benim can arkadaşlarım, sevgili hoca hanımlara; Doç. Dr. Pelin Aytemiz, Doç. Dr. Ceyda Kuloğlu, Dr. Öğr. Üyesi Lale Şıvgın Dünder ve Zeynep Işıl Işık Dursun'a özel olarak teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında içtenlikle yaptıkları yardımlar ve anlatımları için araştırma katılımcılarına bir kez daha teşekkür etmek isterim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi, tüm doktora sürecim boyunca maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen, her konuda ve koşulda yanımda olan canım aileme; canım annem Prof. Dr. Gediz Urak'a, canım babam Yalçın Urak'a ve canım ablam Meriç Urak Çetin'e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak sevgili çekirdek ailem... Doktora tezi denilen bu zor süreçte her türlü sabrı gösteren, üzüntüme, mutluluğuma ortak olan, canım arkadaşım, dostum, sevgili eşim Selçuk'a teşekkür ederim. Biricik kızım Zeynep Özakıncı'ya ise hayatın zorladığı her an güleryüzüyle ve sevgisiyle beni hayata bağladığı için teşekkür ederim...

A.Duygu URAK AVAN
İstanbul, 2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
1. TÜKETİMİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YÖNÜ	
1.1 Tüketim Kavramı ve Gelişimi	5
1.1.1 Üretim Toplumundan Tüketim Toplumuna Geçiş	5
1.1.2 Fordizm	8
1.1.3 Postfordizm	9
1.1.4 Modernizm ve Postmodernizm	11
1.2 Sosyal Ve Kültürel Bir Süreç Olarak Tüketim	14
1.2.1 Postmodern Tüketim Kültürü	14
1.2.2 Postmodern Tüketim Kültüründe Birey	17
1.2.3 Postmodern Kent Yaşamı ve Tüketim Kavramı	19
1.3 Küreselleşme ve Tüketim Kültürü	21
1.3.1 Neo-liberal Kapitalizm Dönemi ve Kültürün Küreselleşmesi	22
1.3.2 Yerel Kültürlerin Tüketime Entegrasyonu: Postmodern Tüketim ve Yerel Farklılıklar	23
2. GÜNDELİK YAŞAMDA YABANCILAŞMA ve BİREYSEL ÖZGÜRLÜK	
2.1 Yabancılaşma Kavramı	25
2.1.1 Marx ve Öncüllerinde Yabancılaşma	25
2.1.2 Marx'tan Sonra Yabancılaşma Kavramı	28
2.1.2 Gündelik Yaşam, Tüketim ve Yabancılaşma	30
2.2 Yabancılaşmadan Kurtuluş Ve Bireysel Özgürleşmeye Dair Görüşler	31
2.2.1 Gündelik Devrimler Yoluyla Özgürleşmek: Lefebvre	31
2.2.2 Gündelik Yaratıcı Taktikler ve Özgürleşme: DeCerteau	32
2.2.3 Psikocoğrafya: Sitüasyonistler	34
2.2.4 Yeni Toplum Anlayışı: Erich Fromm	35
2.2.5 Kentsel Girişimcilikten Doğan Alternatifler: David Harvey ..	36
2.2.6 Total Bir Zihinsel Uygulama Olarak Tüketim: Baudrillard Ve Frankfurt Okulu	36
3. YAVAŞ KENT HAREKETİ	
3.1 Yavaş Hareketi'nin Ortaya Çıkışı Ve Alt Alanları	39
3.1.1 Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi	42
3.1.2 Yavaş Ebeveynlik ve Yavaş Okul	44

3.1.3 Yavaş Medya.....	46
3.1.4 Yavaş İşletmecilik.....	47

Sayfa No.

3.1.5 Yavaş Moda.....	48
3.2 Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi.....	49
3.2.1 Yavaş Kent Yapısı.....	50
3.2.2 Yavaş Kent Olma Kriterleri ve Dünyadaki Örnekleri.....	51
3.2.3 Türkiye’deki Yavaş Kentler ve Yavaş Kent Seferihisar....	53
3.2.4 Seferihisar’da Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri Bağlamında Yapılan Uygulamalar.....	54

4. YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME BAĞLAMINDA YAVAŞ KENTLER ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

4.1 Araştırmanın Amacı Ve Önemi.....	58
4.2 Araştırma Problemi.....	60
4.3 Araştırmanın Sınırları.....	61
4.4 Araştırma Metodolojisi.....	62
4.4.1 Nitel Araştırma Deseni ve Fenomenolojik Yaklaşım.....	62
4.4.2 Veri Toplama Teknikleri.....	64
4.4.3 Araştırma Evreni ve Örneklem.....	66
4.4.4 Veri Analizi.....	67
4.4.5 Bulguların Sunumu ve Yorumlanması.....	69
4.4.5.1 <i>Tema-1: Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında</i> <i>Yavaş Kent Seferihisar</i>	71
4.4.5.2 <i>Tema-2: Köy- Kent Ayrımının Silikleşmesi Bağlamında</i> <i>Yavaş Kent Seferihisar</i>	106
4.4.5.3 <i>Tema-3: “Yavaşlık” Bilincini Yaymak</i>	126

5. SONUÇ VE ÖNERİLER..... 143

KAYNAKLAR..... 161

KISALTMALAR

AVM	Alışveriş Merkezi
YYDD	Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
BBOM	Başka Bir Okul Mümkün Derneği

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1.1 : Fordist ve Postfordist Üretim Dönemlerinde Tüketimin Arttırılmasına Yönelik Stratejiler.....	10
Tablo 1.2 : Modernite Ve Postmodernite Arasındaki Farklar.....	13
Tablo 1.3 : Postmodernizmin Ana Temaları.....	16
Tablo 3.1 : Dünyadaki Yavaş Kentlerin Listesi.....	52
Tablo 3.2 : Seferihisar’da Yavaş Kent Kriterleri Bağlamında Yapılan Uygulamalar.....	56
Tablo 4.1 : Seferihisar’ın Yıllara Göre Türkiye’nin Üç Büyük Kentinden Aldığı Göçün Toplam Aldığı Göçe Oranı.....	61
Tablo 4.2 : Fenomenolojik Yaklaşım Ekseninde Araştırma Deseni.....	63
Tablo 4.3 : Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Teknikleri.....	66
Tablo 4.4 : Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	69
Tablo 4.5 : Betimsel Analiz İçin Belirlenen Temalar Ve Alt Başlıkları.....	71
Tablo 4.6 : Katılımcıların Seferihisar’ı Tercih Etme Sebepleri.....	74
Tablo 4.7 : Seferihisar’ın Yıllara Göre Aldığı Toplam Göç İçerisinde Lise ve Yükseköğrenim Mezunu Kişilerin Oranı.....	77
Tablo 4.8 : Yerel Yönetimin Gelen Nitelikli Göçten Beklentileri ve Nitelikli Göçün Yaptığı Katkıların Sunumu.....	80
Tablo 4.9 : Katılımcıların Metropol Yaşamında Hissettikleri Yabancılaşmaya Dair Söylemleri.....	83
Tablo 4.10 : Seferihisar’da Gündelik Yaşam Pratikleri.....	86
Tablo 4.11 : Seferihisar’da Kadınların Sosyal ve Ekonomik Değişimi.....	101
Tablo 4.12 : Yavaş Kent Unvanı Sonrası Seferihisar’da Nüfus Artışı ve Etkileri.....	106
Tablo 4.13 : Seferihisar’a Artan Talep Sonrası Artan Yapılaşma ve Emlak Fiyatları.....	109
Tablo 4.14 : Yerel Yönetimin Yetki Azlığı ve Yavaş Felsefesinin Adaptasyon Sorunu.....	111

Tablo 4.15 : Seferihisar’da Yavaş Kent Unvanı Sonrası Kent Göstergelerinin Artışı.....	120
Tablo 4.16 : Gelen Nitelikli Göçün Seferihisar’dan Gitme İsteği.....	124
Tablo 4.17 : Tema-1: Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında Yavaş Kent Seferihisar.....	147

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 3.1 Slow Food Logosu.....	43
Şekil 3.2 Cittaslow Logosu.....	50
Şekil 4.1 Veri Analizinin Bileşenleri: Miles ve Huberman’ın Etkileşimli Modeli.....	68
Şekil 4.2 “Yavaş Yaşa” Reklam Kampanyası Görselleri.....	132
Şekil 4.3 YYDD “Facebook” Hesabında Kampanya Görselleri Üzerinde Yer Alan Metinler.....	133
Şekil 4.4 “Yavaş Yaşa” Kampanyasının 1 Haftalık “Facebook” Etkileşimi Grafiği.....	133
Şekil 4.5 Seferihisar’ın Yavaş Kent Olarak Markalaşmasının Neden Olduğu Problemler.....	149
Şekil 4.6 Yavaş Kent Seferihisar’ın Yabancılaşmadan Kurtuluş ve Bireysel Özgürleşmeyi Mümkün Kılan Bir Yaşam Alternatifi Olup Olmadığına Dair Kuramsal Modeli.....	157

GİRİŞ

Endüstriyel kapitalizmle birlikte tüketim alanında yaşanan değişimler, toplumsal ve kültürel değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin neden olduğu süreçleri ve tüketim olgusunu derinlemesine anlayabilmek adına Robert Bocock, *Tüketim* (2009) adlı eserinde; günümüz tüketim kültürünü Marx'ın yabancılaşma kuramı ekseninde, eleştirel ve sosyal kuramsal bir yoldan analiz etmeye çalışmaktadır. Bocock, günümüz tüketimini derinlemesine anlayabilmek için felsefe temelli bir yaklaşımın gerekliliğine dikkat çekmekte ve “milyonlarca insanın yapmaktan hoşlandığı bir şey için eleştirel bir bakış açısı niçin gereklidir?” diye sormaktadır (2009: 52). Bu sorudan hareketle bu çalışma, metropollerdeki yaşamlarında yabancılaşma hisseden ancak özgürleşmeyi arzu eden bazı bireylerin, diğer milyonlarca insandan farklı yaşam biçimleri düşlemelerine neden olan koşulları veya süreçleri derinlemesine anlama çabasındadır. Bunun yanı sıra çalışma, farklı yaşam koşullarının, diğer bir deyişle; yabancılaşmadan kaçış ve özgürleşmeyi mümkün kılan yaşam alternatiflerinin olup olmadığını sorgulamaktadır. Nitekim kapitalizmin bir düsturu olan “iyi yaşam”, herkes için aynı anlama gelmeyebilmektedir. Bu bağlamda yavaş kentler, günümüzde kapitalizmin zorunlu kıldığı kentsel ve toplumsal koşulları yaşamaktan yorulmuş, hız duyumu açısından sakın bir yaşama kavuşma, çalışma ve endüstrileşmiş boş zaman döngüsü yerine yetenekleriyle gerçek ihtiyaçları arasında denge kurabilme arzusundaki kişiler için *alternatif mekânlar* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kapitalist değerler olan hız ve tüketime endeksli yaşamın gerçekten var olmak anlamına gelmediği, bunun yalnızca hayatta kalmak olduğunu öne süren Yavaş Hareketi'nin kentsel boyuta adaptasyonu olan Yavaş Kent Hareketi; insanların “içinde bulundukları zaman ve mekân içerisinde mutlu olmalarını sağlayabilecek güvenli bir sığınak” olarak tanıtılmaktadır (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 2). Araştırma, yabancılaşma hislerinin karşısında bir özgürleşme potansiyeli barındıran yavaş kentlerdeki yaşam biçiminin, tüketim kültürü hâkimiyetindeki bir gündelik yaşamdan kurtularak, bireysel özgürleşmeye imkân tanıyan gerçekçi bir yaşam alternatifi sunup sunmadığını sorgulamak amacıyla. Buna ek olarak, araştırmanın alt sorularının cevabını aramak için; bireylerin bütünsel olarak “yavaş yaşam” felsefesini benimseyerek, metropol yaşamı içerisindeki yaşamlarına devam ederken, bireysel özgürlüğe ulaşmalarının olanaklı olup olmadığı da gündelik yaşam kuramları odağında tartışılmıştır.

Yabancılaşma hisleri, özgürleşme arzusu ve bunların karşısında, bir yaşam alternatifi olarak beliren yavaş kentler bağlamında daha derinlemesine bilgiye ve anlayışa ulaşmak, amacıyla fenomenolojik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu çerçeveden yola çıkılarak, derinlemesine görüşme, gözlem, doküman incelemesi ve uzman görüşü alınması gibi veri toplama tekniklerine başvurulmuş, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak adına çeşitleme (triangulation) stratejisi uygulanmıştır. Amaçsal örneklem tercih edilerek, kaynak kişilerden diğer katılımcılara ilerlemeyi sağlayan kartopu örneklem ile 7 katılımcı ile enformel sohbet tarzı

görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüketim kültürüne ait göstergelerin ve kentsel yaşam koşullarına bağlı sıkıntıların yoğun olarak hissedildiği, Türkiye'nin 3 metropolü olan İstanbul, Ankara ve İzmir'den gelmiş ve metropollerdeki çalışma yaşamlarını tamamen bırakıp Seferihisar'da yeni bir hayat kurmuş, burada ekonomik etkinlikte bulunmakta olan kişiler araştırma örneklemini oluşturmuştur. Uzman görüşü için Seferihisar Belediyesi eski Başkanı Tunç Soyer ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Bülent Köstem ile görüşülmüş, doküman verileri için ise Seferi Keçi adlı yerel dergiden, yine amaçsal örneklem yöntemiyle metinler seçilmiştir.

Araştırmanın veri analizi aşamasında, Miles ve Huberman'ın etkileşimli veri analizi modeli benimsenerek veriler, önceden belirlenen kavramsal çerçeve doğrultusunda yapılan veri azaltımının (kodlama) ardından tematik bir düzene oturtulmuştur. Elde edilen bilgilerden yola çıkılarak daha soyut kavramların tartışılacağı temalar belirlenmiş ve bu temalar çerçevesinden araştırma problemi ve alt problemlerinin yanıtları aranmıştır. Bu bağlamda temalar, kavramsal arka plandan çıkarsanan kuramlar ve kavramlar üzerinden yapılan sistematik analizin yanı sıra doğrudan alıntılar ve sembolik anlatımlarla ilerleyen betimsel analiz tekniğiyle tartışılmış ve yorumlanmıştır. Oluşturulmuş temalara ve alt başlıklarına dair veriler, daha düzenli, özetlenmiş ve bütünsel bir bakışı sağlamak amacıyla tablolar şeklinde sunulmuştur.

Betimsel analiz için gerekli olan kavramsal arka plan üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; günümüzde metropol yaşamında yabancılaşma hislerinin derinleşmesine neden olan tüketim kavramı tarihsel olarak ele alınmış, tüketimin sosyal ve kültürel bir süreç haline geldiğine dikkat çekilmiştir. Fredric Jameson, toplumsal olan her şeyin kültürel hale geldiğini ve bu kültür alanının postmodernist nosyonlarla tanımlanabileceğine dikkat çekmektedir (Featherstone, 2013: 31; Jameson, 2011: 91). Bu bağlamda postmodernizmin ana temalarından söz edilerek, postmodern kültürde farklılaşan birey tanımlamaları, kent yaşamında değişen toplumsal koşullar ve dolayısıyla gündelik yaşamın inşasında tüketimin rolü üzerinde durulmuştur. Bunlara ek olarak, tüketimin, ulusal sınırları tanımayan global bir kültür haline gelişi (Appadurai, 1990), küreselleşme olgusuyla birlikte ele alınmasını gerekli kılmıştır. Nitekim Yavaş Kent Hareketi, küreselleşmeye bağlı olumsuz kültürel değişimin yönüne karşı bir protestoyu içermektedir (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 8). Küreselleşme, yerel özellikleri yok etmekte ve tüketim temelli bir kültürel yapı ortaya çıkarmaktadır. Bunun karşısında yavaş kentler, kendi otantikliklerini koruyarak bu tekdüze kalıplara direnen bir yapı sunmaktadır. Ancak, kapitalizmin neo-liberal olarak adlandırılan 1970 sonrası döneminde kültürün küreselleşmesi ve bu süreçte yerel kültürlerin de metalaşarak, küresel rekabete dâhil edilmeleri söz konusudur. Dolayısıyla çalışmanın bu ilk bölümünde, yavaş kent felsefesi ve uygulamalarını değerlendirebilmek adına küresel kapitalist sistemde yerel kültürlerin tüketim sürecine entegrasyonu üzerine bilgilere de yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde esasen, temaların oluşturulması ve betimsel analizin yapılabilmesi için temel oluşturan yabancılaşma kavramı ve gündelik yaşam eleştirileri kapsamındaki kuramsal görüşleri ve bilgileri içermektedir. Bu bölüm, yabancılaşma kuramını, günümüz tüketim kültürü ve metropollerdeki toplumsal koşullar bağlamında okuyan gündelik yaşam kuramları temelinden ele almaktadır. Gündelik yaşamın çalışma hayatı ve tüketim kültürü tarafından ele geçirildiğini ileri süren kuramlar, kapitalist pratiklerin karşısına alternatif değerler ve uygulamalar koyma çabasıyla praksisçi özneyi diriltmeye çalışmaktadır. Gündelik yaşam kuramları, araştırmanın; yavaş yaşam felsefesiyle metropollerde yaşayarak bireysel özgürlüğü elde etmenin mümkün olup olamayacağı alt sorusunun çözümlenmesi için gerekli kuramsal çerçeveyi oluşturmaktadır.

Üçüncü bölümde, Yavaş Kent Hareketi'ni önceleyen Yavaş Yemek Hareketi ve ardından "yavaş" ön ekinin geldiği yavaş okul, yavaş ebeveynlik, yavaş işletme, yavaş moda, yavaş medya gibi bazı alt alanlarda yavaş felsefesinin nasıl uygulamaya geçirildiğine değinilmektedir. Böylelikle yavaş yaşam biçiminin pratikte nasıl karşılık bulduğu; bütünsel olarak yaşamlara nasıl adapte edildiğini görmek mümkün olmaktadır. Ardından bu bölümde, hem dünyada hem de Türkiye'de yavaş kentlerin yapısı ve yavaş kent unvanı alabilmek için yerine getirilmesi gereken kriterlerle ilgili bilgiler verilmektedir. Çalışmanın üç bölümden oluşan kavramsal arka planının sağladığı bilgiler ve yürütülen araştırmadan elde edilen veriler ekseninde araştırma problemi ve alt problemlerinin tartışılacağı tematik çerçeve oluşturmuştur. Bu bağlamda betimsel analiz için 3 tema belirlenmiştir.

Tema-1 başlığı altında, Yavaş Kentlerdeki yaşamın, metropol yaşamı karşısına koyduğu değerler, hareketin felsefesi, büyükşehirlerden göç eden kişilerin Seferihisar'ı tercih etme sebepleri, beklentileri, Seferihisar'daki gündelik yaşam pratikleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu analiz, Lefebvre'in gündelik hayata dair eleştirileri, şehir hakkı, heterotopik mekân gibi kavramları ile birlikte Rousseau ve Marx'ın yabancılaşma, yetenekler, ihtiyaçlar ve özgürlük kavramlarına bakışları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak Seferihisar'ın tercih edilme sebeplerinden biri olarak, çocukları Seferihisar'da doğaya yakın ve alternatif bir eğitim anlayışıyla büyütmek konusu da Tema-1 dâhilinde yer almaktadır. Öncelikle Yavaş Hareketine ve Yavaş Kentlere dair tanımlamalara ve görüşlere daha sonra da kişilerin Seferihisar'ı tercih etme sebeplerine yer verilmiştir. Ardından Seferihisar'daki yaşam Radikal İhtiyaçların Tatmini ve Seferihisar'da Gündelik Yaşam ile Seferihisar'da Çocukların Eğitimi ve Kadınların Üretime Katılımı olmak üzere iki alt başlıkta betimsel analiz yoluyla bahsedilen kavramlar çerçevesinden incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tema-2 esasen Lefebvre'in "topyekûn kentleşme" kuramından yola çıkmaktadır. Nüfusun kırsal mekânlarda yoğunlaşması, bu mekânlarda üretim araçlarının da yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda Lefebvre kent dokusu denilen şeyin, yalnızca şehirlerde oluşan

alanı değil, şehrin kırsal alan üzerindeki hâkimiyetini de kapsadığını kastetmektedir (Lefebvre, 2015: 9). Küresel süreçte köy-kent ayrımının silikleştiğini söyleyen Lefebvre ve ardından gelen David Harvey ve John Urry gibi kuramcıların görüşleri bağlamında Seferihisar'daki nüfus artışı ve getirdiği sorunlar, şehir göstergelerinin artışı ve topyekûn kentleşme, küresel kapitalist kültürün yeniden üretimi alt başlıklarıyla, elde edilen veriler aracılığıyla yorumlanmıştır.

Tema-3 kapsamında, Seferihisar'ın yavaş kent unvanı sonrası markalaşma süreci, yerel kültürlerin küresel rekabete dâhil edildiği neo-liberal politikalar üzerinden değerlendirilmiştir. Yavaş kentlerdeki nüfus artışına bağlı olarak yaşanan değişimler ve sorunların çözümü için metropollerde yavaş yaşamının yolunu göstermek adına yürütülmüş “yavaş yaşa” kampanyasından yola çıkılarak, metropol yaşamı içerisinde “yavaşlık bilinciyle” yaşamının mümkün olup olmadığı sorgulanmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise temalar arası ilişkiler incelenmiş, karşılaştırmalar yapılmış ve bu şekilde parçalardan bütüne giden tümevarımsal bir süreç izlenmiştir. Tema-1, 2 ve 3'ün tümevarımsal değerlendirilmesiyle oluşturulmuş; Yavaş Kent Seferihisar'ın yabancılaşmadan kurtuluşu ve bireysel özgürleşmeyi mümkün kılan bir yaşam alternatifi olup olmadığına dair kuramsal modeli oluşturulmuştur. Böylelikle verilerden anlamlı bir bütün oluşturularak, araştırmanın temel sorusu ve alt soruları kapsamında çözümler ve önermelerle bütüncül ve anlamlı sonuçlara ulaşabilmek mümkün olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKETİMİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YÖNÜ

1.1 TÜKETİM KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Tüketim; sözlük tanımı olarak, ihtiyaca yönelik bir ürünü satın almak, kullanmak ve atmak- yok etmek olarak tanımlanmaktadır (Odabaşı 1999: 4). Tüketimin; taleplerin karşılanması için gerekli mal veya hizmet gibi üretim biçimlerine ve paraya dayalı olan sosyal ve ekonomik bir ilişki biçimi olduğu dile getirilmektedir (Orçan 2004: 13). Fakat günümüzde tüketim kavramı yalnızca istek ve ihtiyaç karşılamaktan çok sembollerin ve değerlerin de tüketimi anlamını taşımaktadır. Modern dönemlerden farklı olarak yalnızca ekonomik bir yaklaşımla değil, kültürel ve sosyal bir olgu olarak tüketimden söz edilebilmektedir. Çünkü bugün tüketim, kendini ifade etme aracı olarak, göstergeler ve semboller içeren linguistik özelliğe sahip bir olgu haline gelmiş bulunmaktadır. Başka bir deyişle tüketim, sosyal kodları oluşturan ve yeniden üreten sembolik değiş-tokuşları içeren bir süreç olarak tanımlanabilmektedir. Baudrillard, tüketimin iletişim ve kültürün bütün boyutlarını hakimiyeti altına alan “total bir zihinsel uygulama” olarak tanımlanması gerektiğini söylemektedir (2011: 244, 245). Dolayısıyla Baudrillard’a göre tüketim; materyalist değil, idealist bir uygulama olmaktadır.

Tüketimin yalnızca ihtiyaca yönelik bir olgu iken kültürel bir süreç haline nasıl geldiği sadece iktisatçıları değil, sosyolog, antropolog, siyaset bilimi, güzel sanatlar, psikoloji vb. gibi birçok alanı ilgilendiren disiplinlerarası bir konu olmaktadır. Kavramın bu girift yapısı tarihsel bir bakış açısını ve kültürel bir olgu olması sosyolojik bir perspektifi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla bugünün tüketimini ve yarattığı kültürel ortamı anlayabilmek için; tüketimin yayılmasına neden olan etmenler, üretim kapitalizminden tüketim kapitalizmine doğru geçişin nasıl gerçekleştiği ve bu bağlamda ortaya çıkan tüketim teorileri birinci bölümün kapsamını oluşturacaktır.

1.1.1 Üretim Toplumundan Tüketim Topluma Geçiş

Tüketim olgusu, üç belirgin dönem içerisinde değerlendirilmektedir. Bunlar sırayla; Sanayi Devrimi’nin ortaya çıkışı ve ilk yıllarından 1929 yılındaki Büyük Buhran’a kadar olan ilk dönem; Keynesyen olarak nitelendirilen, İkinci Dünya Savaşı’na kadar devam eden ekonomik refah politikaları dönemi ve son olarak 1974’ten beri devam etmekte olan uluslararası finans piyasasının ve küreselleşme olgusunun öneminin arttığı neo-liberal dönem (Durmaz 2015: 127). Bu dönemselleştirme ile üretim toplumundan tüketim toplumuna geçiş sürecini tarihsel bir düzlemde görmek mümkün olmaktadır.

18. yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi sürecinde kapitalizm, kar elde etmek amacıyla ortaya konan sermayenin birikimini üretim yoluyla sağlayan, ücretli işgücü ile makine kullanımını esas almış toplumların işleyiş biçimi olarak tanımlanmaktadır (Fülberth 2014: 150). Bu yüzyılın sonlarında, kapitalist toplumların işleyiş tarzı, sermaye sahipleri önderliğindeki fabrika sistemine dayanmaktaydı (Zorlu 2016: 27). Bu sistemde bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile emek gücü unsuru temel dayanak noktaları olarak görülmekteydi. Devrimin ilk aşamasında demir ve kömür temel hammadde kaynakları idi. Bu dönemde özellikle demiryolları gelişmiş, bu şekilde hammaddeler taşınabilir hale gelerek fabrikaların uzak noktalara kadar yayılması söz konusu olmuştu. Devrimin sonraki aşamalarında çelik, elektrik, petrol gibi maddeler de üretim sürecine girmiş endüstrileşme süreci hızlanmıştır.

Üretim aracı olarak sanayide çalışan emek gücü, başka bir deyişle “işçi” ler, en önemli ekonomik büyüme ölçütlerinden biri olmuş hatta kutsallaştırılmıştır (Zorlu 2016: 7). İnsan emeğine, zenginliğin kaynağı veya üretkenliğin kaynağı gibi önemler atfedilmiş, sermayedar tarafından ise emek, bir ekonomik büyüme ölçütü olarak değerli görülmüştür. Ancak, emek bu derece kutsallaştırılırken, öte yandan sermaye (fabrika) sahipleri ile işçiler arasında büyük bir sınıfsal ayrım oluşmaya başlamıştır. Max Weber, Protestan “Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu” (1999) adlı yapıtında, kapitalizmin ilk yıllarında işçilerin daha fazla tüketmek ve daha fazlasına sahip olmak gibi bir güdüsü olmadığını dile getirmektedir. İnsan doğasının yaşamaya alışık olduğu biçimde yaşayabilmek için yalnızca gerekeni kazanmak olduğunu ve işçilerin daha çok kazanmak yerine, alacağı ücrete erişebilmek dışında bir motivasyonunun olmadığını dile getirmektedir (Weber 1999: 51). Bu nedenle sanayi devriminin ilk dönemlerinde, ücretler yükseldiğinde kazanma güdüsünün manipüle edilemediği görülmüş, ücret düşürülerek, işçiyi, eski kazancına ulaşabilmesi adına daha fazla zorlamak gibi bir yöntem belirlenmiştir. Kısacası Weber, düşük ücretin daha üretken olduğu inancının hâkim olduğundan söz etmiştir (1999: 52). Ancak işçiler, kendi çalışma koşulları üzerindeki etkilerinin çok az olması ve sermaye sahipleri daha da zenginleşirken sarf ettikleri emeğin karşılığını alamamaları yüzünden işçi- işveren arasındaki adaletsiz güç dengesini yeniden yapılandırmak istemişlerdir. Bu yüzden üretim kapitalizmi aşamasındaki temel sorunlardan birinin emek ve sermaye arasındaki çatışma olduğu dile getirilmektedir (Zorlu 2016: 28).

Çatışma döneminde Britanyalı iktisatçı John Maynard Keynes, devleti, karşıt iki sınıf arasında bir arabulucu olarak görmüştür (Zorlu 2016: 28). Ona göre; zenginlerden işçilere ve işsizlere para aktarımı ve aynı zamanda istihdam anlamına gelecek bir tüketim artışı gerçekleştirmek gerekmektedir (Zorlu 2016: 28). Yatırım yerine tüketime özendirilmesi, talep yetersizliğini çözmek için kamu harcamalarının arttırılması gerektiğini dile getirmiştir (Zorlu 2006: 16). İşçi sayısı ve gelirler arttırılmalı, bu şekilde gelir tüketime aktarılmalıdır. Keynes, hükümetin, yeterli maddi gücü olmayan işçiler için talep seviyesini arttırmak amacıyla yeni işler yaratıp gelir seviyelerini yükseltmesiyle birlikte tüketime büyüyeceğini ve böylelikle oluşacak

“refah devletinin” bir “koltuk değneği” olarak kapitalizmin emek-sermaye çatışmasına çözüm bulabileceğini öne sürmüştür (Giddens 2000: 348; Zorlu 2016: 28). Böylelikle kapitalist sistemde işçilerin sadece üretici değil, tüketici olarak da faydalı olacağı fikri ortaya atılmıştır. Bu bağlamda bu fikirler ekseninde, sistemin, sanayi devriminin ilk aşamasında -makineleşmenin ve fabrikaların yeni oluştuğu dönemde- varolan kapitalizm anlayışından farklı bir yöne evrildiği görülmektedir. Şöyle ki; Max Weber, sanayi devriminin ilk yıllarında -üretim kapitalizmi aşamasında- kapitalizmin ruhunun oluşmasına zemin hazırladığını söylediği “Protestan Ahlakı’nın”, “kazanılanların tüketilerek kullanılmasına karşın, sermayenin üretken kullanımını” sağladığını söylemektedir (Weber 1999: 148).

Protestan Ahlak, disiplinli ve sürekli çalışmayla ve kazanılanların yeniden yatırıma yönlendirilmesini buyurmaktaydı. Dolayısıyla Weber, üreten fakat az tüketen, elindeki akılcı yatırımlara yönlendiren bireyin kapitalizmin oluşumunda önemli bir rol oynadığını dile getirmektedir. Ancak bu ahlaki görüşler bir yandan kapitalizmin ruhunu oluşturup, ona iyi bir zemin hazırlarken, diğer yandan işçilerin tüketime yönlendirilmek istenmesiyle birlikte mücadele etmek zorunda kalınan geleneksel tarzlarını ifade eder hale gelmiştir. Nitekim Weber, “belirlenmiş bir ahlak görünümü altında ve kurallara bağlı bir yaşam biçimi anlamında ortaya çıkan kapitalist ruhun öncelikle mücadele etmek zorunda olduğu düşmanın geleneksellik olarak adlandırılabilen her türlü duygu ve davranış” olduğunu söylemekte ve şunları eklemektedir (Weber 1999: 50-52):

Çağdaş kapitalizm, insan emeğinin üretkenliğini arttırmış fakat kapitalizm öncesi ekonomik etkinliğin yönlendirici eğiliminin inatçı doğasıyla karşılaşmıştır... Kapitalist bakış açısıyla, eski kafalı işçilerle uğraşmıştır.

Ortaya çıkan artı ürün için tüketicilerin oluşturulması ve üretim-tüketim anlamında geleneksel değerlerden bir kopma gerçekleşmesi gerekmektedir. Gerekeni kazanmaya alışık olan birey yerine ihtiyaçları farklılaşmış ve daha fazlasına sahip olmayı arzulayan tüketiciler olmadıkça fazla ürün üretmek akılcı olmamaktadır. Dolayısıyla yeni ihtiyaçların yaratılması, üretim ve tüketim arasındaki dengenin kurulmasına yardımcı olacaktır (Yanıklar 2010: 28). Bu sebeplerle Bauman, işçilerin sahip olduğu geleneksel hayat tarzının, önceden tasarlanmış bir başka yaşam tarzıyla yer değiştirildiğini, başka bir deyişle, eski cemaatçi bağlarından kurtulmuş, özgür ve bağısız kalan bir işçi bireyin yaratıldığından söz etmektedir (2015: 32-33). Nitekim 1929 yılında ortaya çıkan Büyük Buhranın taleplerdeki yetersizlik sebebiyle ortaya çıktığını dile getiren Keynes’in geliştirdiği “refah toplumu” anlayışıyla artık tasarruf değil, harcamak daha yararlı ve gerekli bir değer olarak görülmeye başlanmış, ekonominin yönü üretimden tüketime doğru kaymıştır (Zorlu 2016: 28). Dolayısıyla tüketim kapitalizminin öncü teorisini Keynes olmuştur.

Keynesyen refah politikalarıyla, işçi sınıfının en önemli tüketici güç olarak görülmeye başlanmış ve işçi-sermaye sahibi arasında bir toplumsal uzlaşma sağlanmıştır (Zorlu 2016: 31). İşçilerin gelirleri ve yaşam standartları yükselmiş ve bu şekilde tüketmek, hakim sınıfın ayrıcalığı olmaktan çıkmıştır. Tüketimdeki talepler, özellikle üretim hacmi ve verimlilik ile ilgili üretim süreci değişimlerini beraberinde getirmiştir. Bu dönemde, Amerikalı otomobil üreticisi Henry Ford, yürüyen bant sistemi buluşuyla seri üretim yoluna girerek, üretimde büyük artışlar elde etmiştir.

1.1.2. Fordizm

David Harvey, Fordizmin başlangıcını 1914 yılı olarak belirlenebileceği ifade etmektedir (2012: 147). Henri Ford, tasarladığı akılcılaştırılmış üretim modeliyle emeğin üretkenliğini artırarak kitle üretimi ve tüketimi için yeni bir sistem geliştirmişti. Kitlel olarak üretilen ürünlerin satın alınması için talebin de sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple, Ford, fabrikasındaki işçilere; “sattığı otomobilleri satın almalarını istediğini söyleyerek ücretlerini iki katına çıkarmıştır” (Bauman 2015: 34). İşçilerin paralarını doğru bir şekilde harcayabilmeleri için ise, evlerine sosyal hizmet uzmanları göndererek kitlel üretimin oluşturduğu yeni tip tüketiciyi, sermayenin beklentilerini karşılayacak şekilde akılcı bir biçime sokmayı amaçlamıştır (Harvey 2012: 148). Ekonomik alandaki bu değişimlerin toplumsal ve psikolojik etkilerinden dolayı İtalyan düşünür Antonio Gramsci tarafından Fordizm olarak adlandırılmıştır (Bocock 2009: 29).

Fordizm, standartlaşmış seri üretim ürünlerin kitlel olarak üretilmesi ve bununla birlikte tüketimin de artırılmasını amaçlamaktaydı. Yaşam standartlarının yükseldiği, işçi ve sermayedar arasındaki uzlaşmanın sağlandığı bir canlılık dönemiyle “Fordizm, güçlü bağlarla Keynesçiliğe bağlanıyordu” (Harvey 2012: 152). Modernizmin üretim ve tüketim tarzı olan Fordizmde bireyler kendisine sunulanı kabul eden tüketici kitlesi olarak görülmekteydi. Seri üretim mantığında tüketicilere fazla seçim olanağı sunulmamakta ve Ford tarafından; rengi siyah olmak kaydıyla her müşterinin istediği renk otomobili alabileceği söylenmekteydi (Yanıklar 2006: 43). Ancak bu dönemde reklamlar aracılığıyla sigaradan sabuna kadar birçok ürünün marka imajları yerleştirilerek tanıtılmaya başlanması, bu sunulanları deneyimlemek arzusunda bulunan yeni tüketici gruplarının ortaya çıkmasına neden oldu (Bocock 2009: 31). Sürekli değişen çeşitlenen tüketici tercihleri oluşmaya başlamış ve standartlaşmış ürünlerin tüketimine yönelik olan sistemde satın almada azalma gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Fordist ve Keynesçi devletlerin yönetim biçimleri, “akılcılaştırılmış bir üretim alanında gri suratlı ve işlevsel bir estetikle birlikte anılır oldular” (Harvey 2012: 162). Yaklaşık 1973 yılına kadar varlığını koruyan Fordizm, “uluslararası rekabetin artması, kârlardaki düşüşler sonucunda aşırı birikim krizine girmiş” ve üretim biçimlerinin ve tüketici pazarlarının bölünmesi vb. gibi gerekliliklerle esnek uzmanlaşmaya gidilmesini zorunlu kılmıştır (İpekçi 2014: 22). Böylece esnek üretim sistemleri üzerine dayalı, Fordizmin katılıklarıyla kaşıtlık içindeki postfordist döneme geçilmiştir.

1.1.3. Postfordizm

Postfordizm de yine tüketime odaklı bir dönem olmakta ancak işgücü, üretim ve tüketim kalıpları açısından esneklik göstermektedir (Harvey 2012: 170). Seri üretime olan ilginin azalması ve tüketici tercihlerinin çeşitlenmesiyle birlikte büyük üretimler yapan fabrikalardan daha küçük işletmelere doğru bir yönelim olmuştur. Teknoloji üretim sürecinde başat bir rol üstlenmeye başlamıştır. İletişim ve denetimlere imkan tanıyan teknolojilerle verimlilikte artış söz konusu olmuş ve farklı uzmanlıklara sahip vasıflı işçi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (İpekçi 2014: 23). Bunlara ek olarak; tüketici merkezli bir üretime gidilmiş ve tüketiciler önemli bir karar mekanizması olarak görüşmüşlerdir (Zorlu 2016: 32). Dolayısıyla üretim alanında gerçekleşen esneklik, toplumun tüketim tarzlarını ve yaşam biçimini de değiştirmiştir. Postfordist dönemin genel özellikleri özetle şu şekilde belirtilmektedir (Amin 2003: 4):

- Yeni bilgi teknolojilerine, esnek emek süreçlerine ve iş organizasyonlarına, bilgisayar tabanlı sanayiye geçiş
- Tüketici tercihlerine ve ürün farklılaştırmasına, pazarlamaya, tasarıma, tüketicilerin sosyal sınıfa göre değil yaşam tarzı, zevk ve kültür açısından hedeflenmesine daha fazla vurgu
- Yeni uluslararası işbölümü ve ulus devlet kontrolünden daha fazla özerkliğe sahip çokuluslu şirketlerin egemen olduğu bir ekonomi
- İletişim devrimi ile bağlantılı yeni finansal piyasaların küreselleşmesi

Postfordizmde tüketim olgusu, markalardan yansıyan semboller aracılığıyla sosyal ve kültürel bir süreç olarak var olmaya başlamıştır. Bu yönüyle postfordist sistem; Fordist dönemden farklı olarak daha sosyal kuramsal bir düzleme oturmuş tüketici kapitalizmi olarak da adlandırılabilir (Bocock 2009: 43). Zorlu, “Fordist dönemde üretim araçları üzerinden işçilerin, postfordist dönemde ise tüketim araçlarıyla tüketicilerin sömürüldüğünü” öne sürerek iki dönem arasındaki farklılığı göstermiştir (2016: 35). Sonuçta, hem Fordist hem de postfordist üretim dönemlerinde tüketime bir yönlendirme söz konusudur. Sürekli olarak daha fazla tüketilmesini öneren çeşitli yollar oluşturulmuştur ve bunlar Tablo 1.1’de görülebilmektedir.

Tablo 1.1
Fordist ve Postfordist Üretim Dönemlerinde Tüketimin Artırılmasına Yönelik Stratejiler

Fordist Üretim	Postfordist Üretim
Gündelik hayatın yeniden düzenlenmesi ve yeni gereksinimlerin üretimi	Gündelik hayatın yeniden düzenlenmesi ve yeni gereksinimlerin üretimi
Eski yaşam biçimlerinin ve pratiklerinin değiştirilmesi	Eski yaşam biçimlerinin ve pratiklerinin değiştirilmesi
Yeni tüketim kalıplarının oluşması	Yeni tüketim kalıplarının oluşması
	İhtiyaçların farklılaştırılması ve bölümlenmesi: bireyselleşmiş tüketim
	Tüketimin arttırılması için boş zamanların geçileceği mekânların yaratılması
	Tüketimin bir alışkanlık biçimine dönüştürülmesi

Kaynak: Lee 1993: 126'dan akt. Yanıklar 2010: 29.

Bireyselleştirilmiş, farklılaşmaya odaklı yeni tüketim biçimleriyle tüketimin bir alışkanlık şeklini alması postfordist döneme ait bir özellik olmaktadır. Kişilerin kendilerini ifade ettiğini düşündükleri markaları satın almaya başlaması, bu markalardan yansıyan sembollerin ve içerdiği kodların, dilsel unsurlar gibi toplumsal ilişkileri oluşturduğu ve devamlılığını sağladığı söylenmekte (Douglas ve Isherwood 1999: 75) ve bu şekilde tüketim kültürel bir olgu halini almaktadır. Bu bağlamda ihtiyaç kavramı da tamamen değişmektedir. Aslında Fordist dönemde olduğu gibi yine eski alışkanlıkların bırakılıp yerine farklı pratiklerin konulması söz konusudur. Bu tarihten (1973) artık ihtiyaçlar soyutlaşmış, Marx'ın metanın fetiş karakteri dediği şeyin, bugün markalarda sembolik nitelik denilen nitelikle örtüştüğü söylenebilmektedir. Baudrillard'ın deyimiyle idealist bir uygulamaya dönüşen tüketim olgusu, “göstergelerin sistemli bir şekilde güdümlenmesine” dönüşmüştür (2011: 241). Bununla birlikte, Baudrillard, ihtiyaçların, bireylerin taleplerinden çok sistemin ürünleri olduklarını da ifade etmektedir (2012: 9). Bu dönemde ürünlerin marka imajlarıyla sergilenmesinde reklamcılık en önemli araçlardan biri olmuştur. Featherstone, reklamlar aracılığıyla sabun, araba, çamaşır makinesi, içecekler vb. birçok ürünün aşk, romantizm, güzellik, macera ve buna benzer iyi yaşam işaretleyicileri yerleştirdiklerini ve bunun da aktif bir manipülasyon şekli olduğunu dile getirmektedir (2013: 41). Belirli bir marka saat kullanmak ya da belli marka giysiler satın almak, boş zaman etkinliklerinde yapılan tercihler, yaşam tarzı deyimi kapsamında değerlendirilmekte ve Fordizmdeki gibi sınıfsal bir ayrıcalık olmaktan çıktığı dile getirilmektedir (Bocok 2009: 39). Başka bir deyişle; belli bir tüketim modeline bağlı olmayan statü sahipliği söz konusudur. Sonuçta markaların üstlendiği statü belirleme, bir kendini ifade etme aracı olma veya kimlik oluşturma

görevleri, işlevsel üretimden sembolik tüketime geçildiğini göstermekte ve bu dönem postmodern olarak adlandırılmaktadır. Fordizm ve postfordizm, modernizm ve postmodernizmin üretim biçimleri olmaktadır. Tüketim olgusunun bugün aldığı biçimi anlayabilmek adına modern ve postmodern dönemlerin özelliklerini de tanımlamak gerekmektedir.

1.1.4. Modernizm ve Postmodernizm

Modernizm, Aydınlanma düşüncesi ile başlayan ve etkisini 1970'lere kadar devam ettiren dönemin adı olarak belirtilmekte ve 17. Yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve bütün dünyayı etkileyen "toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine" modernlik denilmektedir (Giddens 2012: 9). Modernleşme süreci aydınlanma hareketine dayanmaktadır (Odabaşı 2012: 14, 15). Kaynağını Rönesans ve Reform gibi önceki toplumsal hareketlerde bulan aydınlanma hareketi, akıl, birey, insan hakları, laiklik, demokrasi ve bilimsel düşünce gibi kavramları öne çıkarmaktadır. Bu bağlamlarda gerçekleşen değişimler "modernlik projesinin" esasını oluşturmaktadır (Aslan, Yılmaz 2001: 96). Modernizmin en belirgin özelliğinin; tarıma dayalı toplumsal bir yapıdan sanayi merkezli dinamik bir yapıya geçiş olduğu söylenebilmektedir. Bu yapı içerisinde, bir farklılaşma ve uzmanlaşmayı da ortaya çıkaran modernleşme, toplumun eski değerlerden arındırılarak yeniden tasarlanması anlamına gelmektedir (Aslan, Yılmaz 2001: 94). Aydınlanma düşüncesi bilimselliği ön plana çıkartmakta, bu yüzden "akıl" aydınlanma hareketinin dolayısıyla da modernizmin anahtar kavramı olmaktadır. Akıl ile özne ön plana çıkarılmakta, bireyin özerkliğine verilen değer ile insan yetileri olan bilim ve "akıl" yoluyla doğanın daha fazla denetlenebileceği düşünülmekteydi (Berktaş 2000: 2).

Modern dönem aynı zamanda ilerlemecidir; dünyanın sürekli olarak iyiye gittiğine inanmak anlamına gelmektedir. Bireyin "akıl" sayesinde toplumda gerçekleştireceği değişimler ve gelişmeler sonucunda "ideal bir toplum düzenine" ulaşılacağı düşünülmekteydi. Özetle; modernleşme, sanayileşme, bilim ve teknolojinin gelişmesi, ulus-devlet, kapitalist piyasa sistemi, kentleşme ile beraber çeşitli altyapı unsurlarını kapsayan gelişimsel bir teori olarak tanımlanabilmektedir (Featherstone 2013: 27). Sanayileşen ve kentleşen dünyada, kitle üretimi ve kitle tüketimi de bu dönemin olguları olmaktadır. Ancak bu dönemde tüketim alanında birey her ne kadar ön planda tutulsa dahi henüz tam manasıyla özerkliğe kavuşmamıştı. Kitlesele üretim ve kitlesele tüketim söz konusu olduğunda bu, standart ürünler sunulması anlamına gelmekteydi. Birey cemaatçi yapılardan ve bağlardan kurtulsa bile, bu sefer de tektipleşmiş bir yaşayış içine girmişti (İpekçi 2014: 29).

20.yüzyıla kadar hâkimiyetini sürdüren ve merkezinde akıl, nesnellik ve bireysel özerklik gibi kavramlar barındıran modernizm, felsefede, siyasette, bilimde ve sanatta "büyük anlatılara", meta-teorilere" kaynaklık etmiştir (Berktaş 2000: 3). Fransız düşünür Lyotard'a ait olan büyük

anlatı tanımı (Tüzen 2008: 147); Marksizm, Hristiyanlık, faşizm, feminizm, İslam, pozitivism vb. gibi aydınlanma ve hatta aydınlanma öncesi ideallerin hepsini kapsamaktadır. Bu anlatılar yaşanan birtakım olaylar sonucunda sekteye uğramış ve tarihin ilerlemeci olduğu düşüncesi eleştirilmeye başlamıştır. Bu eleştiriler, bir başlangıç teşkil edecek şekilde yine Jean-François Lyotard'ın "Postmodern Durum" adlı yapıtında dile getirilmiştir.

I. Dünya Savaşı sonrasında artık kesinlik, bütünsellik ve tutarlılık kavramları yerini parçalanmışlık, rastlantısallık ile yer değiştirmekte; sanat, edebiyat ve mimaride de bu durum kendini ortaya koymaktaydı. Sonrasında ise Nazi Almanyası ve II. Dünya Savaşı ise modernitedeki tehditlerin ne denli dehşet verici olduğunu ortaya koymuş, modernizmin aklı üstün tutan düşünce şekli ve teknoloji ile Yahudi soykırımı "mantığa uygun" şekilde gerçekleşmişti (Berkay 2000: 4). Frankfurt Okulu düşünürleri Horkheimer ve Adorno'nun "Aydınlanmanın Diyalektiği" eserinde ifade ettikleri gibi; "tamamıyla aydınlanmış bir dünyada nasıl olur da felaket zafere ulaşmaktadır?" (Tomlinson 1999: 211). Böylece aklın belirsizliklerini araştırmak ve Aydınlanma projesinin başarısızlığa uğradığını kabul etmek gerekmiştir. Modernlikle daha mutlu ve güvenli bir düzenin ortaya çıkacağına olan inancımız kırılmış, ilerlemeye olan inanç kaybolmuş ve büyük anlatılar da çözülmüştür (Giddens 2012: 16).

Modernizme yapılan eleştirileri sınıflandırmak mümkündür (Fırat ve Venkatesh, 1995: 240-242):

- Modernizmde birey, toplum ve bilim akıl ile teknoloji tarafından yönlendirilmektedir. Bu yönden kültürün etkisi göz ardı edilmektedir.
- Modernizmin idealize edilmiş düzeni gerçekleşmemiştir. Hala yoksulluk devam etmekte, suç da yaşamın bir parçası olmaktadır.
- Modernite dünyayı obje/özne, erkek/kadın, üretici/tüketici, kültür/doğa gibi basit dikotomiler şeklinde incelemektedir. Ancak bu kategorizasyonlar ve üstün tutulan değerler, gerçeği açıklamakta yetersiz kalmıştır.
- Modernizmin paradoksu, idealizminin gerçeklikle bağlantısız olmasıdır.
- Sanat ve mimarlıkta akılcılık, evrensellik ve işlevselliğin ön planda tutulması baskıcı bulunmaktadır.

Belirtilen bu eleştiriler doğrultusunda modernizm de kendi karşı-akımını yaratmıştır: Postmodernizm.

1960'lardaki Hippy hareketleri ve bunun paralelinde Avrupa'da ortaya çıkan öğrenci hareketleriyle ortaya çıkan sorgulamalar postmodernizme olan yönelimi arttırmıştır. Tüketime ait değerlere karşı olan, kendini ifade etme gibi özgürlükler üzerine kurulan bu tür toplumsal yönelimler, modern toplumun rahatsızlıklarını ifadesini sağlamıştır (Odabaşı 2012: 22). Postmodernizm, kelime anlamı olarak modern sonrası anlamına gelmekte ancak modernizmin tektipleşmiş yaşam biçimlerine karşı eleştirel bir bakış anlamını taşımaktadır (Şahin 2012: 93).

Featherstone, modernden türeyen postmodern terimini modernin karşısına koymakta ve “post” önekinin moderne karşıt olarak tanımlanan, modernden sonrasını ve modernden bir kırılmayı gösterdiğini belirtmektedir (2013: 22). Tablo 1.2’ de modern ve postmodern özellikler karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Bu şekilde iki kavramın farklılıkları net bir şekilde görülebilmektedir.

Tablo 1.2
Modernite ve Postmodernite Arasındaki Farklar

Modern/Modernite	Postmodern/Postmodernite
Düzen	Kaos
Kesinlik/ Netlik	Kararsızlık
Fordizm/ Üretim	Post-fordizm/ Hizmet
Derinlik	Yüzeysellik
İlerleme/ Yarın	Anlık belirlenim/ Bugün
Benzerlik	Benzersizlik/ Zıtlık
Hiyerarşi/ Erişkinlik	Eşitlik/ Gençlik
Gerçeklik	Hipergerçeklik
Dışa dönük	Egosantrik
Tasarım	Şans

Kaynak: Brown 1993’den akt. Özdem, Geçit 2013: 155

Postmodernizm sözcüğünde “post” eki “sonra” anlamına gelse de bu terim ile ilgili farklı bakış açıları söz konusudur. Odabaşı, postmodernizme yönelik yaklaşımların ikiye ayrılabilmekte olduğunu söylemektedir (2012: 37):

1. Modernizmden sonra gelen ve onun devamı olduğunu öne süren görüşler
2. Modernitenin sona erdiğini ve postmodernitenin modernizme bir tepki ve ondan kopuş olarak açıklamaya çalışan görüşler.

Postmodernizm, büyük anlatılara duyulan kuşkuyla başlamaktadır. Marx’ın insanlığın gelecekte komünist bir düzende kurtuluşa ulaşacağına dair öğretisi, Freud’un kişisel kurtuluş ve tedavi vaadi, Darwin’in sürekli ileriye doğru gelişme anlatısı vb. gibi bütüncü teorilerin farklılıkları göz önünde bulundurulması asla mümkün değildir (Berktaş 2000: 5). Bu teorilerin tükenişiyle modernite de bitmiştir. Dolayısıyla büyük anlatılar yerine farklılıkları hoş görmek, yerel ve küçük anlatıları tercih etmek gerekmektedir. Genel geçer düşüncelerin reddedildiği postmodern olarak tanımlanan sanayi sonrası dönem, teknolojinin ve piyasa sisteminin egemenliğinin olduğu bir zaman olarak değerlendirilebilmektedir.

Giddens, “Modernliğin Sonuçları” adlı yapıtında, günümüzde postmodern olarak adlandırılan dönemin aslında, modernliğin sonuçlarının radikalleşip evrenselleştiği bir evre olduğunu öne sürmektedir (Giddens 2012: 49). Benzer şekilde Fredric Jameson, postmodernizmin, II. Dünya Savaşı sonrası geç kapitalizmin kültürel alanı ele geçiren bir aşaması olduğunu ifade etmektedir (Featherstone 2013: 31). Jameson, geç kapitalizm olarak adlandırdığı kapitalizmin bu üçüncü evresinde, toplumsal düzlemde yer alan her şeyin kültürel hale gelerek yoğun bir şekilde yaygınlaştığını ve bu durumun da çokuluslu kapitalizmin küreselleşmesi yoluyla gerçekleştiğini dile getirmektedir (Jameson 2011: 91). Özellikle göstergeler ve reklamcılığın etrafımızda iletilerle dolu bir dünya yaratmasıyla, yaşamda kültürel hale gelmeyen tek bir alan kalmamıştır. Aynı şekilde Baudrillard, kapitalizmin bu postmodern aşamasında, metaların kültürel çağrışımlar üstlenerek özerkleştiğini, meta-göstergelerin üretildiği toplumda tüketimin başat bir rol üstlendiğini öne sürmektedir (Featherstone 2013: 41). Postmodernizm, üretim kültüründen tüketim kültürüne geçilen bir dönüşümün adı olarak görülmektedir (Odabaşı 2012: 129).

1.2. SOSYAL VE KÜLTÜREL BİR SÜREÇ OLARAK TÜKETİM

1.2.1. Postmodern Tüketim Kültürü

Günümüz küresel kapitalist piyasa sistemi, postmodernist nosyonlarla tanımlanmaktadır. Çünkü modernizmden farklı olarak postmodern kültürde, “tüketim” en anlamlı aktivitelerden biri ve değer üretiminin yapıldığı bir alan olarak düşünülmektedir. Postmodernizm, analizin yörüngesini üretim alanından tüketim alanına doğru değiştirmiştir. Tüketim, sosyal kodu belirleyen ve yeniden üreten sembolik değiş-tokuşların gerçekleştiği bir süreç olarak tanımlanabilmektedir. Bu süreçte tüketici, kendisini nesneler üzerinden tanımlayarak bir gösteri tüketicisine dönüşmektedir. Tüketilen mallar yalnızca temel işlevsel materyaller değil, gösterge ve semboller olmakta; düşünceler, kavramlar ve deneyimler tüketilmektedir. Bu bağlamda postmodern denilen dönemle birlikte malların tüketimi tamamıyla kültürel bir boyuta ulaşmış bulunmaktadır (Firat, Venkatesh 1995: 251).

Featherstone, metaların çok çeşitli kültürel çağrışımlar üstlenerek özgürleştiğini, özellikle de reklamların bu durumun başlıca belirleyeni olduğunu dile getirmektedir. “Bulaşık makinesi, otomobil, sabun gibi sıradan tüketim mallarına romantik sevdâ, egzotizm, arzu, güzellik, bilimsel ilerleme, iyi hayat vb. gibi imgeler iliştilmektedir” (Featherstone 2013: 41). Baudrillard, benzer şekilde; tüketimin sadece yiyecek, giyecek ya da kullanılan herhangi bir araç olmanın ötesinde “göstergeleri sistemli bir şekilde güdümlene biçimi” olduğunu söylemektedir (Baudrillard 2011: 241). Günümüzde nesneler maddi olmanın yanı sıra onu farklı kılan özelliklere

sahip olmalı, bir göstergeye dönüşmelidir. Baudrillard, Anahtar Sözcükler (2005: 19) adlı yapıtında, Marksist üretim çözümlemesi ya da Barthes'a ait dilbilimsel çözümleme yöntemlerinin günümüzde tüketim nesnelerinin analizi için yetersiz kaldığına dikkat çekmektedir. Tüketimin yalnızca ekonomik yaklaşımla çözümlenemeyeceği, sembolik, dolayısıyla sosyal ve kültürel bir süreç olduğu dile getirilmektedir (Bocock 2009: 13). Tüketmek bir şeyler satın almanın çok ötesinde, nesnelerin içerdiği anlamları, sembolleri (gösterge-değer) kullanarak kendini ifade etmek, kimlik duygusu yansıtmak gibi işlevlere sahip olmuştur. Bireyler, örneğin bir parfüm satın alarak daha cazibeli veya belli bir marka otomobile sahip olarak daha maceracı, karizmatik bir imaja sahip olacaklarını düşündüren mallara yönelmekte, satın aldıkları aracılığıyla bu imajı yansıtabileceğini düşünmektedir. Kendisi ile beraber toplumdaki diğerleri de bu sembollere ait kodlara hâkim olmakta, bu bağlamda nesneler linguistik bir özellik taşımaktadır. Bununla birlikte, kişi, kim olmayı arzu ettiğine göre; ideal bir benlik yaratımı için tüketim nesnelerini arzulayabilmektedir. Dolayısıyla kimlik oluşumu süreci bir ekonomik sınıf, sosyal statü ya da etnik köken vb. gibi koşullardan bağımsız olarak tüketim yoluyla gerçekleştirilebilmektedir (Bocock 2009: 74).

Tüketime antropoloji perspektifinden yaklaşan Douglas ve Isherwood, tüketim mallarının yalnızca mesajlar içeren nesneler olmadığını, sistemin kendisini oluşturduğunu dile getirmektedir (1999: 87). Onlara göre; “yiyecek ve içecek gibi fiziksel ihtiyaçlara hizmet eden mallar, şiiirden ve baleden daha az anlam taşıyan şeyler” olmamakta; bireyler fiziksel tüketimden değil, bu mallara ait isimleri, deneyimleri ve anlamları diğerleriyle paylaşmanın hazzını duymakta ve böylelikle bir kültür oluşmaktadır (Douglas, Isherwood 1999: 91). Bunlara ek olarak, H nri Lefebvre de “imgesel bir tüketim” den söz etmektedir. Nesnelerin tüketimleriyle, sundukları göstergelerin veya tasarımların tüketimi arasında bir fark olmadığını dile getirerek, reklam söylemleri ve gerçek tüketim arasında belirli sınırlar olmadığını kastetmektedir (Lefebvre 2013: 105). Ona göre reklam, tüketim ideolojisi sunmaktadır ancak bir de kendi imgesiyle (veya idealiyle)  rt    en tüketici “ben” in tasarımını da sunmaktadır (Lefebvre 2013: 104). Tüm bu anlatılanlar ı   ında tüketimin, günümüzde materyalist bir süreç olmaktan çıkarak, zihinsel/idealist bir uygulama olduğu söylenebilmektedir (Bocock 2009; Baudrillard 2011, 2012; Featherstone 2013; Zorlu 2016: 219). Postmodern dönemin özellikleri ve ana temaları Tablo 1.3'te görülebilmektedir.

Tablo 1.3
Postmodernizmin Ana Temaları

Hipergerçeklik	Parçalanma (Fragmentasyon)	Üretimle Tüketicinin Yer Değiştirmesi	Merkezsizleştirilmiş (Decentered) Özne	Zıtlıkların Bir aradalığı
Sembolik dünyanın bir parçası olarak kurulmuş/ inşa edilmiş bir gerçeklik	Tüketim deneyimleri çoklu ve birbirinden bağımsızdır	Modernizm bir üretim kültürünü yansıtırken, Postmodernizm temel olarak bir tüketim kültürüdür	Modernizmin özne hakkındaki şu kavramlarını sorgulanmaktadır: Kendini bilen/ tanıyan, bağımsız bir ajan olarak birey -Bilişsel bir özne olarak birey -Birleşik, bütünlük bir özne olarak birey	Bir aradalığın temel prensibi pastıştır Tüketim deneyimlerinde farklılıklar ve paradokslar bağdaşmak zorunda değildir, her biri özgürce bir arada var olabilir.
Gösteren/ gösterilen yapısı yerini sonsuz gösterenler kavramına bırakmıştır	Bireyler, bölünmüş benliklere sahiptir	Üretim değerleri oluştururken, tüketim yok eder fikrinin terk edilmesi	Postmodernizmde ise özne ile ilgili kavramlar ise şöyledir: -Özne kültürel ve tarihseldir. -Öznelliğin temeli bilişsellik değil, dildir - İletişimsel bir özne söz konusudur -Otantik benlik yerini düzmece bir benliğe bırakmıştır -Modernist eril öznenin reddi söz konusudur	Bütünlükten ziyade parçalanma tüketimin temelini oluşturmaktadır
Gerçekliğin temeli olarak sembolik anlatımların ve temsillerin ortaya çıkışı	Otantik ve tek bir benlik fikrinden söz etmek zordur	Tüketicinin temelinde değişim değeri yerine gösterge değerinin yerini alması		
Pazarlamanın, gerçekten daha gerçek olanın yaratılmasında sürekli olarak yer aldığı fikri	Benlik oluşumunda herhangi bir temaya bağlılık eksikliği vardır	Bir tüketici paradoksu olarak; tüketicinin pazarlamacılar gibi sembollerin ve göstergelerin üretiminde aktif rol alması		
Gerçek olan ve olmayan arasındaki ayrımın bulanıklaşması	Tarihi, kökeni ve bağlamı terk etme	Pazarlama sürecinde tüketim nesneleri aktif ajanlar haline gelirken, tüketiciler de birer nesneye dönüşmektedir		
	Pazarlama faaliyetleri tüketim göstergelerini ve alanlarını bölümleyen, stil ve moda yoluyla yeniden şekillendiren bir aktivitedir			

Kaynak: Fırat, Venkatesh 1995: 252

Tabloda yer alan 5 ana temanın birbiriyle bağlantılı olduğu söylenebilmektedir. Öncelikle üretim toplumundan tüketim toplumuna geçilmiş ve tüketim konusunda yeni değerler ve pratikler

var olmaya başlamıştır. Nesnelerin değişim değerlerinin yerine gösterge-değerinin ön planda olması bu yeniliklerden birisidir. Dolayısıyla sembolik dünyanın bir parçası olarak inşa edilmiş bir gerçeklik söz konusudur. Reklamlarda gerçeklikten daha gerçek imajların özendirilmesiyle birlikte gerçeklik algısı bulanıklaşmış, Baudrillard'ın deyimiyle; artık hipergerceklikten söz edilmektedir. Bununla birlikte modernizmdeki aklıyla hareket eden bütüncül birey düşüncesinin yerini çoklu kimlikleri bir arada yaşayabilen, sayısız tüketici deneyimini aynı benlikte taşıyabilen bir tüketici bireyden söz edilmektedir.

1.2.2. Postmodern Kültürde Birey

Aydınlanma dönemi ya da modern dönem, Tanrı'nın merkezde olduğu bir düzenden, insanın merkeze alındığı dünyevi bir düzene geçiş olarak yaşanmıştı. Ancak postmodernizmde bireyin merkeziyetçi konumu değişmektedir. Merkezsiz veya çok-merkezli bir düşünce sistemi söz konusu olmakta ve bu sistem içerisinde birey artık bütünsel, tutarlı, akılcı ve ilerlemeci bir bilinçle hareket eden özne olarak var olmamaktadır. Birey, sürekli bir oluş içinde yaşamaya devam ederken; bütünlükten, tutarlılıktan yoksun, çok çeşitli kimliklere sahip olabilmektedir. Bu durum esasen postmodernizmin ana temalarından parçalanmışlık özelliğini karşılamaktadır (Tablo 1.3). Tüketim, benlik oluşumunda önemli bir konuma sahip olmakta, göstergelerin anlamlarının işaret ettiği yaşam tarzları aracılığıyla inşa edilen bir kimlik söz konusu olmaktadır. Bu açıdan, postmodern tüketimde öznenin yerinin nesneyle yer değiştirdiği söylenebilmektedir. Nesnelerin hâkimi olduğu kültürel evrende, bireylerin aktif bir şekilde sembolleri tüketmek yoluyla düzmece bir benlik oluşturduğu da ifade edilmektedir (Fırat, Venkatesh 1995: 252). Tüketim deneyimlerinde farklılıklar ve paradoksların bir arada bulunabileceği, zıtlıkların birlikte uyum içerisinde olmasıyla bireylerin toplum tarafından ayıplanmadan, ahlaki etiketlerle yargılanmadan kendini ortaya koyabileceği söylenmektedir (Rumbo 2002:131). Ancak Baudrillard, tematize edilmiş farklılıkların gerçek bir seçim içermediğini, kişilerde yalnızca bir seçme yanılsamasıyla sahte özgürlük hissi yarattığını düşünmektedir (2011: 225). Bireylerin yaşamlarında tüketim başat bir konuma gelmiş ve tüketim nesneleri aracılığıyla kapitalizmin “iyi yaşam” düşüne ulaşılabilceği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Bu nedenle kişiler statü elde edebilmek, benliklerini oluşturmak vb. gibi niyetlerle sürekli çalış-kazan-harca döngüsünde sürüklenmektedirler (Bilgin 2010: 306). Çalışan toplumundan tüketim toplumuna geçilmiş ancak, tüketim için gerekli maddi imkanların kazanılması adına bireyler sürekli çalışmaktadırlar.

Postfordizmle birlikte işletmelerin hiyerarşik yapıları değişerek çalışan kişinin/işçinin kendisine ait bir özyönetim ve sorumluluk tanınmıştır. Dolayısıyla çalışan/işçi, kendi yaşamının sorumluluğunu bu şekilde üstlenmiş ve karşısında fordist dönemde çatıştığı sermaye sahibi gibi mücadele edeceği bir taraf bulamamıştır (Köse 2008: 17). Fromm, kapitalizmin bireyleri geleneksel bağlarından kurtardığını ancak ekonomik etkinliklerin birer amaç haline gelmesi,

mutluluğunu maddi kazançta olduğu düşüncesini yerleştirerek sürekli olarak aslında kişisel olmayan amaçlar için çalıştığını ifade etmektedir (Fromm 2011: 97-99). Bu durumda kapitalist sistemin “bireysel etkinlik ilkesi” ile bireyselleşme süreci ön plana çıkmış, bireyi kendi ayakları üzerinde durmak mecburiyetinde bırakmıştır (Fromm 2011: 98). Kapitalist piyasa sistemi içinde bireyin rolü bir *homo economicus* olarak, eyleme güçlerini, sistemin kendisini yeniden üretmesine yarayacak davranışlar göstermeleri şeklinde kullanmak olmuştur. Özel, *Piyasa Toplumu* adlı kitabında bireylerin “homo economicus”a indirgenerek, kapitalist sistemde gerçekleştirilen ekonomik eylemlerin insanlar için doğal olduğu düşüncesinin meşrulaştırıldığını ifade etmektedir (Özel 2013: 239). Kent yaşamı içinde ekonomik etkinliklerde bulunan ve iyi bir yaşama ulaşmaya çabalayan insan, başka bir inanın mümkün olmadığı sonucuna varabilmektedir. Özel, bu durumu şu şekilde aktarmaktadır (Özel 2013: 239-241):

“...insan hayatının bütünlüğü “iktisadi” ve “iktisadi olmayan” kısımlara ayrılarak bireyin hem kendi etkinliğini hem de doğayla olan ilişkisini ondan koparır. Ekonomik alanın ayrı bir kurumsal alan olarak ortaya çıkması, “insanlık durumu”na dönüşmesine yol açar: insanlar iki iktisadi güdü; kazanç ve açlık korkusunun yönlendirmesiyle düşünürler.”

Piyasa Toplununun, cemaat (gemeinschaft) tipi bir örgütlenmeden, cemiyet (gesellschaft) tipi bir toplumsal örgütlenmeye geçiş olduğu dile getirilmektedir (Tönnies 2000, Özel 2013: 62). Dayanışma esasına dayanan cemaat türü toplumsal örgütlenmede; “ekonomik olanın topluluğun ihtiyaçlarına tabi olması” gibi nitelikler söz konusu olmakta; bu tür bir topluluk içerisinde yer alan birey, yüz yüze ilişkilerle yaşamına anlam katan bir topluluk içerisinde bulunmaktadır (Özel 2013: 65). Gemeinschaft içerisinde birey, atomize olmadığı için yalnızlık hissetmemektedir ancak böyle bir toplulukta bireysel özgürlükten söz edilemeyeceği, bireyin, cemaatin belirlediği kurallar, gelenekler ve ilişkiler bağlamında var olabileceği vurgulanmaktadır (Özel 2013: 67). Dolayısıyla birey için özgürlük ve mahremiyet olmadığı özel hayattan da söz edilememektedir.

Cemiyet (gesellschaft) tipi toplumsal örgütlenmeye karşılık gelen piyasa toplumunda ise, bireylere kendi imkânlarını yaratabilme ve bireyselliklerini ortaya koyabilme imkanı sunulmaktadır. Kozmopolit şehir yaşamında “kapitalistik toplum” gücünü artıran cemiyet tipi bir örgütlenme söz konusudur (Tönnies 2000: 216). Piyasa toplumu için “akılcı irade” ile hareket eden ve homo economicus olarak nitelenen, bağımsız, araçsal akla dayalı olarak hedeflerine ulaşabilme yetilerine sahip bireyin gerekli olduğu dile getirilmektedir (Özel 2013: 64,69). Birey, metropolde her ne kadar bir cemaate ait zorunluluklardan kurtulup özgürlükler kazanmış olsa da, dışsal koşulların (sosyal, ekonomik ve teknolojik) baskısı altında kalmaktadır. Simmel’e göre metropol yaşamındaki bireyin en büyük problemi; “ezici toplumsal güçler, nesnel kültür, tarihsel miras ve yaşamın tekniği karşısında varlığının özerkliğini ve bireyselliğini koruma çabası”

olmaktadır (Simmel 1997: 174). Sosyal yapı ve zihinsel yapı arasındaki ilişkiyi inceleyen Simmel, temel problemin; bireylerin kendilerine ait öznel kültürünün, nesnel kültüre giderek daha çok benzeyişiyle birlikte zihinsel dünyalarının kişisel özelliklerden sıyrılarak, nesnel koşulların yönlendirdiği bir kişiselliğe dönüşmesi olduğunu dile getirmektedir (Zorlu 2016: 151). Kişilerarası ilişkilerde de nesnel koşullar kendisini göstermektedir. Metropoldeki birey, kalabalık mekânlarda diğerleriyle bir araya geldiğinde sosyal bölümlenme nedeniyle çevredeki kişileri hizmetçi, satıcı ya da bir ilişki kurmak durumunda olduğu kimseler olarak görmekte ve kurduğu ilişkiler yüzeysel olmaktadır. Dolayısıyla metropol yaşamındaki bireyin bu özelliği ile taşradaki bireyin ilişkiler bağlamındaki zihinsel yapısı farklılık göstermektedir. Taşrada, bireyler birbirlerini hakkında daha çok bilgi sahibi oldukları için, kişilerarası ilişkiler de daha sıcak olmaktadır (Simmel 2017: 96). Bu nedenle küçük yerleşimlerde bireyler birbirlerini kişisel olarak tanırken, metropol yaşamında etkileşimler düzeyinde kalan ilişkiler süregelmektedir.

Metropol sakinleri olan bireyler, kapitalizmin yarattığı bireyleşme ilkesinin yaratmış olduğu ekonomik ve sosyal koşullar çerçevesinde kendi bireyliğini ortaya koyma ile kendi türünün özelliği olan toplumsal bir varlık oluşunun çatışmasını yaşayabilmektedir. Fromm'un sözünü ettiği bireysel etkinlik ilkesiyle hareket etmek zorunda kalan birey, uyum göstererek bu çatışmayı bastırmaya çalışmakta ancak bir bunalım yaşamaktadır (Horkheimer 1990: 147).

1.2.3. Postmodern Kent Yaşamı ve Tüketim Kavramı

Kent; nüfusun, teknolojik hizmetlerin yoğun olduğu, üretimin ve ticaretin örgütlendiği, gelişme ve medeniyet kavramlarıyla birleşen bir mekan şeklinde tanımlanmaktadır (İpekçi 2014: 40). Günümüzün kentleri, farklı politikaların bir arada bulunduğu, mekân, insan, zaman, kimlik ve göstergelerin birbiriyle çelişse dahi yan yana yürüdüğü karmaşık ve kozmopolit mekânlara karşılık gelmektedir (Aytaç 2007: 202). Sanayileşme sonrasında 19. yüzyılda, kırsal mekândan oldukça farklı örgütlenme biçimlerine sahip olan ve yeni bir ortama işaret eden metropoller oluşmaya başlamıştır. Sosyolog Georg Simmel, 1900'lerin başlarında hızla büyümekte olan ilk modern metropollerden birini; Berlin'i ve bu yeni tip mekanda yaşayan insanların gündelik yaşam biçimlerini incelemiştir (Bocock 2009: 25). *Metropol Yaşamı ve Tinsel Hayat* makalesinde kent yaşamını sosyolojik bir olgu olarak ele almış ve buradaki yaşam biçimlerinin analizini yapmıştır (Zorlu 2016: 150). Kent yaşamında nesnel kültürün (tüketimin) öznel kültürün her bir alanını etkisi altına aldığı ve bireylerin kendi öznelliklerini nesnel kültüre göre yapılandırmak zorunda kalmalarının yabancılaşmaya neden olacağını söylemektedir (Zorlu 2016: 157). Bireyin yaşamı dışsal koşullar tarafından belirlenmektedir. Simmel, metropol yaşamının bu karmaşıklığı ve nesnel kültürün hakimiyeti karşısında bireyin yaşadığı yabancılaşmanın nedenini şu şekilde belirtmektedir (Simmel 2017: 93):

Modern yaşamın en derin problemleri, baskıcı toplumsal güçler, tarihsel miras, kültür ve yaşamın tekniği karşısında, bireyin varlığının özerkliğini ve bireyselliğini koruma endişesinden kaynaklanır...

Lefebvre de Simmel'e benzer şekilde gündelik yaşamda dışsal koşulların bireyin yaşamı üzerindeki etkisi üzerine eleştirilerde bulunmaktadır. Lefebvre, Mekânın Üretimi (2014) adlı yapıtında, toplumsal mekânı oluşturan üç kavramdan ya da ayırmadan söz etmektedir. Mekânın pratiği, mekân temsili ve temsil mekânları şeklinde belirttiği bu kavramların algılanan, tasarlanan ve yaşanan şeklinde okunabileceğini ifade etmektedir (Lefebvre 2014: 69). Mekânsal pratik, algılanan/ deneyimlenen mekân olarak, günlük rutinlerin gerçekleştirildiği, “gündelik gerçeklik (zamanın kullanımı) ve kentsel gerçekliği (çalışma, boş zaman ve özel yaşam yerleri) birbirine bağlayan deneyimleri içermektedir (Lefebvre 2014: 67). Toplumsal ilişkilerin yeniden üretiminin bir önkoşul olduğu mekânsal pratikle fiziksel ve maddi etkileşimler söz konusu olmaktadır¹. Mekân temsilleri; “hâkim bilgi ve ideolojilerin izleriyle, mekânsal dokuları değiştirerek, örneğin bir bağlama dâhil olan bir proje veya tasarlanmış mimari bir yapı” şeklinde etki ederek mekân üretimine önemli etkileri olmaktadır. Temsil mekânları kavramının ise yaşanan mekâna karşılık gelerek, imgeleri ve sembolleri içerdiği, kültürel mirasın ve etkin ideolojilerin tarihinin birlikteliği ile okunabilecek bir nevi halkın tarihini oluşturduğu söylenebilmektedir. Mekânsal pratik ve mekân temsillerinin bir karışımı şeklinde de anlaşılabilmektedir (Güler 2011: 53). Kentsel mekânın üretiminin, yalnızca fiziki çevrenin planlamasını değil, aynı zamanda kentin gündelik yaşamına dair her ögenin yeniden üretimini içerdiğini ve bu yönüyle tüm sosyal ilişkileri etkilediği üçlü bir ilişkiden söz etmektedir (Güler 2011: 54; Lefebvre 2014: 68).

Günümüzde; alışveriş merkezlerinin ya da Ritzer'in deyimiyle “tüketim katedrallerinin” (2000: 62) cazibesi veya kent mekânlarına² karşılık gelen her tür ortam, tüketiminin özendirilmesine yönelik büyüleme ve düzenlemeleri içermektedir. Kentlerde yoğunlaşmış bulunan tüketim araçları aynı zamanda tüketicileri daha fazla tüketime yönlendirmek için tasarlanmışlardır. Ancak insanların denetlendiklerini fark etmeksizin, kendi istekleriyle tüketmeye rıza göstermeleri söz konusudur (Ritzer 2000: 100-104). Bunun sebebi hayatın anlamının bir şeyler satın almak ve tasarlanmış nesne veya hizmetler aracılığıyla benlik oluşturulabileceğini öne süren tüketim ideolojisi olmaktadır (Bocock 2009: 57). Kentlerde yaşayan bireyler, kimlik duygusu yaratabilmek, sergileyebilmek veya ideal benliklerine ulaşabilmek arzusuyla tüketmektedirler. Bunun yanı sıra kent yaşamında tüketim, kişilerin boş zamanlarını da ele geçirmiş bulunmaktadır.

Kent yaşamında boş zamanın gerçek anlamı, işin zorlayıcılığından kurtuluş ve özgürlüğün alanı olarak, “iradi yönelmeler ve seçimleri kapsayan bir serbestlik” şeklinde

¹ (<http://alanistanbul.com/turkce/gecmis/la-production-de-lespace-kent-uzerine-bir-sergi>)

² Kentsel mekânı oluşturan kafeler, restoranlar, oteller, parklar, AVM'ler vb. gibi tüm mekanlar.

tanımlanmaktadır (Aytaç 2006: 28). Ancak Köse, Lefebvre'e göre gündelik yaşamın anlamının; "çalışma ve boş zaman arasındaki karşıtlık temelinde ya da bireyler için bir kaçış çizgisi ve özgürlük yaratması bağlamında, gerçekliği yanılsamaya dönüştüren bir yönlendirme" olduğunu aktarmaktadır (Köse 2010: 294). Sosyal hayatın çalışma ve boş zaman şeklinde bir karşıtlık içinde oluşu ve boş zamanın anlamdaki değişimin kapitalizm ile gerçekleştiği söylenebilmektedir. Kapitalizmle birlikte boş zaman, bireyin kendi iradi gücüyle, ona ait bir alan olmaktan çıkarak, bir tüketim alanına dönüşmüş bulunmaktadır. Bu şekilde amacı genel olarak işten uzaklaşmaya dönüşen boş zaman, gündelik yaşam içinde, bir özgürlük yanılsaması yaratmakta, insanlar boş zaman kazanmak için çalışmaktadırlar. Dolayısıyla "boş zaman, çalışma tarafından ele geçirilmiş ve sembolik tüketim için maddi imkânların elde edilmesi" olarak aslında hiçbir şekilde dışına çıkılamayan bir alana dönüşmüştür (Köse 2010: 294). Dolayısıyla kentsel yaşam koşulları ve düzenlemeleri içerisinde kişi, tüketim alanının dışına çıkamamaktadır. Tüketimcilik ideolojisinin baskın olduğu kent yaşamında bireysellik denilen şey, hayat tarzında karşılığını bulmakta, özgürlük de bu alanda gerçekleşecek farklılık olmaktadır (Simmel 2017: 106). Kentler kapitalizm ve onun kültürü olan tüketim tarafından ele geçirilmiş, çeşitli kentsel mekan düzenlemeleriyle sürekli tüketimi yeniden üretmeyi teşvik eder hale gelmiştir. Bugün kentler, "farklı lezzetler, beğeniler üzerinden bir yarışa giren ve kitlelere "aranılan" veya "arzu edilen" tatlar sunma gayretinde olan restoranların çoksesliliğine sahne olmaktadır" (Aytaç 2007: 205). Bireyler ise her bir alanı sarmış bulunan iletiler ve göstergeler arasında kendi varlığının özerkliğini korumaya çalışmaktadır.

1.3. KÜRESELLEŞME VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ

Küreselleşme, ekonomik, teknolojik, siyasi ve sosyo-kültürel, kısaca tüm toplumsal alanlarda gerçekleşen çok boyutlu bir yaşamın örgütlenişinin dünya çapında yayılması olarak tanımlanabilmektedir. 1980 sonrası dönem itibariyle, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve ilerlemeler sonucunda, bireyler ve toplumlar arasındaki etkileşimin artmasıyla oldukça hızlanan küreselleşme süreci, ekonomik, politik ve kültürel olmak üzere üç alanda gerçekleşmektedir. Ekonomik alanda; sermaye, mal ve hizmetlerin, dünyanın her yerinde serbest dolaşımı, devletin fonksiyonunun azalması ve serbest pazar piyasasının öneminin artması anlamına gelmektedir. Politik olarak ise ulusal sınırların anlamsız kaldığı bir alandan söz edilmektedir (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 4). Kültürün küreselleşmesi boyutu ise politik ve ekonomik alanların da birleşimiyle bir standartlaşma ve homojenleşme gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Küresel ekonomi yoluyla kültür dünyanın her bir bölgesinde homojenleşmektedir. Ulus ötesi şirketler, kapitalizmin dünya genelinde örgütlenmesinde oldukça önemli role sahiptirler (Tomlinson 1999: 169). Bu şirketlerin standardize edilmiş hizmetleri, farklılıkları yok etmekte ve homojenleşmeye neden

olmaktadır (Özmen, Birsen, Birsen 2016: 39). Dolayısıyla küreselleşme sürecinin ekonomik sonuçlarının yanında kültürel boyutları gündelik yaşantılarımızı derinden etkilemektedir. Tüm bu özellikler kapitalizmin 1974 sonrasındaki aşamasına dayanmakta ve esasen küreselleşmenin özünü oluşturmaktadır (Fülberth 2014: 265).

1.3.1. Neo-liberal Kapitalizm Dönemi ve Tüketim Kültürünün Küreselleşmesi

Fülberth, neo-liberal olarak adlandırılan kapitalist aşamanın 1974 yılı sonrasındaki, küreselleşme sürecinin göstergelerini de içine alan dönem olduğunu ifade etmektedir (Fülberth 2014). İletişim ve üretim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştığı, devletin müdahaleci rolünün ve fonksiyonunun azaldığı, üretimin ve yatırımın uluslararası bir nitelik kazanarak ekonomi piyasasının idaresinde bulunduğu bir kapitalist dönem olarak belirtilmektedir (Fülberth 2014: 265). Bu dönem, “ekonomik gelişmeye engel teşkil eden devlet kurumlarının yıkılması ve serbest piyasa ekonomisine geçilmesi” anlamına gelmektedir (Yusufoğlu 2005: 34). Bunlara ek olarak metaların dünya çapındaki dolaşımı da oldukça hızlanmıştır. Dolayısıyla ulusal ekonomiler, küresel ekonomiyle birleşmekte, ekonomik alandaki küreselleşme hızlanmakta ve hizmet sektörü de yükselmektedir (Kavanoz 2015: 18). Fordist dönemde, işçilerin tüketime alıştırmaya manipülasyonu, benzer biçimde bu dönemde de; Frankfurt Okulu düşünürlerine referansla, “kültür endüstrileri” aracılığıyla gerçekleşmektedir. Uluslararası markalar, kapitalizmin dünya çapında örgütlenmesine yardımcı olan reklamlar aracılığıyla kendi kültürlerini yaygınlaştırmaktadırlar.

Küresel bir marka kültürü yaratma anlamında George Ritzer’in “McDonalddlaşma” kavramına referans verilebilmektedir. Ritzer, “fast-food” kültürünü dünyaya yaymanın ve “standartlaştırılmış bir bürokratik kültür yaratmanın bir yolu” olarak küresel postmodern kültür tüketimi sürecini incelemektedir (1998). Dünyanın McDonalddlaşması tanımıyla, insan yaratıcılığını engelleyen ve sosyal ilişkileri ortadan kaldıran tekdüze standartların benimsenmesini ima etmektedir. “Şimdi, şu anda ve hızla istiyorum, peki ya sıradaki?” mantalitesiyle hayatın her alanına etki eden bu homojenleşmiş kültür, bir ideoloji şeklinde topluma sunulmakta ve bu yaşam biçimi hegemonyasını sürdürmektedir. Gündelik yaşamda göstergelerin ve imajların bu hızlı akışıyla birlikte ihtiyaç ve arzuların sürekli manipüle edilmesini Featherstone “gündelik hayatın estetikleştirilmesi” olarak anlamlandırmaktadır (2013: 125):

“Kültüre öncekine göre çokça önem verilmesine sebep olan sembollerin, tüketim toplumundaki rolüne dikkat çeken Baudrillard’a göre; bizi artık neyin gerçek ve neyin gösterge olduğunu anlayamadığımız, gündelik yaşamın estetikleştirildiği, bu yeni topluma,

postmodern kültüre götüren şey, sembollerin yoğunluğu, birikimi ve sınırsızlığıdır.”

Tüketim olgusunun idealist boyuta ulaşması, kapitalizmin neo-liberalizm evresinde gerçekleşmiştir. Metaların kültürel hale gelişi ve içerdikleri sembolik kodların küresel ölçekte açılabilmesi bireyleri tüketim nesnelerinin sembolizmi aracılığıyla kendilerini ifade etmeye yönlendirmektedir. Metaların dünya çapındaki akışı yoluyla tüketicin kendisi de bir göstergeye dönüşmüş ve gerçek eyleme gücünü yitirmiştir. Önceden onlar için tasarlanmış ürünler veya deneyimler arasından seçim yapmak, bir kategorizasyon sistemi içerisinde esasında özgür olmayan bir seçim yapmaktır. Küresel reklamcılık, bireylere oldukça yaratıcı ve kültürel nitelikte fikirler sunmakta ve metanın fetiş karakteri denilen kavrama karşılık gelen bu durum tüketicinin aktif bir özne olarak özgür bir seçim yaptığını düşünmesine yol açmaktadır (Appadurai 1990).

Neo-liberal dönemin bir başka özelliği de, yerelleşme politikalarıyla da yakından ilişkili oluşu ile kentlerin ve yerel pazarların kapitalist üretim ilişkilerinin düzenlenmesi altına alınmasıdır. Kapitalizm dinamik bir şekilde sürekli ve hızla değişen imajlar yaratarak her alanı kendi mantığına eklemelerken, kentleri de değişim değeri olan birer meta olarak görmektedir (Şengül 2008: 281). Postmodern kültürde bireylerin, sunulan yaşam tarzları ve deneyimler aracılığıyla benliklerini sergileme, kendilerini ifade etme yolu buldukları dile getirilmiştir. Bu bağlamda kentler, kırsal alanlar veya yerel kültürler de “otantik seyahat deneyimi” ya da pek çok açıdan tüketiciye cazip gelebilecek konumsal bir mal olarak pazarlanabilmektedir (Heat, Potter 2012: 275).

1.3.2. Yerel Kültürlerin Tüketime Entegrasyonu: Postmodern Tüketim ve Yerel Farklılıklar

Schumpeter, yeni tüketim ürünleri, yeni üretim yöntemleri veya yeni pazarlar yoluyla sürekli yenilenen, dinamik karaktere sahip olan “kapitalizmin gelişiminin esas temelinin, her kapitalist girişimcinin eninde sonunda adapte olmak zorunda kalacağı ‘yaratıcı yıkım’ sürecine dayandığını” iddia etmektedir (2014: 103). Böylece her tür yenilik bir devrim havasında kapitalizmin yenilenmesini sağlayarak eski unsurları, değerleri, alışkanlıkları, pratikleri yok etmektedir. Günümüzde de yerel birimler, “hızlı ekonomik yeniden yapılanmanın farklı biçimleri tarafından” bir dönüşüm geçirmektedir (Urry 2015:113). Kırsal ya da yerel küçük yerleşimler bir boş zaman mekanına dönüşmekte ve piyasa tarafından metalaştırılmaktadır. Çünkü elbette ki makro düzeyde gerçekleşen ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel değişimler, mikro ölçekli küçük yerleşim birimlerini de etkilemektedir. Yeni liberal evrede devletin rolünün azalması, onun yerine piyasa güçlerinin ekonomik ve sosyal yaşamı kontrol eder hale gelmesiyle yerel birimler de girişimci siyasetlere yönelerek varlıklarını korumaya çalışmaktadırlar (Kavanoz 2015: 20). Dolayısıyla Schumpeter’in sözünü ettiği kapitalist gelişimi sağlayan yaratıcı yıkım sürecinde yerellikler de kendisine alan bulmakta ve rant merkezli büyüme yoluna girebilmektedirler. Bu durum Harvey tarafından kentsel girişimcilik olarak adlandırılmaktadır (Harvey 2013: 155). Bu

girişimde farklılıklar desteklenmekte, kültürel öğeler artı değer elde etmek amacıyla ticarileştirilmektedir (Harvey 2013: 165).

Yeni liberal dönemde farklılıkların kutsandığı postmodernist nosyonların hâkimiyeti, çokkültürlülük, cemaatçilik gibi yaklaşımların artışı sağlamıştır. Çünkü toplum içerisinde kendi bağlarından uzaklaşmış “postmodern atomlar” haline gelmiş insanların, toplumsal bir varlık oluşlarını hissedebilecekleri sığınaklar oluşturma talepleri artmaktadır (Özel 2013: 288). Bu talepler, küreselleşmenin kültürel bir boyutunun yerellikleri daha fazla öne çıkarılmasına yol açmaktadır (Özel 2013: 289). Bu durumda yerel birimler de küresel rekabette yerlerini alarak kendi girişimci politikalarıyla sermaye için cazip bir konum elde etme çabasına girmektedirler. Böyle bir rekabet içerisinde ise bu birimler, tarımsal üretim üzerinden bir kalkınma yerine, sermaye ve rant merkezli gelişme stratejileri benimsenmektedir (Şengül 2008: 285). Ancak kırsal alan bir kere boş zaman ve turizm için kazançlı bir mekâna dönüştürüldüğüne, asla eski haline geri dönememektedir (Urry 2015: 328).

Postmodern kent yaşamı başlığında da bahsedildiği gibi Lefebvre’in mekan temsilleri kavramı; hakim ideolojilerin veya iktidarın mekânsal bağlama dahil ettiği bir proje veya bir doku şeklinde etki ederek mekânsal pratiği etkilemekte, dönüştürmekte ve aslında yeni bir mekan üretmektedir (Lefebvre 2014:71). Bu yeni mekân, insanların alışkanlıklarına ve geleneksel yaşamına da etki etmekte ve mekânsal pratikle birlikte yerel kültür ve dolayısıyla tek tek bireyler de değişim sürecine dâhil olmaktadır. Çünkü aynı büyük kentler (metropoller) gibi yerel birimler de, “siyasal iktidarın zamanı ve mekânı ürettiği” bir yere dönüşmekte ve bu yeni mekânda üretilen kent yaşamındakine benzer “imgeler ve göstergeler dünyasıyla mekânsal pratik soyut ve zihinsel bir mekânla yer değiştirmektedir” (Lefebvre 2014: 176). Sonuç olarak; neo-liberal politikalar yereli de tüketim sistemine dâhil ederken dönüştürmekte, kentleşen köy veya kasabalar yaratmaktadır. Bu yekpare görsellik, yerellikleri merkezden dışlanmış niteliklerinden uzaklaştırarak, hızla ve sürekli değişen küresel kapitalist piyasa sistemine dâhil etmektedir (Bora 1997: 41).

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNDELİK YAŞAMDA YABANCILAŞMA VE BİREYSEL ÖZGÜRLÜK

2.1. YABANCILAŞMA KAVRAMI

Yabancılaşma sözcük olarak incelendiğinde; Almanca “Entfremdung”, Fransızca ve İngilizce dillerinde ise “alienation” olarak karşılık bulmaktadır. Alienation sözcüğü ise İngilizce “yabancı” anlamındaki “alien” kökünden gelmektedir (Kiraz 2011: 150, 152). Bu çalışmada, iktisat teorisi bağlamında; sanayi devrimiyle birlikte yaşanan ekonomik alandaki gelişmelerin toplumsal koşullar üzerinde yaptığı değişiklikler sonucunda bireylerin yaşamlarında gerçekleşen özgürlük kaybıyla gelen yabancılaşma durumu anlamında ele alınmaktadır³.

İnsanın “birey” haline gelişi, üretimin artışı ürünlerin değişim değerine sahip olması, çeşitlenmesi ve metalaşmayla birlikte ticaretin yoğunlaşarak sınıflı bir toplumsal yapıya sahip olmanın ardından ihtiyaçların da çeşitlenmesiyle ilerleyen bir sürece işaret etmektedir (Yusufoğlu 2005: 238). Bireyleşen insan, cemaate bağlı kurallardan ve geleneklerden koparak, kendini ortaya koyma imkânı bulabilmiştir. Ancak ekonomik etkinliklerin ve maddiyatın üstün tutulmasıyla birlikte insanın yaşamının amacı ve mutluluğunun kaynağı çalışmak olmuştur. Yaşamını devam ettirebilmek adına kendi iradesine ait olmayan amaçlar için sürekli çalışmak zorunda kalan insan tek başına ayakta kalmak zorunda bırakmıştır (Fromm 2011: 97). Bu durum insanın özüne ilişkin bir uzaklaşmayı ve yabancılaşmayı beraberinde getirmiştir. İnsan bu şekilde kendi yaratımı olan koşulların kölesi durumuna gelmiştir.

Bu bölümde öncelikle Hegel, ardından Marx ve sonrasında gelen Lukacs ve Frankfurt Okulu düşünürlerinin yabancılaşma kavramı üzerine görüşleri aktarılacak olup, sonrasında günümüzde kavramın tüketim bağlamında nasıl karşılık bulduğuna değinilecektir. Son olarak günümüzde gündelik yaşamı etkisi altına almış bulunan tüketim kültürünün hakimiyetinden kurtulmanın ve bireysel özgürleşmenin mümkün olup olmadığını tartışan görüşlere yer verilecektir.

2.1.1. Marx ve Öncüllerinde Yabancılaşma

Yabancılaşma kavramı, genel olarak “öznenin ötekileşmesi” veya “özne ile nesne arasındaki ilişkinin bozulması” şeklinde tanımlanmaktadır (Aydoğan 2015: 273). Öznenin doğa ve Tanrı ile kurduğu ilişki ya da üretim ilişkileri bağlamında diğer kişiler, nesneler, sosyal yapılar vb. gibi unsurlar arasındaki ilişkiye işaret eden yabancılaşma kavramı, ilk olarak J.J. Rousseau

³ <http://www.dusunuyorumdergisi.com/hegel-felsefesinde-yabancilasmanin-anlami-ve-rolu/>

tarafından kullanılmışsa da kavrama felsefi bir anlam yükleyen ilk filozofun Friedrich Hegel olduğu dile getirilmektedir (Osmanoğlu 2016: 68). Hegel felsefesinin temeli, insanın dünyadaki varlığını açıklamak, insan ve bilincin yaşamının felsefesini kavramsallaştırmak için özneyi ön plana çıkararak, “varlığın kendisini yalnızca doğa olarak değil, bir insan olarak da gerçekleştirdiğini” dile getirmektir (Osmanoğlu 2016: 69). Bu felsefede temel öge “Ruh”tur. Başlangıçta Ruh, dünyayı yabancı ve kendisi dışında bir yer olarak görmektedir. Ancak bu dünya Ruh’un ürünü olmakta, “dünya sadece onun eyleminin içinde ve sonucunda” var olmaktadır (Ergil 1978: 94). Bu dünyayı devlet iktidarında, ailede, emek gücünde, dilde, sanatta vb. gibi birçok toplumsal yönde kendisi yaratmıştır. Böylece insan, bu yaratıcı hareketinde kendini tanıyarak etrafındaki bağlamın Ruh’tan kaynaklandığını anlamakta ve bu şekilde başta yaşadığı yabancılaşmayı aşabilmektedir (Osmanoğlu 2016: 73). Başka bir deyişle, insan yarattıkları aracılığıyla nesneleşmekte ancak bu sırada kendisine yabancılaşmaktadır çünkü bu dünyada Tanrı dışsallaşmaktadır. Dolayısıyla insanın amacı yabancılaşmayı aşarak kendi özüne geri dönmek ve kendini gerçekleştirmektir. Dolayısıyla Hegel, yabancılaşmayı, Ruh’un özgürleşmesini ve özbilince ulaşmasını sağlayan bir nevi aydınlanma olarak olumlu bir anlamda kullanmıştır.

Hegel’in ardından gelen Feuerbach ise Ruh’a dayalı bir felsefe temelini teolojik bularak eleştirmektedir. Hegel’in aslında Tanrı’nın niteliği olarak belirlediği insanın yaratım gücünün ve oluşturduğu görüntülerin aslında insanın kendisinden kaynaklandığını, insanın arzularının ve kabiliyetinin ürünleri olduğunu dile getirerek insanı yüceltmektedir. Çünkü insan kendi özelliklerinin Tanrı’ya ait olduğunu düşünürse, kendisini alçaltmakta, fakirleştirmekte ve yabancılaşmaktadır (Aydoğan 2015: 277). Dolayısıyla din de insanın aklının bir ürünüdür ve onun dışında değildir. Bu laik düşün zincirinin ardından gelen Marx, herkesten farklı olarak insanın sosyal bir varlık oluşunu, doğaya tepki vererek onu değiştirirken, içinde bulunduğu koşulları ve kendini de değiştirme gücüne sahip olduğunu vurgulamıştır (Riazanov 2011: 65).

Marx, kapitalizm eleştirisini yabancılaşma kuramı üzerinden yapmakta (Osmanoğlu 2016: 89) ve bu kuram Marx’ın düşünce dünyasının temellerini oluşturmaktadır (Bocock 2009: 52, Demir 2018: 64-72, Aydoğan 2015: 280). Toplumsal bir varlık olan bireyin, hem doğayı hem de kendisini dönüştürmek için ortaya koyduğu ve bu amaca dayalı olan “özgür etkinlik (praksis)”, Marx’a göre insanın kendi özünü *nesneleştirme* anlamına gelmektedir (Özel 2013: 197). Doğa ile insanın bütünleşmesinin aracı olan *nesneleşme* kuramını aktarırken Özel, özgür etkinlik yoluyla bireyin hem kendi potansiyellerini gerçekleştirdiğini, hem de insanlığını ortaya koyarak, yarattığı üründe kendisini tanıdığını dile getirmektedir (Özel 2013: 197, Demir 2018: 65-66). Kısaca; insanın eyleme gücü olarak emek gücünün, onun kendi yaşamını üretmesini sağladığını söylemektedir. Nitekim 1844 *El Yazmaları* adlı eserinde Marx, kendi iç doğasını özgürce yarattığı üründe tanıyan insanın yaptığı bu üretimin kişinin etkin türsel yaşamı olduğunu ifade etmektedir (Marx 2018: 28). Dolayısıyla çalışmanın (emeğin) amacının insan türünün yaşamının nesneleşmesi olduğunu dile getirmektedir (Marx 2018: 28). İnsanın üretim sürecinde, düşlediği

ürünü (ki bu bir hizmet ya da sanat eseri şeklinde kültürel bir ürün de olabilmektedir) oluşturduğunda, kendi yeteneklerini fark etmektedir. Bu şekilde kendi “öznel fikrini dışsallaştırmış” ve somut bir nesneye aktarmış olmaktadır (Silier 2013: 110). Dolayısıyla Silier, Marx’ın *radikal ihtiyaçlar* olarak belirttiği “kendini gerçekleştirme” gibi ihtiyaçların nesneleştirme kuramıyla ilişkili olduğunu dile getirmekte ve bu kuramın “insanın yetenekleri ve ihtiyaçları arasında bir denge” oluşturduğunu söylemektedir (Silier 2013: 110). Böylelikle, ihtiyaçları çeşitlenen (estetik, toplumsal, entelektüel açılardan kendisini geliştiren) insanın gelişen dünyasıyla, Marx’ın zengin ihtiyaçlara sahip, bütünsel birey ideali tanımlanmaktadır (Silier 2013: 110). Ekonomik ilerlemenin amacının, ihtiyaçları zenginleşmiş, bireysellikleri gelişmiş, yaratıcı etkinliklerde bulunan insanlar yaratmak olması gerektiği aktarılmaktadır (Marx 2005: 103’ten akt. Silier 2013: 140). İnsan kendi emek gücünü kullanırken kendi eyleme gücünü kullanmakta ve bu üretim süreci boyunca kendi yaşamını da üretmektedir (Özel 2013: 197). Sonuçta denilebilmektedir ki insan, doğaya ya da içinde yaşadığı topluma kendi eyleme gücüyle, bilinçli etkinliğiyle katkıda bulunurken hem kendini hem de içinde yaşadığı bağlamı değiştirmektedir. Bu bilinçli etkinlikler insanın özgür etkinlikleri olmaktadır (Bocock 2009: 55, Marx 2018: 27).

Nesneleşmeyi bir yabancılaşma durumuna çeviren tarihsel koşullarla, üretim süreci ve ilişkileri olduğu dile getirilmektedir (Osmanoğlu 2016: 77). Ürünüyle olan bağı tamamen kopmuş olan insan, türsel özelliği olan “bilinçli yaşam etkinliğinden” uzaklaşmakta ve yaratıcı özüne yabancılaşmaktadır (Marx 2018: 28, Bocock 2013: 53-55). Kapitalist toplumda çalışma, insanın yetenek ve ilgileriyle uyumlu bir etkinlik olmadığında yaratıcı bir etkinlik olmaktan uzaklaşarak kişinin yabancılaşmasına sebep olmaktadır. Ortaya çıkan üründe kendini gerçekleştiremediği için ürettiği ürüne yabancılaşan insan, bilinçli etkinliğini yitirdiğinden kendi türsel özelliğine de yabancılaşmıştır (Demir 2018: 66). Oysa yabancılaşmanın aşılması, insanın çalışma şartlarını ve gündelik yaşamını, hiçbir baskı altında olmadan kendi yeteneklerini duyumsayarak, özgür bir şekilde ortaya koyması ve dolayısıyla mutluluk duyduğu bir çalışma yaşamının varlığıyla mümkün olabilmektedir. Yine El Yazmaları kitabında yer alan Alman İdeolojisi Bölümünde bu durumu şu şekilde ifade etmiştir (Marx 2018: 100, 101):

“...Bireylerin hoşlandıkları bir dalda kendilerini geliştirebildikleri toplumda, toplum genel üretimi düzenler. Bu, benim için, bugün bu işi, yarın başka bir işi yapmak, canımın istediğince, hiçbir zaman tek bir işe mecbur olmadan; sabahları avlanmak, öğleden sonra balık tutmak, akşam hayvan yetiştiriciliği yapmak, yemekten sonra eleştiri yapmak imkânını yaratır.”

Sonuç olarak insan, toplumsal güçlerin kendi yaşamları üzerinde hâkimiyet kurması ve yaşam koşullarını kendi iradeleriyle oluşturamadıkları için yabancılaşma hissetmektedirler. Ancak yabancılaşma kavramını Marx da Hegel’de olduğu gibi bir farkındalık şeklinde olumlu bir anlamda kullanmaktadır. Marx, “özgürleşmenin önkoşulu olarak yabancılaşmanın, kendisini ve

yaşadığı toplumu dönüştürme motivasyonunun kaynağı” olduğunu düşünmektedir (Silier 2011: 102).

2.1.2. Marx’tan Sonra Yabancılaşma

Marx’ın ekonomik analizi yolundan giden Macar filozof Georg Lukacs, yabancılaşmayı “şeyleşme kuramı” adı altında ele almıştır. Şeyleşme kuramı Marx’ta “meta fetişizmi” kavramına atıf yapmaktadır. İşbölümü sonucunda insan emeği, toplumsal bir nitelik kazanmıştır. Emeğin ortaya çıkardığı metalar da bu şekilde toplumsal hale gelmiş ancak bu toplumsal nitelik insanlara sanki ürünün nesnel bir özelliği olarak görünmüştür (Osmanoğlu 2016: 80). Marx, emek ürünleri olan metaların üretildikleri andan itibaren üzerlerine yapışan ve meta üretiminden ayrı tutulamayan bu özelliğe fetişizm adını vermektedir (Marx 2013: 83). Metalar, sanki dinlerdeki gibi gerçekliğinden ayrılarak gizemli bir özelliğe sahip olmakta ve insan emeği oluşunu gizlemektedir. Bu durum metanın değişim değerinden kaynaklanmakta; “metaların fetişist karakterleri sonucunda, insanlar bir yanılsama içinde yaşamakta ve kendilerine yabancılaşmakta”, metaların da kölesi olmaktadır (Marx 2013: 81). Lukacs da metaların içerdiği bu fetiş karakteri nedeniyle, kapitalist piyasa içerisinde yaşayan insan da bir “şey” olmakta, “şeyleşmektedir”. Bireysel nitel özelliklerin tamamen dışta bırakılması sonucunda şeyleşen insanla birlikte düşünme tarzları ve toplumsal ilişkiler de şeyleşmektedir (Lukacs 2014: 207,211). İnsan bilincindeki değişimi Lukacs şu şekilde aktarmaktadır (Lukacs 2014: 223):

“Kapitalist sistem kendini sürekli nasıl üretiyor ve yeniden üretiyorsa, şeyleşme de kapitalizmin gelişmesiyle birlikte insanların bilincine aynen öyle, daha da yapılaşarak, daha da kader halini alıcı biçimde çöker.”

İnsanın etkinliği insandan ayrılarak kendi özerkliğini ilan eden metaya dönüşmüştür. İnsan bu şeyleşme bilincini fark ettiğinde ve kendi öznelliğini ortaya koyma imkanı bulabildiğinde özgürlüğünü ele alabilmesi mümkün olabilecektir.

Marx’ın ekonomik analizlerinden yola çıkan Frankfurt Okulu’nun geliştirdiği eleştirel kuram, “kültür endüstrisi” ve “kitle kültürü” anlayışlarını ele almaktadır. Fromm, Horkheimer, Adorno ve Marcuse okulun düşünürleri olarak yabancılaşmayı birçok açıdan ele almışlardır. Horkheimer ve Adorno, Fordizmle birlikte başlayan kitlesel üretim ve tüketim ile kitle iletişim araçlarının da gelişmesi sonucu, sanat, politika, bilim vb. gibi felsefik alanların ticarileştirilip kitle tüketimine sunularak standartlaştırıldığını iddia etmişlerdir (Şan, Hira 2007: 329). Bu durum, kültür ürünlerinin artı değer için kullanılmasına ve standardizasyonuna neden olmuştur. Bu ürünler topluma belirli yaşam tarzları, bakış açıları sunma yoluyla toplumu tüketim için güdümlenmektedir. Adorno bu konuda şu sözleri ifade etmektedir (Adorno 2014: 19):

“Kültür her şeye benzerlik bulaştırmaktadır ve meta üretimi kurallarına uyan bir sanayi haline gelmiştir. Filmler, radyo, dergiler bir sistem meydana getirir.

...Bu yüzden bireysellik olarak görünen şeylerin gerçekte öyle olmadığı, sistemi her şeyi kuşatan birliğine karşı bir direniş noktası olarak beliren şeyin anında sistemle bütünleşip bastırıldığı fikri üzerine kuruludur.”

Dolayısıyla kültür dâhil olmak üzere tüm sistem endüstrileşmiştir. Bu endüstrilerden yayılan ürünler ve onların yaşam tarzları bir kural biçimine dönüşen ve tek mantıklı görülen davranış biçimleri dayatmaktadır (Horkheimer ve Adorno 2010: 50). Kitlesele yönlendirme nedeniyle, bu dayatılanlar dışında başka bir yaşamın olmadığı düşünölebilmekte, Weber’in ifade ettiğı modern dünyadaki akılcılaştırma süreci ile benzeşen; bütün topluma yayılan teknolojik bir akılcılaştırmadan söz edilmektedir (Bottomore 2016: 46, 48). Tüketici bu süreçte, tek yaşam biçimi olarak görölen yaşam tarzları veya göstergeler arasından kendi sınıfsal konumuna uygun seçimler yaparak ona dayatılan tüketim değerlerine uygun davranmaktadır. Çünkü “kültür endüstrisi yoluyla gündelik yaşantı cennet gibi sunularak, insanların arzu edip elde edemedikleri adına isyan etmemeleri için eğlence yoluyla yaşamdan kaçış vaat edilmektedir” (Horkheimer ve Adorno 2010: 189, 190). Tüm bu akılcılaştırılmış süreç içerisinde birey büyülenmekte, gerçekte ihtiyacı olmayan şeyleri tüketmesine ya da arzu etmektedir. Buradan yola çıkan Marcuse ise; tüketime dayalı oluşturulan bu kültürün bireylerde “yanlış ve sahte ihtiyaçlar” yoluyla “yanlış bir bilinç” yarattığına işaret etmektedir.

Marcuse, çalışma yaşamı ve metallerden oluşun dünyanın bireylerden bağımsız bir güç kazanarak, yaşamlarda hâkimiyet kurduğundan söz etmekte ve sunulan tüm tutum ve alışkanlıkların kitle iletişim araçları yoluyla bireylere benimsetilerek, ihtiyaçlar manipöle edilmekte, “kendi yanlışına bağışık bir yanlış bilinç” geliştirilmektedir (Marcuse 1990: 11). Böylece bir yaşam yolu haline gelen tüketim öğretileri, “tek boyutlu düşünceyi” ve davranış kalıplarını ortaya çıkarmıştır. Bireyler, gerçek ve kapitalist ideolojinin güdümlmesiyle, özellikle reklamlar aracılığıyla yaratılan ihtiyaçlar arasında bir ayrıma varamamakta ve gerçek ihtiyaçlarının dışında sürekli tüketmek yoluyla bir kısır döngüye girmekte; çalışma yaşamı daha da zorunlu hale gelmekte ve sisteme olan bağımlılık artmaktadır (Şan, Hira 2007: 11-12). Dolayısıyla Marcuse için, bu manipölasyon sürecinden kurtulmak, kendi varlığının özerkliğini gerçek ihtiyaçlarını belirleyebilmek suretiyle korumak neredeyse imkansız bir durumdur. Bu yaşam biçimleriyle özdeşleşmek, yabancılaşmayı zorunlu hale getirmektedir (Osmanoğlu 2016: 86).

Bir diğerk Frankfurt Okulu düşünürü olan Erich Fromm’a göre bireyler, “kendi yaratımı olan toplumsal ve ekonomik güçler karşısında çaresiz” kalmıştır (Özyurt, 2016: 260). Çünkü kapitalizmde çalışma, kazanç ve başarı amaç haline gelerek ekonomik etkinlikler üstün

tutulmakta, kişi kendi gerçek ihtiyaçlarından uzaklaşarak, mutsuzlaşmaktadır (Fromm 2011: 98). Özgürlüğün, günümüze gelene kadar, geleneksel kısıtlamalardan kurtuluşu sağladığını ancak günümüzde kendini gerçekleştirme anlamında içsel bir özgürlük sorunu yaşanmakta olduğunu düşünmektedir (Fromm 2011: .94-95). nsanı geleneksel bağlardan kurtaran kapitalizmin, kişiyi daha eleştirel ve katılımcı kılarak onu özgürleştirdiğini ancak öte yandan kapitalist toplumun temel niteliklerinden biri olan “bireysel etkinlik” ilkesiyle, kişileri kendi ayakları üzerinde durmak durumunda bırakarak yalnızlaştırdığını, atomize ettiğini ifade etmektedir (Fromm 2011: 97).

2.1.3. Gündelik Yaşam, Tkretim ve Yabancılaşma

Bocock, nsanın özüyle ilgili bir kavram olan yabancılaşmanın dayandığı felsefi temelden hareketle bir tkretim analizi sunmakta ve esasında üretim ile ilgili olan kavramın etkilerinin günümüzde tkretim süreçlerine sırarak daha da derinleştiğini dile getirmektedir (Bocock: 2009: 52). Kapitalizmin ilk yıllarında yabancılaşma kavramı, işçinin üretim araçlarına ve dolayısıyla ürettiği ürüne sahip olamayışı, kendisini ürettiğinde tanıyamayışı nedeniyle hissedilmekteydi. Bununla birlikte kendilerine ait olmayan ve diğer işçilerin ürettiklerini maaşlarıyla satın almak durumunda kalan işçiler, birer tketickiye dönüştürülmüşlerdir (Bauman 2015: 32-33). Bocock, bu şekilde yabancılaşmış tkretimin de temelini atıldığını dile getirmektedir (2009: 44).

Bocock, tkretimcilik ideolojisi ekseninde yaşanan bir kapitalist sistemden söz etmekte ve Baudrillard’a referansla, tkretimin idealist yani sembolik bir olgu olduğunu ve fiziksel ihtiyaçların çok ötesinde zihinsel bir süreç olmasıyla birlikte yabancılaşmanın günümüz tkretim kültüründe derinleşerek yaşanmaya devam ettiğini ifade etmektedir (Bocock 2009: 58). Yabancılaşmanın insanın yaratıcı özünün, bilinçli yaşam etkinliğinin yitirilmesiyle radikal ihtiyaçlarından ve toplumsal bir varlık olma özelliğinden uzaklaşma olduğu düşünüldüğünde günümüz metropollerinde çalışma ve boş zaman arasında gidip gelen, zamanın ve ihtiyaçların manipüle edildiği bireyin kendi yaratım sürecinden uzaklaşarak yabancılaşma hissettiği söylenebilmektedir. Bununla birlikte Marx’ın meta fetişizmi, Lucaks’ın ise “şeyleşme” olarak adlandırdığı durum, günümüz küresel kapitalist sisteminde hiçbir sınır tanımadan yaşamın her alanına yayılmıştır. Tkretim idealist bir uygulama haline gelişi, bu süreç içerisinde belirlenen yaşam tarzları veya bu yaşamın işaret ettiği nesneler üzerinden kurulan ilişkilerle yürümektedir. Linguistik özelliği olan nesneler/ markalar aracılığıyla bireyler, kendi kimlik tanımlarına yapmakta ve bu ürünleri elde edebilmek için çalışmaktadırlar. alışmak iyi yaşamın anahtarı olarak, tüm bu göstergeler dünyasına ulaşan kapıyı açmaktadır. Boş zaman, önceden de söz edildiği gibi tüketime endekslenmiş, bu nedenle çalışma dışında kalan zamanlarda da tkretim süreci içerisinden çıkılamaz olunmuştur.

Tüketim kültürü öncelikle, kapitalist toplumlarda yoğunlaşmış bir meta üretimine dayanmaktadır. Bireylerin ise bu genişleyen meta dünyasında, çok çeşitli markalar içerisinde seçim yapmak yoluyla bireysel özgürlüklerini yaşayabildikleri düşünülmektedir. Özellikle reklamlar yoluyla dayatılan imajlar, ikna yöntemiyle markalar aracılığıyla belirli yaşam tarzları sunmakta ve bu şekilde insanlar gerçek ihtiyaçlarını ayırt edemez duruma gelmektedir. Reklamlarda gösterilen simgesel ve dolayısıyla kültürel ürünleri tüketmenin bedene dönüşmüş toplumsallık olduğunu dile getiren Lefebvre, günümüzde üslupların ve yaşam tarzlarının savaşıdan söz etmektedir (Köse 2008: 19). Gündelik yaşamın tüketim yoluyla akılcılaştırılması nedeniyle, sunulan yaşam tarzları üzerinden kendilerini yapılandırmaya çalışan insanın anlamlı yaşama kapasitesi yok olmuştur (Köse 2008: 21). Bu yüzden gerçek bir seçimden ve bireysellikten söz edilememekte, bireyler bir özgürlük yanılsaması içerisinde yaşamaktadırlar.

Modern dönemde yabancılaşmanın kaynağı üretim iken, postmodern olarak adlandırılan günümüz kapitalist evresinde analizin kaynağı tüketim olgusuna kaymıştır. Tüketimin kültürel hale gelişiyle birlikte, ihtiyaçların belirsizleştiği, iyi yaşam, bireysel özgürlük, kendini gerçekleştirme ve bilinçli yaşam etkinliği gibi kavramların anlamının değiştiği, manipüle edilen bir kitle toplumu doğmuştur (Featherstone 2013: 40). İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ise, “zaman ve mekân algılamamasını hız duyumu açısından” dönüşüme uğratmış, küresel düzeyde ve sınır tanımayan bir sembol tüketimciliği söz konusu olmuştur (Köse 2005: 173-175). Bu süreçte daha iyi bir yaşama ulaşmak için bireyler, aile yaşamı, boş zaman ve çalışma hayatı içerisinde gidip gelirken kendi gerçekliğinden ve özünden uzaklaşarak hayatta kalmaya çabalamaktadır.

2.2 YABANCILAŞMADAN KURTULMA VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞMEYE DAİR GÖRÜŞLER

2.2.1 Gündelik Devrimler Yoluyla Özgürleşmek: Henri Lefebvre

Gündelik şehir yaşamının içkin bir eleştirmeni olan Lefebvre’i getirmektedir. Lefebvre, çalışma zamanının boş zaman tarafından ele geçirildiğini çünkü tüketim için gerekli her tür alanın yaratıldığı boş zamanı ele geçirebilmek adına bireyin çalışma zamanının dışına çıkamadığını dile getirmektedir. Bütün bir yaşamı çalışma zamanına ait olan birey, mevcut koşulların dışına çıkmayı, değişmeyi istemekte ve en azından bir “kaçış yanılsamasına” sahip olmak istemektedir (Köse 2008: 13). Gündelik yaşamın çalışma, boş zaman ve aile/özel yaşam gibi üç alan tarafından içerildiğine, dolayısıyla yaşamın her alanında gündelikliğin manipüle eden yönünün var olduğuna dikkat çeken Lefebvre, bu genelleştirilmiş manipülasyonun farkına varan birey için kaçışın mümkün olabileceğini söylemektedir.

Gündelik yaşamın manipölasyonu bireyler, kendi yaşamlarını bir yapıt olarak üretememekte, bu nedenle yabancılaşma hissetmektedirler. Bireyler, tüketime ait sembolleri tüketmek yoluyla toplumsal olarak uyumlulaştırılmakta ve direniş yollarına girmemektedir (Lefebvre 2013: 101). Ancak “gündelik yaşamın yabancılaşmamış ve yaratıcı etkinliklerin alanı olarak yeniden kavramsallaştırılması” gerektiğini düşünen Lefebvre, bireylerin bu şekilde “gündelik devrimlerle yabancılaşmış bilincini özgürleştirerek”, yaşamlarını bir yapıt gibi oluşturabilme imkânı bulabileceklerini ifade etmektedir (Köse 2010: 101, Köse 2008: 23). Özellikle reklamın ideolojik bir işlev görerek, metalara gerçek ve imgesel olmak üzere ikili anlam içeren bir varlık olma özelliği atfeden bir retorikle metaların dilini oluşturduğunu söylemektedir (Lefebvre 2013: 104, 121). Tüketimin sembolik bir olgu haline gelişiyle, üretilen nesnelerin etrafının bir haleyle kaplandığını, göstergelerin tüketiminin “bireylerin kendi idealiyle örtüşen tüketici ‘ben’in tasarımını sunduğunu” dile getirmektedir (Lefebvre 2013: 104-105). Bu yüzden bireylerin yaşamları gerçek yetenekleri ve ihtiyaçları üzerinden kurgulayacakları bir benlik yerine, markalaşmış yaşam biçimlerinin dayattığı bir kimlik üzerinden tanımlanmaktadır. Lefebvre, günümüzde siyasi görüşler yerine üslupların ve yaşam tarzlarının savaşının söz konusu olduğunu, bireylerin, özellikle reklamcılıkla kurumsallaşan, bir gündelik hayat denetiminin farkına varmaları gerektiğini söylemektedir (Lefebvre 2013: 91). Dolayısıyla gündelik yaşam, sürekli değişmeyi istemenin de yeridir ve dinamiktir. Mevcut koşullar içerisinde yabancılaşma hisseden birey, bir kaçışı arzu etmektedir. Bu değişim isteği ancak gündelik yaşamın manipüle edici yönü fark edildiğinde ortaya çıkabilmektedir. Sonuçta değişime ve farklılaşmaya giden yol, kişinin kendi gündelik yaşamında siyasi, ekonomik ve toplumsal her çeşit manipölasyon şeklinden özgürleşmekten geçmektedir (Köse 2010: 303).

Gündelik yaşamın her alanı kapitalist tüketim kültürü tarafından ne kadar manipüle edilirse edilsin, her şeye rağmen yabancılaşmış bireylerin değişimi isteyen bilinçlerinin eleştirel bakış açılarının mümkün kılacağı direnme biçimlerinin ortaya çıkabileceğini ve mevcut koşulları dönüştürme potansiyeline sahip olduklarını düşünmektedir (Köse 2010: 307). Bu yüzden kişilerin yaşamlarını birer sanat yapıtı gibi kurgulamaları ve gündelik pratikte eleştirel bakış açılarının hâkimiyetinin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır (Köse 2010: 306). Sonuçta, hızlı ve derinlikten yoksun, çalışma yaşamı tarafından ele geçirilmiş, tüketim kültürünün yönlendirmesindeki yabancılaşmış bir gündelik yaşamı değiştirebilmenin yolu, ilk önce kişinin bu verili toplumsal gerçeklikleri değiştirmeyi ve özgürleşmeyi istemeleriyle doğacak bir gündelik devrimden geçmektedir.

2.2.2. Gündelik Yaratıcı Taktikler ve Özgürleşme: Michel DeCerteau

De Certeau, Lefebvre’in gündelik yaşamla ilgili çalışmalarını temel alan bir yaklaşımla *Gündelik Hayatın Keşfi* adlı eseri ortaya koymuş ve mekânların paradigmasını gündelik yaşam pratikleri bağlamında irdelemiştir (Köse 2018: 330). De Certeau, işlevsel kentsel düzenlemelerin

baskısına karşın, kişinin kendi seçimiyle doğaçlama yollardan yapılan yürüyüşün özgür bir seçim olduğunu ve bu seçimler sayesinde mekânın içeriğinin yeniden üretilebileceğini düşünmektedir (Köse 2018: 339). Ona göre yürümek, bir ifade mekânı tanımlamaktadır (Harvey 2012: 241). *Gündelik Hayatın Keşfi* eserinde *Kent İçinde Yürümek* başlıklı yazısında “gözetleyiciler ve yürüyenler” olarak bir ayırmadan söz etmektedir (DeCerteau 2008: 185). New York şehrinden yola çıkarak; buradaki gökdelenlerin en yüksek katlarında bulunmanın, kente kuşbakışı bakarak, kişinin kendisi ve aşağıdaki kitle arasına mesafe koyduğunu ve böylece gözetleyici bir göz olarak yüksekte, kentin egemenliğini elde etme hissi uyandırdığını söylemektedir (DeCerteau 2008:186). Oysaki kentin gündelik yaşamının uygulayıcılarının (sıradan insanların) aşağıda bulunduğunu, yukarıdan tek boyutlu bir bakıştan kurtuluşa, yaşamın farklı yönlerinin keşfedilebileceğine vurgu yapmaktadır (DeCerteau 2008:186). Kuşbakışı ve tek yönlü görüşe direniş, aylakça şehrin sokaklarında gezmekle başlamaktadır (Köse 2018: 331).

Yürümek eyleminin yanı sıra, De Certeau, gündelik yaşamı biçimlendiren iki etmeden; strateji ve taktiklerden söz etmektedir. Stratejiler; gündelik yaşamı şekillendirme amacındaki iktisadi ve siyasi güçlerin araçları olarak ifade edilirken; taktikler ise, bu stratejiler karşısında sıradan insana ait, yaratıcılık içeren alternatif yöntemler olarak ortaya çıkmaktadır (Dereli 2010: 22-23). Taktikler, stratejilerin yarattığı hâkim sistemin alanları dışına çıkmadan, tam da bu düzenlemelerin içerisinde gerçekleştirilmek durumundadır. Kişiler, hâkim kültürün yasalarını, değerlerini küçük parçalara bölerek kendi çıkarlarına yarayacak oyunlarla, başka bir deyişle “kurnazlıklarla”, mevcut toplumsal düzenin elinden, onu terk etmeden, uzaklaşmadan kurtulabilme olanağına sahip olabilmektedirler (DeCerteau 2008: 46-47). Gündelik yaşamı denetim altında tutan güçlerin belirlediği sınırlar dâhilinde kişiler, kendi yaratıcı edimleri sayesinde gündelik bağlamı yeniden şekillendirebilmektedir. Örneğin günümüzde tüketim, stratejiler tarafından tanımlanan, sıradan insanın ihtiyaçları üzerinden manipüle edildiği bir olguya dönüşmüştür. Alışkanlık ve tutumlarda yapılan yönlendirmeler, gösteri ürünlerinin satın alınması üzerine gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, tüketim alanında istatistiksel olarak ölçülemeyecek ve sürekli değişen tercihler yapmak, markaları, onlara yüklenen sembolik anlamların dışında okumak ve kullanmak, dayatılan kullanma biçimleri dışında onları dönüştürerek yeni anlamlar yüklemek, hem ürünlerin hem mekânların kullanımında gerçekleştirilecek taktikler olarak gündelik yaşamda özgün bir üretime imkân vermektedir. Dolayısıyla DeCerteau, stratejilerle yapılandırılmış gündelik yaşam sınırları içerisinde çıkmadan gerçekleştirilebilecek bir değişimden söz etmekte, bu yönüyle kişilerin büyükşehirlerde yaşarken kurgulayabilecekleri kaçış mekanizmalarının mümkün olduğunu anlatmaktadır. John Fiske de benzer şekilde mağazaların önlerinde bulunan dinlenme alanlarında, vitrinleri kapatacak şekilde toplanan gençlerin bu eylemini De Certeau’nun sözünü ettiği yaratıcı direnişler olan taktiklerden saymaktadır (Köse 2010: 203). Aynı şekilde kültür ürünlerinin de; bir şarkının hatta bir reklamın anlamını bozacak şekilde yeniden yazılması ya da dalga geçilmesinin bir başka direniş biçimi

olabileceği söylenmektedir (Köse 2010: 204). DeCerteau, tüketicilerin mikro özgürleştirici eylemler yoluyla denetim mekanizmalarını aşındırma imkânının olduğunu dile getirmektedir.

2.2.3. Psikocoğrafya: Sitüasyonistler

1968 Fransa öğrenci hareketinde ünlenen, Guy Debord'un da öncülerinden olduğu Sitüasyonist Enternasyonel akım, gündelik yaşamda estetik ve politik bir devrimi amaçlamakta ve bireylerin yabancılaşmayı aşarak yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak üzerine çeşitli yöntemler önermektedir (Heath, Potter 2015: 16). Çünkü sitüasyonistler, “kapitalizmin garantilediği hayatta kalmanın, gerçekten yaşamakla aynı şey olmadığını” vurgulamaktadırlar (Matthews 2008: 68). Dolayısıyla devrim, gösteri toplumunun gündelik yaşamı etkisi altına almasıyla yalnızca politik değil, günlük niteliklerde gerçekleştirilmelidir. Kaynağı çalışma hayatı ve tüketim kültürü güdümündeki yaşam olan yabancılaşma hisleri, gündelik yaşamda bir devrimin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle bireyin düşünsel dünyasını özgürleştirmek ve yaratıcı potansiyelinin ortaya çıkması sağlanacaktır. Sitüasyonist harekette, psikocoğrafya ve derivé (dolanma) gibi kavramlar öne çıkmaktadır.

Psikocoğrafya⁴; “coğrafi çevre düzenlemelerinin üzerimizde hâkimiyet kuran yönlendirmeler ve kodlamalarının, gündelik yaşamlarımız, duygu ve davranışlarımız üzerindeki etkilerini incelemektedir (Matthews 2008: 60). Psikocoğrafya kavramıyla; eğer ki, kapitalist anlamda mekânın düzenlenişi, insanlar üzerinde belirli davranış kalıpları ve psikolojik etkiler yaratıyorsa, alternatif düşünme ve davranış şekillerinin oluşturulabileceği bir direniş alanı da yaratılabileceği öne sürülmektedir (Köse 2018: 325). Nitekim Lefebvre'in toplumsal mekânı oluşturan üç kavramdan birinin temsil mekânı, başka bir deyişle yaşanan mekân olarak halkın tarihine ve gündelik yaşamın gerçekleştiği yere işaret ettiği dile getirilmişti. Sitüasyonistler de bu bilinçle yola çıkarak, yaşanan mekânın özgürleştirici bir yönünün olduğunu, hâkim pratiği ters yüz etme gücünü barındırdığını düşünmektedirler (Köse 2018: 327). Bu güç “yürümek” ile gelmektedir. Buradaki yürümek, işlevsel ve hâkim pratiğin mekânsal düzenlemesi içerisinde amaçsızca dolanmak yoluyla, oradan oraya kaybolarak, dalgınlığa ve zihinsel yoğunluğa yol açmak anlamına gelmektedir (Köse 2018: 334). Bu şekilde tüm düzenlemeler, sanki ilk kez görülüyormuşçasına, kişinin zihninde yeniden üretilmekte, önceden var olmuş anlamlar bozuntuya uğramaya başlamaktadır. Bu başıboş dolanma eylemi, bir tür dayatılanlardan sapma şeklinde gerçekleşerek, kişide farklı düşünsel ve duygusal durumlar yaratmakta, anın yoğunluğunda kaybolarak, mevcut düzenlemelerin hükmü yitmekte ve kişiyi özgürleştirmektedir

⁴ Köse, psikocoğrafya kavramının, “haleti ruhiye semtleri” şeklinde Türkçeye aktarılabileceğini dile getirmiştir (Köse 2018: 322).

(Köse 2018: 334). Bu dolanma eylemine *derivé*⁵ adı verilmektedir. Bu dolanma eylemi aracılığıyla şehrin psikocoğrafik haritası belirlenmektedir. Derivé kavramı, Walter Benjamin'in *flaneur* kavramıyla benzeşmektedir. Aynen sitüasyonistlerde olduğu gibi, kalabalıkların arasında yürüyen aylak kişi, herkesten farksız gözükmekte ancak zihni tüketime ya da gösteriye odaklanmamakta, kenti kendince yeniden yorumlayarak içindeki yaratıcılığı ortaya çıkarmaktadır. Söz gelimi, gitmek zorunda olduğunuz bir alışveriş merkezinde (AVM) ya da yönlendirici ve zihni sürekli meşgul eden reklam mesajları arasında bile bu akıntıya uyum sağlamayı reddederek hızlı yaşamı yıkmakta ve düşüncelere dalmaktadır. Derivé, flaneur kavramındaki şekliyle yalnızca şiirsel yaratıma olanak tanıyan bir gezinti değil, bu kavramın politik bir yorumlaması şeklinde anlaşılabilir, dayatılan mekândan sapmayı ifade etmektedir (Köse 2018: 335).

2.2.4. Yeni Toplum Anlayışı: Erich Fromm

Erich Fromm, yabancılaşmayı aşılabilir bir durum olarak görmekte ve iktisadi ve politik alanda bir bilinçlenme gerekliliğinden söz etmektedir. Öncelikle tek tek bireylerden başlayacak bir reformun, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi olmak üzere tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirilmesi gereken değişikliklerle birlikte “yeni toplum”un oluşmasını sağlayacağını öne sürmektedir (Özyurt 2016: 270). Bu yeni toplum; ihtiyacından fazlasını tüketmeyen, iç huzuru değerli bulan bireylerden oluşacaktır. İnsanlar içsel değişimler geçirmeli ve mevcut toplumsal koşullar konusunda bilinçlenmelidirler.

Fromm, kişilerin değerleri ve alışkanlıklarında değişim gerçekleşmediği sürece bir devrimden söz etmenin olanaksız olacağına dikkat çekmektedir (Özyurt 2016: 271). Özellikle tüketim konusunda kişiler bilinçlenmeli, ihtiyaçları manipüle eden reklamlar ortadan kaldırılmalıdır. Çünkü reklamlar kültürel ürünler yoluyla çeşitli değerlerin ve alışkanlıkların yaratılmasına hizmet ederek kişileri gereksiz tüketime sevk etmektedir. Gereksiz tüketim sonucunda gelir yetersiz kalmakta, kişiler belirli markaları elde etmenin yaşam seviyelerini yükselteceğini düşünerek sürekli ve daha fazla çalışmaktadır. Bunlara ek olarak, teknolojinin insancıllaştırılması, merkeziyetçi değil yerinden yönetim, endüstriyel demokrasi gibi kavramlar da öne sürmüştür (Özyurt 2016: 270). Fromm, hayali bir kurtuluş yolu değil, pratikte karşılık bulan reformlarla, realist bir “yeni toplum” projesi önermektedir. Bu anlamda bu proje “pratik-ütopya” şeklinde de tanımlanmaktadır (Özyurt 2016: 269).

⁵ Fransızca “sapma” anlamına gelmektedir.

2.2.5. Kentsel Girişimcilikten Doğan Alternatifler: David Harvey

David Harvey ise; *Asi Şehirler* adlı kitabında yer alan *Rant Sanatı* başlığı altında, günümüzde yerel kültürlerin ve geleneklerin rant elde etmek amacıyla yeniden canlandırıldığı ve “siyasi iktisadın hesaplarına dahil edildiği” üzerine tartışmaktadır (2013: 143). Otantik, kültürel, mimari veya o bölgenin kendine özgü herhangi bir yerel özelliğinin benzersiz satış önermesi olarak sunulmasıyla kentsel girişimcilik için sermaye çekebilecek mekânlar, ya da Featherstone’un deyimiyle, “sermayeyi çeken birer yem” haline getirilmeleri söz konusudur (Featherstone 2013: 187). Bu tür kentsel gelişim ya da başka bir deyişle yerel kalkınma politikalarının küreselleşme ile olan ilişkisinin göz ardı edilemeyeceğini dile getiren Harvey, devletlerin; sendikalar, ticaret odaları, mahalle grupları, sivil toplum örgütleri, araştırma kurumları gibi örgütlerle, sermayedarlar veya çıkar gruplarını birleştirerek yerel gelişimi sağlamaya çalıştıkları bir siyasetten bahsetmektedir (Harvey 2013: 155). Ancak, bu rant dayalı kar elde etme siyaseti karşısında yerel kültürlerin, ortaya çıkan ticari kirliliği protesto edecekleri bir yerel siyasi inisiyatif oluşturabilecekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Yerel sakinler, kendi kültürlerinin metalaştırılması nedeniyle öfke duyabilmekte ve kendi bölgelerinde yabancılaşma hissedebilmektedirler (Harvey 2013: 166). Bu yüzden, küreselleşmenin alternatifinin, yerel mekânlar içerisinde oluşma ihtimali yüksektir (Harvey 2013: 168). Dolayısıyla Harvey’e göre; yerel değerlerin metalaştırılması, paradoksal biçimde alternatif hareketlerin filizlenmesine neden olabilecektir. Küresel kapitalist kültüre alternatif oluşturabilecek metalaşma karşıtı görüşlerin yerel birimlerde kaynağını bulan bir toplumsal hareketle gerçekleşebileceği umudunu taşımaktadır. Ancak ne yazık ki, küresel kapitalizme karşıt duruşta bir hareket, onu yeniden üreten bir araç haline gelebilmektedir. Bu nedenle, yerel halk iradesine bağlı olarak gelişen bir hareket olmadıkça, gerçek anlamda bir protestodan ya da alternatiften söz etmek olanaksız gibi gözükmektedir. “Kent sakinlerinin fikirleri alınmadan, hiçbir yerel yönetimin kentlilere ideal bir kent vaat edemeyeceği” çünkü halkın, bu katılım sayesinde kendi yaşam biçimlerinin ve kültürlerinin devamı olabilecek bir kente sahip olabilecekleri dile getirilmektedir (Bumin 2019: 169-170). Dolayısıyla halkın yalnızca bir danışma mekanizması olarak sınırlanmaması, tepeden aşağıya doğru değil, yerel aktörlerle birlikte tartışılarak kararlar alınması gerekmektedir.

2.2.6. Total Bir Zihinsel Uygulama olarak Tüketim: Baudrillard ve Frankfurt Okulu

Baudrillard, metaların sembolik anlamlara sahip olmaları dolayısıyla tüketicilerin maddi nesneleri değil, onların göstergelerini, içerdikleri anlamları satın aldıklarını söylemekte ve

tüketimi yalnızca ekonomik değil, kültürel bir süreç olarak değerlendirmektedir. Baudrillard, postmodern tüketim kültüründe, bireylerde kimlik duygusunun etnik köken, ekonomik sınıf, sosyal statü veya cinsiyet yerine, sembollerin tüketimi aracılığıyla tanımlandığını ve tüketimin, insanların sergilemek istedikleri imaj doğrultusundaki mallara yönelmesiyle birlikte idealist bir uygulama olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir (Bocock 2009: 74-75). Nesneler yerine düşüncelerin tüketilmesi sebebiyle metalara duyulan arzu asla son bulmayacak ve bir doyuma ulaşmayacaktır. Günümüzün tüketimini, sembolleri sistemli bir güdümlene biçimi olarak tanımlayan Baudrillard (2011: 241), ihtiyaçların, bireylerin taleplerinden çok sistemin ürettiği öğeler olarak var olduklarını ifade etmektedir (Baudrillard 2012: 79). Bu yüzden, tüketim toplumunda özgürlük; koşullandırılmış yapay ihtiyaçlar arasından “seçme özgürlüğüne” indirgenmiş ve bireyler gerçek ihtiyaçlara karşı körleşmiştir (Baudrillard 2012: 76). Tüketim toplumunda çok sayıda etkileme yöntemiyle, sistem tarafından sunulan nesnelerin kişilere bir farklılaşma yolu göstermesi söz konusudur. Ancak elbette belli bir yaşam tarzına dâhil olmakla ya da belli bir marka ürünü kullanmakla bireyler birbirinden farklılaşma ama diğer yandan da birbirine benzemektedir (Baudrillard 2011: 224). Bu durumu Baudrillard, “ismi olup cismi olmayan özgürlük” olarak ifade etmekte ve nesneler üzerinden sunulmuş olan özgürlüğün bir yanılsamadan ibaret olduğunu belirtmektedir (Baudrillard 2011: 225, Baudrillard 2012: 76). Tüketim karşıtlığı ya da mevcut kapitalist sisteme karşıt olan herhangi bir düşünce akımının dahi sunduğu yaşam tarzıyla sembolik bir özelliği bulunmakta ve bu yüzden bu tür görüşlerin ya da yaşam biçimlerinin esasında lüks tüketime dönüştüklerini ve “daha incelikli bir fark” tan başka bir şey olmadıklarını öne sürmektedir. Bu bağlamda “farklılaşma; nesneyi reddetme, tüketimin reddedilişi biçimine bürünebilmekte, bu da tüketimin en niteliklisi olmaktadır” demektedir (Baudrillard 2012: 98).

Baudrillard, tüm çelişkilerin sisteme dâhil edilebileceğini, niş farklılıkların daha özgün birer kimlik yaratımına yarayacağını ifade etmektedir. Bauman da benzer şekilde, postmodernizmle öne çıkan kimlik arayışının, kapitalizmin bireyleşme ilkesiyle yaratılan bir durum olduğunu ve küreselleşmeyle ters düşmeyen, hatta onun “çarklarını yağlayan” farklılıkların yaratılmasına yaradığını dile getirmektedir (2015: 203).

Frankfurt Okulu düşünürlerinin bireyin kitle kültürü ve onun standartlaştırıcı, manipüle edici yönünden ve tüketim kalıplarına sıçramış yabancılaşmadan kurtulabilmesi konusunda kötümser bir tavra sahip oldukları söylenebilmektedir. Genel olarak, tüketicinin, sistematize bir biçimde kültür endüstrisi ve onun ideolojik aygıtları aracılığıyla yönlendirilerek kendi belirlenimlerini gerçekleştirebilmek anlamında pasifize edildiğini belirtmektedirler. Dolayısıyla Adorno, Horkheimer ve Marcuse’e göre, tüketim ideolojisi, kimse kaçmasın diye herkese bir şeyler sunmakta ve tüm direniş yollarını bloke etmektedir. Ancak Marcuse, kapitalist tüketim düzeninde sosyo-kültürel ve ekonomik bir değişimin gerçekleşebilmesi için bireylerin

bilinçlerinde yaratılmış ve içselleştirilmiş olan tüketim arzularının ve kalıplarının yıkılması gerekmektedir. İmkânsız değil ama çok zor olan bu değişim, kapitalizmin “tüketim arzularının işlenmiş olduğu ikinci doğaya” karşı bir direniştir (Bocock 2009: 97).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAVAŞ KENT HAREKETİ

3.1. YAVAŞ HAREKETİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE ALT ALANLARI

Fütüristler, 1909 yılında Fransa'nın "Le Figaro" isimli gazetesinde yayınlanan Fütürist Manifestosunda; endüstri devrimiyle birlikte yaşanan gelişmelere, hıza, dinamizme, makineleşmeye, sanayi girişimlerine, kısaca modern yaşamın getirilerine duydukları hayranlıklarını bildirmekteydiler⁶. Modern zamanların fütüristler için hayranlık uyandıran hızlı toplum anlayışı, günümüz turbo kapitalist zamanlarında, belki bugün insanın aklını kullanarak, yaratıcılığını teşvik etmek için teknolojiye faydalanmaları gerektiğini savunan "postmodern" zaman fütüristlerinin bile öngöremediği boyutlara ulaşmış gibi görünmektedir.

Sanayi devrimiyle hayatlarımıza nüfuz eden hızlı yaşam koşulları, bugün artık ulaşım ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşen yeniliklerle iktisadi ve kültürel öğelerin sınır tanımayan dolaşımı sonucunda bütün dünyaya yayılmış bulunmaktadır. İletişim teknolojilerinin dünyada zaman ve mekân algılamasını "hız duyumu" bakımından yeniden tanımlaması söz konusudur (Köse 2005: 174). Küresel boyutta ön plana çıkan şey artık zamandır, Virilio'nun deyişiyle "hızlandırılmış zaman" (Köse 2005: 182). Hız, küreselleşme sürecini de tanımlayan anahtar bir kelime olmaktadır.

Küreselleşmenin getirdiği standartlaşma üzerine yapılan birçok araştırma ve makalede sıklıkla bir "fast-food" zinciri olan McDonalds anılmakta ve topluma etkisi bağlamında George Ritzer (2000) tarafından toplumun "McDonaldslaştırılması" şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. "McDonaldslaşma"yı toplumda eğitim, sağlık, seyahat stilleri, zevkler, aileler, politik alanları da içererek tüm sosyal özellikleri ve süreçleri etkisi altında bırakan bir kavram olarak sunmaktadır. Buna ek olarak David Harvey, Alvin Toffler'in "kullan-at" toplumuna referansla fast-food yemek kültürü ve hatta üretilen atılabilir malzemelerin bile (plastik çatal-kaşık, giyim eşyası, bardaklar gibi) getirdiği kullan-at mantığının; toplumdaki değerlerin, hayat tarzlarının, kısaca gündelik yaşamdaki birçok şeyin- kişilerarası ilişkilerdeki bağlılıklara varıncaya kadar- atılabilir olması anlamına geldiği vurgusunu yapmaktadır (Harvey 2012: 319). Dolayısıyla fast-food kültürü ve hızlı tüketimle birlikte şeylerin ve ilişkilerin de hızla değersiz hale geldiğine dikkat çekilmektedir.

İtalya'da 1986 yılında, bir grup aktivist, McDonaldslaşmanın kültürel boyutta yarattığı olumsuzlukları engellemek ve bu konuya dikkat çekmek amacıyla, Roma'da, İspanyol

⁶ <http://manifesto-manifesto.blogspot.com/2008/07/ftrizm-manifestosu-ft-marinetti-1909.html>

Merdivenleri olarak adlandırılan mevkideki McDonalds restoranı açılışını protesto etmiştir. Politik aktivist ve gazeteci Carlo Petrini liderliğindeki bu protesto hareketiyle sınır tanımayan ve yayılımcı “fastfood” denilen hızlı yemek kültürünün yerel lezzetleri yok ettiği vurgulanmış, yerine hayattan zevk alarak ve gastronomik geleneklerin bağlı olduğu kültürel kimliklerin sürdürülebilirliği savunulmuştur (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 19). Bu şekilde Yavaş Hareketi de başlamış bulunmaktadır.

Yavaş hareketi (Slow movement) bu bağlamda, kültürel bir karşı çıkış olarak; sokaklarda açılan meta kültürüne, küreselleşmeye, tekdüzeliğe karşı, yerel kültürlerin ve kimliklerin zayıfladığı endişesiyle yerel mutfakları korumayı, doğal ve özgün üretimi insanlara tanıtmayı amaçlayan bir akım olarak ortaya çıkmaktadır (www.slowfood.com).

Carl Honoré, “Yavaş” adlı kitabında (2008: 16), “Yavaş Yemek” (Slow Food) Hareketinin İtalyan kurucusu Carlo Petrini’nin sözlerini aktarmaktadır:

“Endüstriyel medeniyetin bir belirtisi olan içinde bulunduğumuz yüzyıl, önce makineyi icat etmiş, sonra da bunu yaşam modeli olarak kullanmıştır. Bizler hızın kölesiyiz ve aynı sinsî virüse boyun eğmiş durumdayız; alışkanlıklarımızı bozan, evlerimizin mahremiyetine müdahale eden ve bizleri Fast Food (Hızlı Yiyecek) tüketmek zorunda bırakan hızlı hayat...”

Yavaş yemek hareketini takiben 1999 yılında, Geir Berthelsen’in oluşturduğu “The World Institute of Slowness”, “Dünya Yavaşlık Enstitüsü” adıyla birçok alana yayılmış bir felsefe sunmuştur⁷. Buna göre, varolan güncel düzeni değiştirmek düşüncesiyle, yavaş hareketi, yaşamın bütün boyutlarını ilgilendiren, insanların tüketim dışındaki gerçek değerleri hatırlatma çabasıyla, daha nitelikli bir hayatın olanaklılığını öne süren bir görüştür. Bu bağlamda yavaş yaşama fikri “yavaş moda, yavaş ebeveynlik, yavaş şehirler, yavaş turizm, yavaş medya vb.” gibi sosyo-kültürel pek çok alana yayılmış bulunmaktadır.

Christopher Richards 2011 yılında Yavaş Hareketi Manifestosu’nda hıza karşı direnmek gerektiğini ve hiperaktif bir yaşamın anlamsızlığını vurgulamıştır. Bunun karşısındaysa yavaş bir yaşamı tercih etmenin, bireylere huzur ve keyifli bir yaşamın kapılarını açabileceğini öne sürmüştür⁸.

Yavaş hareketi, toplumun standartlaşmış ve tüketim yoluyla farklılaşabileceğine inanan bireylerden oluşan bir yapıya dönüşmesini protesto etmektedir. Burada belirtilmesi gereken önemli nokta; yavaş hareketinin küreselleşmeyi reddetmediğidir. Küreselleşmeye bağlı olarak gelişen olumsuz kültürel değişimin yönü üzerinde durulmaktadır (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 8). Küreselleşme, yereli kültürleri bozmakta, yeknesak ve tüketim tabanlı bir yapı meydana

⁷ <http://www.theworldinstituteofslowness.com/>

⁸ <https://slowdownnow.org/slow-manifesto/>

getirmektedir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi sonucunda oluşan küresel kitle kültürü, medya egemenliğinde Batı tarzı yaşam biçiminin tüketim yoluyla egemenlik kurmasını arzu etmektedir. Tüketim, bireylerin yaşantısında başat bir rol üstlenmiş, benlik oluşum sürecinde dahi belirleyici duruma gelmiştir.

Günümüzde metropollerde yaşayan bireyler bir benlik oluşturabilmek ve kim olarak tanımlanmayı istediklerini ifade edebilmek için tüketmektedirler (Bocock 2009: 27). Dolayısıyla Batı tarzı kitlesel tüketim olgusunun yalnızca ekonomik boyutları olan değil, aynı zamanda göstergeler ve sembollerden oluşan sosyal ve kültürel bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir. Bireyler, baskın tüketim ideolojisi ve bu ideolojilerin taşıyıcıları olan kitle iletişim araçları yoluyla etkilendikleri mallara, ekonomik güçleri yetmese bile sahip olma arzusu içinde olabilmektedirler (Bocock 2009: 13). Pek çok kişiyi ücretli işlerde çalışırken motive eden şey tüketim nesneleri ve deneyimleriyle ilgili hayaller olmaktadır. Bu durumda insanlar yalnızca hayatlarını devam ettirmek adına değil, tüketim nesnelerini satın almaya güçleri yetsin diye de çalışma hayatında bulunmaktadırlar. Reklamı yapılan ürünleri edinebilmek, çalışan insanların çalışmalarının karşılığı olarak işlev görmektedir (Bocock 2009: 57). Yaşamın bir şeyler satın almak ve buna bağlı deneyimleri yaşamak olduğunu empoze eden etkin ideoloji olan tüketimcilik, sürekli olarak göreve hazır bireylerin bulunduğu bir çalışma kültürü yaratmıştır. “Şehir yaşamı, bir tarza sahip olma bilincini; hem belirli bir gruba ait özellikleri hem de bireysel seçimleri yansıtabilecek bir alan içinde tüketme gereksinimini arttırmaktadır” (Bocock 2009: 27). Günümüz küresel kapitalist düzeninde “ekonomik etkinlik, başarı ve maddi kazanç birer amaç haline” gelmektedir (Fromm 2011: 98). Ancak bu amaç, anlamlı yaşam hislerini ortadan kaldırmakta ve bireylerin yabancılaşma hissetmesine sebep olmaktadır. Tüketim kültürünün kuşatması altındaki gündelik yaşamda birey, stres içinde ev ve iş yaşamı arasında gidip gelmektedir. Gerçek ihtiyaçlarını algılamaktan uzaklaşan bireylerin tatminsizlik duyguları artmakta ve mutluluktan uzaklaşmaktadırlar. Hıza ve tüketmeye endekli küresel kapitalist sistemde bireyler uyumlanmak yerine eyleme (agency) güçlerini ve bireyliklerini duyumsadıkları “dünyada bir fark yaratabilme” güçlerini ortaya koymak istemektedirler (Özel 2013: 72). Bireyler kendi yaşamlarına gömülmek ve hızlandırılmış zamana kendilerini kaptırarak, kendilerini yalıtılmış ve yalnızlaşmış atomlar olarak görmektedirler. Ancak toplumsal bir varlık olarak birey, tüketim toplumunun dayatmaları dışında kendi kimliğini yeniden tanımlayabileceği “güvenli sığınaklara” gereksinim duymaktadır (Özel 2013: 288). Çünkü hızlı yaşamın gidişatına kapılan insanlar, gerçek gereksinimlerini fark edebilmekten gittikçe uzaklaşma ve belirlenmiş tüketim kalıpları aracılığıyla benlik tanımlarını oluşturmak durumunda kalmak ve sahip olmayı arzu ettikleri için ise sürekli olarak çalışmak gerekliliği gibi gerçeklerle karşı karşıya kalmışlardır. Özgürleşmek isteyenler, özgür olmadıklarının farkına varmıştır. “Çünkü yabancılaşma, aslında özgürleşmenin zıttı değil önkoşuludur ve insanın kendisini ve yaşadığı toplumu dönüştürme

motivasyonunun kaynağıdır” (Silier 2011: 103). Dolayısıyla Yavaş Yaşam, heterotopik bir yaşam şekli olarak ortaya çıkmakta ve kendilerini tüketim üzerinden tanımlamaktan ve yaşamın her yerine nüfuz etmiş “hız” duyumunun hegemonyasından yorulmuş kişiler için liberalizasyon olanağı sunmakta gibi görünmektedir. Kısaca, günümüzdeki anlamıyla yabancılaşmadan kurtulabilmenin, gösteriden uzaklaşıp kendini daha özgür hissedebilmenin yolunu açan bir felsefe sunmaktadır.

Yavaş Hareketinin; hızlı, tüketim merkezli, doğadan uzaklaşmış ve küresel olarak yaygın yaşam şeklinin olumsuzluklarından arınabilmek için, eleştirel bir duruşla, mevcut gidişatı değiştirme hedefiyle yola çıkan toplumsal bir protesto olduğu söylenmektedir (Ünal, Zavalı 2016: 894). Yavaşlık Hareketi, hızın egemenliğine karşı insanların, “anamlı bir şeyler yapmak için” vakit bulma çabası veya isteği olarak anlaşılabilmektedir. Bu durum, günlük yaşam içerisinde yapılan her türlü aktiviteden daha fazla haz ve tat almak, yapılan şeyi anlamlı kılmak şeklinde özetlenebilmektedir (Güven 2011: 117). Otantik olmayan, sahte ihtiyaçlar yerine, insanların kapitalizmin gösteri kültüründen çıkmasını, insanların içinde bulunduğu zaman ve mekan içerisinde mutlu olmalarını sağlayabilecek tepkiler bütünü olarak belirtilmektedir (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 2).

Bu bölümden sonraki alt başlıklarda, Yavaş Hareketinin çıkış noktasını oluşturan Yavaş Yemek Hareketi ve ardından “yavaş” ön-ekinin eklemlendiği diğer alanlar aktarılacak, bu vesileyle yaşamın birçok alanına yayılmış bulunan yavaş yaşama kültürünün, fast-food yaşam tarzının tersine bir şekilde gündelik hayatta nasıl işlediğine bakılacaktır.

3.1.1. Yavaş Yemek Hareketi

Yavaş yemek hareketi 1986 yılında İtalya’da Roma’da açılan McDonalds restoranının protesto edilmesiyle başlamıştır. 9 Kasım 1989 tarihinde, Paris’te, imzalanan manifesto, öncelikle Yavaş Yemek ile mutfaktan başlayarak, fast-food besleme tarzından kaçıp, yerel mutfakların zengin aromalarını yeniden keşfetmeyi önermekteydi (Güven 2011: 114). Bununla birlikte manifesto; “verimlilik” adına “hızlı yaşam” ın yaşam biçimimizi değiştirdiğine, çevremizi ve şehirlerimizi tehdit ettiğine dikkat çekmekte ve yavaş yemek hareketini alternatif bir duruş olarak tanımlamaktaydı.

Yavaş Yemeğin bize daha kaliteli bir yaşam tarzı sağladığını ve sembolünün salyangoz olarak seçilerek, bunun kesin ve istikrarlı bir şekilde desteklenmesi gereken bir yaşam fikri ve yolu olduğunu belirtmektedir (www.slowfood.com).

Şekil 3.1 Slow Food Logosu

Kaynak: <https://sfraw.file.wordpress.com/2016/09/logo-slow-food.jpg>

Yavaş Yemek Hareketi, hep birlikte oturulan sofralara ve “iyi, temiz ve adil” olarak belirledikleri unsurlara dayanan bir kalite anlayışını önermektedir: (www.slowfood.com).

İyi; gıdanın iyi bir lezzet, aroma ve görüntüyle sunulmasını içermektedir. Bu unsur; gıdanın bu öznel niteliğini içermekte ve ancak farklı ürünleri karşılaştırdığımız ve daha lezzetli olanı seçtiğimizde fark edebileceğimiz bir özellik olarak belirtilmektedir. *Temiz*; sürdürülebilirlik unsurunu anlatmaktadır. Çevreye zarar vermeyen üretim metotlarını kullanmak, biyolojik çeşitliliğe karşı duyarlı olmak ve insan sağlığı konusunda dikkatli olmak konularına dikkat çekmektedir. *Adil* boyutu ise; gıdaların sürdürülebilir olmasını, emek güçlerinin sömürülmediği üretim biçimlerini önermektedir. Buna ek olarak, hem tüketiciler hem de üreticiler adına adil fiyat politikalarının da oluşturulması anlamını taşımaktadır (www.slowfood.com, Yurtseven, Kaya, 2010: 58).

Yavaş Yemek Hareketi yalnızca fast-food ve McDonalds’ı protesto etmek anlamına gelmemektedir. Bu tarz yaşamın gündelik yaşamlarımızın her alanında yaptığı kültürel değişimi protesto ederek geleneksel zevklere geri dönüşü hatırlatmaktadır. Taze, yerel, mevsimlik ürünleri, nesilden nesle aktarılan tarifleri, esnaf çeşitlerini, aile ve arkadaşlarla yemek yemek ve buna benzer birçok değeri yeniden gündeme getirerek küresel kapitalizmin doğal bir düşmanı olmaktadır (Tosun 2013: 225).

Bugün İtalya’nın Bra kentinde doğan Yavaş Yemek hareketi, bugün uluslararası bir sivil toplum kuruluşu halini almıştır (Güven 2011: 114). Harekete üyeliği olan ve “*Convivia*” olarak adlandırılan ağlar, o bölgede bulunan yerel ağların liderleri tarafından denetlenmektedir (Yurtseven, Kaya ve Harman, 2010: 19). *Convivia* bu genel ağa verilen *convivium* sözcüğünün çoğul halidir.

Convivium Latince *Con* (ing. *With*) ve *Vivere* (ing. *Live*) köklerinden gelmekte ve birlikte keyifle yaşamayı ifade etmektedir. En az beş kişiden oluşan “Yerel ürünleri ve gelenekleri teşvik

etmek, geleneksel aşçılık ve yemek yeme toplantıları düzenlemek, yavaş yemek felsefesini yaymak ve eğlenmek amacıyla düzenli buluşan yavaş yemek gruplarıdır” (www.slowfood.com, Yurtseven, Kaya ve Harman 2010: 18).

Convivium, yerel üreticilere ve çiftliklere ziyaretler yapar, konferanslar, film festivalleri, çocuklar ve yetişkinler için tat eğitim kursları gibi etkinlikler düzenlerler. Convivium, zaman ve enerji bakımından gönüllü üyeler tarafından gerçekleştirdikleri organizasyonlarla yavaş yemek hareketinin belkemiğini oluşturmaktadır (www.slowfood.com).

3.1.2. Yavaş Ebeveynlik ve Yavaş Okul

Aydınlanma Döneminin düşünürü Jean Jacques Rousseau, çocukluğun, insanın “doğa durumuna” en çok yaklaştığı zamanki evresi olduğunu dile getirmiştir. Kitaplı büyümeden çok çocuğun büyümesinin organik ve doğal olması gerektiğini; hiçbir toplumsal yapı ortaya çıkmadan önce, çocukluk döneminde eğitim ve toplumsal etkiler tarafından doğal özgürlüğün elimizden alındığını ifade etmektedir (Silier 2013: 47). Rousseau “Çocukların duyması, görmesi, hissetmesi kendine özgüdür, onların yerine bizimkini koyma çabası anlamsızdır” (Honoré 2008: 256) derken çocukların erişkinlermiş gibi yetiştirilmelerine karşı çıkmaktadır.

David Elkind’in (2011) deyimiyle yetişkin bilgisiyle bir an önce donatılmaya çalışılan günümüzün “acele ettirilmiş”⁹ (hurried children) çocukları, toplumda önemli bir tüketici grubu oluşturmaktadır. Oldukça erken yaşlardan itibaren, alışveriş arabasının içinden, tüketim pratikleri, bilgileri ve becerileri geliştirmektedirler. Her zaman yenilenen gardırobunun yanında çoğu çocuk kendi akıllı telefonuna sahiptir. Sadece giyimde değil aynı zamanda çocukların yemek yeme alışkanlıklarında da değişiklikler olmuş, junk food dediğimiz türden yiyecekler yetişkinlerle birlikte çocukların da yaşamlarında yer almıştır. Bunlara ek olarak günümüzde çoğu aile, çocukların güvenli olmayan sokaklarda “hiçbir yararı olmayan boş zamanlar geçirmesi” yerine eğlence ve eğitimi aynı anda sunarak kaliteli bir boş zaman imkânı sağlayan ve sokaklara göre çok daha güvenli olan “mekânsal bakıcıları”¹⁰ veya “dijital bakıcıları”¹¹ tercih etmektedirler. Çünkü yetişkinler için oyun ciddi bir iştir (Huizinga 2010). Oyun oynarken dahi yetişkin dünyasına hazırlanmaya çalışılan çocuk için geleneksel anlamdaki oyunlar yok olmaya yüz tutmuştur. Ancak özgürce oynanan oyunların çocukların sosyalleşmesi ve gelişmesi yönünde yaptığı birçok yararı söz konusudur. Nitekim David Elkind (2011: 207) çocukların oyun

⁹ “Hurried Children”, David Elkind (2011) bu terimi; çocuk yaşta yetişkin bilgisiyle donatılmaya çalışılan çocukları ifade etmek için kullanmıştır.

¹⁰ AVM içindeki oyun alanları, çeşitli kurslar vb.

¹¹ Tabletler, akıllı telefonlar, televizyon vb.

oynadıklarında, ne zaman oynamak istiyorlarsa o zaman oynadıklarında ve süresi de onların kendi istedikleri kadar olduğunda öğrenmenin en güçlü hale geldiğine dikkat çekmektedir. Çocukların yetişkinler tarafından belirlenmiş sınırlı alanlardaki oyunları, onların açık alanlarda olduğu ve yetişkin gözetiminde olmadığı oyunlardan farklılık göstermektedir demektir (Elkind 2011: 207).

Chicago Okulu'ndan Herbert Mead'in oyun kavramı, kendiliğinden başlayıp, kuralları kendileri araların bölüştüğü oyunları ifade etmektedir. Bu oyunların birçok çeşidi çocukların icat yeteneğine ve yaratıcılığına seslenmektedir. Çocuklar oyunu planlarken karşılıklı fedakârlıklar yapmayı, belirledikleri kurallar dâhilindeki sözleri tutarak işbirliği yapmayı öğrenmektedirler.

Sosyal ve özgürce kurulan geleneksel oyunların yok oluşu, oyunların iç mekânlara, güvenli ortamlara taşınması, diğer çocuklarla daha az etkileşim ve dolayısıyla bireyselleşmenin yayıldığı bir sosyal yaşam kurgusu günümüzün bir gerçeği gibi görünmektedir. Bu bağlamda araçsal bir mantıkla çocukların sosyalleştiği kültür, yetişkinlerin onlar için kurguladığı yetişkinliğe hazırlık ve piyasaya giriş kültürü şeklinde okunabilmektedir.

Jean Alice Rowcliffe yaşamın birçok alanına yayılan “yavaş” akımından esinlenerek çocukların sürekli olarak planlanmış etkinliklere ve kurstan kursa koşturulması, anne babaların adeta “helikopter ebeveynler” haline gelmelerine bir cevap olarak “yavaş ebeveynlik” akımını başlatmıştır. Yavaş ebeveynlik akımı; çocukların yaşamı oyun oynayarak, doğada daha çok vakit geçirerek öğrenmesi ve ailelerin çocukların risk almalarına izin vermeleri gerektiğine vurgu yapmakta, ancak böylelikle kendi keşifleriyle mutlu olan çocuklar yetiştirilebileceğini söylemektedir¹². Bu bağlamda oyun oynamanın çocukların gelişimindeki önemine dikkat çekerek duyarlı ebeveynler için 10 prensipten oluşan bir manifesto yayınlamıştır¹³:

1. Her gün en az bir saat teknolojiyi hayatınızdan çıkarın
2. Çocuğunuzun arkadaşı olmayı bırakıp onun ailesi olun
3. Çocuğunuz ve diğer çocukları gözlemlene yeteneğinizi geliştirin ve bu konuda duyarlı olun. Yaşlarla ilgili gelişimsel evrelerin farkında olun.
4. Ev, ilk öğrenme yeridir, ebeveynler de ilk öğretmenlerdir. Bu konudaki rolünüze önem verin.
5. Bir çocuğun işi oyun oynamaktır
6. Siz bir yaşam dünyaya getirdiniz ama bu onun yaşamı
7. Hayır demekle bir sakınca yoktur; sınırlarınızı koyun ama asla geri dönüş yapmayın
8. Az her zaman iyidir. Yaratıcılık sıkıntı sayesinde doğar

¹² https://en.wikipedia.org/wiki/Slow_parenting

¹³ <https://slowparentingmovement.wordpress.com>

9. Evde ya da toplum içinde çocuğunuza anlayış gösterin, saygı duyun ve onu gururlandırın.

10. Siz de zihninizi boşaltmak için gün içinde sessiz alanlar ve zamanlar yaratmayı öğrenin.

Yavaş Ebeveynlik anlayışıyla birlikte “Yavaş Okul” anlayışı da 2002 yılında Amerika’da Colorado Üniversitesi’nden emekli öğretmen Maurice Holt tarafından ortaya atılmıştır. İlhamını yine “Slow Food”dan alan yavaş okul anlayışının manifestosunda Holt; “çocukların kafasına mümkün olduğunca bilgi tıktırmanın, ağızlarına “Big Mac” tıktırmaktan bir farkı olmadığını” dile getirmiştir (Honoré 2008: 256). Yavaş Okul Hareketi, çocukların hızla öğrenmek ve sınav geçmek yerine araştırması, derinlemesine düşünmeyi öğrenmesi ve çalıştıkları konularla bağ kurması gerektiğini dile getirmektedir. Yavaş yemek insana nasıl haz veriyorsa, yavaş öğrenmek de zihni ve düşünme kabiliyetini güçlendirmektedir (Holt 2002).

Türkiye’de de mevcut eğitim sistemi dışında alternatif bir eğitim anlayışıyla hareket eden “Başka Bir Okul Mümkün Derneği” (BBOM) kurulmuştur. İzmir, Ankara, İstanbul, Eskişehir ve Çanakkale’de aktif okulla eğitim sağlayan dernek “alternatif eğitim, demokratik yönetim, ekolojik duruş ve özgün finansman” olarak belirledikleri ilkelerini benimseyerek bir eğitim modeli geliştirmektedir¹⁴. Yalnızca piyasa koşulları ve kar amacıyla işletilmeyen, metalaşmamış, kolektif sermayeyle kurulmuş bir dernek olarak BBOMOB, “yerellerinde okul açmak isteyen ebeveynlere ve gönüllülere destek olarak, kendi geliştirdikleri eğitim modelini” aktarmaktadırlar¹⁵.

3.1.3. Yavaş Medya

Almanya’da medya üzerine 2010 yılında, Twitter’da başlayan, sonrasında çeşitli bloglarda da devam eden online medyanın mı yoksa basılı medyanın mı evrensel medya olacağı üzerine yapılan bir tartışmaya tepki olarak ortaya çıkmıştır. Benedikt Köhler, Sabria David ve Jörg Blumtritt Twitter ve bloglarda yer alan yorumları toplayarak, tartışmaya farklı bir perspektiften bakılması gerektiğine dikkat çektiler. Bir medya devrimi olacaksa bunun için halen politik, kültürel ve sosyal alanlara entegre edilmesi ve geliştirilmesi gereken parlak fikirlere ihtiyaç olduğunu dile getirdiler. Bu bağlamda 2 Ocak 2010 tarihinde Carlo Petrini’nin “yavaş yemek” konseptini referans alarak “yavaş medya” olarak adlandırdıkları yaklaşımlarını bir manifesto ile duyurmuşlardır (David 2015: 107). Burada Yavaş Yemek yaklaşımının “iyi, temiz ve adil” mottosunu temel alarak medya endüstrisine sürdürülebilir bir etik çerçeve çizmiş ve “iyi medya”nın nasıl işlemesi gerektiğini bildirmişlerdir.

¹⁴ www.baskabirokulmumkun.net

¹⁵ www.baskabirokulmumkun.net

Yavaş Yemek Hareketi insanların yiyeceklerini yetiştirme, satın alma ve yeme biçimlerine etki ettiyse, aynı şekilde yavaş medya, medyayı üretme ve kullanma alışkanlıklarımızı da dönüştürebilecektir görüşü savunulmaktadır. Medya tüketicileri olarak statükoya nasıl meydan okuyabiliriz sorgulamasından çıkacak alternatif görüşlerin medya ekosistemini besleyerek, daha tatmin edici ve sürdürülebilir bir medya anlayışı oluşturacağı belirtilmektedir¹⁶.

21. yüzyılın dijital kültürü ile ilgili düşünme şeklimizi dönüştürme amacı güden Yavaş Medya destekçileri medyanın üretildiği, paylaşıldığı ve tüketildiği alanları eleştirerek tüketicilerin dikkatini çekmeye çalışmaktadırlar. Gerçek zamanlı olarak güncellenen ve sürekli parmaklarımızın ucundaki karmaşık medya formatları ve dijital kültürün karakteristiği olan anlık iletişim yöntemlerine karşı alternatif bir duruş olarak ortaya atılmıştır¹⁷.

Manifesto, Yavaş Medyanın tek bir işe odaklanmayı desteklediğini, yüzeysel bir üretim olmadığı gibi, tam manasıyla bir yoğunlaşmayı özendirdiği üzerinde durmaktadır. Bununla birlikte manifestoda; Yavaş Medyanın reklam yoluyla değil kişilerin önerileriyle yayılım gösterdiği, neyi nasıl üretip tüketeceğini bilen aktif tüketicileri (prosumer) teşvik ettiği yer almaktadır. Sosyal ağlarla bir çelişki içerisinde olmadığı belirtilen Yavaş Medya, esasen bu ağları nasıl kullanacağımız ile ilgili bir yol önermektedir. Nitekim kendisinin de bir sosyal ağ olduğu belirtilmektedir¹⁸.

3.1.4. Yavaş İşletmecilik

Kapitalizmin temel amacı güdülerinden biri olan kazanmak ve artı değer elde etmek, işletmelerin durmak bilmez rekabetine sebep olmaktadır. Ancak bu mevcut iş yapma anlayışı, ekonomik, kültürel ve çevresel birçok soruna sebep olabilmektedir. Kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde bir işletmenin neden olduğu sorunlar ya da tahribatlar hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Bu sebeple işletmeler sürdürülebilir bir çevre, sosyo-kültürel ve ekonomik yaşam için daha duyarlı davranmak durumunda kalmaktadırlar.

Yavaş işletmecilikte, fazlasını istemek düşüncesi olmamakta, bunun yerine az ile yetinmek anlayışı benimsenmektedir. Çünkü burada hayattaki tek amaç işletmenin karlılığı olmamaktadır. Geleneksel iş yapma mantığından farklı olarak, sermaye odaklı düşünce yerine “daha bütüncül bakılarak, sosyo-kültürel ve çevresel bir sistem içerisindeki varlığının” farkında olarak hareket edilmektedir (Kaya 2011: 49). Bu perspektiften yola çıkarak yavaş işletmeciliğin

¹⁶ <http://jennifer-rauch.com/book/>

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Slow_media

¹⁸ <http://en.slow-media.net/manifesto>

ilkeleri; dayanışma esaslı, yaratıcılığa önem veren, tüketiciler ile arasında insani ilişkilerin bulunduğu, doğaya karşı adil bir tavır içeren, çevre ve eğitim konuları önemseyen bir yapı sunmaktadır (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 68-70).

3.1.5. Yavaş Moda

“Yavaş moda akımı, moda ve tekstil sanayiinde çevresel duyarlılık ve sosyal eşitliğe dayalı bir uzak görüşlülük ile 2007’de tasarım danışmanı Kate Fletcher tarafından” öne sürülmüştür¹⁹. Yavaş moda, Her sezon değişen ve dayatılan trendlere bağlı, seri üretim şeklinde üretilen ve oldukça düşük fiyata satılan, kalite anlamında da tek sezonluk olarak değerlendirilebilecek ürünlerin oluşturduğu hızlı modaaya karşıt bir görüş sunmaktadır. Bu ürün veya marka bolluğu içerisinde ihtiyaçtan fazlası tüketilerek hem doğaya hem de üretim sürecindeki emek gücüne zarar vermektedir. Yavaş moda tüm bunların karşısında durmakta, “daha az satın al, iyi olanı seç ve daha uzun süre kullan²⁰” mottosu temelini oluşturmaktadır. Yavaş moda akımının ilkeleri ise şu şekilde belirtilmektedir²¹:

- Yüksek kaliteli, sürdürülebilir malzemelerden üretilmiş ürünler kullanmak
- Büyük zincir işletmelerden ziyade daha küçük (yerel) mağazalarda; yerel kaynaklı, doğa dostu malzemeyle üretilen giysiler satın almak
- Hayvan haklarını ihlal eden ürünler kullanmamak

Türkiye’de de Yavaş Hareketi ve alt akımları bağlamında farkındalık yaratma amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu olan Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği (YYDD), çeşitli sosyal medya hesapları aracılığıyla yavaş moda konusuna da değinmektedir. Hızlı üretim süreci sonucunda ortaya çıkan problemlere çözümler üretmek amacıyla ortaya çıkan yavaş moda, ekolojik yaşama zararlı giysilerin, bu alandaki emek gücünün uğradığı haksızlıklara dikkat çekebilmek, gereksiz tüketime karşı olan adil çalışma koşullarını desteklemekte olan bir hak mücadelesi olarak tanıtılmaktadır (yavaş moda instagram hesabı: @yavasmoda²²).

¹⁹ <https://gaiadergi.com/surdurulebilir-bir-dunya-icin-gardirop-devrimi-yavas-moda-akimi/>

²⁰ <http://fashionziner.com/2018/09/01/hizli-modaya-karsi-yavas-moda/>

²¹ <https://goodonyou.eco/what-is-slow-fashion/>

²² 13 Temmuz 2020 tarihli paylaşım.

3.2. YAVAŞ KENT (CİTTASLOW) HAREKETİ

Yavaş Kent ya da orijinal adıyla Cittaslow, İtalyanca *Citta* (Kent) ve İngilizce *Slow* (Yavaş) sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Hareket, 1999'da İtalya'da “*Chianti, Orvieto, Positano* ve *Bra* kentlerinin belediye başkanları” ile Yavaş Yemek Hareketinin lideri olan Carlo Petrini tarafından Yavaş Kent Sözleşmesinin (International Cittaslow Charter) imzalanmasıyla kurulmuştur. Cittaslow, Yavaş Yemek Hareketini kentsel yaşama adapte edilmesi amacıyla kurulan ve “yaşamın daha iyi olduğu²³” uluslararası bir kentler ağıdır (Radstorm, 2011: 91). Küreselleşme ve hızlı tüketim kültürü etkisindeki kentlerin kimliklerini ve ruhlarını kaybederek gittikçe birörnek hale geldiklerine dikkat çeken Yavaş Kent Hareketi, sahip olunan otantik değerlerin korunması prensibini taşımaktadır. Hareketin felsefesi, Yavaş Kent Türkiye web sayfasında şu şekilde aktarılmaktadır (www.cittaslowturkiye.org):

“Küreselleşmenin etkisiyle şehirler hızlı yaşanan ve üretmekten çok tüketen yaşam alanları haline gelmiştir. Tüketim odaklı hayatın insanlara mutluluk getirmediği, insanların farklı bir yaşam biçimi aramaları kentsel boyutta Cittaslow hareketini ortaya çıkarmıştır. Cittaslow felsefesi, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, doğasına ve geleneklerine sahip çıkan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır.”

Yavaş Kent Birliği üyesi kentler İtalyanların deyimiyle “*la dolce vita*²⁴” bir yaşam sürdürülecek ve “modern dünyanın aşırı hızlı çılgınlığından kaçılacak bir sığınak” olarak alternatif bir yaşam olanağı sunmaktadır (Honoré 2008: 87). Küreselleşme ve tüketim kültürünün yarattığı aynışma sürecine, hegemonya oluşturan Batı kaynaklı yaşam tarzına ve bu bağlamda yerel kimliklerin yitirilmesi boyutunda yaşanmakta olan homojenleşmeye karşı çıkan bir anlayış oluşturan Yavaş Kent Hareketi, günümüzde 30 ülkede 241 üyeye yayılmış bulunmaktadır (Tosun 2013: 223, www.cittaslow.org).

Yavaş Kent felsefesi; “*yavaşça acele etmek*” anlamına gelen latince “*festina lente*” sözünden hareketle günümüzün hızlı zamanlarında biraz frene basmak gerektiğini ve günümüz trendlerine kapılıp gitmek yerine modern ve geleneksel arasında bir denge kurmak gerektiğini anlatmaya çalışmaktadır (www.cittaslow.org). Yavaşlatılmış hızlı bir şehirden ziyade “insanların saate bağlı olarak yaşayıp her şeyi hızlı yapmaya yönelik baskılara direnmelerini sağlayacak bir alan yaratma çabası” olarak ifade edilmektedir (Honoré 2008: 89). Yavaş Hareketinin küreselleşmeyi reddetmek yerine onun olumsuz kültürel sonuçlarına odaklanarak bu yönde bir

²³ www.cittaslowturkiye.org

²⁴ İtalyanca: “Tatlı hayat”

değişim önerdiğinden bahsedilmişti. Yavaş Kent Hareketi de aynı şekilde küresel sorunlara yerelde çözümler üreterek ama öte yandan teknolojinin ve yeniliğin olmadığı bir kent yerine son teknolojiyi; “yaşam kalitemizi arttırıyor mu?” sorusuyla karşılayarak dengeli, doğaya zarar vermeyecek şekilde kullanan bir anlayışı savunmaktadır.

3.2.1. Yavaş Kent Yapısı

Cittaslow yerel üyelerden oluşan uluslararası bir ağıdır. Birliğin organizasyon yapısında bulunan üç ana organ; “koordinasyon komitesi, bilim komitesi ve operasyonel işleri üstlenen sekreteryası” olarak belirtilmektedir (www.cittaslow.org).

Bir ülkede üç adet yavaş kent olması halinde, ulusal bir ağ kurulabilmesi mümkün olmaktadır. Ulusal ağlar ülkelerindeki adaylık süreçlerini yürütmekte ve buna ek olarak ülkelerinde yer alan yavaş kentlerin Genel Merkez’le olan ilişkilerini sağlamaktadırlar. BU ağlar, kendi ülkelerinde Yavaş Kent Hareketinin yayılması için çeşitli projeler tasarlayabilmekte veya uygulayabilmektedirler (www.cittaslowturkiye.org).

Uluslararası bir ağ yapısına sahip olmasına rağmen şehirlerin her biri kendi bağlamları doğrultusunda merkezle ilişkilerini sürdürmekte, yerelliklerini korumaktadırlar. Her kentin emsalsiz kimliğinin korunması aslında hareketin en temel prensibi olmaktadır. Üyesi bulundukları uluslararası birlik ve üye olan diğer cittaslowlarla kurdukları ilişki, kent liderlerine (belediye başkanları) çeşitli fikirler ve sorunlarına çözümler üretebilmeleri adına destek sağlamaktadır. Dolayısıyla her bir kent için uluslararası bir sorumlulukla hareket eden bir birlik söz konusu olmaktadır (Radstorm 2011: 104).

Birlik, logo olarak salyangozu seçmiştir. Salyangoz, yavaşlığı ve bunun alt metni olarak da akıllı ve ağırbaşlılığı, acele etmemeyi ifade etmektedir. Bununla birlikte “uygarlık yerine doğanın tercih edilmesine” imkân tanıyan bir felsefe sunmaktadır (Tosun 2013: 227).

Şekil 3.2 Cittaslow Logosu

Kaynak: www.cittaslowturkiye.org

3.2.2. Yavaş Kent Olma Kriterleri ve Dünyadaki Örnekleri

Uluslararası Yavaş Kentler Ağına başvuru sürecini “Cittaslow Türkiye Ağı sekretaryası ve koordinatörlüğü” yönetmektedir. Öncelikli olarak başvuru yapacak kentlerin “nüfuslarının 50.000’den az olması” ve “kent yönetiminin Cittaslow felsefesiyle uyumlu olması” gerekmektedir (www.cittaslowturkiye.org). 1999 yılında Cittaslow Briliği’nin belirlediği kriterler, cittaslow fikrinin tüm dünyaya yayılması sonucunda evrensel hale gelmiştir. Bir kentin üye olabilmesi için, yaptığı çalışmalar cittaslow kriterleri bağlamında değerlendirilerek elli puan alması gerekmektedir.

Yavaş Kent olabilmek için belirlenen kriterler 7 ana başlıkta toplanmış olup, içeriği şu şekilde belirtilmektedir (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 42, Coşar 2013: 18, <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, <http://www.cittaslow.org/content/how-become>):

1. “Çevre Politikaları”: Su, hava ve toprak kalitesinin korunması, geri dönüşümün desteklenmesi, yaygınlaştırılması, alternatif enerji kaynaklarının (yenilenebilir kaynaklar, biyoyakıt vb kullanılması), genetiğiyle oynanmış ürün kullanımının önlenmesi, reklam panolarının ve dükkân vitrinlerinin düzenlenmesi, gürültü kirliliğinin ve ışık kirliliğinin kontrol edilmesi gibi maddeleri içermektedir.

2. “Altyapı Politikaları”: Tarihi mekânların, kültürel değeri yüksek nesnelerin korunması, trafik akışının sağlanması, bisiklet yollarının yapılması, okullara ulaşımın hızlandırılması, ulaşımında alternatif yöntemlerin yaygınlaştırılması, engelliler için erişilebilirliğin sağlanması, yeşil alanların kurulması ve korunması, doğal ürünlere yönelik ticaret alanlarının kurulmasına yönelik projeler geliştirilmesi gibi kriterlerdir.

3. “Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları”: Kente ait değerlerin düzenlenmesi, kentin internet ağına sahip olması, elektronik evden çalışmanın teşvik edilmesi, şehrin fiber optik kablo ve kablosuz sistemler ile donatılması, kentsel yaşanabilirliğin artırılması ile ilgili politikaları içermektedir.

4. “Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar”: Organik tarımın geliştirilmesi için projeler üretilmesi, esnaf ve zanaatkarların ürettikleri eşya ve el sanatları kalitesi konusunda belgelendirme yapılması, yavaş yemek hareketi ile işbirliği yapılarak beslenme üzerine eğitimlerin hazırlanması gibi eylemleri içermektedir.

5. “Misafîrperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar”: Turistlerin bilgilendirilmesi, kent halkına konukseverlik kalitesiyle ilgili eğitimlerin verilmesi, Kente ait bir Yavaş Seyahat Rehberi’nin hazırlanması, yerel halkın Yavaş Kent Hareketi’ne

motivasyonunun sağlanması, bilgilendirilmeleri, Yavaş Yemek ve Yavaş Kent faaliyetlerinin yayılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılması gibi maddelerden oluşmaktadır.

6. “*Sosyal Uyum*”: Gençlik merkezleri oluşturmak, farklı kültürlerin entegrasyonu, sivil toplum kuruluşlarının mevcudiyeti, farklı etnik kökenden olan kişilerin aynı mahallede hayatını sürdürmesi ve engelli kişilerin yaşama katılımı vb. gibi maddeler burada yer almaktadır.

7. “*Ortaklıklar*”: Yavaş Yemek organizasyonları için, doğal ve geleneksel yiyecekleri desteklemek üzerine oluşturulmuş bir maddedir.

Sertifikalı bir Yavaş Kent olmak isteyen aday kent, öncelikle bir başvuru mektubu hazırlamakta ve Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğüne sunmaktadır. Ardından yapılan değerlendirme olumlu ise “Cittaslow Türkiye Koordinasyonu (Cittaslow Türkiye Bilim Komitesi ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği) kente adaylık değerlendirme” ziyareti gerçekleştirmekte ve bir “Adaylık Değerlendirme Raporu” oluşturmaktadır. Kent, “Adaylık Değerlendirme Raporu’nun” olumlu sonuçlanmasıyla, “Aday Kent” olarak duyurulmaktadır. Belirlenen süre içerisinde eksiklikler var ise (Uluslararası Yavaş Şehir Kriterleri bağlamında) tamamlanarak olumlu sonuç alan kentin dosyası, “Cittaslow Genel Merkezi’ne (Cittaslow International-İtalya)” iletilmekte ve Genel Merkez’in kontrolü ve kararı sonrasında “Cittaslow (yavaş kent) üyeliği” onaylanmaktadır (<http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, Coşar 2013: 24).

Tablo 3.1
Dünyadaki Yavaş Kentlerin Listesi (Ekim 2020 itibarıyla)

ÜLKE	CİTTASLOW SERTİFİKALI KENTLER
Avustralya	Goodwa, Kootomba Blue Mountains, Yea
Avusturya	Enns, Hartberg, Horn
Belçika	Jurbise, Chaudfontaine, Enghien, Evere, Lens, Silly, Estinnes, Maaseik
Kanada	Cowichan Bay, Naramata, Lac-Mégantic, Wolfville
Çin	Changjia (Gaoqing County), Changshan-Zizang, Fuli, Jingyang, Shimenshan, Yanyang, Yaxi, Yuhu
Kolombiya	Pijao
Danimarka	Svendborg, Mariagerfjord
Finlandiya	Kristinestad
Fransa	Cazaubon, Créon, Labastide d’Armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val, Samatan, Segonzac, Valmondois, Simorre
Almanya	Bad Essen, Bad Schussenried, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Homberg (Efze), Lüdinghausen, Maikammer, Meldorf, Michelstadt, Nördlingen, Penzlin, Schneverdingen, Schwetzingen, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg, Zwingenberg
Büyük Britanya	Aylsham, Berwick upon Tweed, Llangollen, Mold, Perh
Macaristan	Hodmezovasarhely
İrlanda	Clonakilty
İzlanda	Djupavogshreppur
İtalya	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Baisa, Barga, Bazzano, Borgo Val di Taro, Bra, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio,

	Casalbeltrame, Castel San Pietro Terme, Castelnovo ne Monti, Castelnuovo Berardenga, Castiglione del Lago, Castiglione Olona, Cerreto Sannita, Chiavenne Chiaverano, Cisternino, Citta della Pieve, Citta Sant'Angelo, Civitella in Val di Chiana, Cutigliano, Ficulle, Follina, Fontanellato, Francavilla al Mare, Galeata, Gioi, Giuliano, Teatino, Gravina in Puglia, Greve in Chianti, Grumes, Guardiagrele, Levanto, Massa Marittima, Monte Castello di Vibio, Montefalco, Morimondo, Mulazzo, Novellara, Osara di Puglia, Orvieto, Parrano, Pellegrino Parmense, Penne, Perito, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio, Preci, Ribera, San Daniele del Friuli, San Gemini, San Miniato, San Potito, Sannitico, Sant'Agata di Puglia, San Vincenzo, Santa Sofia, Santarcangelo di Romagna Scandiano, Sperlonga, Stio, Suvereto, Teglio, Tirano, Todi, Tolfa, Torgiano, Trani Travaco Siccomario, Trevi, Turbigo, Usseglio, Vigarano, Mainarda, Zibello
Japonya	Kesennuma, Maebashi-Akagi
Hollanda	Alphen-Chaam, Borger-odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Witter, Heerde, Midden-Delfland, Peel an Maas, Vaals, Vianen, Westerwolde
Yeni Zelanda	Matakana (Rodney Distict)
Norveç	Sokndal, Ulvik
Polonya	Barczewo, Bartoszyce, Branjewo, Biskupiec, Bisztynek, Działdowo, Dobre Młasto, Glubczyce, Goldan, Gorowo, Llaweckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Warminski, Lubawa, Murowana, Goslina, Nidzica, Nowe Miastro Lubawskie, Nowy Dwor Gdanski, Olecko, Olsztynek Orneta, Pasym, Prudnik, Rejowiec, Fabryczny, Rezsels, Rzgów, Ryn, Sepopol, Sianow, Sierpc, Wydmyny
Portekiz	Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo
Rusya	Svetlogorsk
Güney Afrika	Sedgefield
Güney Kore	Cheongsong County, Damyang County, Hadong County, Jecheon City, Jeonju City, Namyangju City, Sangju City, Shinan County, Taean County, Wando County, Yeongwol County, Yeongyang County, Yesan County
İspanya	Bamaseda, Begues, Begur, Bubion, Lekeitio, Mungia, Pals, Rubielos de Mora, Villa de la Orovata
İsveç	Falköping
Tayvan	Dalin, Fonglin, Nanzhuang, Sanyi
Türkiye	Ahlat, Akyaka, Gökçeada, Seferihisar, Taraklı, Yenipazar, Vize, Yalvaç, Perşembe, Eğirdir, Gerze, Göynük, Güzöl, Haşfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Şavşat, Uzundere
KKTC	Geçitkale, Lefke, Mehmetçik, Tatlısu, Yenibogaziçi
ABD	Sebastopol, Sonoma

Kaynak:

https://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_october_2020.pdf

3.2.3. Türkiye'deki Yavaş Kentler ve Cittaslow Seferihisar

Türkiye'de Yavaş Hareketi, İzmir'in yaklaşık 30.000 nüfuslu bir ilçesi olan Seferihisar'ın 28 Kasım 2009 tarihinde uluslararası Cittaslow ağına üye olmasıyla birlikte başlamış bulunmaktadır. Bu tarihten itibaren Türkiye'deki Cittaslow ağı, Seferihisar (İzmir), Perşembe (Ordu), Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale), Yalvaç (Isparta), Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop), Göynük (Bolu), Şavşat (Artvin), Taraklı (Sakarya), Uzundere (Erzurum), Yenipazar (Aydın), Halfeti (Şanlıurfa), Vize (Kırklareli), Güzöl (Ankara), Köyceğiz (Muğla), Ahlat (Van), Mudurnu (Bolu) olmak üzere toplamda 18 kent ile genişlemeye devam etmektedir.

Türkiye için, Uluslararası Cittaslow Birliğine başvuru sürecini Cittaslow Türkiye Ağı sekreteryası ve koordinatörlüğü yürütmektedir. Üyelik başvuruları için başvuru noktası Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörlüğüdür. Birliğe başvuracak kentlerin nüfuslarının 50.000'den az olması ve kent yönetiminin Cittaslow felsefesiyle uyumlu olması gerekmektedir.

Aday kentin Cittaslow olma talebini ilk olarak bir niyet mektubuyla açıklaması gerekmektedir. Başvuru mektubunda; kentin tanıtımı (tarihi, coğrafi yapısı, nüfusu, sahip olduğu özellikler, vb.), Cittaslow ağına başvurma sebep ve gerekçeleri (kentin Yavaş felsefesiyle ilgisi, Cittaslow birliğine neden başvurmak istediği, vb.), Cittaslow kriterlerinden hangilerine hâlihazırda sahip olduğu ve bu çerçevede yürüttüğü projelerin yer alması gereklidir. Mektubun değerlendirilmesi ve puanlaması Türkiye Koordinatörlüğü tarafından yapılmakta ve uygun görüldüğü takdirde Cittaslow Genel Merkezi'ne gönderilmekte ve kentin üyeliği ilan edilmektedir.

Türkiye'de bulunan yavaş kentlerin başkenti, bu unvana ilk sahip olan Seferihisar ilçesidir. Türkiye'yi Yavaş Kent felsefesiyle tanıştıran, şu an Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevini yürütmekte olan Tunç Soyer, yaklaşık 10 yıl boyunca Seferihisar Belediye Başkanlığı görevinde kalmış olup, bugün Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcısıdır. Ardından gelen yeni Seferihisar Belediye Başkanı İsmail Yetişkin, Cittaslow Türkiye Koordinatörü görevini devralırken, Teknik Koordinatörlük görevini Bülent Köstem yürütmektedir.

Seferihisar, İzmir'in 44 km güneyinde yer alan, 49 km'lik bir sahil şeridine sahip olan ve 28 Kasım 2009 tarihinde aldığı Yavaş Kent unvanının ardından bilinirliği artan bir Ege kasabasıdır. Antik Teos ve Lebedos Kentlerine sahiplik yapan Seferihisar'da Karya, İyon, Pers, Bizans, Selçuk ve Osmanlı medeniyetlerinin izleri özellikle görülebilmektedir²⁵. Mandalina bahçeleri, zeytinlikleri, bağları, enginar tarlalarına sahip olan Seferihisar'da temel geçim kaynağı tarımdır. Sığacık kalesi ve Ürkmez bölgesinde ise yerel halk, turizm üzerinden kazanç sağlamaktadır.

3.3.4. Seferihisar'da Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri Bağlamında Yapılan Uygulamalar

Cittaslow organizasyonunun yapısında, ulusal ve uluslararası ölçekte, kriterler bağlamında yapılması gerekenleri organize edecek yardımcı bir koordinasyon komitesi, belirtilenleri yerine getirebilmek adına kılavuzluk yapan bir bilimsel komiteyi ve faaliyetlerin tüm operasyonel unsurlarıyla ilgilenen bir sekreterlik bulunmaktadır. Bu mekanizmalar üzerinden Cittaslow unvanına sahip olan kent, sürekli olarak denetlenmekte; kriterler bağlamında gerçekleştirilen uygulamalar kontrol edilmekte ya da bu konuda süpervizörlük yapılmaktadır. Seferihisar da birliğe üye olduğu 2009 yılından bu yana belirtilen kriterlerin pek çoğu kapsamında çalışmalar yürütmüş ve birçok proje tamamlamıştır. Seferihisar'da Cittaslow kriterleri

²⁵ <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/>

bağlamında projeler yürütülmesi planlanan alanlar şu kapsamlardadır (Seferihisar Belediyesi Sakin Şehir Seferihisar Broşürü):

- Belediye hizmetlerinin internet üzerinden duyurulması, vatandaşlar için internet tabanlı bir belediye ağı oluşturulması ve vatandaşların bu ağı kullanmaları konusunda eğitilmesi
- Yerel üretimi korumak
- Reklam grafikleri, panolar ve trafik işaretlerinin düzenlenmesine dair planlar
- Temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasına ve enerji tasarrufuna yönelik projeler hazırlanması
- Tarihi merkezlerin veya kültürel ve tarihi değer çalışmalarının geliştirilmesi ve ıslahı için planlar
- Güvenli ulaşım ve trafik için planlar
- Yavaş felsefesini kazanmada sosyal yapıların dâhil edilmesi için programlar
- Kent tarzının yeniden yapılandırılması ve iyileştirilmesi için bir program
- Çevre ve manzaraya uyumlu çöp kutularının tedarik edilmesi ve çöplerin zaman çizelgesine uygun şekilde kaldırılması
- Toplu ve özel alanlarda önemli ve çevresel olarak uygun bitkilerle, tercihen bahçe mimarisi ölçütlerine uygun çizgilerdeki yerel bitkilerin yetiştirilmesine yönelik promosyon ve programlar
- Organik veya yerel topraklarda üretilmiş ürünlerin kullanılması ve restoranlar, okul kafeteryaları gibi yapılarda yerel geleneklerin muhafaza edilmesi
- Yerel kültürlerin ve etkinliklerin muhafaza edilmesi
- Şehrin yavaş güzergâhlarının düzenlenmesi

Üye olan kentlerden Yavaş kent kriterlerinin belirttiği alanlarda sürekli olarak yeni projeler üretmeleri ve bu konularda kentlerin denetlenmeleri söz konusudur. Bu kapsamda, Seferihisar Belediyesi web sitesinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, Tablo 3.2’de Seferihisar’da gerçekleştirilmiş bulunan uygulamalar görülebilmektedir.

Tablo 3.2
Seferihisar’da Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri Bağlamında Yapılan Uygulamalar

Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları -Kente ait değerlerin iyileştirilmesi -Halkın aktif katılımı -Yerel üretimin teşviki, ticarileşmesi için alan yaratımı	Altyapı ve Çevre Politikaları -Bisiklet kullanımını teşvik etmek -Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi -Biyçeşitliliğin korunması	Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar -Yerel ürünlerin sertifikalandırılması -yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması	Sosyal Uyum ile Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planları -Çocuk bakımının desteklenmesi -Toplumsal ortaklıklar ve Sivil Toplum Kuruluşlarının mevcudiyeti -Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan aktif derneklerin varlığı
S: Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Bisiklet park alanları	Terra Madre (Toprak Ana) Kutlaması	Çocuk Belediyesi
Pekmez Üretimi Tesisi	Seferihisar Yenilenebilir Enerji Kooperatifi (SEYEKO) Fotovoltaik Güç Santrali	Mandalina Şenliği	Kent Konseyi
Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi ve Beyler Zeytinyağı Fabrikası	Can Yücel Tohum Merkezi Tohum takas şenlikleri	Sefertası Hareketi	Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği
Üretici Pazarı	Sığacık peyzaj tasarım projesi, sağlıklılaştırma çalışmaları	Organik ve iyi tarım uygulamaları	Doğa Derneği
Seferipazar www.seferipazar.com kooperatiflerden çıkan ürünlerin satışı	Teos sulak alan ve kumullarını destekleme projesi	Görüntü kirliliğinin azaltılması (reklam panolarının düzenlenmesi)	EDERED uluslararası drama buluşması
Seferikart			Hoşgeldin bebek projesi
Prof. Dr. İsmet Sungurbey Seferihisar Sokak Hayvanları Yuvası	Türkiye-İtalya ortaklığı ile sürdürülebilir balıkçılık projesi	Anıt zeytin ağaçları projesi	Kadın Emeği Evleri

Kaynak: <http://seferihisar.bel.tr/projeler/> kaynağından derlenmiştir.

Tabloda yer alan bazı projeler hakkında bilgi vermek, yavaş kentlerde kriterlerin nasıl uygulandığını anlamak açısından yararlı olacaktır. Örneğin Can yücel Tohum Merkezi; 2011 yılında, yerel tohumların korunması ve yeşertilmesi amacıyla kurulmuştur. Köylerde yerel tohumlar kullanılmasıyla yerel halk hem kendi ihtiyacını karşılayabilmekte hem de bu konuda yapılan Tohum Takas Şenlikleri aracılığıyla kamuoyu oluşumuna katkı sağlamaktadırlar.

Altyapı ve çevre politikaları kapsamında kurulan Fotovoltaik Güç Santrali, Seferihisar’da yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak Yavaş Kent kriterlerine uygun yatırımlar kriterini sağlamak ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek hedeflenmektedir. Turizm Altyapı Hizmet Birliği ortaklığıyla Fotovoltaik Güç Santrali Kurulumu Projesi sayesinde Seferihisar Belediyesi, hizmet binasında elektriğini kendi üretmekte ve kullanmaktadır. Yılda

ortalama 310 bin kwh enerji üreten fotovoltaik güç santralleri ile belediye binasının aydınlatılması, ısıtılması ve soğutulması güneş enerjisiyle sağlanmaktadır.²⁶

Doğa Okulu, Doğa Derneği, Seferihisar Belediyesi, Orhanlı Köyü Derneği ve Alakır Nehri Kardeşliği ekipleri ile çok sayıda düşünür, araştırmacı ve gönüllü okulun araştırma, öğrenme ve üretim süreçlerini geliştirmek için el birliğiyle çalışmaktadır. Okul 2014 Şubat ayında faaliyete geçerek “Yamaklık” kursları ile Türkiye’den ve yurtdışında büyük talep görmektedir.²⁷

²⁶ Kaynak: Seferihisar Belediyesi Arşivi.

²⁷ Seferihisar Belediyesi Arşivi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME BAĞLAMINDA YAVAŞ KENTLER ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Metropollerdeki gündelik yaşantının hızlı akışına kapılan bireyler, gerçek ihtiyaçlarını algılamaktan uzaklaşmakta ve tüketim kalıpları aracılığıyla benliklerini sergilemek durumunda kalmaktadırlar. Bu durum bireyin yaptığı işin anlamını ve kendi bireyliğini duyumsayabileceği yaratıcı etkinliklerini yok etmekte ve sonuçta bir yabancılaşma duygusuna kapılmasına neden olmaktadır. Sürekli olarak kazanma güdüsündeki bir iktisadi birey olmakla, toplumsal bir varlık olmak arasındaki çelişkiyi fark eden birey (Özel 2013: 26), kendi eyleme ve yaratıcı etkinliğini ortaya koyabilme gücünü duyumsamayı istemektedir. Bu sebeple, kendisini var olan piyasa sistemi içerisinde özgür hissetmeyerek yapay arzularından kurtulup gerçek ihtiyaçlarını doyurabileceği yeni yaşam alternatifleri arayışına girmektedir. Metropol yaşamından uzak, sade ve doğal olana doğru bir kaçış arzusu duymaktadır. Toplumsal güçlere karşın kendi varlığının özerkliğini koruyabileceği alanlara doğru yol almak istemektedir.

Tüketim toplumuna dair mevcut kalıpları değiştirme felsefesiyle ortaya çıkan ve devrimci bir hareket olduğu söylenen *Yavaş Hareketi*, yaşamın bütün boyutlarını kapsayarak, bireylerin tüketimden önce gelen değerlerinin neler olduğunu hatırlatma amacıyla olan, daha nitelikli bir yaşamın mümkün olduğunu öne süren bir bakış açısı sunmaktadır. Otantik olmayan sahte ihtiyaçlar yerine, insanların kapitalizmin gösteri kültüründen çıkmasını, “içinde bulundukları zaman ve mekan içerisinde mutlu olmalarını sağlayabilecek tepkiler bütünü” ve bir “güvenli sığınak” olarak tanıtılmaktadır (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 2).

Araştırmanın amacı; Yavaş Hareketinin kentsel boyuta adaptasyonu olan “Yavaş Kentler” deki yaşam biçiminin, tüketim kültürü egemenliğindeki bir gündelik hayattan kurtulup özgürleşmeye ve yaratıcı etkinliklerin var olmasına izin veren gerçekçi bir yaşam alanı sunup sunmadığını sorgulamaktır.

Kapitalizmin ilk yıllarından bu yana tüketim alanında yaşanan değişimler birçok toplumsal ve kültürel değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin yarattığı sonuçların ve tüketim olgusunun derinlemesine anlaşılabilmesi için sosyolojik bir perspektif gerektiğini dile getiren Robert Bocock, “Tüketim” (2009: 52) adlı yapıtında; yabancılaşıma kuramından hareketle bugünün tüketim örüntülerini eleştirel bir biçimde analiz etmeye çalışmaktadır. Bocock, günümüz tüketiminin derinlemesine anlaşılabilmesi için felsefe temelli bir incelemenin gerekliliğine vurgu yaparken “milyonlarca insanın yapmaktan hoşlandığı bir şey için eleştirel bir bakış açısı niçin gereklidir?” diye sormaktadır. Bu bağlamdan yola çıkarak bu araştırma, büyük kentlerde yaşayan bazı kişilerin, diğer milyonlarca insandan farklı yaşam koşulları düşlemelerine sebep olan yabancılaşıma ve ardından özgürleşme arzularını anlamaya çalışmaktadır. Araştırmancının bu yönüyle sürdürülebilir pazarlamanın alt alanlarından biri olarak nitelendirilebilen ve pazarlama disiplini daha sosyolojik bir bakışla yeniden biçimlendirme çabasında olan “eleştirel pazarlama” alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Kayıkçı, Armağan, Dal: 2019, McLaran vd: 2007).

Eleştirel pazarlama tüketiciyi içinde bulunduğu sosyal ve kültürel gerçeklik bağlamında anlamaya çalışmakta ve bu yönüyle pozitivist paradigma yerine nitel çalışmaların derine inen bakış açılarını ön plana koymaktadır (McLaran 2007). Bu şekilde Eleştirel Teoriye ait görüşler temelinde pazarlama aktivitelerinin toplum üzerindeki etkileri incelemeye alınarak daha kapsamlı, toplum odaklı bir anlayış geliştirilmeye çalışılmaktadır (Tadajewski 2014: 39). Pazarlama sisteminin etik ve ahlaki yönünü inceleyen eleştirel pazarlama alanı; meta fetişizmi, yanlış ihtiyaçların yaratımı, sosyal dışlanma, eşitsizlik ya da genelinde kapitalist piyasa sisteminin etkileri gibi baskı oluşturan ve çözüm gerektiren konular üzerine aktivist gruplarla, yasa koyucularla, sivil toplum kuruluşlarıyla ya da akademisyenlerle birlikte eğilmektedir (Majstorovic 2016: 14).

Tüketim kültürünün etkisi altındaki büyük kentlerde yaşayan bireyler için gerçek ihtiyaçlarından ve doğadan tamamen uzaklaşma ve bununla birlikte ekonomik etkinliğin, başarı ve maddi kazancın birer amaç haline gelmesi söz konusudur. Bu sebeple yabancılaşıma ve özgür olmadığını fark ederek hâkim düzenden kaçma arzusunda olan bireye dair kapsamlı bir anlayış geliştirmeye çabalayan bu araştırma, eleştirel pazarlama alanına yapacağı katkılar açısından önemli olmaktadır. Aynı zamanda araştırma, piyasa sisteminin olumsuzluklarını bireyler üzerinden incelerken tüketici davranışlarına dair eleştirel görüşlerle katkı sağlayabilecektir.

Karşıt görüşlerin ve toplumda varolan çelişkilerin sistemin kendini gençleştirdiği, yeniden ürettiği alanlar olarak görüldüğü kuramlar göz önünde bulundurulduğunda, çalışmanın eleştirel pazarlama alanına yapacağı katkı, yine eleştirel bir bakış açısıyla bir paradoksu içinde barındırmaktadır. Tüketim kültüründen kaçışın olanaklılığını sorgulayan bu çalışma, yine sistem için yararlı bir konumu üretmektedir.

4.2. Araştırma Problemi

Niteliksel araştırmalarda araştırma probleminin, belirlenen kavramlar arasındaki ilişkiyi sorgulayıcı ve bu ilişkiyi anlamayı hedef alan bir özellikte olması gerekmektedir (Kümbetoğlu 2005: 37). Bazı kaynaklarda *araştırma sorunu* olarak ifade bulan araştırma problemi, temel olarak bir sorunun çözümünü aramakta ve bunun soru biçiminde ifade edilmiş şekli olmaktadır (Punch 2005: 35). Araştırma problem(leri), araştırmanın amacı doğrultusunda anlamaya çalışılanları formüleştirmekte, görüşme soruları ise bu anlamayı sağlamak için katılımcılara sorulanlar olarak gerekli veriyi üretmektedir (Maxwell 2018: 77, 101). Aynı zamanda niteliksel araştırmalar hipotez test etmeyi amaçlamamakta, kavramlar arasındaki ilişkiyi elde edilen verilerde “gömülü” anlamlar yoluyla ortaya çıkarmaya ve anlamaya çalışmaktadır (Maxwell 2018: 77).

Araştırma problemini geliştirme aşaması, görgül- öncesi evreyi ifade etmektedir ve elde etmek istenilen verileri sağlamak için en uygun yöntem bu bağlamda belirlenmektedir (Punch 2005: 37). Dolayısıyla araştırma probleminin belirlenmesi, araştırmanın sonraki aşamalarını etkileyeceğinden oldukça önemli olmaktadır. Punch, araştırma problemlerinin temel önemde olduğunu vurgulayarak; araştırmaya yön verip tutarlılık kazandırmak, araştırmanın sınırlarını gösterip, çerçevesini çizmek ve gerekli olacak verileri göstermek gibi fonksiyonlara sahip olduklarını belirtmektedir (Punch 2005: 38). Bu bağlamda bu çalışma için, araştırma amaçları doğrultusunda, araştırmanın sonraki aşamaların çerçevesini çezecek araştırma problemi ve alt problemleri geliştirilmiştir.

Yavaş Hareketinin kentsel boyuta adaptasyonu olan Yavaş Kentlerdeki yaşamın gerçekten bir özgürleşme sağlayıp sağlamadığını, kişilerin yaratıcılıkları ve yeteneklerini ortaya koyma imkânı bağlamında onları ne kadar tatmin ettiğini sorgulamak amacındaki bu araştırmanın *temel problemi* aşağıdaki gibidir:

- Tüketim toplumuna dair mevcut kalıpları değiştirme felsefesiyle ortaya çıkan ve devrimci bir hareket olduğu söylenen *Yavaş Hareketi*, vaat ettiği gibi bireylerin gerçek ihtiyaçlarıyla yetenekleri arasında denge kurabilmelerini sağlayarak onları özgürleştirmekte midir?

Araştırmanın temel problemiyle birlikte aşağıdaki *alt problemler* tartışmaya açılmaktadır:

- Tüketim kültürü ve hızlı yaşamın sebep olduğu bir yabancılaşmadan kurtaracak, özgürleştirici bir yaşam alternatifinden gerçekten söz edilebilir mi?
- Yavaş kentler ve genelde Yavaş Hareketi; tüketimi yeniden üreten yeni bir yaşam tarzı mı yaratmaktadır?

4.3. Araştırmanın Sınırları

Araştırma, İzmir'in Seferihisar İlçesiyle sınırlandırılmış olup, diğer Yavaş Kentler kapsama dâhil edilmemiştir. Türkiye'nin ilk Yavaş Kenti ve diğer kentlerin başkenti oluşu, 2009 yılından bu yana "Yavaş" felsefesinin uygulanmaya çalışıldığı bir yer olması, araştırma için gerekli verilerin bu ilçeden elde edilebileceğinin göstergesi olmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak Türkiye'nin üç büyük kenti olan İstanbul, Ankara ve İzmir'den gelip Seferihisar'a yerleşen kişiler araştırmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

Türkiye'de kapitalizmin işleyişiyle birlikte Seferihisar'da yavaş kent hareketini sürdürülebilirlik bağlamında inceleyen sosyolojik bir araştırmada, Seferihisar'a göçün son 8 yılda özellikle arttığı öne sürülmektedir (Tekin 2018: 198). Aynı araştırmanın katılımcılarından ilçede yaşama süreleri "5 yıl ve daha az" olan kişilere hangi şehirden geldikleri sorulmuş ve verilen şehirler önem sırasına göre %45 İzmir, %14 Ankara, %9 İstanbul olmuştur (Tekin 2018: 150). Bu verilerden yola çıkarak son dönemde Seferihisar'a yapılan göçün, büyük oranda Türkiye'nin üç büyük kentinden gerçekleştiği söylenebilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınan verilerin de bu durumu doğruladığı Tablo 4.1'de görülebilmekte ve tabloda üç büyük kentten giderek artan oranda bir göçün devam ettiği söylenebilmektedir (2012-2014 yılları arasında İzmir ilinden yapılan göç bilgisi idari kayıtların elde mevcut olmaması dolayısıyla üretilmemiştir).

Tablo 4.1
Seferihisar'ın yıllara göre Türkiye'nin üç büyük kentinden aldığı göçün toplam aldığı göçe oranı

Yıllar	Toplam Aldığı Göç	Ankara	İstanbul	İzmir	Üç büyük kentten gelen göçün toplam göçe oranı
2012	999	104	112	-	%21,62
2013	1119	94	120	-	%19,12
2014	2028	339	496	-	%41,17
2015	3073	127	289	1579	%64,92
2016	3335	134	379	1683	%65,85
2017	4021	218	426	2063	%67,32
2018	4894	322	524	2587	%70,15

Kaynak: TÜİK, Bilgi Dağıtım ve İletişim Dairesi, 2019

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak, Türkiye'nin üç büyükşehirindeki hayatlarını tamamen bırakmış, en az 1 yıldır Seferihisar'da çalışma hayatı bulunan kişiler kapsama alınmıştır.

Araştırmanın fenomenolojik yaklaşımı, az sayıda kişiyle derinlemesine görüşmeyi gerektirdiğinden katılımcı sayısı bağlamında aşılması gereken bir durum söz konusu olmamaktadır. Öte yandan araştırmacı, niteliksel araştırmanın hem maliyetli hem de zaman alıcı doğasıyla mücadele etmek durumunda kalmıştır. Maddi destekler ve bir ekip olmaksızın

örnekleme büyütmeyle ilgili zorluklar yaşanabilmektedir. Ancak daha geniş ölçekli bir anlayışa ulaşmak istenirse, Türkiye dışındaki bir Yavaş Kent ile (örneğin İtalya’da ilk Yavaş Kent unvanını alan bir kent ile Seferihisar arasında) ya da Türkiye içinde, göç almış diğer kentlerle karşılaştırma yapılabileceği düşünülmektedir.

4.4. Araştırma Metodolojisi

4.4.1. Nitel Araştırma Deseni ve Fenomenolojik Yaklaşım

Niteliksel araştırma, kişilerin içinde bulundukları bağlam çerçevesinden sosyal gerçekliğe atfettikleri anlamları ortaya koymak ve bu anlamlar sistemini yorumlayarak bir olguyu açıklamak amacındadır. Nitel araştırma deseni denildiğinde ise yapılan araştırmanın yaklaşımından ya da başka bir ifadeyle araştırma aşamalarının bir tutarlılık içinde ilerlemesini sağlayacak belli bir stratejiden söz edilmektedir (Yıldırım, Şimşek 2018: 67).

Araştırma desenleri, araştırmanın amacına uygun şekilde yürütülmesi için yol göstericidir. Araştırmanın nasıl ilerleyeceğinin; veri toplama, veri analizi ve verilerin raporlaştırılması aşamalarının hangi yaklaşım ekseninde ele alınacağını bilgisini araştırma deseni vermektedir. Dolayısıyla öncelikle araştırmacıya yol gösterici bir harita olması ve işin başında belli bir bakış açısı kazandıracağı için bir yaklaşımı ya da bazı kaynaklarda bahsedildiği gibi bir ekolü (Kümbetoğlu 2005) benimsemek oldukça önemlidir.

Tüketim kültürü bağlamında incelenen Yavaş Hareketi ve bu hareketin yabancılaşma ve bireysel özgürleşme ile olan ilişkisini anlamak adına nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenmiş olup, bu geleneğe uygun şekilde ilerleyen bir araştırma deseni oluşturulmuştur.

19. yüzyılda hâkim olan pozitivizm ve bakış açısı olan bilimsel araştırma kavramına karşıt olan görüşler, daha çok sosyal gerçekliğin anlaşılması konusunda tartışmalar sunmaktadır. Sosyal bilimlerin doğa bilimlerinde olduğu gibi neden-sonuç ilişkilerine bağlı olarak açıklanamayacağını, toplumsal olguları çözümleyebilmek için bireylerin içinde bulundukları bağlamın ve tecrübelerinden oluşan anlam sisteminin odaklanması gereken esas noktalar olduğunu ileri sürmektedirler. Bu verilerden gelecek bilgilerin toplumsal olgunun özüne inebilmeyi sağladığını iddia eden, sosyal bilimlerdeki katı deneyselliğe karşı çıkarak sosyal gerçekliğe ilişkin yeni yöntem arayışlarının cevabı olarak sembolik etkileşimci ekol, fenomenoloji, etnometodoloji ve eleştirel ekol gibi yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır (Kümbetoğlu 2005: 18-22).

Fenomenoloji, olgubilim ya da yorumsamacı ekol olarak adlandırılabilen yaklaşım göre; sosyal dünya bireylerin ona atfettikleri anlamlar çerçevesinden anlaşılabilir.

Fenomenolojik yaklaşım, bu sosyal bağlamın nasıl oluştuğu ve sürdürüldüğünü ortaya koymaya çalışmaktadır. Bireylerin deneyimleri ve anlam dünyalarının içeriden, eleştirel bir bakışla yorumlanması ve bu anlam sisteminin olguyu nasıl oluşturduğunu keşfetme amacıdadır. Kısacası, anlaşılması ve yorumlanması gerekenler insanların tecrübeleri ve onların ifadeleridir (Kümbetoğlu 2005: 28).

Bir nitel araştırma deseni olarak fenomenoloji yaklaşımı; “farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım, Şimşek 2018: 69). Gündelik yaşantı içinde karşılaştığımız, tanıdık ancak derinlemesine bilgiye sahip olmadığımız konular, olgular, kavramlar üzerine yapılacak araştırmalar için uygun görülmektedir. Anlam üzerine odaklanan fenomenolojik yaklaşımda veri toplama tekniği olarak, az sayıda insanla yoğun bir şekilde görüşmek ve yapılan görüşmelere temel oluşturması ya da desteklemesi için ise gözlem tercih edilmektedir (Kümbetoğlu 2005: 29, Yıldırım, Şimşek 2018: 71).

Tablo 4.1’de Yıldırım ve Şimşek’in “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri” (2018: 75) adlı kitabındaki anlatımından yola çıkılarak, bu çalışma için fenomenolojik yaklaşım ekseninde oluşturulmuş araştırma deseni görülebilmektedir. Araştırmanın yaklaşımını gösteren bu tablo, araştırma aşamalarının ne şekilde yürütüleceği hakkında özet bilgiyi ve araştırmanın metodolojisine dair bütünsel bir bakışı içermektedir.

Tablo 4.2
Fenomenolojik Yaklaşım Ekseninde Araştırma Deseni

Araştırma Problemleri	<i>Temel Problem</i> Tüketim toplumuna dair mevcut kalıpları değiştirme felsefesiyle ortaya çıkan devrimci bir hareket olduğu söylenen <i>Yavaş Hareketi</i>, vaat ettiği gibi yaşamı daha anlamlı kılacak özgürleşme yolunda önemli bir adım mıdır? <i>Alt problemler</i> - Tüketim kültürü ve hızlı yaşamın sebep olduğu bir yabancılaşmadan kurtaracak, özgürleştirici bir yaşam alternatifinden gerçekten söz edilebilir mi? - Yavaş kentler ve genelde Yavaş Hareketi; tüketimi yeniden üreten yeni bir yaşam tarzı mı yaratmaktadır?
Veri Toplama Teknikleri	Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için çeşitleme (triangulation) stratejisi uygulanmıştır. Derinlemesine Görüşme ve görüşmelere temel oluşturması amacıyla Gözlem, Doküman İncelemesi ve Uzman Görüşü alınması. Enformel Sohbet tarzında gerçekleşen görüşmelerde, katılımcıların Seferihisar’daki gündelik yaşamlarına veya genel olarak buradaki yaşama ilişkin görüşleri, izlenimleri ile metropol yaşamına dair fikirleri alınmıştır.
Araştırma Evreni ve Örneklem	Teorik yaklaşımdan yola çıkarak, belirli bir kriter kapsamında araştırmanın amacına dayanan amaçsal örneklem tercih edilmiştir. Bu bağlamda araştırma evreni tüketim kültürünün ve hızlı yaşam

	koşullarının hâkim olduğu Ankara-İstanbul ve İzmir gibi metropollerden gelerek Seferihisar’a yerleşen kişilerdir. Kaynak kişilerden diğer görüşülecek kişilere zincirleme ulaşılarak kartopu örneklem biçimiyle 7 katılımcıya ulaşılmıştır.
Veri Analizi ve Sonuçların Raporlaştırılması	Miles ve Huberman (2005)’ın veri çözümlemesi modeli doğrultusunda bir veri analizi gerçekleştirilmiştir. İlk olarak görüşme yapılan katılımcıların kendi göç hikâyeleri, yapılan gözlemler ve incelenen dokümanların sağladığı görgül verilerin işaret ettiği temalar (kavramlar) belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda oluşturulan bir kodlama ile tüm veri grubu analitik olarak temalara ayrılmıştır. Temalar arası ilişkileri sorgulamak, karşılık ve benzerlikleri anlayabilmek adına tablolar üzerinden görselleştirilerek yapılan sistematiik analizin yanı sıra, ortaya çıkarılan temaların açıklanması ve tanımlanması için verilerden doğrudan alıntılarla desteklenen betimsel analiz yapılmıştır. Araştırma deseni olarak fenomenolojik yaklaşım belirlendiğinden, görgül verilerden ve kavramsal arka plandan yola çıkılarak oluşturulmuş temalar doğrultusunda veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

4.4.2. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın problemi bölümünde, soruların araştırmanın çerçevesini çizerek, elde etmek istenilen verileri sağlamak için en uygun yöntemin bağlamını belirlendiğinden söz edilmişti. Öncelikle araştırma deseni konusunda yön veren araştırma problemi, verinin en uygun elde ediliş tekniği konusunda da araştırmayı yönlendirmiştir. Fenomenolojik yaklaşımla ilerleyen araştırmalarda veri kaynağını, odaklanılan olguyu deneyimleyen ve bu olguya ilişkin bilgileri aktarabilecek bireyler veya gruplar oluşturmaktadır. Bu bağlamda fenomenolojik araştırmaların esas veri toplama aracı derinlemesine görüşmeler olmaktadır. Yapılacak görüşmeleri desteklemesi amacıyla gözlem ya da doküman incelemesi gibi teknikler de ek olarak kullanılmaktadır.

Derinlemesine görüşme, bireylerin yaşam anlatılarının ve deneyimlerinin dinlenmesiyle birlikte önceden sadece göze görünen bir olguya dair derinlemesine, olgunun özüne inen bir görüş sağlamaktadır. Araştırılan olguya odaklanan, “bu olguya ilişkin konular etrafında bireylerin görüş, düşünce ve değerlendirmelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulan etkin bir veri toplama tekniğidir” (Kümbetoğlu 2005: 72). Fenomenolojik araştırmalarda görüşmeler az sayıda kişi ile yoğun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Başka bir deyişle görüşmeler, bireylerin yaşantılarının derinine inmeyi gerektirdiğinden genellikle uzun bir etkileşimi gerektirmektedir (Kümbetoğlu 2005: 29, Yıldırım, Şimşek 2018: 71).

Görüşmelerin öncesinde, yapılacak görüşmelerde kılavuz olması, öğrenilmek istenen verilerin atlanmaması ve konunun dağılmaması için bir rehber görüşme formu hazırlanmıştır.

Ancak yapılan ilk görüşmede fark edilmiştir ki, kişiler bir forma bağlı kalmak yerine sohbet ederek iletişim kurmayı tercih etmektedir. Görüşme formu, görüşülen kişi ile araştırmacı arasındaki samimiyeti engelleyebilmektedir. Bu endişe sebebiyle görüşme formu iptal edilmiş ve etkileşimin doğal bir akışla ilerlemesine izin veren ve araştırma desenine uygun düşen **enformel sohbet tarzı görüşme** tercih edilmiştir. Bu tür görüşmede sorular o an var olan ve oluşan bağlamdan ortaya çıkmaktadır (Kümbetoğlu 2005: 73). Görüşmeler; İstanbul, Ankara ve İzmir gibi Türkiye'nin üç metropolünden ayrılarak, Seferihisar'a yerleşmiş ve burada çalışma hayatı bulunan 7 katılımcı ile katılımcıların kendilerinin belirlediği mekânlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin amacı, kişilerin kentten kıra yerleşme hikayelerini dinleyerek, metropol yaşantısı ile Yavaş Kent Seferihisar ve buradaki yaşamlarına ya da genelinde Yavaş Hareketine dair düşüncelerini, duygularını ve tecrübelerini öğrenmektir.

Derinlemesine görüşmeye katılan katılımcılar isimlerinin kullanılmasıyla ilgili bir sorun olmadığını dile getirirler dahi K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7 şeklindeki kodlama tekniği tercih edilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen verileri desteklemesi amacıyla gözlem, doküman incelemesi ve uzman görüşü alınması gibi teknikler de kullanılmıştır. Bu stratejiye çeşitleme (triangulation) denilmektedir (Yıldırım, Şimşek 2018: 91). Farklı veri kaynaklarının ve farklı veri toplama tekniklerinin kullanımı olan çeşitleme stratejisiyle, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği artırılmak istenmiştir. Görüşme dışındaki tekniklerin kullanım amaçları şu şekildedir:

- Görüşmeler, bireylerin bakış açılarını anlamının en etkili yolu olmakla birlikte gözlem ile desteklendiğinde, belirtmekten kaçınılan taraflar ya da üstü kapalı anlamlardan da önemli çıkarımlar yapılabilmektedir (Maxwell 2018: 103). Gözlem tekniği mekân ve davranış gibi görüşmedeki sözel olmayan unsurların ilettiği anlamların bilgisini vermektedir. Görüşmenin yapıldığı mekânlar ve mekânlardaki ayrıntılar, kişilerin kıyafetleri, bahsetmek istemedikleri konular ve bunun gibi anlam ifade eden veriler, bir gözlem formu olmaksızın, görüşmelerin hemen sonrasında araştırmacı tarafından notlar alınarak kaydedilmiştir.
- Nitel araştırmalarda ikincil veri kaynakları olarak dokümanlar ise araştırmacının kendisi tarafından bir araya getirilerek, araştırmanın amacına uygun ve diğer teknikleri destekleyici bir biçimde veri kaynağı olarak kullanılabilirler. Araştırılacak olgu ile ilgili bilgi sağlayan yazılı ya da görsel materyaller olan dokümanlar, verinin çeşitlendirilmesi amacına hizmet edecek ve geçerliğe katkı sağlayacaktır (Yıldırım, Şimşek 2018: 189-190). Araştırmada Seferihisar'ın yerel bir dergisi olan "Seferikeçi", Cittaslow Türkiye ile Yavaş YYDD web siteleri incelenmiş ve dokümanlardaki kapsam kavramsal arka plandan çıkarsanan temalar veya kategoriler ile belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamı doğrultusunda alternatif açıklamalarda bulunan, destekleyen veya karşıt görüşler içeren bölümler araştırmaya

dâhil edilmiştir. Gözlem ve görüşmelerden gelen verileri dokümanlardan gelen verilerle karşılaştırmak geçerlik açısından önem arz etmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2018: 196).

- Yavaş Yaşam ve Yavaş Şehir kavramlarına dair ilk elden açıklayıcı bilgiyi elde etmek için bu oluşumlar ile ilgili Türkiye’de yetkili kişiler olan İzmir Belediye Başkanı ve Seferihisar Eski Belediye Başkanı Tunç Soyer ve Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem ile görüşülmüştür.

Araştırmada kullanılan veri toplama tekniklerine ilişkin özet bilgiyi Tablo 4.2 göstermektedir. Verilerin toplandığı araştırma evreni ve örneklem ile ilgili detaylı bilgi, araştırmanın örneklemi adlı bir sonraki bölümde verilecektir.

Tablo 4.3
Araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri

Derinlemesine Görüşme	Metropollerden Seferihisar’a göç etmiş toplam 7 kişi ile, Temmuz/ 2019 tarihinde yapılan enformel sohbet tarzı görüşmeler
Uzman Görüşü	Eylül/ 2016 tarihinde henüz Seferihisar Belediye Başkanı iken “Tunç SOYER” ile yapılan görüşme
	Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü “Bülent KÖSTEM” ile 27 Temmuz 2019 tarihinde yapılan görüşme
Doküman İncelemesi	Seferihisar Yerel Dergisi “Seferikeçi”-tüm sayıları: Mayıs/ 2017, sayı:1 Ağustos-Eylül/ 2017, sayı:2 Ocak-Şubat/ 2018, sayı:3 Yaz/ 2018, sayı:4 Yaz/ 2019, sayı:5
	Cittaslow Türkiye web sitesi: www.cittaslowturkiye.org Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği web sitesi ve instagram adresi : www.yavasyasa.com Başka bir okul mümkün derneği web sitesi: www.baskabirokulmumkun.net

4.4.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Öncelikle teorik yaklaşımdan yola çıkarak, belirlenen kriterler kapsamında araştırmanın amacına dayanan amaçsal örneklem tercih edilmiştir. Bu bağlamda araştırma evreni tüketim kültürünün ve hızlı yaşam koşullarının en çok hissedilir olduğu Ankara-İstanbul ve İzmir gibi metropollerden gelerek Seferihisar’a yerleşen kişilerdir. Bununla birlikte yaşam koşulları ile ilgili karşılaştırmalar yapılabilmesi için hem büyük kentlerde hem de Seferihisar’da çalışma hayatını deneyimlemiş olması ile en az 1 senedir Seferihisar’da yaşıyor olması kriterleri katılımcı

seçiminde etkili olmuştur. Bu kriterlere uyan kaynak kişilerden diğer görüşülecek kişilere zincirleme ulaşılarak kartopu örneklem biçimiyle 7 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılar arasından yalnızca bir kişi Almanya'nın Berlin kentinden gelmiştir (Tablo 4.3, K2). Bu kentin bir metropol oluşu, bu kişinin de araştırmanın kapsamında olduğunu göstermektedir.

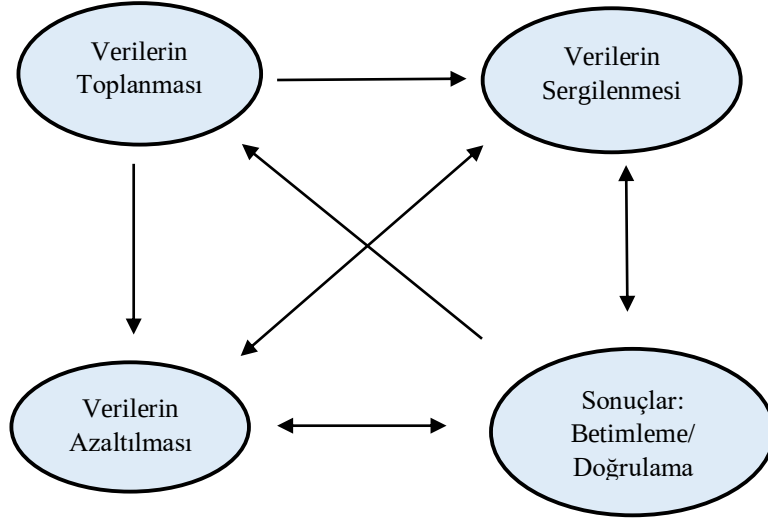
Türkiye'nin üç büyük kentin seçilme sebebi; bu kentlerde tüketim kültürüne ait göstergelerin ve büyükşehir sıkıntılarının (trafik, zaman sıkıntısı, uzak mesafeler, gerçek ihtiyaçlardan uzaklaşma vb) yoğun olarak hissedildiği mekânlar olması dolayısıyladır. Katılımcıların aktif çalışma yaşantılarının devam ediyor oluşu, yaşamlarının verimli dönemlerinde şehirden ayrıldıklarının bir göstergesi olmaktadır. Emekli olarak Seferihisar'a yerleşen kişiler daha çok sakin bir yaşlılık dönemi geçirmek amacıyla geldikleri için kapsama alınmamıştır. Ancak araştırmanın örnekleminde bir katılımcının emekli olarak ilçeye yerleştiği görülmektedir (Tablo 4.3 K3). Bu kişi, bir istisna olarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Kişinin erken bir yaşta emekli olması ve Seferihisar'da bir kafe açarak aktif çalışma hayatını farklı bir meslekle devam ettiriyor oluşu bu seçimde etkili olmuştur.

Katılımcılara dair örnekleme ek olarak, Mayıs 2017 tarihinden bu yana, İstanbul'dan Seferihisar'a göç etmiş bir kişi tarafından hazırlanmakta olan *Seferi Keçi* adlı yerel dergi içerisinde yer alan röportajlardan yine amaçsal örnekleme metoduyla metinler seçilmiştir.

4.4.4 Veri Analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler deşifre edilmiş, ardından kavramsal arka plan doğrultusunda, görgül verilerden temalar oluşturulmuştur. Bu temalar çerçevesinde araştırma probleminin yanıtını aramak için belirlenen kavramlar (temalar) arasındaki ilişkiyi sorgulamak, karşıtlıkları veya benzerlikleri tanımlamak amacıyla yapılan sistematik analizin yanı sıra doğrudan alıntılar ve sembolik anlatımlarla ilerleyen betimsel analiz yapılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde Miles ve Huberman'ın (2014) veri analizi modeli benimsenmiştir. Miles ve Huberman, veri analizinin üç temel bileşen üzerinden yapılabileceğini dile getirmektedirler. Bu üç temel bileşen ile çözümleme süreci, birbiriyle etkileşerek devam etmektedir. Şekil 4.1'de Miles ve Huberman'ın etkileşimli veri analizi modeli görülebilmektedir.

Şekil 4.1 Veri Analizinin Bileşenleri: Miles ve Huberman’ın Etkileşimli Modeli

Kaynak: Miles, M., Huberman, M., Saldana, J., **Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook**, Sage Publications, 2014: 33.

Veri azaltımı, veriler toplandıktan sonra elimizde dağınık olan veri demetlerinin düzenlenmesi, bölümlere ayrılması ve özetlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Verilerin kodlanması ve verilere ilişkin notlar alınması aşaması olarak sonraki betimleme aşamalarında kavramsallaştırmaya yardımcı olmaktadır. Kodlama, verilerden gelen görgül bilgilerin işaret ettiği kavramları çıkarsamak, bir başka deyişle, verileri kuramsala çevirmek şeklinde ifade edilmektedir (Punch 2005: 200). İlk aşamada veri gruplarına isimler veya nitelendirmeler vermek, örüntülerin anlaşılmasını sağlayarak bir özetleme yapmaya imkân vermektedir. Bu tür kodlama, sonradan oluşturulacak tema ya da kategorilerin tespit edilmesini sağlamaktadır (Punch 2005: 194). Özetle; verileri azaltmak; gözlem notlarından, görüşme transkripsiyonlarından, dokümanlardan gelen hacimli ve karmaşık verilerden seçme, basitleştirme, soyutlama veya dönüştürme sürecini ifade etmektedir (Miles, Huberman, Saldana 2014: 31). Araştırma problemi ve araştırmanın kavramsal çerçevesi ile birlikte görüşme, doküman ve gözlem verileri bağlamında geliştirilen kodlar, sonraki kategorizasyon aşamasında verilerin hangi temalarla sunulacağını belirlemeye yardımcı olmaktadır. Verilerin önceden belirlenmiş kavramsal çerçeveye göre tematik bir şekilde düzenlenmesiyle betimsel analize hazırlık yapılmaktadır (Yıldırım, Şimşek 2018: 240). Araştırmacının bu aşamada yapacağı seçimler, sonuca giden yolu belirleyeceğinden, analizin temelini oluşturmaktadır (Miles, Huberman, Saldana 2014: 32).

Verilerin sergilenmesi ya da sunumu; dağınık ve hacimli nitel verileri organize etmekte ve özetlemektedir. Bu bağlamda veri azaltımı aşamasıyla da etkileşim içinde bulunmaktadır. Veri sunumları, betimsel analize giden yolda araştırmaya dair bütünsel bir bakışa sahip olmaya olanak sağlamak ve grafikler, tablolar, ağlar, matrisler ve çeşitli şemalar yoluyla yapılabilmektedir

(Miles, Huberman, Saldana 2014: 32, Punch 2005: 193). Nitel veriler için bir matris oluştururken, matrisin hangi hücrelerine hangi verilerin girilmesi gerektiğine karar vermek sistematik ve analitik faaliyetler olmaktadır. Böylelikle olası sonuçlar, verilerin sunulması aşamasında not edilmekte ve sonuçlara ulaşmaya yardımcı olmaktadır.

Verilerin betimlenmesi; belirlenen temaların ilişkilendirilmesi, tanımlanması, yorumlanması ve çeşitli önermelerde bulunması ile sonuçlara ulaşılan aşamayı ifade etmektedir. Belirli temalar altında düzenlenmiş ve özetlenmiş veriler, görüşmelerden ya da dokümanlardan doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmektedir (Yıldırım, Şimşek 2018: 240). Bulgular tanımlanmakta, tartışmaya açılmakta ve kavramların yeniden anlamlandırılmasını sağlayan analitik değerlendirmelerle yorumlanmaktadır (Kümbetoğlu 2005: 172).

Araştırmada analize dair bütünsel bir bakış geliştirebilmek ve sistematik ilerleyebilmek için kavramsal çerçeveden çıkarsanan kategoriler ile verilerin toplandığı tüm kaynaklar tablolar şeklinde görselleştirilmiştir. Ardından her kodlama tablosuna dair betimleyici analiz yine bulgular bölümünde gerçekleştirilmiş, sonrasında yorumlanmıştır.

4.4.5. Bulguların Sunumu ve Yorumlanması

Araştırmada derinlemesine görüşme yapılan katılımcılara ait demografik bilgilere Tablo 4.4'te yer verilmiştir.

Tablo 4.4
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek		Medeni Durum ve Çocuk Sayısı	Eğitim	Önceden yaşadığı şehir	:hisar'a taşınma Tarihi
			Şehirdeki	Seferihisar				
K1	41	Erkek	Sahaf	Dergi ve kafe sahibi	Evli, 1 çocuk (kız)	Üniversite	İstanbul/Kadıköy	2015
K2	53	Erkek	Serbest Meslek	Emlakçılık, <i>Seferihisar Kent Konseyinde</i> Yetkili kişi	1 çocuk	Üniversite	Berlin'de uzun süre yaşadıkten sonra Dikili	2009
K3	42	Erkek	İstanbul'da bir mizah dergisine yazılar yazdıktan sonra İzmir'e taşınınca, bir ilaç firmasında tanıtımcı.	Seferihisar Belediyesinde sanat danışmanlığı görevinden yeni ayrılmış. Belediye'ye bağlı olarak gitar dersleri verdikten sonra yine Belediye ile ortak bir çalışma ile	Evli, 1 Çocuk (kız)	Üniversite	İstanbul ve İzmir	2009

				küçük bir sahne kurarak, burada mini konserler, dinletiler, workshoplar düzenlemek.				
K4	56	Kadın	Kurumsal bir sigorta şirketinde <i>CFO (Chief Financial Officer)/</i> Emekli	Kafe-Bar sahibi	Evli	Üniversite	İstanbul/ Bakırköy	2016
K5	44	Kadın	Grafiker- Şirkete bağlı	Grafiker- home Office	Boşanmış, 1 çocuk (kız)	Üniversite	İstanbul/ Avrupa Yakası	2014
K6	42	Kadın	İnşaat proje teknikeri	İnşaat proje teknikeri- home Office	Evli, 1 çocuk (kız)	Yüksekokul	İstanbul/ Ümraniye	2016
K7	30	Erkek	Sosyolog- <i>Decathlon</i> 'da bisiklet departman sorumlusu	<i>Bisiklet Ulaşımı Derneği</i> Seferihisar temsilcisi, Bisiklet kiralama ve Seferihisar bisiklet ringleri gibi projelerle alternatif ulaşım yolu olan bisiklet kullanımını teşvik etmeye çalışıyor.	Bekâr	Üniversite	İzmir/ Ankara	2015

Miles ve Huberman (2014), verilerin grafikler, matrisleri, tablolar vb. şeklinde sunulmasının verileri kavramlaştırma aşaması için gerekli olduğunu dile getirmektedir. Bu şekilde bütüncül bir bakış sağlanarak, verilerden elde edilen kodlar aracılığıyla belirli kategorilere, buradan da bir üst kavrama ya da temaya ulaşılması hedeflenmektedir. Veri analizi alt başlığında da söz edildiği gibi, veriler toplandıktan sonra eldeki ham veri öncelikle kodlanarak ilişki kurulabilecek kavramların tespitini sağlamaktadır. Bu kodlama ile ulaşılan kategoriler, araştırmacının daha üst bir kavram olarak bir temanın oluşturulmasını sağlamaktadır.

Bulguların sunumu aşamasında araştırma amacı ve soruları doğrultusunda tematik bir çerçeve çizilmiş, her tema içinde ilgili veriler, tablolar şeklinde sunulmuştur. Oluşturulan 3 tema, kendi içinde araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda sistematik bir biçimde yorumlanmış ve betimsel analiz yapılmıştır. Belirlenen bu 3 tema ve alt başlıklarını Tablo 4.5 göstermektedir.

Tablo 4.5
Betimsel Analiz için Belirlenen Temalar ve Alt Başlıkları

Tema-1 Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında Yavaş Kent Seferihisar	- Radikal İhtiyaçların Tatmini ve Seferihisar’da Gündelik Yaşam - Seferihisar’da Çocukların Eğitimi ve Kadınların Üretime Katılımı
Tema-2 Köy-Kent Ayrımının Silikleşmesi Bağlamında Yavaş Kent Seferihisar	- Nüfus Artışı ve Getirdiği Sorunlar - Şehir Göstergelerinin Artışı ve Topyekûn Kentleşme - Küresel Kapitalist Kültürün Yeniden Üretimi
Tema-3 “Yavaşlık” Bilincini Yaymak	- Yavaş Yaşam/ Hareketi Felsefesinin Tanıtımı için Yapılan Faaliyetler - Metropolde Yavaş Yaşamak Mümkün Müdür?

4.4.5.1. Tema-1: Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında Yavaş Kent Seferihisar

“...varolan durumu onamakla yetinmeyen her düşünce, içinde bir ütopya taşır”
(Lefebvre 2013: 89).

Yavaş yaşamak denildiğinde Milan Kundera’nın *Yavaşlık* adlı kitabında bahsettiği türden bir yavaşlık anlayışına sıklıkla referans yapılmakta ve Cittaslow Türkiye sitesinde bu anlatıma yer verilmektedir (Kundera 2018: 36):

“Yavaşlık ile anımsama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki vardır. Yavaşlığın derecesi anın yoğunluğuyla, hızın derecesi de unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Sokakta yürüyen bir kimse, bir şey hatırlamak istediğinde yürüyüşünü yavaşlatır. Buna karşılık yaşadığı kötü bir anıyı unutmak isteyen bir kimse ise yürüyüşünü hızlandıracaktır.”

Kundera’nın anın yoğunluğunu duyumsama anlayışıyla, latince “yavaşça acele et” anlamına gelen *festina lente* düsturunu birleştiren yavaşlık hareketi, kendini metropol yaşamının hazdan uzak, derinlikten yoksun hızlı yaşantısı karşısına; yapılan her işten keyif alma, anı duyumsama ve iyi yaşama çabasını koymaktadır. Yavaş Yemek (Slow Food) hareketini takiben yaşamın tüm alanlarıyla ilgili olarak ortaya çıkan bu yavaşlık anlayışı, “yaşamın kolay olduğu kentlerin uluslararası ağı” olan Yavaş Kent (Cittaslow) hareketiyle kentsel boyuta adapte edilmiştir.

Seferi Keçi Dergisi’nin Mayıs 2017, 1. sayısında dönemin Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ile yapılan röportajda Soyer, çağımızda “hız” ve “büyüklük” olmak üzere iki fetişin

bulunduğunu ve buna kapitalist üretim ilişkilerinin sebep olduğunu dile getirmiştir (s.14). Sürekli olarak daha fazla ve daha hızlı tüketime yönlendirilen, köleleşmiş bir şekilde asla mutlu olamayacağımız bir yaşam biçimine mecbur bırakıldığımızı ifade etmiştir. Bununla birlikte markalardan oluşan bir dünyada bu iki fetişin karşısında duran, “başka bir dünya mümkün” ilke sözüyle varlık gösteren *Yavaş Yaşam* ya da *Yavaş Kent Hareketi*’nin felsefesini aktarmıştır (s.14-15):

...Bu yaşamın bir mecburiyet olmadığını söylemek, bunların karşısına yavaşlığı ve yerellikle demokrasiyi koymak, benim için başka bir dünyanın mümkün olması işte bu anlama geliyor. ...Bu artık sürdürülebilirliğini yitiren bir noktaya geldi. Artık o kadar büyüdü ki bu hız ve büyüklük tutkusu, insanlık hazdan uzaklaşan bir hızda, düşüncenin derinliğinden uzaklaşan bir sıklıkta yaşamaya başladı. Bu nedenle de bir kaçış arayışı doğdu. ...Cittaslow, hız ve büyüklüğün karşısına yavaşlık ve yerelliği ve onunla beraber demokrasiyi getiren bir alternatif.

2016 yılında Soyer ile yapılan yüz yüze görüşmede, dergi için verdiği röportajda olduğu gibi *Yavaş Kentlerin* metropol yaşantısına karşı alternatif bir yaşam sunduğunu vurgulamış, insanların kentlerdeki hız, tüketim vb. unsurlardan kaçmak istedikleri için kentten kıra doğru bir yönelimde olduklarını doğrulamıştır. Ancak kaçılan bu unsurların Seferihisar’da varolmaması, ilçenin korunabilmesi ve betonlaşmaya izin vermemek adına, kendi kendine yetebilen bir ilçe ekonomisine sahip olması gerektiğini dile getirmiş, dolayısıyla Cittaslow’un bir yerel kalkınma modeli olduğunu ve bu bağlamda tarımsal alanların korunması, kooperatifler vb. ile ilgili sürekli olarak projeler üretildiğini dile getirmiştir (Eylül, 2016’da yapılan yüz yüze görüşme):

Evet, kentten kıra kaçış olduğu doğru tespit. İnsanlar artık kente ait hız, tüketim vb. gibi unsurlardan kaçmak istiyorlar. Burada da bu kaçışları unsurların olmaması için ve kentin doğasının, geçmişinin, kültürünün korunabilmesi için kendi kendine yeten bir ekonomisi olmalı. Koca beton binalara izin vermemek için, bu korumayı gerçekleştirebilmek adına buralardan gelecek sermayeye ihtiyaç duymamak gerekiyor. Bu nedenle yerel kalkınma için projeler üretiliyor. ...Ve evet, protest bir doğası var bu hareketin. İnsanlara şehirden kaçarak kendi alanlarını yaratmalarına yardımcı oluyor. Buraya mutlu olmaya geliyorlar.

Soyer’in söylemleriyle benzer şekilde *Yavaş Hareketi*’nin, toplumun standartlaşmış ve tüketim yoluyla farklılaşabileceğine inanan bireylerden oluşan bir yapıya dönüşmesini protesto ettiği söylenmektedir. *Yavaş Hareketi*’nin; “hızın egemenliğine karşı, bireylerin anlamlı bir şeyler yapmak için zaman ayırma çabası” olarak anlaşılması gerektiği belirtilmektedir (Güven 2011: 117). Bu bağlamda, *Yavaş Hareketi*, kültürel bir karşı çıkış olarak; sokaklarda açılan meta kültürüne, küreselleşmeye, tekdüzeliğe karşı yerel kültürlerin ve kimliklerin zayıfladığı endişesiyle yerel mutfakları korumayı, doğal ve özgün üretimi insanlara tanıtmayı amaçlayan bir akım olarak ortaya çıkmaktadır (www.slowfood.com).

Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin felsefesi, web sitesinde kısaca şu şekilde aktarılmıştır (www.cittaslowturkiye.org):

“Tüketim odaklı hayatın insanlara mutluluk ve huzur getirmediği, insanların farklı bir yaşam biçimi aramaları kentsel boyutta Cittaslow hareketini ortaya çıkarmıştır. Cittaslow felsefesi, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, doğasına, geleneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır.”

Yavaş Kent Hareketi ile ilgili tanımlara ve Soyer’in ifadelerine bakıldığında, hareketin bir *yaşam alternatifi* olarak ifade edilişi bir anahtar kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Yavaş Kentler, günümüz metropollerine ait değerleri yaşamaktan yorulmuş, doğal gıdaya ulaşma, hız yerine sakin bir yaşama kavuşma arzusu, iş, çalışma ve endüstrileşmiş boş zaman döngüsü yerine yetenekleri ve gerçek ihtiyaçları arasında denge kurabilme arzusundaki kişiler için *alternatif mekânlar* ya da alanlar olarak tanımlanmaktadır. *Alternatif mekân* ya da alan kullanımları akıllara Henri Lefebvre’in “heterotopi” kavramını getirmektedir (Lefebvre 2015: 40). Lefebvre *Kentsel Devrim* (2015) adlı yapıtında, heterotopi kavramıyla gündelik yaşam içerisindeki fark mekânlarından söz etmektedir. Heterotopi kapitalist birikimin negatif mekânı olmakta ve baskın olmayan ideolojilerden oluşmaktadır. Esasen alternatif düzenin mekânı olarak nitelendirilmekte ve “farklılıkları mekânlar ve pratikler olarak ele alıp, özgürlükler üzerinden kent örüntüsünü yeniden yapılandırabilme girişimi” olarak da tanımlanmaktadır (Çavdar 2018: 955). Yavaş Kentler, kapitalizm ve onun yarattığı kültürün dışında bir yaşam önermekte ve baskın olana alternatif sunmaktadır. Burada farklı bir kent örüntüsü, farklı pratikler oluşturma hedefiyle bireylerin gündelik yaşamlarını daha özgürce yapılandırabilmeleri ve yaşayabilmeleri için imkânlar sunmaktadır. Bu yönüyle yavaş kentlerin birer “heterotopik” mekân olarak değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Bu mekânlar potansiyel yeni düzenleri, başka bir deyişle ütopyaları kendi içlerinde barındırmaktadır.

Lefebvre, “varolan durumu onamakla yetinmeyen her düşünce, içinde bir ütopya taşır” demektedir (Lefebvre 2013: 89). Seferi Keçi Dergisi 3. Sayısında, *Sürdürülebilir Kalkınma, Gerçekler ve Ütopya* başlığıyla yer alan yazıda, ütopya sahibi olmanın, Seferihisar’da hedeflenen sürdürülebilir bir geleceğe taşıyacak gücü ve esin kaynağını sağladığı dile getirilmektedir (2018: 3). Yazıda, Memduh Şevket Esendal’ın 1930’larda kaleme aldığı *Yurda Dönüş* öyküsüne referans yapılmakta ve Seferihisar’da yapılanlar bağlamında aralarındaki şaşırtıcı benzerlik burada bahsedilmeye değer görülmektedir. Esendal, eserinde tarıma dayalı bir alternatif yaşam biçimi tasavvur etmekte ve medeniyetin merkezi olarak köylerden söz etmektedir. Köyler, kendi ekonomik döngülerini gerçekleştiren, kendilerini birçok alanda geliştirmiş köylülerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra kadınlar ekonomik olarak özgür ve güçlü kişiler olarak tarımsal

üretime dolayısıyla köy ekonomisine yön vermektedir. Medeniyet köyde ve köylüler ile birlikte gelmektedir; “köy ve köylü gelişirse tüm medeniyet gelişmektedir” (Zorkul 2015: 207). Tunç Soyer, yine Seferi Keçi dergisinin 1. Sayısında yerelliğin önemine vurgu yaparken, “başka bir dünya mümkün” derken ve Seferihisar’da kadınların kalkınmadaki başat rolünden bahsederken (Mayıs 2017: 15) Esendal’ın tasavvur ettiği ütopayı gerçekleştirecek bir hayal konumundan, Lefebvre’in söz ettiği biçimde içinde değişimi barındıran, varolanı onamayan bir alternatif konumuna taşımaktadır.

David Harvey, *Asi Şehirler* (2013) adlı eserinde; Lefebvre’in “şehir hakkı” (2018) kavramından söz etmekte ve bu hakkın “şehri gönlümüze göre değiştirme ve yeniden icat etme hakkı” olduğunu söylemektedir (Harvey 2013: 44). Şehir hakkının, (düşlediğimiz kenti yaratabilme hakkının); olmak istediğimiz kişi, arayışı içinde olduğumuz toplumsal ilişkiler, doğayla olan ilişkimiz, estetik değerlerimiz ve sahip olmak istediğimiz yaşam tarzı gibi bağlamlardan ayrı kurgulanamayacağını dile getirmektedir (Harvey 2013: 44). Bu bağlamlar, bireylerin gündelik yaşam içindeki anlam arayışlarına dair ifade ettikleri şeylerden doğmakta ve bu arayışlarla birlikte ortaya çıkan farklı pratikler, Yavaş Kentleri, önceden de bahsedildiği gibi, kent örüntüsünün yeniden yapılandırılabilceği alanlar konumuna getirmektedir. Büyükşehirlerden gelerek Seferihisar’a yerleşen kişilerin gündelik yaşamları içindeki anlam arayışları; beklentileri, büyükşehirden ayrılma ve Seferihisar’a yerleşme sebepleri ve burada beklentilerinin ne kadar karşılandığının bilinmesi nasıl bir şehir hakkına sahip olmak istediklerinin bilgisini de sağlamaktadır.

Katılımcıların Seferihisar’a yerleşme ve burayı tercih etme sebepleri, görüşmelerden alıntılar şeklinde Tablo 4.6’da verilmektedir.

Tablo 4.6
Katılımcıların Seferihisar’ı Tercih Etme Sebepleri

Katılımcılar	Yerleşme Tarihi	Tercih Sebebi
K1	2015	“...burada yaşamı kolaylaştıran şeyler var. Belediye, 6 yaşındaki çocuğunu alıyor, servisle okula götürüyor, getiriyor. Kızım 5 yaşında ve benzer yaşlarda çocuklara sahip tanıdıklarım var burada, büyükşehirde beyaz yakalı olmuş ama ben bu çocuğu burada nasıl okutacağım, iyi bir eğitim ihtiyacını nasıl karşılayacağım, bir yandan da bu ihtiyaçları karşılayabilmek için bir ekonomik döngü içerisinde zaman ve enerjimi nasıl kalacak? Hem çocuğumla ilgilenmeye , hem bir sosyal yaşantı sürdürmeye ... Ben en iyisi gideyim de hayatımı küçük bir yerde kurayım diyen ve aslında burada da bunu bulan insanlar bu tanıdıklarım da...”

K2	2009	“Bir kere Seferihisar’ın büyük bir kente yakın oluşu ... Mesela benim buraya geliş sebeplerimden bir tanesi o. ...Çünkü bir metropol imkanlarından da yararlanmak istediğim için buraya geldim. Yani metropolün olanakları ve aynı zamanda sakin bir yaşam arzusu böyle bir bileşke çıkartıyorsunuz.”
K3	2009	“... züppelerin yapacağı bir şey bu gidip kıyıya yerleşmek Sen işçi çocuğusun işin yok ne yapacaksın orada? Dediler. Umurumda değil dedim ben de. Ben kaçacağım buradan. Bu arada tabii bizim tayinimiz buraya çıkmadı önce, İzmit’e çıktı. 2 yıl mecburen İzmit’te yaşamak zorunda kaldık. Ben Seferihisar’a tesadüfen geldim , hiç bilmiyordum. Deniz olduğunu bile bilmiyorduk burada. ...Biz geldikten 4 ay sonra Yavaş Kent oldu. Biz hiç bilmiyorduk yani... Yazdık ve çıktık.”
K4	2016	“Biz buraya çok tesadüf geldik, bilinçli bir seçim değildi . Bir bakıyalım hem de tatil yapalım diye geldik. Çünkü ben çalışıyordum, bir kurumsal hayatım vardı, emekli oldum. ...Sığacak Yavaş Şehir diye bilinçli bir seçim değildi . Sadece yüreğimizin götürdüğü yere gitmiş olduk.”
K5	2014	“Yani aslında Seferihisar’ı nokta atışı seçmedik . Gelmeden önce neresi olabilir? Urla olabilir, Seferihisar olabilir İzmir’e yakın diye; iş durumundan İzmir’e gitmemiz gerekirse diye... ...Basından takip ediyordum Devrim Ormanı yapmışlardı o tarihte, onun haberlerini tesadüf Facebook’ta paylaşmışım. Geçen Facebook önüme çıkardı, 6 yıl önce paylaşmışsın diye (gülerek)... ...kadınlar ve üretimle ilgili haberlerini görmüştüm, okumuştum. Öyle dışarıdan, uzaktan bir bilgim vardı ama illaki buraya taşınacağım diye bir durumum yoktu . Daha çok İzmir’e konumuyla ilgili olarak bir ilgim vardı.”
K6	2016	“...aslında eşimden kaynaklandı. Gezi olayları olmuştu o zaman. Üstüne Ankara’daki o tren garındaki patlama olayı çok yakınında gerçekleşmişti eşimin. Onun psikolojisi çok bozulmuştu . O yüzden gidelim buradan diye tutturdu. Sen de bir an önce karar ver dedi. Ben artık nefes alamıyorum, işe gidip gelmek istemiyorum demeye başladı. ...Ama aslında o zaman benim patronum burada inşaat yapıyordu o yüzden işim vardı burada. Seferihisar’da da ev yapıyordu. ...Seferihisar’la ilk tanışmam, bu işimden dolayı, ilk 2006’da oldu. O zaman Yavaş Şehir yeni yeni oluyordu.”
K7	2015	“Ben işyerinde yönetici pozisyonundayken istifa ettim. İçerde birikmiş 4 buçuk yıllık tazminatımı hiçe saydım. Burada ailemin evi ve onların kanatları olmasaydı belki de bu sorumluluğu alamazdım. Ama buraya geldikten sonra da ne kadar ailemle yaşadım, o noktada işte benim inancım, şehir karşıtıyım ben... Çocukluğumdan beri bir şeyler yanlış diye düşünüp taşınırım . En son bunun yanlış olduğuna karar verdim.”

Görüşmelerden anlaşıldığı üzere, Seferihisar’ın İzmir İline yakın oluşu en önemli tercih sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar, Seferihisar’a yerleşme sebeplerinin Yavaş Kent oluşu ile ilgili olmadığını dile getirirler dahi göç etmeden önce yavaş kent akımı ve Seferihisar’daki uygulamalar konusunda bilgi sahibi olduklarını söylemektedirler. **K1** ve **K2**’nin Yavaş Hareketine dair bilgi sahibi oldukları söylemlerinden anlaşılabilmektedir:

K2: “...çok hızlı giden bir trenin içinde olduğunuz zaman pencereden dışarı baktığınız zaman yarım yamalak görürsünüz birçok şeyi. Ağaçları, insanları v: anlamazsınız birçok şeyi. Ama trenin ağır ağır gittiğini varsayalım, tek tek her şeyi görmeye başlarsınız. ...Hızlı yaşarsanız hayatı ıskalarsınız, çok yavaş yaşarsanız gene ıskalarsınız. Yaşamın bir ritmi var, siz o ritme ayak uydurmalısınız. Yani Yavaş Şehrin mantığı da bu... Yaşamın o ritmine ayak uydurmak, ondan keyif almak, lezzet almak, sindire sindire yaşamak”

K1: “Yavaş Hareket dediniz mi, tadını çıkartarak haz alarak yaşam, bunun gereği olan bir kentleşme anlayışı, bunun gereği olan bir trafik anlayışı, ulaşım...”

Seferihisar’ın İzmir İline yakınlığının en önemli tercih sebebi olarak karşımıza çıkması, kişilerin büyükşehirlerden kaçmak istemelerine tezat bir durum gibi görünmektedir. Ancak kişiler gerekmedikçe şehre hiç gitmediklerini dile getirmişlerdir. İzmir Şehrine ancak sağlık ihtiyacı, havaalanı kullanımı ya da gerektiğinde iş imkânı sağlama gibi sebeplerle gidilmektedir.

K5: “İzmir’e çok nadir gidiyorum. Diyorlar bana “İzmir’e gidiyorsundur” ama ben gitmek ihtiyacı hissetmiyorum. Zorunlu olmadıkça gitmiyorum. 9 Eylül’de (Hastane) benim kontrollerim oluyor bir o var... Hastane işim dışında bir iki arkadaşımı görmek için arada gidiyorum.”

K6: “İzmir’e çok nadir giderim. Buradan pek çıkmıyorum. 3 yıl içinde 20 kez gitmemişimdir İzmir’e. Önemli bir şey olması gerekiyor gitmem için. Mesela seçim çalışmalarında gittim o kadar. Durakların, semtlerin adlarını bilmiyorum. Hala Bornova’yla Balçova’yı karıştırıyorum. Seferihisar küçük bir yer ama vaktini geçirebilecek kadar sana olanak sunan, doyurucu bir yer.”

Diğer katılımcılar Yavaş Hareketi veya Yavaş Kent akımı ile ilgili tanımlamalar yapmasalar dahi, konuya hâkim olduklarını, kendilerinin ve buraya yerleşen kişilerin bu akımları kıymetli ve anlamlı bulduklarını belirten ifadeler kullanmışlardır:

K2: “Bizim gibi düşünen insanların geldiği bir yer aslında. Buradan da şu çıkıyor; biraz daha aslında bilerek gelen insanların seçtiği bir yer gibi geliyor Seferihisar...”

K5: “...Özellikle Yavaş Kent diye gelen bildiğim yok çevremde... Ama Seferihisar ve Yavaş Kent özelliklerini bilerek geliyorlar.”

K6: “...Gelenler bu tür pozitif şeylerin kıymetini bilen insanlar.”

K7: “...kendi yarattığım girişimlerde yavaş ve sürdürülebilir yaşamı savunuyorum, buna inanarak yapıyorum. Benimle aynı şekilde bu düşüncenin arkasından gidip bunun için savaştıkları insanlar var. ...Savunduğumuz şey buranın sürdürülebilir bir kent olması. Yavaşlığın korunması...”

Yavaş Hareketi, “insanların saate bağı olarak yaşayıp her şeyi hızlı yapmaya yönelik baskılara direnmelerini sağlayacak bir alan yaratma çabası” olarak ifade edilmektedir (2008 Honoré: 89). Küreselleşmenin olumsuz yönlerine işaret eden ve olumsuzlukları düzeltme çabası güden bir felsefeyle, küresel kapitalist kültürün yarattığı baskıların karşısına “İyi yaşamak”, “yaşamdan zevk almak” ya da “yaşamın kolay oluşu” gibi anahtar kelimeler konulmaktadır. Seferihisar’a yerleşen kişiler, belki H. David Thoreau gibi bir doğal yaşam ve başkaldırı şeklinde bir deneyimi değil, ama özünde motivasyonların benzer olduğu; “modern medeniyetin dertlerini geride bırakarak, çalar saatlere, planlara, programlara, davetlerde giyilecek ceketlere, baş ağrısı ilaçlarına son vererek, gerçek ihtiyaçlarını fark edip” (Thoreau 2015: 10) bu ihtiyaçlara ulaşabilmek adına Seferihisar yolculuğuna çıkmış görünmektedirler.

Her katılımcının birbirinden farklı beklentileri bulunmakta ve Seferihisar, bu beklentilere karşılık verebilecek bir mekân olarak tercih edilmektedir. İlkokul çağındaki çocuklarını şehirde gönderebileceklerinden daha iyi bir okula yazdırma ve belediye tarafından çocuklara sağlanan imkânlar, şehirdeki yaşamın güvenli bulunmayışı (terör) gibi sebepler yanında sağlık sorunları ve daha doğal gıdaya ulaşabilme istekleri diğer tercihler olarak belirtilmektedir. Bunlara ek olarak “şehirli yaşam” a karşıt bir duruşta olmak, başka bir deyişle “yaşam tarzı” seçimi gibi sebeplerle de tercih edilmektedir.

Seferihisar’ın en çok İzmir, Ankara ve İstanbul illerinden gelen kişilerin tercihi olduğu 4.3 numaralı araştırmanın sınırları bölümünde belirtilmişti. Aşağıdaki 4.7 numaralı tablo, İzmir, Ankara ve İstanbul illerinden gelerek Seferihisar’a yerleşen kişilerin eğitim seviyelerinin (lise ve yükseköğrenim) Seferihisar’ın aldığı toplam göç içerisindeki oranını göstermektedir.

Tablo 4.7
Seferihisar’ın Yıllara Göre Aldığı Toplam Göç İçerisinde Lise ve Yükseköğrenim Mezunu Kişilerin Oranı (2015-2018)

Yıl	Seferihisar’ın Aldığı Toplam Göç	Lise ve Yükseköğrenim Mezunu Toplamı	%
2015	3073	1579	51,38
2016	3335	1575	47,23
2017	4021	2041	50,76
2018	4894	2540	51,90

Kaynak: TÜİK, Bilgi, Dağıtım ve İletişim Dairesi (2020)

Toplam gelen göç içerisinde eğitilmiş kişilerin oranının dikkate almaya değer olduğu görülebilmektedir. Bu eğitilmiş ve entelektüel sermaye sahibi kişiler, gerek görüşülen kişiler tarafından, gerekse dokümanlarda “nitelikli göç” olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda Seferihisar’a gelen ve nitelikli göç olarak bu kişilerin, gerçekleştirdiği pratikler, kişilerin kendi yaşam hikayeleri ekseninde, metropol yaşamından farklarının da vurgulandığı, Radikal İhtiyaçların Tatmini ve Seferihisar’da Gündelik Yaşam alt başlığında incelenecektir.

a. Radikal İhtiyaçların Tatmini ve Seferihisar’da Gündelik Yaşam

Üçüncü bölümde yabancılaşmanın, insanın yaratıcı özünden, bilinçli yaşam etkinliğinden uzaklaşması anlamına geldiğinden, insanın kendi yaşamının üreticisi olabilmesi için ise ihtiyaçları ve yetenekleri arasında bir denge kurarak radikal ihtiyaçlarına ulaşabileceğinden söz edilmişti. Radikal ihtiyaçlar; özgürleşme, bireyselleşme ve kendini gerçekleştirme olarak belirtilmektedir (Silier 2013: 129). Marx, birçok açıdan kendini geliştirmiş insanın bu bilinçle yabancılaşmadan kurtularak özgürleşebileceğini düşünmektedir. Özgürleşen insan, zorunluluklardan kurtularak, farklı olasılıkların bilincine varabilecektir. Ancak radikal ihtiyaçlar kapitalizm sistemi içinde sıklıkla hissedilmekte ama sistem içinde kaldıkça karşılanamamaktadır (Silier 2013: 129, 138). Bu sistemin dışında olmayı istemek için ise yabancılaşma bilincine sahip olmanın özgürleşmeye giden ilk adımı atmak olduğu ifade edilmektedir. Çünkü yabancılaşma bilinci, özgürleşmenin ön koşulu olup, “insanın yaşadığı toplumu dönüştürme motivasyonunun kaynağı” olmaktadır (Silier 2011: 103).

Seferi Keçi Dergisi’nde “Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı yazıda, İzmir’de beyaz yakalı olarak uzun yıllar çalışmış, şimdi ise Seferihisar’a yerleşerek tarımsal üretime katkıda sağlayan bir kişi ile röportaj yapılmıştır. Kişi, kırsal yaşamın bir kaçış değil bir seçim olması gerektiğini dile getirmiştir (Seferi Keçi Sayı:2, 2017: 14). Yabancılaşmadan kaçarak değil, bir seçim yoluyla özgürlüğe gidilebileceğini söyleyerek “*Kaçmayın, bir seçim yapın. Özgürlüğü seçin*” ifadelerini kullanmıştır (Seferi Keçi Sayı:2, 2017: 15). Bu seçimin neden yapılması gerektiğine ve şehirdeki yabancılaşmaya dair ise şunları söylemektedir:

Son zamanlarda içimize umut serpiştiren hikâyeler geliyor: Kentten kıra kaçış hikâyeleri! Bu hikâyelerin ortak öznesi eğitim almış, uzun yıllar alanlarında çalışıp başarılı olmuş kişiler. Şehirden, işlerinden, güvensiz ortamdan, sevdikleriyle vakit geçirememekten şikâyet edip şehirden kaçmaktan başka çare bulamamış, antidepresan ilaçların pençesinde “mış” gibi yaşamaktan bunalmış kişiler.

Özgürlük, farklı olasılıkların bilincine varmak şeklinde de ifade edilmektedir (Silier 2013: 108). Yaşamının başka kurumların ya da kişilerin ajandasında, kendi kontrolünün dışında ilerlediğini fark eden birey, anlamlı bir varoluş aramakta, sistem içinden çıkarak kendi yaratıcı özüne gitmek arzusunu hissetmektedir. Bu bağlamda yine yukarıda sözü geçen röportajda kişi, sistemin dışına çıkarak kendi yaşamını üretmek bağlamında şunları ifade etmiştir:

Zorunlu olarak yaptığım işler çoktu. Yorgunluktan ve zamansızlıktan hep yakınıyordum. Bana alternatif yaşamın mümkün olduğunu anlatan olmasaydı, egemenlerin oluşturduğu şart ve kurallara göre yaşayan biri olmaktan öteye geçemeyecektim. Oysa şimdi şartları oluşturabilen, üreten, yaratıcı bir yaşam sürüyorum. Bu yüzden tıpkı bana anlatıldığı gibi, ben de isteyen herkese alternatif yaşamın mümkün olduğunu aktarmaya çalışıyorum.

Kişinin “alternatif yaşam”dan beklentisiyle, “başka bir dünya mümkün” ilke sözüyle varlık gösteren *Yavaş Yaşam* ya da *Yavaş Kent Hareketi*’nin felsefesinin uyum içinde olduğu ve beklentilerini karşılayan bir Seferihisar algısı olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Metropol-taşra arasında bilinçli seçim yapmak ve üretken bir yaşama sahip olabilmek bağlamında Seferi Keçi Dergisi genel yayın yönetmeni, yazısında şunları dile getirmektedir (Seferi Keçi Sayı:2, 2017: 2):

Esas derdimiz ekonomik ve kültürel olarak üretken, canlı ve zengin bir taşranın imkânlarına dikkat çekmek. Metropollerde çoktan yitirilmiş daha insani ve doğal bir yaşam seçeneğinin taşrada fazlasıyla mümkün olduğunu göstermek. Bunun merkezden yapılacak bir müdahaleler silsilesiyle değil, bizzat burada yaşayanların bilinçli, günlük pratikleriyle gerçekleştirebileceğini dile getirmek. Ve nihayet, taşrada yaşamamanın mahrumiyet değil gönüllü ve bilinçli bir tercih olabileceğini ortaya koymak.

Yukarıdaki sözlere bakıldığında akıllara Marx’ın ihtiyaçları çeşitlenmiş ve kültürel, toplumsal birçok açıdan kendisini zenginleştirmiş ideal birey fikri gelmektedir. Yaşamının üreticisi olan, yaratıcı özünün farkında olarak hem kendisini hem de toplumu dönüştürme potansiyeline sahip birey... Tek tek kişilerin gündelik pratikleriyle asıl mahrumiyetlerin ya da gerçek ihtiyaç ve özgürlüklerin neler olduğunu topluma gösterebilecek değişimi yaratabilme farkındalığından söz etmektedir. Bununla birlikte yaşadığı yere sahip çıkmak, korunmak ve değer katmak ile ilgili Edip Cansever’in sözlerini aktarmaktadır (Seferi Keçi Sayı:2, 2017: 2):

İnsan yaşadığı yere benzer. ...Kendinde değer gördüklerini gittiği yere taşır, çoğaltır, gittiği yeri zenginleştirir. Yaşadığı yere sahip çıkarsa, kendisine de sahip çıkmış olur. Değiştirir ve güzelleştirirse, kendisi de değişir ve güzelleşir.

İnsan, doğaya ya da içinde yaşadığı topluma kendi eyleme gücüyle ve bilinçli etkinliğiyle katkıda bulunurken hem kendini hem de içinde yaşadığı bağlamı değiştirmektedir. Bu bilinçli etkinlikler insanın özgür etkinlikleri olmaktadır (Marx 2018: 27).

Toplumu dönüştürme motivasyonunun kaynağı olan yabancılaşma bilinciyle Seferihisar’a gelen, eğitim seviyesi yüksek ve entelektüel sermaye sahibi kişilerle ilgili olarak görüşmelerde ve dokümanlarda, özellikle yerel yönetim tarafından, dikkate almaya değer miktarda kullanılan “nitelikli göç” ifadesi ve Seferihisar’a gelen bu kişilerin yaptığı katkılar, yapılan görüşmeler ve dokümanlardan elde edilen veriler doğrultusunda oluşturularak, 4.8 numaralı tabloda görselleştirilmiştir. Yerel yönetimin, Yavaş Kent felsefesinin uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda gelen kişilerden beklentileri ile bu kişilerin yaptığı katkıların birlikte sunulmasıyla aralarındaki etkileşimin görülebilmesi mümkün olmuştur.

Tablo 4.8
Yerel Yönetimin Gelen Nitelikli Göçten Beklentileri ve Nitelikli Göçün Yaptığı Katkıların Sunumu

Kaynak	Bulgu Sunumu	Bulgu Yorumu
Dokümanlar		
Seferi Keçi, 2018, sayı: 4, :35 Tunç Soyer ile yapılan röportaj	“Seferihisar gerçekten çok nitelikli bir göç alıyor. Her meslekten, çok geniş bir bilgi ve birikime sahip yeni hemşerilerimiz var. Buyursunlar çocuklarımıza yabancı dil öğretsinler. Birikimlerini paylaşınlar. Onların anlayacağı dilde mühendisliği, gazeteciliği, bilişimciliği anlatıp ufuklarını açsınlar.” “Halkın yönetime katılımını sağlamak için örneğin Kent Konseyi çok önemli bir enstrüman. Çünkü hiçbir siyasi kariyer ve maddi bir beklentisi olmadan Seferihisar’ın iyiliği için kafa yoran, tecrübe ve birikimlerini buraya aktarmak isteyen, çok kıymetli insanlar var.”	Gelen nitelikli göçün çok çeşitli yönlerden katkılar yapabileceği beklentisi Kent Konseyi gibi oluşumlarda yer alan nitelikli göçün kıymetli bulunması
Seferi Keçi, 2018, sayı: 3, :23 Seferihisar Belediyesi, tarımsal hizmetlerden sorumlu kişi ile yapılan röportaj	“Dışarıdan gelenlerle kent dönüşüyor elbette ama bu dönüşüm gideyim araziler alayım ve bina dikelim şeklinde değil; aldığımız arazinin mevcut yapısını koruyalım, oradaki mevcut yapıyla birlikte tarımsal üretime katkıda katılalım şeklinde yaşıyor. Hatta araziye daha verimli kılmak, doğal yöntemlerle üretim yapmak, ürün çeşitliliği getirmek bakımından yenilikler getiriyorlar. ...Üretime doğrudan katılmak dışında da doğal ve nitelikli ürün görmek isteyen bir nüfus oluşturuyor dışarıdan gelenler.”	Büyükşehirlerden gelen kişilerin Seferihisar’ı tarımsal anlamda birçok açıdan geliştirmesi ve nitelikli ürün beklentisiyle çitayı yükseltmesi
Seferi Keçi, 2019, sayı: 5, :15 Seferihisar yeni Belediye Başkanı İsmail Yetişkin ile yapılan röportaj	“Gelen insanlar arasında çok nitelikli, kente çok değişik yönlerden katkısı olabilecek insanlar var. Bu potansiyeli iyi değerlendirmeliyiz.”	Nitelikli göçün Seferihisar’a katkılar yapacağı beklentisi
Seferi Keçi, 2017, sayı:2, :12-15 “Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı röportaj	“Tarımdaki kötü gidiş karşısında doğru ürünlere yönelen, doğru bir pazarlama yolu izleyen, bunun için birlikte davranan küçük üreticinin iyi tarım yaparak ayakta kalabileceğini, hatta ekonomik ve sosyal olarak gelişebileceğini düşünüyoruz. Biz de böyle bir yol izliyoruz.” “...yaşantılarının en üretken döneminde, ekonomik boyutları da olan bilinçli bir tercih sonucunda taşra veya kır yaşantısını tercih edenler var. Daha çok tarım temelli bir ekonomik faaliyet içinde geçimlerini sağlıyorlar. Birer kentliyen köylü, kasabalı oluyorlar. Kendileri değişirken yeni çevrelerini de değiştiriyorlar.” “kendi ürettikleri kuşkonmaz, mahlep, brüksel lahanası, renkli domates ve biberler gibi gastronomi ürünleri yanında küçük üreticiden aldıkları yeşillik ve meyve çeşitlerini bir marka adı altında pazara sunuyorlar.”	Kentten gelen nitelikli kişilerin kendi birikimleriyle Seferihisar’da ekonomik faaliyette bulunması... Yavaş Yemek akımının da önem verdiği gastronomik değeri yüksek gıdaların üretimini yaparken aynı zamanda yerel üreticinin ayakta kalabilmesini sağlayacak bir tarımsal faaliyette bulunuyorlar. Kendi beklentileri karşılanırken aynı zamanda geldikleri mekânı da değiştiriyorlar.

Derinlemesine Görüşmeler	
K1	“Yavaş Kent gibi bir düşünceyle burada dönüşümün gerçekleşmesi, aldığı göçün niteliğini de belirlemiştir.” “Bir şeyin iyi yönde değişmesi için kötü yönlerini vurgulamak kadar iyi yönlerini, orada hedeflenen, idealleştirilen şeyi vurgulamanın da bir yöntem olabileceğini düşünüyorum. Burada aslında yapmaya çalıştığım şey bu (dergiyi göstererek). İyi şeylerin altını çizmek, insanların bunlara bağlanmasını sağlamak kötü şeyleri değiştirmek konusunda bir enerji yaratabilir, bir bakış yaratabilir. Benim dergim de bu.” Sahibi olduğu yerel dergide yer verdiği konular ve yazılar ile Yavaş Felsefesinin öne çıkarmaya çalıştığı değerleri vurgulama, sahip çıkma ve tanıtmaya çabası Bulunduğu toplumu dönüştürme motivasyonu, anlamlı bir şeyler yapma çabası
K2	“Doğrudan katılımcı demokrasiyi burada biraz hayata geçirmeye çalışıyoruz. Bir yerel demokrasi modeli oluşturmaya çalışıyoruz. Eğer bunları yaparsak sorunları çözebiliriz. Bir kişi tek başına her şeyi yapamaz. Bu iş takımlarla oluyor, sistem kurmakla oluyor ve bizzat halkı işin içine katarak olabiliyor. Biz de dışarıdan gelen göç olarak bunları yapmaya çalışıyoruz. Hani Konfüçyüs’ün bir lafı vardır, bunu 2500 yıl önce filan söylemiş: Birine yardım etmek istiyorsanız (karnını doyurmak istiyorsanız) ona her gün balık vermeyin, ona balık tutmayı öğretin... Bir halk, bir mahalle ya da bir kent halkı kendi kendini yönetmeyi eğer öğrenirse, sorunların içine bizzat girerek, sorumluluk alarak, o zaman orası değişiyor. O zaman gerçek demokrasi hayata geçmeye başlıyor.” Seferihisar’da Cittaslow kriterleri bağlamında öne çıkarılmak istenilen; yerel üreticinin desteklenmesi ve yerel kalkınma için halkın katılımını sağlama çabalarına destek olan Seferihisar Kent Konseyinde yetkili ve büyükşehirden gelen bir kişi olarak yaşadığı mekânın sorunlarına duyarlı olma ve aktif bir şekilde çözümler arama çabası Bulunduğu toplumu dönüştürme motivasyonu, anlamlı bir şeyler yapma çabası
K3	“Dedim ki bana bir tane atölye açma şansı verin, ben oranın bekçisi olayım, hocası değil. Orada durayım, çocuklara, gençlerle, yaşlılarla tecrübelerimi paylaşayım, müzikle ilgili yani... Arada da workshop, masterclass olarak tanıdığım hocaları, sanatçıları getireyim. Böyle bir sistem kuralım dedim. Sağolsunlar verdiler bana.” “...ve orayı Sahne Müstemilat adı altında gidip patentini aldım, logosunu onaylattım v: Müstemilat’ın ilk açılışına İzmir Devlet Senfoni Orkestrası’ndan, Nefesli Sazlar Beşlisi geldi. Oraya tuba girdi, korno, obua, flüt ve klarnet... Beşli... Müthiş bir konser oldu. Bir binanın üst katında bir salon, iki oda birleştirilmiş, toplanan 40 metrekaaredir. Oturarak 50-60 kişi alıyor. Oraya sandalyeler bulduk. Ve bizim müthiş bir sahnemiz oldu. Logosunu ben kendim tasarladım. Sonra “İnce Belli Ezgiler” diye bir şey yaptık, köy kahvelerinde kadınlara ve çocuklara yönelik yine bu tür dinletiler yaptık.” Gelen nitelikli kişilerin Seferihisar’ın kültürel gelişimine katkı sağlaması ve yaptıkları nitelikli işlerle değer yaratmaları ve bunu da inanarak yapmaları Yaratıcı etkinliğini ortaya koyma imkânı
	“Sosyoloji mezunu olduğum için de her konuya aktif olarak katılıp kendimce değerlendirmeye çalışıyorum.” Seferihisar’da yapılanları sahip olduğu eğitim ve bilgi birikimi çerçevesinden yakından

K7	“Bisiklet Ulaşımı Derneği Seferihisar temsilciliğini aldım. Belki yarın bir gün buraya gençlerin bisikletlerini kendilerinin tamir etmeyi öğrenebileceği, bisiklet kiralamanın uygun fiyatlarla yapılabileceği, Sığacık’a düzenli bisiklet ring turlarının kalkabileceğinin hayallerini kuruyorum. Bunları yapabileceğim maddi kaynağı, manevi ve sosyal desteği bulduğum anda ben burada bu iş neden olmasın diyorum.	takip etme ve değerlendirme Cittaslow kriteri olan motorsuz ulaşımın geliştirilmesi ve bisiklet kullanımının teşviki bağlamında katkılarda bulunmak
----	---	--

Tabloya ek olarak, araştırmanın 3.3.4 Seferihisar’da Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri Bağlamında Yapılan Uygulamalar alt başlığında belirtilen 3.2 numaralı tabloda görülebilen, S.S. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Çocuk Belediyesi, Seferihisar Yenilenebilir Enerji Kooperatifi (SEYEKO), Kent Konseyi, Can Yücel Tohum Merkezi, YYDD, Doğa Derneği gibi Yavaş Kent kriterleri bağlamında kurulmuş ve yönetime yerel katılımın sağlanması, yerel tohumların korunması, yerel üretimin teşviki vb. pek çok konuda faaliyet gösteren oluşuma, büyükşehirlerden gelip kendi bilgi birikimleri ile aktif katılan pek çok kişi bulunmaktadır. Bu tespitten ve 4.8 numaralı tabloda yer alan söylemlerden yola çıkarak denilebilmektedir ki; büyükşehirlerden gelen nitelikli göç, kendi yaşamlarına katkıda bulunurken aynı zamanda Yavaş Kent olgusunun gelişimine de katkı sağlamaktadır. Yerel yönetim tarafından, gelen kişilerden gerektiğinde gönüllü bir katılımı bilgi birikimlerini aktarmaları beklenmekte, gelenler de yaşadıkları yere sahip çıkma ve değer verdikleri Yavaş Kent fikrinin sürdürülebilirliğini sağlama arzusuyla hareket etmektedirler. Yaşadıkları yerin geldikleri şehir yaşamına benzememesi, Yavaş Kent hareketinin özündeki felsefesinden ödün vermeden, bozulmadan kalabilmesi için çaba sarf etmektedirler. Siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal birçok alanda katkıda bulunmakta, burada sorunlara çözümler bulabilmek için yerel kurumlar ve yerel halk ile birlikte hareket etmektedirler. Nitekim Yavaş Kent olmanın en önemli kriterlerinden olan halkın yönetime katılması, Seferihisar için de önemli ve aynı zamanda öne çıkarılmak istenilen konulardan biri olarak belirtilmektedir (Seferi Keçi 2018, sayı:4: 35). Kent yönetiminde doğrudan katılmak, önceden bahsedilen şehir hakkı kavramı içinde yer alırken aynı zamanda toplum içinde bireyselleşmenin gelişmesi, özgürlük gibi alanları da kapsayacak şekilde kentle ilgili kararlarda kontrolü ve sermayeyi (kooperatifçilik) kent sakinlerine kaydırarak yeniden bir yapılanma sağlamaktadır (Güler 2011: 52). Ancak elbette ki göç edenlerin hepsi bu şekilde katkılar sağlamamaktadır. İlçenin yazlık 250.000’e ulaşan nüfusu ve Yavaş Kentlerin bir numaralı kriteri olan 50.000 üst sınırına yaklaşan sabit nüfusu söz konusudur. Seferihisar’da nüfus artışı ilçedeki en önemli problem olarak ortaya çıkmakta, nüfus artışının sebep olduğu birçok sorunla karşı karşıya kalınmaktadır. Artan nüfus ile birlikte ilçenin kentleşmeye doğru gidişatı ve Seferihisar’ın turistik bir cazibe mekânı olarak görülmeye başlanması ile ilgili detaylı analiz Tema-2’de yapılmıştır.

Gelen nitelikli kişilerin Seferihisar’a yaptığı katkılar ve yönetimin gelenlerden beklentileri yanında, Seferihisar’ın da bu kişilere sağladığı imkânlar ve en önemlisi alternatif bir yaşam tarzı vaadi söz konusudur. Buradaki yaşam tarzı, metropoldeki yaşama göre oldukça farklı pratikleri içermektedir. Yabancılaşma, insanın türsel özelliği olan bilinçli ve özgür etkinliklerin metropol yaşamı içerisinde gerçekleştirilememesi dolayısıyla hissedilmekte ve kişiyi mutsuz etmektedir. Araştırmanın katılımcıları, şehir yaşamında hissettikleri yabancılaşmaya dair söylemlerde bulunmuşlardır. Bu söylemler 4.9 numaralı tabloda görülebilmektedir.

Tablo 4.9
Katılımcıların Metropol Yaşamında Hissettikleri Yabancılaşmaya Dair Söylemleri

	BULGU	BULGU YORUMU
K1	“Benim kızım 5 yaşında, benzer yaşlarda çocuklara sahip tanıdıklarım var burada; büyükşehirde beyaz yakalı olmuş ama yahu ben bu çocuğu burada nasıl okutacağım , iyi bir eğitim ihtiyacını nasıl karşılayacağım, bir yandan da bu ihtiyaçları karşılayabilmek için bir ekonomik döngü içerisinde zaman ve enerjim nasıl kalacak? Hem çocuğumla ilgilenmeye, hem bir sosyal yaşantı sürdürmeye... Ben en iyisi lanet olsun, gideyim de küçük bir yerde kurayım diyen... ”	Çocuklara iyi bir eğitim ve yaşam sağlama endişelerinin küçük yerleşimlere yönlendirmesi
K2	“ Büyük kentlerdeki yaşamlarından sıkılan insanlar artık yeni bir şeyler istiyorlar. Belki biraz doğaya dönmek istiyorlar. Denizle içli dışlı daha relax bir hayat istiyorlar. Bu sadece Türkiye’de değil, Almanlar Almanya’yı terk ediyorlar. Ekonomik anlamda dünyanın en güçlü ülkelerinden biri olmasına rağmen...” “... insan ve doğa ilişkisi böyle giderek insanın doğadan kopması gibi bir süreç içerisine girdi . Dolayısıyla insan doğadan koptukça da aslında huzursuzluklar ve bunalımlar başlıyor . Bunu da büyük kentlerde görüyoruz . Yeniden toprağa ve doğaya dönüş gibi bilinçaltında bir istek var. ”	Doğaya dönme isteği Doğadan kopan insanın huzursuzluğa ve bunalıma düşmesi söz konusu...
K3	“...yaşadığım hayatın, hissettiğimden çok daha fazla trajik olduğunu gördüm . Şu an artık büyük kitleler bunu konuşuyor. Ben bunu 18 yıl önce fark etmeye başladım. İlk hedefim okulu bitirmek oldu, üniversiteyi... 2 yıl mecburen İzmit’te yaşadık. Bu arada ben ilaç şirketlerinde başvurdum. Daha feci bir yabancılaşma tamam mı?! Gidiyorum, görüşüyorum... Alıyorlar, Antalya’ya lüks otellere eğitimlere gönderiyorlar, kravatlar böyle jilet... Allah’ım, kaçıyorum ben , bir tanesine 10 gün dayanabildim. En sonunda dedim ki kendini kandırma, olmayacak böyle. ”	Hissettiği biçimde yaşayamamak... Kendini ifade etmediğini düşündüğü işlerde yabancılaşma hissini derinleşmesiyle gitme isteği
K5	“İstanbul’da işyerime 1 saatte gidiyordum, 1 saat 20 dakika dönüyordum ve hayatımın 2 buçuk saati yolda geçiyordu. Trafikte geçen süreyle beraber o şehir de seni tüketmeye başlıyor . Fark etmeden tükenmeye başlıyorsun. Yaşarken, akış içerisinde düşünemiyorsun bile çünkü hiç durmuyorsun . Bir de mecbursun tabi, bunu bıraksam yerine ne koyacağım, yerine koyduğum şeyin bu durumdan bir farkı olacak mı diye düşünüyorsun. İşte hastalığım sürecinde her şeyi sorguladığım gibi, niye ben böyle bir kentte, niye bu kadar zorluk çekerek yaşıyorum, böyle mi devam etmek zorundayım, başka bir alternatif olabilir mi? Düşüncesinden yola çıkarak aslında gitme fikri oluştu.” “... İstanbul’da harcaman çok fazla... Bir dışarı çıkıyorsun bir sürü harcama oluyor. ” “...ben işten geliyordum, kızım anne, çok sıkıldım diyordu. Doğal olarak sokakta oynamasına izin veremiyordum. Gidebileceği yakında öyle güzel	Trafikte boşuna geçen zaman... Mecbur kalınan iş ve çalışma koşullarıyla yaşamının ve kendinin tükendiğini hissetmek Gereksiz harcamaların olması Çocuklarla ilgilenecek

	çocuk parkı da bulamıyorsun. Bizim yakında bir park vardı, dilim dışarda, işten yorgun argın gelmiş vaziyette onu parka götürmek bile zul geliyordu. “İstanbul’da mesela bir AVM’ye gidip vakit geçiriyorduk.”	enerjinin kalmaması Çocukların yapabileceği etkinliklerin kısıtlılığı ve AVM’ye mahkûm olunması...
K6	“...Sarıgazi’de oturuyorduk, Kadıköy’de çalışıyordum. 15 yaşından 35 yaşına kadar hep Kadıköy’de çalıştım. Her gün o yolu gittim geldim. Hiçbir zaman 1 saatlik yollar olmadı onlar. Hep iki saat sürerdi. Hep ayakta gittim. Ama şimdi gittiğimde o yol benim gözümde büyüyor. Nasıl gidip gelmişim onca zaman diyorum.” “İstanbul’da gelir kadar gider oluyor. Burada belki az kazanıyorsun ama harcaman da ona göre zaten. Zaten ihtiyaçların farklı...” “İstanbul’da olsaydık servise bindirecektik çocuğu ve saatlerce yol gidecekti. Ümraniye gibi bir yerde oturuyorduk, ilkokula başlamadan önce kızımız için okul bakmıştık, Göztepe’de bakmıştık. Çünkü daha düzgün bir okulda olmasını istiyorduk tabii ki... Şimdi orada okusaydı yani Göztepe’de o zaman saatlerce yol gidip gelecekti. Trafiksiz bir buçuk saat sürüyor yol yani düşünün! Sabahın köründe çocuk böyle arabanın içinde... Yani bunları düşünüp üzülp kahroluyordum sürekli. Ben zaten yıllarca o kadar yolu gidip gelmişim ama çocuğun da bunu yaşamasını istemedim.” “(Seferihisar Çocuk Belediyesi imkânlarından söz ederken) İstanbul’da olsak saçma bir kursa götürüp, bir ton para ödeyip sonra da aileler olarak sıkışmış vaziyette bekliyorduk bir saat boyunca... Etkinlik bitince de bir saati kotardık diye sevinip sonrası için de bir AVM’ye falan gidiyorduk. Mesela Polonezköy’e gittik bir kere çocuk azıcık koştursun biraz ağaç görelim diye... Çocuklar oynadılar, top peşinde koşturdular ama sonra akşam perişan vaziyette eve gel, ertesi gün iş var falan...”	Trafikte kaybedilen zaman Harcamaların şehir yaşamında çok daha fazla olması Çocukların da metropol yaşıntısının sıkıntılarına maruz kalması nedeniyle duyulan üzüntü Çocuklarının daha iyi eğitim almaları kaygısı Çocukların etkinliklere katılabilmesi için yapılan ekstra masraflar Boş zaman etkinliklerinde AVM’ye mahkûm olma... En yakın “doğa” olarak tanımlanan yere gidildiğinde bile ertesi gün gidilecek işin kaygısı...
K7	“Sürekli çalışıyorsun, sürekli banka kredisi ödüyorsun, arabayla işe gidip geliyorsun, sürekli bir tüketim ve ardı arkası kesilmiyor. Her an bir enflasyon artışı, saçma vergiler v: Gelir hiçbir şekilde nötrlemiyor durumu. Ben okulda mikroekonomi dersi aldım, bunu anlayabiliyorum. Eksi sürekli eksiliyor ama artı hiçbir zaman artmıyor. Dolayısıyla burada bir yanlış var ve ben de bunun farkındalığıyla gelip arabamı sattım.” “Ankara’da Decathlon diye bir mağazada çalışıyordum. Sıfır atık diyor, poşet satmayı bırakıyor ama her gün bir tır belki 3000-4000 adet ürün getiriyor ve hepsi poşetler, kutular, kartonlar içinde. Etraf ambalaj atığıyla doluyor. Biz bir tır üründen geriye kalanı bir kamyon olarak geri yolluyoruz, yani sırf çöplerini. İçi sadece satılabilir ürün olarak reyona koyuluyor, insanlar alıyor ve sürekli tüketiyorlar, yine çöp... Çünkü ürünlerin kalitesinin çöpten farkı yok. Bir de o çöp ürünü satın almak için kazanılan Türk parasının kur değeri yok. Sen üç gün çalışarak belki bir ayakkabı alabiliyorsun ama 6 ay sonra eskiyor o ayakkabı. Bunları fark ettikten sonra yok dedim, ben burada değilim.”	Sürekli çalışıp, sürekli tüketim ve sonunda eline hiçbir şey geçmemesi... Kendi yaşamıyla birlikte toplumun tüketime dayalı yaşamına dair kaygılar... İş karşılığı alınan ücretlerin tüketim harcamalarına gitmesi...
Dokümanlar	“Günde kaç saatimi işe veriyorum? Neredeyse tüm günümü... Çocuğumu kreşten en son ben alıyorum. İşyerinde sorumluluğum ağır, kafamda sürekli onun	İşe endeksli yaşam. Kişinin kimliğini çalıştığı işin beliyor
Seferi Keçi, 2017, sayı:2, :12-15		

“Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı röportaj	gerginliği... Hep işe endeksli yaşıyorum. Saçım, başım, makyajım, kıyafetlerim hep işe göre. Bunların hepsi de iyi bir maaş alıp iyi bir hayat sürmek için. İyi bir hayatımın olduğunu sanıyorum ama yoksa hepsi yalan mı?” “Düşüncemizi duymaz hale geliyoruz şehirde. Ben öyle bir noktadaydım.” “...Sonu gelmeyen arzu ve isteklere yetişmek için yaşamımızı çalışmaya adıyoruz. Çalışmak için yaşıyoruz. Üstelik bu kör dövüşü içinde ihtiyaçlarımızı bile karşılayamıyoruz.” “Parayı her şeyin şartı gören, mutluluğu, başarıyı, keyfi, sağlığı hep ona bağlayan bir anlayıştan kurtuldum.” “...zorunlu olarak yaptığım işler çoktu. Yorgunluktan, zamansızlıktan hep yakınıyordum.” “Benim Bostanlı’daki (İzmir merkezde bir semt) arkadaşlarım çocuklarının servise nereden binip indiğini, trafiği, okulun kapısının önündeki uyuşturucu satıcılarını konuşuyorlar.”	oluşu... İhtiyaç ve tüketiminin işe endeksli oluşu... İşe ve paraya endeksli yaşama dair yabancılaşma... Çocukların metropol yaşamı içinde güvenliksiz bir ortamda büyüyor oluşu
---	--	---

Marx; üretilen nesnelerin, yabancı birer varlık olarak, üreticisinden bağımsız bir güç şeklinde ona karşı koyduğunu ve bunun “nesneye kölelik” olarak adlandırılabilirliğini söylemektedir (Marx 2018: 21). İşçinin ürettiğine yabancılaşması; kendi emeğinin kişiden bağımsız ve onun karşısında özerk bir hal alarak, kişiye/ üreticisine özgü bir şeye sahip olmaktan çıkması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla kişi emeğine yabancılaşmaktadır. Burada Marx’ın düşünceleri, katılımcıların söylemlerine uyarlandığında, yine aynı şekilde kişilerin yaşantıları üzerinde egemenlik kurmuş bir iş yaşamı olduğu söylenebilmektedir. Şehirdeki çalışma yaşamı, kişinin ihtiyaçları ve hangi zamanlarda boş vakte sahip olacağı konularında belirleyici olmakta ve kişiyi güçsüz bırakmaktadır. Koşullar kişinin yaşamını belirlemekte ve bu şekilde sürüp giden hayatlarında “kendi düşüncelerini bile duyamaz” hale gelmekten yakınmaktadırlar. Kendilerini ifade etmediğini düşündükleri iş tanımları, zorunlu çalışma saatleri, şehirdeki hızlı yaşam ve insanın durup düşünmeye bile vakit bulamayışı, doğaya dönme isteği, gereksiz yapılan tüketim harcamaları, trafikte kaybedilen zaman, çocukların eğitimi ve doğadan uzak büyümeleriyle ilgili sıkıntılar ve tüm bu zamana ve mekâna ayak uydurma çabalarına rağmen alınan ücretlerin şehirdeki harcamaların çokluğuyla denk gelmeyişi... Bunlar genel olarak katılımcıların yabancılaşma hislerini tanımlayan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumların karşısında, çalışma saatleri ve bununla birlikte zaman algısı, boş zaman ve tüketim faaliyetleri, çocuklarla ilgili konular ve harcamaların düzenlenmesi, diğer insanlarla ilişkiler, doğal gıda ile beslenme vb. gibi gündelik pratikler bağlamında Seferihisar’ın gelen kişilerin beklentilerini karşılayabilecek nitelikte imkânlar sunduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bu imkânların neler olduğu ve Seferihisar’daki gündelik yaşamın bilgisi, katılımcıların söylemleri ve doküman

alıntılarıyla oluşturulmuş 4.10 numaralı tabloda sunulmuştur. Böylelikle metropol yaşamı ile farklılıkların da görülebilmesi mümkün olmuştur.

4.10 Seferihisar’da Gündelik Yaşam Pratikleri

Çalışma Hayatı	
K1	Gözlem notu: Dergi ve kafe sahibi olduğu için çalışma saatlerini kendisi belirliyor.
K2	Gözlem notu: Emlakçılık yapıyor ve çalışma saatlerini kendisi belirliyor.
K3	Gözlem notu: Belediyede sanat danışmanlığı görevi yaparken de belirli saatlere bağlı olarak çalışmıyor. Müzisyen ve İzmir Büyükşehir Belediyesi ile ortak bir proje hazırlığı yapmaktaydı. Çalışma saatleri yine kendisinin inisiyatifinde...
K4	“Beklentim benim emekli hayatıydı aslında... Ama İstanbul’da nasıl çalışıyorsam, hangi saatlerde, nasıl stresle çalışıyorsam burada da aynı şekle döndü. Öyle keyifli bir hayat sürmüyorum. İşin başında olmazsanız iş olmuyor, işin başında olacaksınız da başka bir hayat kalmıyor. Yani dolayısıyla biz Sığacık’ı başkaları gibi yaşayamadık. Bu da bizim hatamız oldu... Bu kafe işi zor çünkü görüldüğü kadar sevimli bir şey değil.” “Şehirde günde 16 saat çalışıyordum, şimdi burada da aynı şekilde...”
K5	“Home Office çalışıyorum burada. Yine yayınevleriyle çalışıyorum. İstanbul’daki yayınevleriyle çalışıyorum.”
K7	“Ben işimi online yapıyorum zaten deyip de bir kira, kasabaya yerleşeyim de orada yapayım, bu da sürdürülebilir bir şey değil. Çünkü modem gelmesi, elektrik gelmesi gerekiyor. O zaman kır yine kır olmuyor, o zaman online çalışma platformu oluyor. Halihazırda ben işimden istifa ettim, online çalışacağım diyenler de buranın kazıcıları bence. Yeri geliyor ben de yapıyorum, yapanlara da kızamıyorum aslında çünkü dijitalleşme de bir gerçeğimiz.”
Seferi Keçi, 2017, sayı:2, :12-15 “Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı röportaj	“Bana alternatif yaşamın mümkün olduğunu anlatan olmasaydı, egemenlerin oluşturduğu şart ve kurallara göre yaşayan biri olmaktan öteye geçemeyecektim. Oysa şimdi şartları oluşturabilen, üreten, yaratıcı bir yaşam sürüyorum. Bu yüzden tıpkı bana anlatıldığı gibi alternatif yaşamın mümkün olduğunu aktarmaya çalışıyorum.”
Boş Zaman Aktiviteleri ve Kültürel Yaşam	
K4	Gözlem notu: Çalışmaktan dolayı fazla boş zamanı olmadığını ve gece geç saate kadar açık olan kafesinin gündüz de işlerini idare ettiğinden dolayı uykusuzluk çektiğinden bahsetmekteydi.
K5	“Ben İstanbul’dan taşınırken diyordum ki; burada konsere, sinemaya gidiyorum, bu sosyal ve kültürel yaşam işleri nasıl olacak? Bu tür beklentilerimi karşılar mı kaygısı çok fazlaydı. Ama Seferihisar da o konuda doyuran bir yer oldu. İstanbul’dan çok daha fazla etkinliğe katılabilirdim. İstanbul’da çünkü gitmek problem, dönmek problem... Yani burada yaşayanlar için algı farklı, zaman algısı... ” “İstanbul’da yaşarken şöyle bir algı var; her an ulaşabileceğin bir şey ya, sanki sen gidiyormuşsun gibi... (gülerek) Aslında gitmiyoruz. Etrafında bir sürü şey oluyor, dokunabileceğin mesafede, gidebileceğin mesafede olmanın böyle bir yanıltıcı yanı var İstanbul’da... Ben burada haftada üç etkinliğe gittiğimi biliyorum. Etkinliğimi izliyorum sonra 10 dakika yürüyüp evime gidiyorum. Korkunç bir güzellik, en çok bu yönünü seviyorum.” “ Belediyenin pilates dersleri var, ücretsiz, onlara gidiyoruz. Savunma sporları veriyorlar kadınlara, nefes terapileri var, yoga var. İstanbul’da da belediyelerin böyle hizmetleri var, İSMEK falan, ama o kadar yoğun ki! Talep o kadar çok ki, bulamıyorsun işte... Ben geçen sene pilatese gittim. Yazın deniz v: yüzmeye gidiyorsun ama kışın bu tür şeyleri daha çok tercih ediyorum. Yürüyerek gidip, hiç para ödmeden o hizmeti kullanıp yine yürüyerek evine dönüyorsun. Yani bu çok büyük bir konfor... ”
K6	“İstanbul’da yaşarken önce vakit olmuyor mesela etkinliklere katılabilmek için... Gitmek problem, akşam geri dönmek problem... O iş yorgunluğuyla eve geliyorsun, o kadar yorgunken, soyunup dökünüp duşumu alayım, karnımı doyurayım istiyorsun. Tekrar o kadar yolu geri gidip sonra dönüşte en son otobüsü yakalayabilecek miyim v: Sonra bir de İstanbul’da tek gidip gelmek de tedirgin edici... Biz Ümraniye’de oturuyorduk mesela... Ben Ümraniye’ye gecenin 12’sinde nasıl döneceğim? Yani gece 11’de bitse etkinlik ben anca 12’de evde olabileceğim. Burada yürüme mesafesinde her şey ve istediğin gibi gidip katılabiliyorsun etkinliklere... ”

	“Eşim işten geliyor mesela saat 7 gibi, hemen kızı da hazırlıyorum buluşup denize gidiyoruz. Ne kadar büyük bir lük:.. Nisan itibarıyla denize girmeye başlıyoruz.” “Burası bizim aslında birçok yönümüzü bulabildiğimiz bir yer. Mesela bir atölye kuruldu burada. Öğretmenler geldi, 3 ay ders aldık. Haftada 3 gün olacak şekilde... 40 kadın olarak yaklaşık. Sonra da birer kısa film çektik. Sonra onların galaları yapıldı; Ankara’ya gittik, Uçan Süpürge’ye gelmişti. Dün de İzmir Film Festivali’nde vardı. Eylül’de İstanbul’a gidecek. İstanbul’da olsak yapamayacağımız birçok şeyi burada yapabilme şansımız oldu. ...Toplamda 5 tane film çekildi. 3 kurmaca 2 belgesel film yapıldı. İstanbul’da bunları yapmak ne mümkün, hayal etmekle kalıyor her şey.”
K7	Seferihisar Orhanlı’da bulunan Doğa Okulu’nu ara sıra ziyaret ediyor. “Sonuçta ben de burada varımı yoğunluğumu bisiklete koydum. Hem bisiklet benim tutkum çok küçük yaşlardan beri hem de son zamanlarda bu konuda iyi şeylerin olması ve iyi tepkilerin olması beni mutlu ediyor. Son 10 yıldır artmakta olan sürdürülebilirlik, motorsuz taşımalar v: bunlar olumlu şeyler.”
İhtiyaçlar	
K2	“...giderler de büyük kentlerdeki kadar olmuyor burada.”
K4	“Burada giyim v: böyle şeyler önemsiz. Pazardan bir elbise alıp geçiriyorsunuz üzerinize. Bu da çok büyük bir rahatlıkmiş.”
K5	“İki şortla yazı geçiriyorum yahu (gülerek)! Salaş iki tane elbise, iki tane de şortum olsun, bir de bir etkinliğe giderken giyecek güzel, eli yüzü düzgün bir şeyin olsun yeter. O tür ihtiyaçların çok azalıyor burada.” “... İstanbul’da harcama çok fazla... Bir dışarı çıkıyorsun bir sürü harcama oluyor. Burada insanların da daha çok kazanayım gibi bir derdi yok. Çünkü kazanacağın şey yetiyor.”
K6	“Farkındalıkların artıyor bir kere. Tüketmenin ne kadar gereksiz bir şey olduğunu görüyorsun. Ona sadece seyirci kalamıyorsun, aynı zamanda uygulamaya da geçiyorsun. Mesela çöpümüzü atarken ayırıyoruz. Plastikleri, geri dönüştürülebilecek olanları ayırıyoruz. Artan yiyeceklerimizden de kompost yapıyoruz, toprağa karıştırıp gübre yapıyoruz. Daha az kıyafet ayrıca... Yazın işe şortla gidiyorsun zaten. Kimse sana niye böyle geldin demiyor. Sonra patrona bakıyorsun, o bile şort giyiyor.” “İstanbul’da gelir kadar gider oluyor. Burada belki az kazanıyorsun ama harcaman da ona göre. Zaten ihtiyaçların farklı işte... Buradaki insanlar da rahatlar, daha fazla kazanayım dertleri yok. Çok keyiflerine düşkünler. Daha doğrusu insan gibi yaşamak istiyorlar.”
Zaman Algısı	
K4	“Şehirde günde 16 saat çalışıyordum, şimdi burada da aynı şekilde...”
K5	“Zamanını çok iyi örgütleyebiliyorsun burada. Trafikte kaybettiğin zamanı kendinle ilgili ya da çocuğunla ilgili kullanabiliyorsun. Bu çok büyük bir şans...”
K6	“Aslında zaman da burada şehirdeki gibi değil.”
K7	“İstanbul’dan gelenin kendi alışkanlığını buraya getirmesi asıl mesele. Yavaş bir Şehre gelip saatlerce çalıştığın zaman yavaş hareket etmiş olmuyorsun zaten. Çünkü burada benim yavaşlıktan anladığım şey gerekli olan bir siesta kültürü, aşırı sıcak bir havada bu kadar çalışmamız pek mümkün değil.”
Kişilerarası İlişkiler	
K4	“Bizim buradaki yerel insanlarla çok kötü değil ilişkilerimiz. Hiçbir zaman kötü olmadı. Oturup bir şey paylaşabiliyor musun ya da sohbet edebiliyor musun buradakilerle? E tabi böyle bir şey yok. Severler bizi, genelde kendilerinden biri olarak görüyorlar artık ama her gelen için aynı şeyi söyleyemem (şehirden gelenleri kastediyor). Çünkü şehirli insanların, bizim gibi insanların bir ukalalıkları var. Biz her şeyi biliriz gibi bir tavırları var. Bizim problemimiz, daha çok bizim gibi dışarıdan gelen insanlarla. Aynı rekabeti, aynı hırsı, aynı egoyu geldiğimiz yere taşıyoruz. Yerlisinden çok buraya gelen insanlarla problemim oldu. Onlar beni üzdü, yıprattı. Buranın insanı hiç! Yani biz şehirli insanlar (gülerek) tuhafmız, onu fark ettim. Ama küçük yerdesin, herkes herkesi tanıyor. Her şeyi biliyor herkes ve korkunç bir gıybet var. Şehirde komşunu bile tanımazken burada böyle afalladık (gülerek). Özel hayat çok zor burada...”
K5	“Burada insanlar birbirini tanımasa bile günaydın der. Yürüyüş yaparken veya plajda... En çok dikkatimizi çeken şeylerden biri oydu. İnsan ilişkileri daha samimi çünkü kent yormuyor seni, enerjini tüketmiyor. Bu anlamda seni daha mutlu eden bir yönü var.”

	“Başka bir yönü de mesela, komşuluk ilişkileri... İstanbul’da öyle bir koşturmacanın içine giriyorsun ki sağındakini, solundakini görmüyorsun... Ayrıca kimse kimseyi çekemiyor. Yani en başta zaten kendisini çekemiyor insanlar... Mesela ben burada ameliyat oldum. Tüm komşularım yemek getirdi, ziyarete geldi. Kızımı üst kattaki komşuma emanet ediyorum... Ya da bir şey pişiriyorlar veya bahçede bir şey yetiştiriyorlar, diyorlar; “haydi, bu da sizin hakkınız!” deyip kapıyı tıkladıyorlar. Bu İstanbul’da mümkün değil. İstanbul’da bu ilişkileri bulamıyorsun. Burada daha samimi, daha sıcak ilişkiler bulabiliyorsun.” “...buralarda insanlar daha rahat ve yaşamayı seviyorlar. İstanbul’dan böyle bir farkı var. Yaşam kaliteleri daha mutlular ve daha huzurlular. Diyorum ya işte herkes güneydin diyor.”
K6	“İstanbul’da 7-8 yıl aynı apartmanda oturduk, hiç komşu ilişkim olmadı. Akarabalarımızla aynı apartmanda oturuyor olmamıza rağmen gidip bir kahve içebileceğim, sohbet edebileceğim biri olmadı. Buraya taşındığımızda ben çalışıyordum ve kızımı okuldan çıkınca komşulara bırakıyordum. İstanbul’da kimseye bırakamazdım. Yani buradaki bu komşuluk olayı çok güzel...”
K7	“Ege’de çok var sonuçta al benim lokmamı paylaş mantığı... Aç olmasam bile biri seni sofrasına davet ediyor. O gün Doğa Okulu’ndan dönerken eve 20 km mesafe kalmıştı, Sığacak’ın içine girmiştim çünkü oradan daha kestirme oluyor. Suyum bittiği için orada rakı içen abilerden su istedim masalarına gidip. Hemen mataramı doldurdular, hemen davet ettiler. Benden başkaları da bunu yapsa mutlaka böyle bir durumla karşılaşabilecekler.”
Seferi Keçi, 2017, sayı:2, :12-15 “Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı röportaj	Şehirden gelenlerin şehirdeki hayatlarını ilçeye taşınmasından şikayet eden kişi; “burada izole bir hayat yaşıyorlar, kendileri gibi aynı kültürden, şehir kökenli, anlaşabilecekleri insanlarla diyaloga geçiyorlar. ...Ama biz böyle olmak istemedik, burada diğer insanlar nasıl var oluyorsa biz de öyle olmalıyız. Onlarla bir olmalıyız. Çocuğum da böyle yaşamalı.”
Çocuklarla İlgili İmkânlar	
K1	“...burada yaşamı kolaylaştıran şeyler var. Belediye, senin 6 yaşındaki çocuğunu alıyor, servisle okula götürüyor, getiriyor, isterse veli de onunla gidebiliyor.”
K5	“...burada bahçede istediği gibi oynayabiliyor. Bisiklete biniyor. Çocuk belediyesi var mesela... En güzel şeylerinden birisi, Seferihisar’ın... Orada park var, bir sürü kursa katılabiliyorlar. Etkinliklere gidiyor, yaz-kış... Bunların hepsine ücretsiz ulaşabiliyorsunuz, en güzel tarafı da bu... Ekonomik anlamda seni zorlamıyor. Benim kızım 10’a yakın kursa gitti. Yüzmeden tut voleybola, tenise, resme, piyanoya...”
K6	“Çocuklar okuldan sonra oraya (çocuk belediyesi) gidiyorlar. Hem arkadaşlarıyla birlikte oluyorlar hem de yüzme, voleybol, resim gibi kurslara gidiyorlar. Benim kızım piyano ve tiyatroya gitti. Okuldan sonra onları oraya bırakıyoruz, ya da hafta sonları ve geri dönüp gidiyorsun. Onlar bir kursa gidip sonra karını orada doyurup sonra da diğer kursa gidebiliyor. Arada dersini de yapıyor. Yani iki kurs arası vakit varsa oturup ödevini de yapabiliyor. Daha azsa süre o zaman sadece karınlarını doyurup hemen diğer kursa giriyorlar. Gayet güvenli, kapıda onları bekleyen bir görevli oluyor ama olmasa da onlar kendilerini idare ediyorlar. Sen de onlar oradayken yapacak işin varsa yapıyorsun ya da istersen arkadaşlarınla vakit geçirebiliyorsun. O da orada arkadaşlarıyla birlikte mutlu ve dolu vakit geçirirken, sen de onun rahatlığını, keyfini sürebiliyorsun. “Burada arka bahçeye çıkıyoruz. İstedikleri gibi oynuyorlar çocuklar da... Bir piknik alanına gitmek istesen arabayla on dakika sürmüyor. Ne vakit kaybı oluyor ne bir şey... Benim kızım burası sayesinde kendi çocukluğunu yaşayabiliyor.” “Burada bakkala gönderiyorsun, kurstan çıkıyor arkadaşıyla eve kadar gelebiliyor. Akşam 7 buçukta bitiyor mesela kursu... Kışın karanlık oluyor o saatte ama o karanlıkta üç arkadaş pıtı pıtı gelebiliyorlar.”
Seferi Keçi, 2017, sayı:2, :12-15 “Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi” adlı röportaj	“Çocuğumuz burada keçilerin, meraya çıkan ineklerin arasından okula gidiyor. Ağaçların isimlerini biliyor, bir çiçeğin nasıl yetiştiğini, domatesin çiçeğini biliyor. Üstelik hiç oyuncağa ihtiyaç duymuyor. Sokakta çocuklarla kurbağaları seyreliyor. ...artık hatıralarda kalan bir çocukluğu yaşıyor. ...Pahalı, steril bir kolejın çocuğa sunduğu dünyanın daha zengin olduğunu kim iddia edebilir ki?” “...mecburiyetler üzerine kurulu bir yaşamdan özgürlüğe doğru geçerken biz, çocuğumuza en azından temiz, güvenli, sağlıklı ve rahat düşünebileceği bir ortam sağladığımızı düşünüyoruz.”

Kişilerin yaşamlarını şekillendirirken, çalışma hayatının belirlediği koşulların boyunduruğundan çıkamamak, şehir yaşamı içerisinde yabancılaşmaya en çok sebep olan şey olarak Tablo 4.9'daki söylemlerden anlaşılmaktaydı.

Günde kaç saatimi işe veriyorum? Neredeyse tüm günümü... Hep işe endeksli yaşıyorum. Saçım, makyajım, kıyafetim hep işe göre... İyi bir maaş alıp iyi bir hayat sürmek için. İyi bir hayatımın olduğunu sanıyorum ama yoksa hepsi yalan mı? (Seferi Keçi 2017, sayı:2: 15)

Şehirdeki modern gündelik yaşamın eleştirisiyle toplumsal gerçeklik içindeki çelişkiler ve çatışmalar üzerine yaklaşımlarıyla Henri Lefebvre (2013: 86), gündelikliğin yabancılaştırıcı ve tüketime yönlendirilmiş etkisinden ve bu etkinin de tüm hayat koşullarını etkisi altına almış olduğundan söz etmektedir. Gündelikliğin üç unsuru olarak belirlediği; iş yaşamı, aile yaşamı ve boş zamanların yabancılaşma içerdiğini ve gündelik olan içindeyken kişilerin kendi yaşamlarını üretmediğinden bahsetmektedir (Köse 2010: 299). Bu yönüyle Marx'ın, sistem içinde kaldıkça gerçekleştirilemeyeceğini söylediği radikal ihtiyaçlarıyla benzerlik göstermektedir. İnsanlar işten kaçmak, rahatlamak ya da daha özgür olmak (özgürlük yanılsaması) için boş zaman elde etmek istemekte ve bunun için çalışmaktadır. Lefebvre, gündelik yaşamın dışına çıkılamadığında, çalışma zamanının da dışına asla çıkılamadığını fakat gündelik olanın yabancılaştırıcı etkisini fark etmeyi, verili koşulların dışına çıkmayı, değişmeyi istemenin bu yabancılaşmadan kurtulabilmeye olanak verebileceğini söylemektedir (Köse 2010: 295). Özetle; Marx'ın yabancılaşma kuramını, modern gündelik yaşam koşulları ekseninde, çalışma ve toplumsal alanlar arasındaki ilişkiler üzerinden ele almaktadır (Köse 2010: 291). Tablo 4.10, çalışma hayatı ve boş zaman, ihtiyaçların belirlenimi, topyekûn zamanın algılanış biçimi, kişilerarası ilişkiler, aile ve çocuklar ile ilgili olarak Seferihisar'daki gündelik yaşamın bilgisini sağlarken, aynı zamanda şehirdeki gündeliklikten ayrıldığı noktaları da anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Seferihisar'da çalışma hayatı çoğunlukla kişilerin kendi inisiyatiflerinde bulunmakta, yaşamlarında başat bir rolü olmamakta ve kişinin karşısında özerk bir güç olarak belirmemektedir. Durum böyle olduğunda kişi, kendi yaşamında söz sahibi olarak ihtiyaçlarını, boş zamanlarını ve genel olarak yaşamını örgütleyebilme imkânı bulabilmektedir. Boş zamanın gerçek anlamı, işin zorlayıcılığından kurtuluş ve özgürlüğün alanı olarak, "iradi yönelmeler ve seçimleri kapsayan bir serbestlik" şeklinde tanımlanmaktadır (Aytaç 2006: 28). Ancak Köse, Lefebvre'e göre gündelik yaşamın anlamının; "çalışma ve boş zaman arasındaki karşıtlık temelinde ya da bireyler için bir kaçış çizgisi ve özgürlük yaratması bağlamında, gerçekliği yanılsamaya dönüştüren bir yönlendirme" olduğunu aktarmaktadır (Köse 2010: 294). Kapitalizmle birlikte boş zaman, bireyin kendi iradi gücüyle, ona ait bir alan olmaktan çıkarak, bir tüketim alanına dönüşmüş bulunmaktadır. Bu şekilde amacı genel olarak işten uzaklaşmaya dönüşen boş zaman, gündelik yaşam içinde, bir özgürlük yanılsaması yaratmakta, insanlar boş

zaman kazanmak için çalışmaktadırlar. Başka bir deyişle; kişiler boş zaman kazanabilmek ve kapitalizmin tüketime endeksli ideolojisinin bir düsturu olan “iyi yaşam” amacına ulaşabilmek için çalışmaktadırlar. Oysa iyi yaşamak herkes için farklı anlamlar ifade edebilmektedir. Tablo 4.9’da K3, büyükşehirde, çalıştığı işten söz ederken, bir beyaz yakalı olarak, “*yaşadığım hayatın, hissettiğimden çok daha trajik olduğunu gördüm*” ifadelerini kullanmıştır. Yine K3, kendi yazdığı kitabında, kendisinin kaleme aldığı aforizmalarından birinde çalışma hayatıyla ilgili olarak, “*ofisler, geleceğini keyfince yönlendirme özgürlüğünden yoksun bırakılmış bireyin hücresidir...*” demektedir. Kişinin kendini ifade etmediğini düşündüğü bir çalışma hayatına mecbur oluşu kişide yabancılaşmaya sebep olmaktadır. Raoul Vaneigem, kapitalist sistem içinde *hayatta kalma* hastalığına tutulduğumuzu ve bunun da rölantideki bir yaşam olduğunu söylemektedir (Vaneigem 1996: 178). Dolayısıyla kapitalizmin garantilediği ve sunduğu yaşam ile gerçekten yaşamak aynı şey mi olmaktadır? Kişinin arzuları ve yaratıcı yeteneğinin onayı olarak hayat; yalnızca hayatta kalmak ya da dayatılan ve kendine uymadığını düşündüğü kalıplar içerisinde yaşamak olmamaktadır (Matthews, Knabb vd. 2008 :68).

Tablo 4.9’da görüleceği üzere K1, şehirde beyaz yakalı olarak çalışmış fakat sonrasında taşrada yaşamaya başlayan bir arkadaşından söz ederken; “*bir yandan bu ihtiyaçlarını (eğitim, okul) karşılayabilmek için ekonomik bir döngü içerisinde zaman ve enerji nasıl kalacak? Hem çocuğumla ilgilenmeye, hem de sosyal bir yaşantı sürdürmeye?*” ifadelerini kullanmıştır. Dolayısıyla yalnızca çalışma hayatının sıkıntısı değil, Lefebvre’in deyimiyle, çalışma ve onunla birlikte ulaşım ya da diğer çeşitli gerekliliklere ayrılan zaman gibi iş ve boş zaman dışındaki zoraki zamanın da arttığı görülebilmektedir (Lefebvre 2013: 66). Nitekim katılımcılar şehirde trafikte kaybettikleri zamandan ve gidip geldikleri mekânlar arasındaki mesafelerin uzaklığından sıklıkla yakınmışlardır. Sonuçta çalışma ve zoraki zaman dışında geriye kalan boş zamanı değerlendirebilmek için ekstra enerjiye ihtiyaç duyulmaktadır.

K5: “*işten yorgun argın gelmiş vaziyette onu (kızını) parka götürmek bile zül geliyordu.*” (Tablo 4.9)

K6: “*...vakit olmuyor etkinliklere katılabilmek için. Gitmek problem, dönmek problem... ..iş yorgunluğuyla eve geliyorsun, duş alayım, karnımı doyurayım istiyorsun.*”(Tablo 4.9)

K6: “*...Çocuklar top peşinde koşturdular ama sonra akşam perişan vaziyette eve gel, ertesi gün iş var...*” (Tablo 4.9)

Yavaş Kent kriterlerinden biri olan; *kentsel yaşam kalitesi politikaları* bağlamında belirtilen *kentsel yaşanabilirliğin artırılması* alt başlığıyla; “işe gidiş ve çıkış saatlerinde oluşan trafik sıkışıklığını azaltmak için okulların veya kamu kurumlarının mesai saatlerini kaydırmak, iş yerlerinde kreş açılmasını teşvik etmek, bilgisayar bağlantısıyla evden çalışmak” gibi en azından zoraki zamanı azaltıcı önlemler belirtilmektedir (www.cittaslowturkiye.org). Bunun yanında yavaşlık hareketinin, çalışmanın tüm hayatı kapsayıcı ve insanların yaşamlarına hâkim olmasına

karşıt bir konumda yer aldığı bilinmektedir. Carl Honoré, *Yavaş* adlı kitabında, işin tüm vaktimizi aldığını ve geriye çocukları okula götürmek için bile vakit bırakmadığını, insanların zamana karşı yarıştığını ve bunun çözümünün ise daha az çalışmak olduğunu dile getirmektedir (Honoré 2008: 193). Daha az ya da evden çalışma durumunda, insanların gündelik tüketim pratiklerinde azalma ve ihtiyaçlarında gerçekleşecek değişimle birlikte maddi olarak zorlayıcı bir duruma düşmeyeceklerini dile getirmektedir (Honoré 2008: 203). O halde daha az çalışmayı istemek kişinin kendi isteği ile gerçekleştirilebilir mi? Özellikle kent yaşamı içinde oldukça kısıtlı bir çevre ve belirli iş kolları için gerçekleştirilebilecek evden çalışma ya da kişinin kendi belirleyeceği çalışma saatleri mümkün olabilmekte midir?

Postfordizmle birlikte işletmelerin hiyerarşik yapıları değişerek çalışan kişinin/işçinin kendisine ait bir özyönetim ve sorumluluk tanınmıştır. Dolayısıyla çalışan/işçi, kendi yaşamının sorumluluğunu bu şekilde üstlenmiş ve karşısında fordist dönemde çatıştığı sermaye sahibi gibi mücadele edeceği bir taraf bulamamıştır (Köse 2008: 17). Kapitalist piyasa sistemi içinde bireyin rolü bir *homo economicus* olarak, eyleme güçlerini, sistemin kendisini yeniden üretmesine yarayacak davranışlar göstermeleri şeklinde kullanmak olmuştur. Özel, *Piyasa Toplumu* adlı kitabında bireylerin “homo economicus”’a indirgenerek, kapitalist sistemde gerçekleştirilen ekonomik eylemlerin insanlar için doğal olduğu düşüncesinin meşrulaştırıldığını ifade etmektedir (Özel 2013: 239, 241).

“...insan yaşamının bütünlüğü ‘ekonomik’ ve ‘ekonomik olmayan’ alanlara ayrılarak insanın gerek kendi etkinliğini gerekse de doğayla bütünlüğünü kendisinden koparır. Ekonomik alanın ayrı bir kurumsal alan olarak ortaya çıkması, ‘insanlık durumu’na dönüşmesine yol açar: insanlar artık iki ekonomik güdü, kazanç güdüsü ile açlık korkusu tarafından yönlendirilir olarak düşünürler.”

Herkesin sıkı çalışmayla elde edebileceği kapitalist *iyi yaşam* düşü; mutluluk, eşitlik ve özgürleşme gibi nosyonları içermekte ve kişiler bunları elde edebilmek için çalış-kazan-harc döngüsünde sürüklenmektedirler (Bilgin 2010: 306). Şehir yaşamı içinde ekonomik etkinliklerde bulunan ve iyi bir yaşama ulaşmaya çabalayan insan, başka bir inanişin mümkün olmadığı sonucuna varabilmektedir. Ancak yabancılaşma hisleri özgürleşme yolunda ilk adım olabilmekte, kişiyi yaşamında değişim yapmaya ve şimdiye dek ezberinde olanları değiştirmeye yönlendirebilmektedir. Böylece Bauman’ın dediği gibi; kişiler ancak kurtulmak istedikleri bir bağlılıkları olduğunda özgürleşebilmektedirler (Bauman 2016: 18). Bu şekilde kişiler farklı olasılıkların bilincine varabilmektedir.

K5: “...mecbursun tabii, bunu bırakırsam yerine ne koyacağım, yerine koyduğum şeyin bu durumdan bir farkı olacak mı? ...başka bir alternatif olabilir mi?”(Tablo 4.9)

Seferi Keçi, 2017, sayı:2: 12-15: “Bana alternatif yaşamın mümkün olduğunu anlatan olmasaydı, egemenlerin oluşturduğu şartlara ve kurallara göre yaşayan biri olmaktan öteye geçemeyecektim. Oysa şimdi şartları oluşturabilen, üreten, yaratıcı bir yaşam sürüyorum.”
(Tablo 4.10)

“Tüketimi, iletişim ve kültürün tüm alanlarını kapsayan total bir zihinsel uygulama” şeklinde tanımlayan Baudrillard (2011: 244-245), anti-tüketim, tüketim karşıtlığı ya da mevcut kapitalist sisteme karşıt olan herhangi bir düşünce akımının bile sistemin idealist, diğer bir deyişle, sembolik özelliği dolayısıyla özgürleşmeyi sağlayamayacağı görüşünde bulunmaktadır. Örneğin; Duane Elgin tarafından öne sürülmüş, kesin ve bilinçli bir şekilde materyalizmi reddeden bir yaşam tarzı olan “gönüllü sadelik”²⁸ (Odabaşı 1999: 150) ya da anaakım karşıtı benzer diğerleri olan “yeşil tüketim” ya da “downsizing” gibi görüşlerin birer kültürel işaretleyici olarak meta-tüketim biçimi oluşturduğunu söylemektedir (Arnould 2007: 101, Rumbo 2002: 144). Bu tür görüşlerin ya da yaşam biçimlerinin aslında lüks tüketime dönüştüklerini, “daha incelikli bir fark” tan başka bir şey olmadıklarını ve bu bağlamda “farklılaşma; nesneyi reddetme, tüketimin reddedilişi biçimine bürünebilmekte, bu da tüketimin en niteliklisi olmaktadır” demektedir (Baudrillard 2012: 98). Baudrillard’ın görüşü, araştırmanın alt sorularından olan “Yavaş kentler ve genelde Yavaş Hareketi; tüketimi yeniden üreten yeni bir yaşam tarzı mı yaratmaktadır?” sorusunu hatırlatmaktadır. Ancak araştırma katılımcılarının tercih sebeplerinin ilçenin yavaş kent oluşuyla bir ilgisi olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kişiler yaşam biçimlerini, yavaş kent vaatlerini yaşamak amacıyla değiştirmemişlerdir. İlçeye geldikten sonra yavaşlık felsefesini benimsemiş ve katkıda bulunmuşlardır. Ancak Seferihisar’a göç eden kişi sayısının, ilçenin yavaş kent unvanı almasıyla birlikte artmaya başladığı da bir gerçektir (Tekin 2018: 200). Özellikle son yıllarda yavaş kent ya da yavaş yaşam felsefesinin bilinirliklerinin artmasıyla paradoksal olarak insanların ilgisini çeker hale gelmektedir. Yavaş Kent fikrinin ve uygulamasının, “arka planında yer alan neoliberal siyasi dinamikler ile birlikte irdelenmesi gerektiği” (Özmen, Can 2018: 99) ve “yeni kırsal olarak adlandırılabilen bu gibi yerlerin, bir kategorizasyon şeklinde yine kapitalizmin siyasaları ile denk düşen gündemler içinde bulunduğu” dile getirilmektedir (Gündüz 2017: 264). Dolayısıyla Seferihisar’daki değişimler de ekonomik, kültürel ve toplumsal yaşamdaki genel değişimlerden ayrı düşünülmemesi gerekmektedir (Urry 2015: 336). Seferihisar’ın, halkın tarihini ve kültürünü içeren “temsil mekânına”, Yavaş Kent felsefesi ve uygulamalarıyla birlikte muhakkak ki, “mekânın temsili” bağlamında eklemlenen dokular, tasarılar, projeler vb. ile mekânın üretiminde önemli etkiler olmaktadır (Lefebvre 2014: 67-71). Ancak geline sonuça kapitalist piyasa sistemi tarafından üretilmiş ayrı bir mekân olarak

²⁸ Duane Elgin’in 1981 yılında yayınlanan “Gönüllü Sadelik” adlı kitabında; çalış-harca ve borçlan kısır döngüsünden çıkmak için tüm yaşamda minimalist bir yaklaşım önermekte ve sadelik üzerine odaklanarak, “maddi ve manevi ihtiyaçlar arasında denge ve uyumun hayatın amacı” olduğu bir bakış açısı önermektedir (Heat, Potter 2012: 262,263).

bir Seferihisar’a dönüşme endişesi duyulmaktadır. Özetle; araştırmaya katılan kişiler Seferihisar’daki yaşamı özellikle yavaş kent olduğu için seçmediklerini söyleseler dahi, Seferihisar’da markalaşma süreçleriyle önemli bir değişime girdiğini söyleyebilmek mümkün görünmektedir.

Seferihisar’daki gündelik yaşamda çalışma koşullarının değişmesi, mesafelerin büyükşehirdeki gibi uzak olmaması ve genelde zaman algısında yaşanan değişimle birlikte kişilerin boş zaman faaliyetlerinde ve boş zamanı algılayışlarında da farklılaşmalar olmuştur.

K5: “Zamanını çok iyi örgütleyebiliyorsun burada. Trafikte kaybettiğin zamanı kendinle ilgili ya da çocuğunla ilgili kullanabiliyorsun. Bu çok büyük bir şans...”

“Seferihisar doyuran bir yer oldu. İstanbul’dan çok daha fazla etkinliğe katılabildim. İstanbul’da çünkü gitmek problem, dönmek problem... Burada yaşayanlar için algı farklı, zaman algısı...”

“Etkinliğimi izliyorum sonra 10 dakika yürüyüp evime gidiyorum.”

“Belediyenin pilates dersleri var, ücretsiz... Yürüyerek gidip, hiç para ödmeden o hizmeti kullanıp yine yürüyerek evine dönüyorsun. Yani bu çok büyük bir konfor...”

K6: “...İstanbul’da vakit olmuyor etkinliklere katılabilmek için... Gitmek problem, akşam geri dönmek problem... İş yorgunluğuyla eve geliyorsun, o kadar yorgunken, soyunup dökünüp duşumu alayım, karnımı doyurayım istiyorsun. Tekrar o kadar yolu geri gidip sonra dönüşte en son otobüsü yakalayabilecek miyim? Burada yürüme mesafesinde her şey ve istediğin gibi gidip katılabiliyorsun etkinliklere...”

“Eşim işten geliyor mesela saat 7 gibi, hemen kızı da hazırlıyorum buluşup denize gidiyoruz. Ne kadar büyük bir lük:.. Nisan itibarıyla denize girmeye başlıyoruz.”

Büyükşehirde işin yorgunluğu, uzak mesafeler ve trafik kişilerin boş zamanlarını diledikleri gibi değerlendirmelerinin önünde engel teşkil etmektedir. Ancak Seferihisar’da kişinin kendisine ait daha çok zamanı olduğu ve çalışma koşulları da şehirdeki gibi kişiyi yönlendirmediği için kendi zamanını örgütleyebilmekte ve yapmak istediklerini gerçekleştirebilme imkânı bulunabilmektedir. Belediyenin organize ettiği birçok kültürel etkinliğe katılabilmekte, işten sonra denize girmeye vakit bulabilmektedir. Bu imkânlarla ek olarak kişilerin şehir yaşamının pasifiğe ettiği kendi eyleme güçleriyle hareket edebilmekte ve kendilerini gerçekleştirme bağlamında daha özgür hissettiklerini söyleyebilmek mümkündür. Bununla ilgili olarak **K6;** “Burası bizim aslında birçok yönümüzü bulabildiğimiz bir yer. ...İstanbul’da bunları yapmak ne mümkün, hayal etmekle kalıyor her şey!” (Tablo 4.10) diyerek Seferihisar’da ücretsiz olarak aldığı sinema kurslarından bahsetmiştir. Bu kursların çıktısı olarak birer kısa film çektiklerini ve birçok şehirde gösterimler yapıldığını söylemektedir. Şehirde hem zaman hem de maddi olarak bulamayacağı imkânı Seferihisar’da bulabilmekte ve kendisini bu anlamda daha özgür hissetmektedir. Ek olarak **K7**’de kendisi şehir karşıtı olarak belirtmiş ve

şehirli yaşam tarzına çok uzak olduğu dile getirmiştir (Tablo 4.9). Tutkusu olan bisiklet ile ilgili olarak Seferihisar’da motorsuz taşımanın teşvik edilmesi konusundaki girişimlerde yer almaktadır. Gerek Seferihisar’ın sunduğu imkânlar, gerekse nitelikli göçün yaptığı katkılar bağlamında önceden söz edildiği gibi, Seferihisar’daki oluşumlara verilen gönüllü destekler ile kişiler, büyükşehirdekine göre yaşamlarına anlam katmak konusunda çok daha özgür hissedebilmektedirler. Esasen kapitalizmin “iyi yaşam” düsturunun karşısına; içinde bulunduğu bağlamın imkânları sayesinde “pozitif özgürlük anlamında; bir şey yapabilme, bir şey olabilme özgürlüğü, belirli kısıtlamalardan kurtulma, kendi kendini belirleyebilme anlamında bir özerklik ve kişinin kendi özünü gerçekleştirebilmesi anlamında” “iyi yaşam” bakış açısını koymaktadır (Özel 2013: 235). Kişi böylelikle kendini özgürleştirebilme gücüne yaklaşmaktadır.

Katılımcılardan **K4**, zaman algısı ve çalışma koşulları ile ilgili olarak diğerlerinden farklı ifadeler kullanmıştır:

K4: “İstanbul’da nasıl çalışıyorsam, hangi saatlerde, nasıl stresle çalışıyorsam burada da aynı şekle döndü. ...Şehirde de 16 saat çalışıyordum, burada da aynı şekilde...”

İstanbul’da bir sigorta şirketinde, CFO (Chief Financial Officer)/ mali işler müdürü), başka bir deyişle, mali konularda en yetkili kişi olarak yıllarca çalışmış ve emekli olmuştur. Sakin bir emeklilik yaşamı beklentisiyle Seferihisar’a gelen kişi, burada eşiyile birlikte bir kafe-bar işletmektedir. Kişi sakin bir yaşam beklentisinde olmasına rağmen yıllarca sahip olduğu iş alışkanlıkları ve yaşam koşullarını değiştirmekte zorlanmaktadır.

K4: “Emekli olduktan sonra da durmayalım ufak bir şeyler yapalım, çalışalım düşüncesi idi. Ama İstanbul’da nasıl çalışıyorsam, hangi saatlerde, nasıl stresle çalışıyorsam burada da aynı şekle döndü. Öyle keyifli bir hayat sürmüyorum. İş olunca öyle olmuyor. İşin başında olmazsanız iş olmuyor, işin başında olacaksınız da başka bir hayat kalmıyor. Yani dolayısıyla biz Sığacak’ı başkaları gibi yaşayamadık. Bu da bizim hatamız oldu aslında. Bu kafe işi zor çünkü görüldüğü kadar sevimli bir şey değil.”

Seferi Keçi Dergisi’nde, *Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi* adlı röportajda İzmir’de uluslararası bir firmada uzun yıllar yöneticilik yapmış kişi; başarı, mutluluk ve iyi yaşamın tanımının sonradan değişmeye başladığını, ancak bunun zaman aldığını dile getirmiştir:

Seferi Keçi Dergisi, Sayı:2: 2017: 13: “...köy evinde oturmak benim gözümden tam bir sosyoekonomik yıkım oldu başta. Aman Yarabbi, sen bunun için mi Amerika’da okudun? Demeye başladım. ...Sonra sonra parayı her şeyin şartı olarak gören, mutluluğu, başarıyı, keyfi, sağlığı hep ona bağlayan bir anlayıştan kurtuldum. Biz o yola çıktık ve o yol bizi değiştirdi. O yolda, sözümüze uygun yaşamak gerek diye düşündük.”

K4 ve eşinin işletmekte oldukları kafede, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerde, daha çok butik bir tarzla, özellikle hipsterların²⁹ sıklıkla tercih ettiği, kahveyi bir kültür olarak gören üçüncü nesil kahve³⁰ ve akşamları da çeşitli kokteyller servis edilmektedir. Mekân, gece saat 03.00'e kadar açık kalmaktadır. Gündüzleri kafenin diğer işleriyle ilgilenmesi gerektiği için uyku uyuyamadığını ve ciddi bir uykusuzluk problemi çektiklerini dile getirmektedir. İstanbul'da yaşadığı yıllarda, neredeyse tüm yaşamını kapsayan yoğun iş yaşamından³¹ şikâyet ederken şimdi tekrar aynı noktaya geldiğini söylemekle aslında yabancılaşma hislerini yeni geldiği yere de taşımaktadır. Yabancılaşmadan kurtulma, önceden de çokça bahsedildiği gibi, kendini gerçekleştirme, yeteneklerini fark etme, duyuların zenginleşmesi vb. gibi içsel süreçleri keşfetmek anlamına gelmekteydi. K4, katılımcılar arasında emekli olarak Seferihisar'a yerleşen tek kişidir. Dolayısıyla uzun yıllar çalışma hayatı ve şehir koşullarını içselleştirmiştir. Bu yönden kişinin yerleşik alışkanlıklarını değiştirmesi güç olabilmektedir. Yerleştikleri Seferihisar'a hem kendi içselleştirmiş olduğu şehir alışkanlıklarını (uzun saatler çalışmak, stres, uykusuzluk vb.), hem de işlettiği kafe gibi aslında şehre ait bir göstergiyi getirmiş bulunmaktadır. Buna ek olarak uzun saatler çalışmak, yavaş yaşam felsefesine de aykırı bir durum olmakta ve K7 konu ile ilgili olarak: *“Büyükşehirden gelenin kendi alışkanlığını buraya getirmesi asıl mesele... Yavaş bir şehre gelip saatlerce çalıştığın zaman yavaş hareket etmiş olmuyorsun. Benim yavaşlıktan anladığım şey siesta kültürü...”* demiştir. Sonuçta şehir yaşamındaki üretkenlik ile taşradaki algı birbirinden farklı olmakta, kapitalizmin hegemonyasında uzun yıllar başarı ve maddi kazanç amaçlı ekonomik etkinliklerin üstün tutulduğu bir kültürü içselleştiren kişinin yaşama başka bakış açıları ile bakması zor olabilmektedir.

Çalışma koşullarını bağlamında büyükşehirdeki yaşamına ait koşulları yerleştiği Seferihisar'da yeniden üreten K4'ün, *“bu da bizim hatamız oldu aslında”* deyişinden, yabancılaşmadan kurtulamadığı anlaşılabilmekte ve kişi özgürleştiğini düşünmediğini, keyifli bir hayat sürmediğini dile getirmektedir. Seferihisar'dan daha sakin buldukları Ortaca'ya³² gitmeyi düşündüklerini dile getirerek, *“İnsan bir kere gitmeye alışınca, gidebiliyor artık, onu fark ettim.*

²⁹ “Stereotipik olarak soylulaştırılmış mahallelerde bulunan gençlerden oluşan bir alt-kültür” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Hipster>)

³⁰ Kahve çekirdeğinin geldiği yerin çok önemli olduğu; özel bölgelerde yetişen, lezzetli aromalara sahip kahvelerin, üreticisinden hazırlayıcısına kadar sürece aynı önemde dâhil olduğu bir akımdır. Kahveyi bir kültür olarak gören bu akımın odak noktası çekirdeğin kalitesi olmakta ve bu kalitenin de tüketicisi tarafından bilinmesi gerekmektedir (<https://muhiku.com/blog/3-nesil-kahve-nedir-ne-zaman-ortaya-cikti/>)

³¹ **Gözlem notu:** Şehirde içinde bulunduğu kurumsal hayatın onu neredeyse intihar etme noktasına getirdiğini, çok bunalttığını söylerken şu an o eski yaşantısını tercih edecek duruma geldiğini dile getiriyor.

³² Muğla İline bağlı, Dalaman ve Köyceğiz ile komşu olan 45.000 nüfuslu bir yerleşimdir. Muğla Belediyesinin internet sitesinde Ortaca İlçesinin, “okuma yazma oranı yüzde yüz olup, sosyal ve kültürel etkinliklerin yoğun olduğu bir” yer olduğu belirtilmektedir (<https://www.mugla.bel.tr/sayfa/ortaca-hakkinda>).

... Kolay değil ama burası geldiğimizden farklı bir yer haline geldi” söylemleriyle de Seferihisar’ın artık iyiden iyiye bir marka olması dolayısıyla büyük değişim geçirmeye başladığını ve geldikleri zamana göre çok daha kalitesiz ve kontrolsüz bir hale geldiğini ifade etmektedir. Bunlara ek olarak K4, kendileri gibi büyükşehirlerden gelen kişilerle problem yaşadıklarını dile getirmiştir. Benzer şekilde Seferi Keçi Dergisi’ndeki *Kentten Köye Bir Göç Hikâyesi* adlı yazıda da gelenlerin eski alışkanlıklarını yanlarında getirdikleri ve izole bir yaşama sahip olduklarından söz edilmiştir.

K4: *Bizim daha çok problemimiz, bizim gibi dışarıdan gelen insanlarla. Aynı rekabeti, aynı hırsı, aynı egoyu geldiğimiz yere taşıyoruz. Buranın yerlisinden çok buraya gelen insanlarla problemim oldu.”*

Seferi Keçi Dergisi 2017, sayı:2: 13: *“Gene izole bir hayat yaşıyorlar, sadece az sayıda kendileri gibi az sayıda insanlarla ilişki kuruyorlar. Aynı kültürden, şehir kökenli, anlaşabilecekleri insanlarla diyaloga geçiyorlar.”*

Kent kültürüne ait rekabet, hırs gibi duygular ya da gelenlerin burada tercihen kendileri gibi kişilerle iletişim kurmaları, kent alışkanlıklarının gündelik yaşam içerisine sızmasına sebep olarak, cemaat tipi dayanışmacı kültüre sahip kırdı, özellikle yerel halkta yabancılaşma sürecine girme riski yarattığı ön görülebilmektedir. Büyükşehirden gelenlerle daha kozmopolit bir yapıya sahip olmaya başlayan nüfus nedeniyle kişiler arası ilişkiler dâhil gündelik yaşamın birçok alanında değişim söz konusu olacaktır. Eski komşular yerine gelen yeni komşularla kurulan ilişkiler farklılaşmaktadır (Tekin 2018: 211). Dolayısıyla dikkat çekilmesi gereken nokta; büyükşehirlerden gelen göç sonucunda ortaya bir “soylulaşma” probleminin ortaya çıkabileceğidir. Bu konu ile ilgili bir çalışmada; İtalya’da bir Yavaş Kent olan Lévanto’da, şehirden gelip burada evler satın alan kişilerin, yerel sakinler gibi bölgeye sahip çıkamayacakları ve kendilerine ait yaşam tarzlarıyla kültürel ve sosyal bir değişime sebep olacakları vurgulanmaktadır (Nilsson vd. 2011: 11).

Orta veya üst sınıf bir yaşam tarzı ve K4’ün işlettiği kafe gibi bu yaşam tarzına ait mekânlar, şehirden gelenlerin sahip oldukları farklı gündelik yaşam alışkanlıkları ve ihtiyaçları, ilçenin kimliği üzerinde bir değişime ve topluluk içinde bir ayrılmaya neden olabilmektedir (Özmen, Can 2018: 99, Tekin 2018: 210). Bu tür mekânlar; esasen kent mekânlarına karşılık gelmekte olup, sahip oldukları sembolik ve göstergesel kodlarla gündelik yaşam kültürünü oluşturan unsurlardan sayılmaktadır (Aytaç 2007: 200). Bu mekânlar, gündelik yaşam kültürünün yeniden üretimine katkıda bulunurken, aynı zamanda onu dönüştürme potansiyelini de barındırmaktadır. Kentliliğe ait çağrışımlarla, Seferihisar’ın gündelik yaşam kültürüne etki etmekte; kente ait sembolleri taşraya taşımaktadır. Bununla birlikte, Yavaş Kent unvanıyla bir cazibe merkezi haline gelen ilçede emlak fiyatları artmakta, dolayısıyla mağaza fiyatlarının da yükselmesiyle yerel işletmelerin özgünlüğünü kaybetmesi gibi olumsuz durumlar da ortaya

çıkabilmektedir (Knox 2005: 8). Yavaş Kent konseptinin bilinirliği arttıkça paralel olarak nüfus ve fiyatlardaki artış sebebiyle yerel halk ilçeden gidebilmekte, evleri otellere ya da dışarıdan gelenler tarafından çeşitli işletmelere dönüştürebilmektedir. Dolayısıyla mekânsal göstergeler değişmekte ve yerel halkın bu değişimle birlikte yabancılaşma sürecine girme riski bulunmaktadır (Tekin 2018: 210).

Şehirden gelen kişilerin bazı tavırları konusunda yerel halkın tepkili olduğunu K4 dile getirmiştir. Bunun yanı sıra komşularıyla kendi kurduğu ilişkiler bağlamında şunları dile getirmiştir:

K4: “...Oturup bir şey paylaşabiliyor musun ya da sohbet edebiliyor musun buradakilerle? E tabi böyle bir şey yok. Severler bizi, genelde kendilerinden biri olarak görüyorlar artık ama her gelen için aynı şeyi söyleyemem (şehirden gelenleri kastediyor). Çünkü şehirli insanların, bizim gibi insanların bir ukalalıkları var. Biz her şeyi biliriz gibi bir tavırları var. Bunu yansıtan insanların karşısında da çok tepkililer haklı olarak.”

“...küçük yerdesin, herkes herkesi tanıyor. Her şeyi biliyor ve korkunç bir gıybet var. Şehirde komşunu bile tanımazken burada böyle bir afalladık (gülerek). Özel hayat çok zor burada...”

Piyasa Toplumunun, cemaat (gemeinschaft) tipi bir örgütlenmeden, cemiyet (gesellschaft) tipi bir toplumsal örgütlenmeye geçiş olduğu dile getirilmektedir (Tönnies 2000, Özel 2013: 62). Gemeinschaft içerisinde birey, atomize olmadığı için yalnızlık hissetmemektedir ancak böyle bir toplulukta bireysel özgürlükten söz edilemeyeceği, bireyin, cemaatin belirlediği kurallar bağlamında var olabileceği vurgulanmaktadır (Özel 2013, :67). Dolayısıyla birey için özgürlük ve mahremiyet olmadığı özel hayattan da söz edilememektedir.

Cemiyet (gesellschaft) tipi toplumsal örgütlenmeye karşılık gelen piyasa toplumunda ise, bireylere kendi imkânlarını yaratabilme ve bireyselliklerini ortaya koyabilme imkânı sunulmaktadır. Ancak birey, metropolde her ne kadar bir cemaate ait zorunluluklardan kurtulup özgürlükler kazanmış olsa da, dışsal koşulların (sosyal, ekonomik ve teknolojik) baskısı altında kalmaktadır. Giddens, Wirth (1938: 342)’ün, metropol yaşamında çok sayıda insanın bir arada olmasına rağmen, temasların çoğunun “kısmi” ve ilişkilerde bir tatmin aramaksızın geçici karşılaşmalar şeklindeki etkileşimlerden ibaret olduğu görüşlerini aktarmaktadır (Giddens 2000: 507). Bu nedenle küçük yerleşimlerde bireyler birbirlerini kişisel olarak tanırken, metropol yaşamında etkileşimler düzeyinde kalan ilişkiler süregelmektedir.

Simmel, cemaat tipi örgütlenmeye daha yakın olan taşra ya da kasaba hayatının, kişilerin “sınırlarını eritecek ilişkiler” barındırdığını, bireylerin hayat tarzları ve bakış açıları bağlamında daha çok denetlendikleri bir kültüre sahip olduğundan söz etmektedir (Simmel 2017: 103). Bu nedenle kasaba gibi küçük bir muhite yerleşecek şehirli bireyin, doğal olarak bu koşullardan rahatsızlık duyacağını ve “sınırlanmışlık” hissedeceğinden bahsetmektedir (Simmel 2017: 103).

K4'ün, “kendilerinden biri olarak görüyorlar” ve ardından gelen “özel hayat çok zor burada...” söylemleri; yerel halkın sınırları içine dâhil olabildiklerini ancak bunun da özel hayatlarının kaybolmasıyla ve bir denetim (*gıybet*) içine girmeleriyle sonuçlandığını göstermektedir. Dolayısıyla kişi mahremiyetinin kaybolmasından dolayı memnuniyetsizdir. Şehir yaşantısında sahip olduğu kendi sınırlarını istemektedir.

Kişilerarası ilişkiler konusunda diğer katılımcılar K4 ile aynı görüşte değillerdir. K1, yerel dergi çıkarmakta ve sürekli olarak yerel halk ile yüz yüze ilişkiler kurmaktadır. K2, kent konseyinde yetkili bir kişi olarak yerel halkla birlikte hareket etmekte, sorunlar ve projeler üzerine onlarla birlikte kafa yormaktadır. K3 de yine verdiği dersler ve organize ettiği konserlerle yerel halk ile sürekli ilişki içindedir. K5 ve K6, ikisi de Seferihisar'da büyükşehirde asla sahip olamayacakları komşuluk ilişkilerinden söz etmiş ve bu ilişkilerden çok büyük mutluluk duyduklarını dile getirmişlerdir (Tablo 4.10). Komşularıyla çay, kahve içip sohbet etmenin yanı sıra çocuklarını ihtiyaç duyduklarında rahatlıkla onlara emanet edebildiklerini, “çok daha samimi, daha sıcak ilişkiler (K5)” bulabildiklerini söylemişlerdir.

K5: “İstanbul’da kimse kimseyi çekemiyor”
“Burada insanlar birbirini tanımaya bile güneydin der.”
“...Çünkü kent yormuyor seni, enerjini tüketmiyor.” “İstanbul’da bu ilişkileri bulamıyorsun.”

K6: “İstanbul’da 7-8 yıl aynı apartmanda oturduk, hiç komşuluk ilişkim olmadı.” “Buradaki komşuluk olayı çok güzel...”

Cemaat tipi toplumdaki cemaat tipi topluma geçişle birlikte, sınırlarından kurtulan ve artık daha bağımsız olan şehirdeki birey, bireyselliğini ortaya koyabilmekte fakat yabancılaşma, yalıtılmışlık içine girmekte ve yalnızlaşmaktadır. Kişilerin çalışma hayatı gibi ekonomik alanlarında gerçekleşen yabancılaşma, insanlar arasındaki ilişkilerde de görülmektedir (Fromm 2011: 105). Bir yandan bireysellik artarken öte yandan toplumsallaşma azalarak, kişiyi toplumsal bir varlık olma özelliğinden de uzaklaştırmaktadır. Oysaki Silier, bireyselleşmeyi ve toplumsallaşmayı paralel yürüten süreçler olarak gören ve diğerleriyle olan etkileşimlerimiz sonucunda kendimizi daha iyi tanıyarak bireyselleşebileceğimizi düşünen Marx'ın görüşlerinin altını çizmektedir (Silier 2013: 130). Ancak şehir yaşamında artan bireyselleşmeyle insanlar arasındaki bağlar kopmuş, birey atomize olmuştur. Cemaat bağlarından kopan, özgürleşen fakat bir o kadar da yalnızlaşan birey, piyasa toplumuna ait olmak yerine cemaatçi ilişkiler olarak değerlendirilebilecek örüntüler kurabileceği taşra yaşamına yönelmektedir (Özel 2013: 72). Böylelikle insanlığı³³ duyumsayabilmekte ve kendini daha mutlu hissetmektedir.

Seferihisar’da gündelik yaşam içerisinde değerlendirilen bir diğer unsur da ihtiyaçlar olmuştur. Görüşmelerden, kişilerin ihtiyaçlarının şehir yaşamına göre daha azalmış olduğu

³³ İnsanlık sözcüğü; bireyin toplumsal bir varlık olduğunu hissedebilmesi anlamında kullanılmıştır.

anlaşılmaktadır. Özellikle giyim konusunda ihtiyaçlarının oldukça azaldığını, işe ve hatta patronlarıyla görüşmeye bile şort giyerek gidilebildiğinden söz edilmiştir (K6, Tablo 4.10). Geri dönüşüme önem vermeye başladıklarını, kompost³⁴ yaptıklarını dolayısıyla artık çevreye daha duyarlı olduklarını dile getirmişlerdir. Aynı zamanda giderlerin büyükşehirdeki kadar olmadığını ve daha fazlasını kazanmak gibi bir güdülerini de bulunmadığını ifade etmişlerdir (Tablo 4.10). Özetle denilebilmektedir ki; kişilerin genel olarak ihtiyaç olgusuna bakışları ilçeye yerleşmeleriyle birlikte değişmiştir.

K6: *“Farkındalıkların artıyor bir kere. Tüketmenin ne kadar gereksiz bir şey olduğunu görüyorsun.”*

Bocock, tüketimin idealist, başka bir deyişle sembolik bir olgu haline geldiğini ve fiziksel ihtiyaçların çok ötesinde zihinsel bir süreç olarak, yabancılaşmanın günümüz tüketim kültüründe daha da derinleşerek yaşanmasına sebep olduğunu ifade etmektedir (Bocock 2013: 58). Aynı şekilde Baudrillard tüketimin, iletişim ve kültürün bütün boyutlarını içeren “total bir zihinsel uygulama” şeklinde tanımlanması gerektiğini söyleyerek tüketimin materyalist değil, idealist bir uygulama olduğunu vurgulamaktadır (2011: 244, 245). Günümüzde tüketim, basit ihtiyaç tanımının ötesinde zihinlerde çözülmesi gereken bir olgu olarak yaşamın her alanında yer almaktadır. Ürnlere yüklenen sembolik anlamlarla birlikte, linguistik özelliklere sahip toplumsal biçimlere dönüşen markaların evreninde neyin gerçek ihtiyaca karşılık geldiğini anlamak zorlaşmaktadır. Marx’ın metanın fetiş karakterine denk düşen mistik ya da bugünün niteliği olan sembolik karakteri ile tüketim, yalnızca yiyecek, giyecek ya da kullanılan herhangi bir araç kullanımının ötesinde “göstergeleri sistemli bir şekilde güdümlenme” şekline dönüşmüş bulunmaktadır (Baudrillard 2011: 241). Kapitalist sistem markaları "ihtiyaç" olarak sunma stratejisi güttüğü için birey, sunulanların gerçekte ihtiyaç olup olmadığını anlamakta zorlanmaktadır (Omay 2008: 79). Marcuse, ürünlerin birer öğreti şeklinde bireyleri koşullandığını, sunduğu yeni değerler, davranış ve düşüncelerle birlikte; “kendi yanlısına bağışık bir yanlış bilinç geliştirmeye” sebep olduğunu ifade etmektedir (Marcuse 1990: 11). Bu yüzden, bir yaşam yoluna dönüşen bu öğretiler nedeniyle yabancılaşma³⁵ kavramı bile buharlaşabilmektedir (Zorlu 2016: 167). Baudrillard, sembol ve göstergelerin tüketildiği tüketim toplumunda ihtiyaçların, bireylerin taleplerinden çok sistemin ürünleri olduklarını ifade etmektedir (Baudrillard 2012: 79).

³⁴ Bitkisel ve hayvansal atıkların nemli ve oksijenli ortamda bozunarak organik gübreye dönüşmesine kompostlaşma denilmektedir (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kompost>). Bu şekilde hızlı, temiz ve organik gübre elde edilmektedir.

³⁵ Yabancılaşma özgürleşmenin ön koşulu olduğu için bir farkındalık durumu anlamına gelmektedir. Marcuse, yaratılan yanlış bilincin, tek boyutlu bir toplum oluşturduğunu ve bu toplumun yabancılaşma bile hissetmeyecek sistemle uyumlu bireylerden oluştuğunu düşünmektedir (Osmanoğlu 2016: 86).

Seferi Keçi Dergisi 2017, sayı:2: 15: “...ihtiyaç kelimesinin anlamını konuşmalıyız. Gereksinim duyduğunuz şey olmadan sizin de var olmamanız gerekir. Şimdi müptelası olduğunuz markaları, gittiğiniz mekanları bir gözden geçirin. Hangisi olmazsa yaşayamazsınız? ...Sonu gelmeyen arzu ve isteklere yetişmek için yaşamımızı çalışmaya adıyoruz. Çalışmak için yaşıyoruz. Üstelik bu kör dövüşü içinde ihtiyaçlarımız bile karşılayamıyoruz.”
“... şehirde olandan çok daha sağlıklı ve dengeli beslenmek, daha korkusuz ve tehdit altında olmadan yaşamak, ruhunuzu kattığınız mekanlarda barınmak, daha rahat ve bedeninizin ihtiyaçlarına uygun giyinmek, uyumlu bir aile-öğretmen-çocuk ilişkisi sayesinde daha sağlıklı ve başarılı çocuk yetiştirmek mümkün.”

Yukarıdaki söylemlerde kişi, şehirdeki yaşamına göre yeniden tanımladığı ihtiyaçlarından söz etmektedir. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre her basamak için kırsalda daha mutlu eden bir alternatifi olduğunu ifade etmektedir. Nitekim Rousseau bu kişinin söylediği gibi insanın, kendi kendine yeten bir hayat yaşadığında ve başkalarına bağımlı olmadan ihtiyaçlarını karşılayabildiğinde özgürleşebileceğini dile getirmektedir (Silier 2013: 54). Yetenek ve istekleri arasında denge kurabilen bireyin yaşadığı mutluluk, doğal özgürlüğü ifade etmektedir. Bireyin kendisini başkası üzerinden tanımlama çabası, rekabet duygusu, gerçek ihtiyaçlar yerine isteklerinin sürekli artmasıyla kişinin özgürlüğü değil, “özgürlük yanılsamasının” arttığı belirtilmektedir (Silier 2013: 54). Çünkü tüketim toplumunda özgürlük; koşullandırılmış yapay ihtiyaçlar arasından “seçme özgürlüğüne” indirgenmiş ve bireyler gerçek ihtiyaçlara karşı körleşmiştir (Baudrillard 2012: 76). Rousseau, köylülerin yaşamını referans alarak, az ve kendilerine yeten ihtiyaçlara sahip insan tasarısını sunmaktayken; Marx, ihtiyaçları çeşitlenmiş bireyin özgürleşebileceğini ileri sürmektedir (Silier 2013: 101). Bu bağlamda katılımcıların Seferihisar’daki gündelik yaşam anlatıları bütüncül değerlendirildiğinde; kişilerin ihtiyaçlarının şehir yaşamına göre niceliksel olarak azaldığı, öte yandan ilçeye yaptığı katkılar (Tablo 4.7) ve burada belediyenin imkanları sayesinde kendilerinde bulduğu çeşitli yönlerle ihtiyaçlarının zenginleşmiş olduğu söylenebilmektedir.

b. Seferihisar’da Kadınların Üretime Katılımı ve Çocukların Eğitimi

Yerel üreticinin desteklenmesinin, Seferihisar’da esas olarak öne çıkarılmak istenilen Yavaş Kent kriteri olduğundan söz edilmişti (Seferi Keçi, Şubat 2018: 27). Bu kriter bağlamında pek çok kooperatif kurulmuş, böylelikle küçük üreticiyi destekleyerek aynı zamanda ilçenin tarihsel mirası da korunmaya çalışılmıştır. Bu vesileyle kurulan :: Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, kadınlardan oluşan üyeleriyle ilçenin sakızlı tarhana, mandalina reçeli vb. geleneksel tatları ve el emeği ürünlerini, yine ilçede kurulan üretici pazarları ya da Seferipazar web (www.seferipazar.com) sitesi üzerinden satışa sunarak yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ayrıca yine kadın emeğine dayalı pekmez imalathanesi, zeytinyağı fabrikası gibi oluşumların

çıkarmış olduğu markalar, Migros Macro Center gibi büyük marketlerde satılmaktadır (Seferi Keçi, Şubat 2018: 25). Bunlara ek olarak kurulan üretici pazarları, sahip oldukları otantik ürünler sayesinde turistik açıdan bir çekim unsuru oluşturmaktadır. Kadının üretime ve ilçe ekonomisine olan bu katkıları sonucunda ilçede kadınlık imajına bakış değişmiştir. Bu değişimle ilgili elde edilen veriler Tablo 4.11’de görülebilmektedir.

Tablo 4.11
Seferihisar’da Kadınların Sosyal ve Ekonomik Değişimi

Kaynak	Bulgu Sunumu	Bulgu Yorumu
Seferi Keçi Dergisi, Mayıs 2017, sayı:1: 15 Tunç Soyer ile röportaj	“Bundan 15-20 yıl önceye kadar kadınlar çarşı merkezinden yürüyerek geçemezlermiş. Şimdi artık ekonomik bağımsızlıklarını kazanıyorlar ve bu da rollerinin yeniden tanımlanmasını gerektiriyor. Kadın sadece ev hanımı olmaktan çıkıyor, çocuğunun harçlığını verebiliyor, ihtiyacını alabiliyor, bu da onlara özgüven kazandırıyor.” “Sığacık’ta kadınların emeklerini ekonomik olarak değerlendirebilecekleri bir pazar kurduk. Bunun için kooperatifler ve kadın dayanışma merkezlerimiz var. ...Pekmez imalathanesi, seferipazar, sefertası lokantası... birçok şey yapıldı ve her biri de kadınların misyonunu, duruşunu değiştirdi.” “Seferihisar’da kadınlar toplumu da değiştiren bir lokomotif haline geldiler. Bu değişiklik, kadınların çarşıdan geçebilmesi meselesi var ya, aslında arkasında bir yığın şeyi barındırıyor. Bu değişim erkekleri “adam” ediyor, toplumu topyekûn barıştırıyor. Çünkü kadınların lokomotif olmadığı bir yerde, erkek egemen bir toplumda, barışı yakalamak çok zor...”	Kadınların ekonomiye katılımıyla birlikte topluluk içerisindeki rollerinde yaşanan değişim ve kadınların katılımı için kurulan girişimler Kadınların öne çıkmasının toplumsal barışı ve değişimi sağlaması
Seferi Keçi Dergisi, Ocak-Şubat 2018, sayı:3: 6-7 “Neptün Soyer’le Kadın Emegi ve Elbirliği Üzerine”	“Çok değil, on sene önce, Seferihisar’ın merkezinden bir kadının geçmesi büyük olaymış.” “...kadının toplumsal hayatın her alanında kendine günden güne daha fazla güvenerek yer aldığı bir dönüşüm yaşanmış ve hala yaşanıyor.” “...Neptün Soyer, Bir kadın kooperatifi olan Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurucularından. Kadınların ev içi el emeği ürünlerini tüketiciyle buluşturan seferipazar.com web sitesinin, üretici pazarlarının ve pek çok başka etkinliğin mimarlarından...”	Kadınların, ekonomik katılımı birlikte kendilerine daha çok güvenmeleri
Seferi Keçi Dergisi, Ocak-Şubat 2018, sayı:3: 18 “Görünmeyen Emek, Sesini Yükselt” yazısı, Yaz.Şöhret Baltaş	“Kadının güçlenmesi, daha önceden yoksun bırakıldığı iradesini ve karar verme yetisini kullanma ve yaşamı için tercihler yapabilme hakkını kazanması olarak tanımlanıyor. Hangi konuda becerisi varsa bunu üretime dönüştürerek kendi parasını kazanabilmek, ev içi emeğin tüketici döngüsünden çıkıp kendine ait sosyal ve ekonomik bir alana sahip olmak kadınlara özsaygı ve özgüven duygusu kazandırıyor.”	Kadınların ekonomik ve sosyal yaşamda yer almasının kadınlara özgüven sağlaması
Seferi Keçi Dergisi, Yaz 2019, sayı:5: 6 “Seferihisar Hıdırlık	“Günlük yaşantınıza bakın, önemi göz ardı edilemeyecek bir kısmı kadınların görünmeyen emeği üzerine kurulmuştur. Giderek yaygınlaşan ve çok başarılı örneklerine rastlamaya başladığımız kadın kooperatifleri, bu emeği göz önüne çıkararak kadının ekonomik bağımsızlığını destekliyor,	Kadının toplum içerisindeki konumunu güçlendiren oluşumlar

Kooperatifi Deneyimi: Kadınlar Birlikte Üretiyor	toplum içindeki konumunu güçlendiriyor. Kadın emeğine dayanan kooperatiflerin ilk başarılı örneklerinden biri de Seferihisar’da kurulmuş olan Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.”	
K1	“Yani mesela şimdi üretici pazarı, kadınların pazarı... Ben bu konuyu iyi anlatıyorum. Çünkü bunun özündeki niyetlenişteki iyilik hala var...”	Kadın ile ilgili değerlere sahip çıkma, önemseme
K2	“Bir de kadının üretime katkısı meselesi. Şu üretici pazarlarının ortaya çıkması... Bu çok harika bir şey” “ Kadının ekonomiye katılımı, kadının özgürleşmesi... İnanın devrim niteliğinde güzel şeyler bunlar...”	Kadınların ekonomiye katkısıyla birlikte kadının özgürleşmesi devrim niteliğinde bir durum olarak görülüyor
K5	“Burası (Seferihisar) kadınlar için de çok rahat bir yer. “...Kimse dönüp bakmıyor burada, rahatsız etmiyor. Bir genç kadın için ne kadar büyük bir özgürlük... Sokakta açık da giyinsen, kısa da giysen, şort da giysen rahat olmak. Kadın kenti yani burası... Ben de dedim yani çocuğum büyüdüğünde göbeği açık giyinmek isteyecek, mini etek giymek isteyecek. Ben İstanbul’da sürekli bunun tartışmasını yapmak istemiyorum. Yani istediği gibi giyinsin ama yaşadığım yer seni ona itiyor. Sokağa çıktığında kızımı rahatsız edecekler, dikizleyecekler diye çocuğunu korumak için... Aslında yanlış ama İstanbul’da olunca onun gerilimini yaşayacaktım.”	Seferihisar bir “kadın kenti” olarak tanımlanıyor. Kadınların büyükşehirde cinsiyetiyle ilgili karşılaşabileceği sorunlardan uzak olması

Yavaş Kent kriterleri bağlamında gerçekleşen uygulamalar, kadını sosyal ve ekonomik yaşamda ön plana çıkarmış bulunmaktadır. Yaklaşık on yıl öncesine kadar, ilçenin merkezine bile çıkamayan kadınların bulunduğu Seferihisar, büyükşehirden gelen K5 tarafından “kadın kenti” olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda K4, kadınların büyükşehirde yaşayabilecekleri cinsiyetleri ile ilgili sorunların Seferihisar için geçerli olmadığını düşünmekte ve ilçeyi bu anlamda çok daha güvenli bulmaktadır.

Marx, kadınların karşılığını alamadıkları ev içi emeklerini, işveren ve ücretli işçi arasındaki gibi bir alışverişe tabi olmadığı için zorunlu bir iş olarak nitelendirmekte ve kendilerine ait olacak zaman ve imkânlardan yoksun bırakıldıklarını ifade etmektedir (James 2010: 24’ten akt. Silier 2011: 155). Seferihisar’a gelen Yavaş Kent unvanı ile kadınların ekonomiye aktif katılımını sağlayan girişimler, cinsiyetler arasındaki adaletin sağlanmasına yaramış ve kadının rolünü değiştirmiş, kadını özgürleştirmiştir.

Yavaş Kentlerin “sosyal uyum” başlığı altında değerlendirilen konularından biri de çocuk bakımının desteklemesidir. Çocuk bakımının desteklenmesi yine kadının özgürleşmesine yararırken, aynı zamanda çocukların gelişimine de katkı sağlanmaktadır. Yavaş Ebeveynlik ya da Yavaş Okul gibi alt akımlara da uyarlanmış olan Yavaş Yaşam felsefesi, Seferihisar’da “Çocuk Belediyesi” gibi oluşumlarla uygulamaya konulmaktadır.

David Elkind (2011), günümüzün çocuklarını “acele ettirilmiş” (hurried children) çocuklar olarak tanımlamaktadır. Çocukların aşırı bir programlamayla oradan oraya çeşitli

kurslara koşturulduğuna, çocukluğun ticarileştirilmesiyle birlikte oyuncakların ve öğrenme malzemelerinin artışına işaret etmektedir (Elkind 2011: 119). Bu şekilde çocukların ileride iyi birer meslek sahibi olabilmesi için hızlı test çözmesi ve diğerlerine fark atacak becerilerle bir an önce yetişkin bilgisiyle donatılması gerektiği düşünölmektedir. Şehir yaşamında pek çok aile, çocukların güvenli olmayan sokaklarda “hiçbir yararı olmayan boş zaman geçirmesi” yerine eğlence ve eğitimi aynı anda sunarak kaliteli bir boş zaman imkânı sağlayan ve sokaklara göre çok daha güvenli olan “mekânsal bakıcılara” (AVM içi oyun alanları, çeşitli kurslar vb) veya “dijital bakıcılara” (tablet, akıllı telefon vb.) yönelmektedir. Sosyal ve özgürce kurulan oyunların yok oluşu, oyunların iç mekânlara, güvenli ortamlara taşınması, diğer çocuklarla daha az etkileşim sonucunda bireyselleşmenin yayıldığı bir sosyal yaşam kurgusu günümüzün bir gerçeği gibi görünmektedir. Bu bağlamda araçsal bir mantıkla çocukların sosyalleştiği kültür, yetişkinlerin onlar için kurguladığı yetişkinliğe hazırlık ve piyasaya giriş kültürü şeklinde okunabilmektedir.

Tablo 4.10’da katılımcıların, Seferihisar’da çocuk yetiştirmekle ilgili olarak sağlanan imkânlar konusundaki söylemlerine yer verilmiştir. Okul çağında çocuğu olan katılımcıların bildirdikleri ortak alanlar; çocuklarının şehirdeki trafik sorununa maruz kalmadan rahatlıkla okullarına ulaşabilmesi, doğaya yakın büyümeleri ve Çocuk Belediyesinin sağladığı imkânlar olmuştur.

Büyükşehirlerde çalışma saatleri, mesafelerin uzaklığı ve trafik sorunu, harcamaların fazlalığı nedeniyle yabancılaşma hisseden şehirli birey, kendi çektiği sıkıntıları çocuğunun da yaşamasını istememektedir.

K6: “İstanbul’da olsaydık servise bindirecektik çocuğu ve saatlerce yol gidecekti. Biz mesela Ümraniye’de oturuyorduk ama ilkokula başlaman önce kızımız için okul bakmıştık, Göztepe’de bakmıştık. Çünkü daha düzgün bir okulda olmasını istiyorduk... Göztepe’de okusaydı, o zaman saatlerce yol gidip gelecekti. Sabahın köründe çocuk arabanın içinde... Yani bunları düşünüp üzülüp kahroluyordum sürekli. Ben zaten yıllarca o kadar yolu gidip gelmişim ama çocuğun da bunu yaşamasını istemedim.”

Seferihisar’da çocuklar mesafelerin yakınlığının yanı sıra, ilçenin güvenli bir yer olması sayesinde okula yürüyerek gidip gelebilmektedir (K6). Şehir yaşamı çocuklar için birçok tehlike barındırmakta, aileler çocuklarını sürekli kontrol altında tutmak istemektedirler. K6, Seferihisar’a ilk geldiklerinde okula başlayacak çocuklarına akıllı saat almak istediklerini dile getirmiştir daha sonra bir şehir alışkanlığı olan bu durumdan vazgeçmişlerdir.

K6: “İlk önce ona bir akıllı saat almıştık, irtibat kurabilelim diye... Ama o da işte bizim korkumuzdan oldu. Aslında ihtiyacı yok ama ben tedirginim, ulaşmak istiyorum diye oldu. Yani o zaman hissettiklerimiz

bizim İstanbullu olma halimizmiş işte ama böyle küçük bir yerde gerek yokmuş hiç. Çocuk büyütmek için harika bir yer burası.”

Büyükşehirdeki çalışma koşullarını Seferihisar’da yeniden üreten K4 gibi, K6 da çocuklarını korumak ve kontrol etmek konusunda şehirdeki bakış açılarıyla davranmışlardır.

Şehirdeki çalışma koşullarından yorulan bireyin çocuğuyla ilgilenecek halinin kalmaması Okul dışında çocukların yapabileceği etkinliklerin sınırlı ve oldukça pahalı olması gibi şehirde çocuk büyütmek konusunda duyulan diğer sıkıntılar olarak kişinin yabancılaşmasını arttırmaktadır (Tablo 4.9). Seferihisar’da belediyenin kendi öz varlıklarıyla 2011 yılında kurduğu Çocuk belediyesi, sanat, bilim veya tarımsal faaliyetler gibi çok çeşitli alanlarda ücretsiz atölyeler açarak çocukların hafta içi okuldan sonra veya hafta sonları vakit geçirmelerine olanak sağlamaktadır (Seferi Keçi Şubat 2018: 42). 3500 metrekarelik bir alanda bulunan belediye için hazırlıklar yapılırken çocuklardan fikir alıp onların isteklerine göre şekillendirildiği dile getiriliyor. Tablo 4.10’da katılımcılar, çocuklarının çok sayıda etkinliğe katıldıklarından, orada ödevlerini yapıp gerekirse karınlarını doyurduklarından bahsetmişlerdir. Bu sayede kursların şehirdeki gibi ekonomik anlamda zorlamadığı, ebeveyne kendi arkadaşlarıyla sosyalleşebileceği ya da kendi kendine kalabileceği zamanlar bıraktığı için çok memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Büyükşehirde büyüyen çocuklarla ilgili bir diğer konu ise, doğadan uzak büyümeleri konusudur. Büyükşehirde çocuklar erken yaşlardan itibaren, AVM’lerde vakit geçirmekte, buradaki etkinliklere katılmaktadır. Bu şekilde içinde bulundukları maddi kültüre (tüketim kültürüne) ait kalıplar, AVM türü mekânlarda, sosyalleşme süreçleriyle öğrenilmekte, nesnelerin içerdiği sembolik anlamlara ve kodlara karşı olumlu tutumlar geliştirilmektedir (Zorlu 2016: 196). Nitekim katılımcılar da güvenli bulmadıkları için sokakta oynamasına izin veremedikleri çocuklarını oyalamak için AVM’ye götürdüklerini dile getirmişlerdir (K5, K6). Oysa Seferihisar’da çocuklar bahçede arkadaşlarıyla istedikleri kadar oyun oynayabilmektedirler. AVM’lerdeki etkinliklerde, çocukların yetişkinler tarafından belirlenmiş sınırlı alanlardaki oyunları, onların açık alanlarda olduğu ve yetişkin gözetiminde olmadığı oyunlardan farklı olmaktadır (Elkind 2011: 207). Özgürce oynanan oyunların çocukların sosyalleşmesi ve gelişmesi yönünde yaptığı birçok yararı olduğunu dile getiren David Elkind (2011: 207), çocukların oyun oynadıklarında, ne zaman oynamak istiyorlarsa o zaman oynadıklarında ve süresi de onların kendi istedikleri kadar olduğunda öğrenmenin en güçlü hale geldiğine dikkat çekmektedir.

Rousseau, çocukluğun, insanın “doğa durumuna” en çok yaklaştığı zamanki evresi olduğunu dile getirmiştir. Kitaplı büyümeden çok çocuğun büyümesinin organik ve doğal olması gerektiğini; hiçbir toplumsal yapı ortaya çıkmadan önce, çocukluk döneminde eğitim ve toplumsal etkiler tarafından doğal özgürlüğün elimizden alındığını ifade etmektedir (Silier 2013:

47). Doğa halini esas alan bir eğitim programını anlattığı *Emile ya da Eğitim Üzerine* (1762) adlı eserinde, öncelikle çocuğun toplumsal unsurlardan tamamıyla uzak olması esas alınarak kırsal bir bölgede, bir eğitmen eşliğinde duygularını ve yeteneklerini nasıl kullanacağı öğretilmesi gerektiğini belirtmektedir (Silier 2013: 79). Bu sayede küçük yaşlarda çocuğa dilediğini yapmasına izin verildiğinde, ileride kendi prensiplerini geliştirmeyi daha doğru bir şekilde başarabildiğini düşünmektedir. Seferi Keçi Dergisinde yine *Kentten Köye Göç Hikayesi* adlı yazıda kişi, çocuklarının doğaya yakın büyümesini “hatıralarda kalan bir çocukluk” şeklinde tanımlamış, gerçek bir hayat bilgisi olarak çok yönlü bir şekilde büyüdüğünü dile getirmiştir. Çocuklarının büyüdüğünde kendi tercihlerini yapacağını ama şimdi ona sağlıklı, farklı bakış açıları kazandıran bir yaşam sunarak, kendi keşifleriyle mutlu olan bir çocukluk yaşattıklarını düşünmektedirler. Tüketim kültürü içerisindeki sembollerin etkisinde sosyalleşen ve dünyayı metalar evreni olarak gören bir çocukluk dönemi yerine, kendi öznel değerlerini duyumsayabileceği, nesnel koşullardan olabildiğince arınmış bir ortamın daha sağlıklı olacağını belirtmektedirler.

Seferi Keçi Dergisi Eylül 2017, sayı:2: 14: “Çocuğumuz burada keçilerin, meraya çıkan ineklerin arasından okula gidiyor. Ağaçların isimlerini biliyor, bir çiçeğin nasıl yetiştiğini, domatesin çiçeğini biliyor. Üstelik hiç oyuncığa ihtiyaç duymuyor. Sokakta çocuklarla kurbağaları seyrediyor. ...artık hatıralarda kalan bir çocukluğu yaşıyor.”
“...mecburiyetler üzerine kurulu bir yaşamdan özgürlüğe doğru geçerken biz, çocuğumuza en azından temiz, güvenli, sağlıklı ve rahat düşünebileceği bir ortam sağladığımızı düşünüyoruz.”

Eğitimi, toplumsal statünün devamlılığını sağlayan bir araç olarak gören Bourdieu’ye göre eğitimin temel amacı “eleme işlevini” yerine getirmektir (Aktay 2010: 475, 482). Belli ekonomik sermaye seviyelerine göre ayrıışan okullarda, hâkim sınıftan gelen öğretmenlerin, öğrencilere aktardıkları bilgi ve kültür birikimi de yine hâkim sınıfın dilinden olacak ve böylelikle çocuklarda kültürel sermaye bağlamında da bir farklılaşma söz konusu olacaktır (Aktay 2010: 483). Dolayısıyla büyükşehirden kırsala yaşamaya giden bir kişinin çevresinden, o kırsalın yakınlarında bulunan, çocuklarının kendi sınıfsal değerlerinin devamlılığını sağlayacak bir okula göndermeleri beklenmektedir.

Seferi Keçi Dergisi, Eylül 2017, sayı:2: 14:
“...ailesi ve eski çevresinin onlardan beklediği şey çocuklarını İzmir’in yakınlarındaki kolejlerden birine vermeleri yönündeymiş. Ancak çocukları gittikleri Seferihisar’daki ilkokula başlamış. Sınıfında Suriye’den gelen mülteci çocuklar, kürt çocuklar ve civardaki köylerden çocuklar varmış.”

Büyükşehirde bir kolejde tamamen kendi sınıfsal değerleriyle eş değerlikte bir okulda okumak yerine farklı kültürlerden ve sınıfsal alanlardan gelen çocuklarla okuyor oluşu kişi için değerli bulunmakta ve hep birlikte yaşayabilmenin zenginlik olduğunu ifade etmektedir.

Seferi Keçi Dergisi, Eylül 2017, sayı:2: 14:

“...Pahalı, steril bir kolejin çocuğa sunduğu dünyanın daha zengin olduğunu kim iddia edebilir ki?”

Özetle; Yavaş Kent Seferihisar, katılımcılar tarafından “çocuk kenti” olarak değerlendirilmekte ve kişiler çocuklarına eğitim, kültürel, sportif birçok konuda büyükşehirde sağlayamayacakları imkânları bu kentte bulabildiklerini ifade etmektedirler. Çocukların yaşamının şehirde kapalı alanlarda, AVM’lerde tüketim kültürü içerisinde sosyalleşmek yerine Seferihisar’da; oyun oynayarak, doğada daha çok vakit geçirerek ve böylelikle kendi keşifleriyle mutlu olarak geçmekte olduğu anlaşılmaktadır.

4.4.5.2. Tema-2: Köy- Kent Ayrımının Silikleşmesi Bağlamında Yavaş Kent Seferihisar

a. Nüfus Artışı ve Getirdiği Sorunlar

Nüfus ve doküman verilerine, derinlemesine görüşmelere ve Yavaş Kentler üzerine yapılmış araştırmalara (Tekin 2018: 200) dayanarak 2009 yılında Yavaş Kent unvanı alan Seferihisar’a, bu konseptin tanıtılması ve dolayısıyla bilinirliğinin de artmasıyla anlamlı bir göçün başladığı söylenebilmektedir. 2009 yılında toplam nüfusu 28.603 olan Seferihisar, 2019 yılında toplam 44.526 kişilik nüfusa ulaşmıştır (TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Sistemi, 2019). Buna bağlı olarak yavaş kent olmanın en önemli kriteri olan 50.000 nüfusun altında olma konusunda üst sınıra yaklaşmış olduğu görülmektedir. Yavaş kent unvanıyla birlikte gelen nüfus artışı, birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Öncelikle yapılaşma artmış ve emlak fiyatları yükselmiştir. Yaz aylarında 250.000 kişiye ulaşan ilçede; trafik, otopark sorunu ve çevre kirliliği gibi sorunlar da baş göstermiştir. Unvanın getirdiği nüfus artışı ve ortaya çıkardığı sorunlar ile ilgili elde edilen veriler Tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.12
Yavaş Kent Unvanı Sonrası Seferihisar’da Nüfus Artışı ve Etkileri

Kaynak	Bulgu Sunumu	Bulgu Yorumu
K2	“...burada yeni yerler açılıyor, çünkü İstanbul’dan buralara ciddi bir göç var. Bu göç de sürüyor ve sürecek onu da söyleyeyim. Kaleiçi’nde mesela ben 2009 yılında 40.000 TL’ye ev alabiliyorken şimdi 1.5 milyon falandır. Yani öyle hızlı değişen bir durum... Ama o hale getiren de İstanbullular onu da söyleyeyim (Gülerek).” “Şu anda bir süreç yaşıyoruz. Kaleiçi’nde turizm sektörünün çarpık bir palazlanmaya başladığı bir	Büyükşehirden Seferihisar’a göç artarken, kalabalıklaşan nüfus nedeniyle emlak talebi de artmakta ve fiyatları yükseltmektedir. Çok hızlı yaşanan değişim ve kontrolsüz

	süreç bu. Kale halkı ve Kaleiçi’nde huzurlu bir yaşam sürmek için gelip yerleşen dışarıdaki insanlar şu anda feryat ediyorlar. Çünkü bu ikisi yan yana olmuyor. Biz o sürecin en kötü bir dönemini yaşıyoruz.”	turizm ile birlikte sakin bir yaşam beklentisiyle özellikle Sığacık mahallesine yerleşen kişilerin memnuniyetsizlikleri söz konusu...
K4	“Biz geldiğimizden beri, nüfus iki katına çıktı diye biliyorum. Yani şu an 30.000 olması lazım yanılmıyorsam. 16.000 idi biz geldiğimizde. Gelip dönen de var. Ama iş yapmak için gelenler, daha çok geçen kış arttı.” “Pazara gidiyordum ilk geldiğim sene, bir sürü şey alıyordum. 20-30 TL para harcıyordum. Şimdi 150-200 TL’den aşağı harcamıyorum.” “...buradan Seferihisar’a taksi 30 TL. Korkunç bir para bu... Bu bir alternatif yaşam değil. Sahilde yürüyemezsiniz, bir kısmı kafeler tarafından işgal edilmiş. Kaldırımlarda bile sandalye var.”	Nüfusun son yıllarda hızla artması ile yaşamın daha pahalı hale gelmesi ve sürekli yeni işletmelerin açılmasıyla sahil şeridinin bozulması
K5	“Son dönemde buraya çok talep var. O yüzden kalabalıklaştı. Hatta Urla’da merkeze gittiğinizde araba park edecek yer yok. Yani o kalabalık hali ufaktan burada da başlıyor. Bu da beni kaygılandıran bir şey aslında... Biz geldik ama kimse gelmesin bencilliği...”	Seferihisar’a olan talebin giderek artması Nüfusun daha da artacağı endişesi
K6	“Belediyede çalışan, buranın yerlisi bir arkadaşım var, onu arayıp sormuşlar; “biz tayinimizi isteyeceğiz, oraya gelmek istiyoruz, nasıldır Seferihisar?” diye... Ben de dedim suları akıyor, elektrikler hep kesik diyeceksin dedim. Çünkü birileri daha geliyor ve çok kalabalık oluyoruz. Gerçekten bir durma noktasına gelecek diye düşünüyorum bu göç mevzuu... Ama kentsel dönüşüm olduğu için çok da bina da var, oturulacak yer de var. Biraz daha göç alacak herhalde ve 60.000 falan olacağız bu gidişle...” “...bu durumda buranın o yavaş halini pek yaşayamadık. Yani ilk geldiğim sene çarşının içi daha sakindi. Eylül’de yazlıkçılar çekildiği an daha sakin oluyor tabi. Kışın daha iyi... Bazen canın sıkılıyor pazardan dönerken mesela trafik olduğunda falan... Markette sıra olduğu zaman da öyle... Evet, bence daha da kalabalık olacak buraları.”	Büyükşehirden gelenler, Seferihisar’ın daha fazla göç almasını istemiyorlar Kentsel dönüşüm nedeniyle yapı rezervinin de bulunması, nüfusun daha da artacağı anlamına gelmekte
K7	“Sürekli artan bir nüfus var. Nüfus artıyor ama kaynak artmıyor. İşte o yüzden çok hızlı bir şekilde yavaşlığa, siestaya, sürdürülebilirliğe, gelişmiş Avrupa ülkelerinin standartlarına, büyük kapitalist Amerika’ya değil de, ya da uluslararası küresel trafiğe değil de yavaşlığa, sakinliğe, durgunluğa, motorsuzluğa bir an önce geçilmesi gerekiyor. Ama bu fikrin de aynı anda her yerde gerçekleşmesi gerekiyor.” “500 kişinin yaşayabileceği alana 50 kişi koymak da bir haksızlık; zamanı ve alanı yanlış kullanım... Aynı şekilde 50 kişilik alana da 500 kişiyi sığdırmaya çalışmak da bir yanlışlık. Yapacaksan güzel yap, eğer İstanbul’dan geliyorsan arabayla gelme. Zeytinlik alıyorsan içine beton yapma, ahşap ev yap, kerpiç ev yap! Kahve üreteceksen taş ile ez, elinle ez, eskiden öyle yapıyorlarmış.”	Kapitalist ya da küresel anlayışla değil, gerçek anlamda geleneksel bir üretim ile birlikte zamanı ve mekânı da verimli kullanarak, felsefenin uygulanabilirliğini sağlamak gerekmektedir

Seferi Keçi Yaz 2019, sayı:5, :14 Seferihisar Belediyesi Yeni Başkanı İsmail Yetişkin ile yapılan röportaj	“...Şu anda Seferihisar’ın nüfusu 45.000’e dayandı. Yazlık nüfusumuz 250.000. İnsan sayısı bakımından da ekonomik bakımdan da, 10.000 nüfusta olduğumuz günlerle kıyaslayamazsınız. Bu ticari bir kazanç yarattı Seferihisar için, Seferihisarlı için... Seferihisar’ın kalabalıklaşan nüfusunun hem ihtiyaçları hem ekonomik durumu çeşitlilik arz ediyor. ...Son 10 yılda göçle gelenlerle birlikte Seferihisar’ın nüfusu 2 kat arttı.” “Hızlı gelişmenin, nüfus artışının ve kentleşmenin getirdiği sorunlar var. Trafik sorunumuz, otopark sorunumuz, kentın merkezinde düzensiz yapılaşma sorunumuz... Nüfus artışını durduramayız ama bu sorunları kontrol altında tutabilir, hafifletebiliriz.”	Nüfus artışı ile birlikte Seferihisar’ın ihtiyaçları da çeşitlenmiştir. Son on yılda (Yavaş Kent unvanı ile birlikte) iki kat artan nüfus Hızlı gelişen kent ile birlikte artan trafik, otopark, düzensiz yapılaşma sorunları da beraberinde gelmiştir.
---	---	---

Tablodaki verilerden de görülebileceği gibi; nüfus artışı tüm katılımcıların ve yetkili kişilerin endişe duyduğu en önemli problem olarak belirmektedir. Çünkü nüfus artışı birçok alt alana etki etmekte; kentsel dönüşüm süreciyle tarım alanlarının yok olması, emlak fiyatlarının yükselişi, trafik, yaşamın pahalılaşması, otopark, çevre kirliliği gibi sorunları beraberinde getirmektedir. İlçeye olan talep arttıkça, kalabalıklaşmayla birlikte sorunlar da büyümektedir. Seferihisar Belediye Başkanı İsmail Yetişkin’in de belirttiği gibi; son on yılda iki kat artan sabit nüfus ile birlikte ihtiyaç artmış ve çeşitlenmiştir (Seferi Keçi, Yaz 2019: 14). Artan nüfus elbette ki ticari kazanç sağlamış ancak yeni açılan işletmelerle önceleri ilçenin dokusunda bulunmayan kent yaşamına ait göstergelerin artışına ve yaşamın pahalılaşmasına sebep olmuştur. Öncelikle ortaya çıkan barınma ihtiyacına yönelik başlatılan kentsel dönüşüm çalışmaları, bugün gelinen noktada bina rezervi sağlayacak şekilde ilerlemiştir. K6, kendisi de inşaat sektöründe çalışmakta olduğu için konu ile ilgili olarak; *“kentsel dönüşüm olduğu için çok da bina var, oturulacak yer de var. Biraz daha göç olacak ve bir 60.000 olacağız herhalde”* demiş ve diğer katılımcılar gibi nüfusun daha da artacağını kesin ve kaçınılmaz olduğundan yakınmıştır. Nüfus artışının önüne nasıl geçilebileceği konusunda ise Knox, ülkelerdeki Yavaş Kent sayısı ne kadar arttırılır ve felsefesi ne kadar yaygınlaştırılırsa, bu kentlere olan ilginin de o denli azalacağını ileri sürmektedir (Knox 2005: 8). Ancak kişilerin Seferihisar’ın İzmir’e yakın oluşunun en önemli tercih sebebi olduğu hatırlandığında, Yavaş Kentlere olan ilginin eşit bir dağılımı olmayacağı, büyükşehirlere ya da denize yakın olan kentlere talebin yoğunluğunun devam edebileceği göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Nüfus artışına bağlı ortaya çıkan en temel sorun yapılaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Yavaş Kent unvanının ardından yaklaşık iki kat artan nüfus için özellikle merkez alanlarda gerçekleşen kentsel dönüşüm, yerel halkı ve sakin bir yaşam için büyükşehirlerden gelerek Seferihisar’a yerleşenleri mutsuz etmektedir. Öte yandan taleplerdeki artış emlak fiyatlarına da yansımakta, büyükşehirlerdeki meblağlara varan kiralar söz konusu olmaktadır. Yapılaşma ve Emlak Fiyatları ile ilgili söylemler Tablo 4. 13’de görülebilmektedir.

Tablo 4.13
Seferihisar’a Artan Talep sonrası Artan Yapılaşma ve Emlak Fiyatları

Kaynak	Bulgu Sununu	Bulgu Yorumu
K1	“Eğer o yaşama bu kadar tutkuyla bağlıysa buranın yerli halkı o zaman ben satmıyorum arkadaş malımı, bahçemi diyebilmeli. Ama diyemiyor niye? Çünkü mandalinası para etmiyor. Mandalina üzerinden çocuğuna bir gelecek sağlama şansına sahip değil ama öte yanda, ben buraya bir bina diksem müteahhitle %50 anlaşısam, bana dört daire kalsa, trilyonluk bir şey demek bu... Yoksa mandalınayı tüccara vereceğim, karşılığını alabilecek miyim? Alamayacak mıyım?” “...tarım insanların karnını doyurmaya yetmiyor. ...üzerinde yaşadığım toprak birdenbire tarımsal olarak değil de inşaat sektörü için maddi değerde olunca...”	Yerli halkın tarım yaparak geçimini sağlayamaması ve içinde bulunduğu arazinin inşaat sektörü için değerli hale gelmesi Bu nedenle tarımsal alanların ya da yeşil alanların, geleneksel üretimin azalması söz konusu...
K2	“Burada iş alanları belli; tarım, hayvancılık, turizm... Bunlar dışında çok fazla iş alanı yok. Ama inşaat var. En büyük sektör inşaat... Onu da söyleyeyim.” “Mesela bütün sahiller plastik şezlonglara dönüştü. İnsanlar artık denize girebilecekleri bir kum neredeyse özel işletmeler bırakmamış durumda.”	İlçede inşaatın en önemli sektör ve kazanç mekanizması haline gelmesi
K4	“...buranı da çok yavaş bir kent olduğunu düşünmüyorum. Tamamen bir marketing... 3 sene önce çok daha güzeldi burası. Bizim üçüncü senemiz. O zaman biraz daha yavaş şehir gibiydi ama şimdi tamamen rant... Kaleiçi’nde bu binalar yıkılıyor, her tarafına kapı açılıyor, oda oluyor, işletmelere dönüştürülüyor.” “Kiralar korkunç. Aylık ortalama 6-7 bin lira şu anda ve yıllık istiyorlar. İstanbul’dan çok da bir farkı yok aslında. Ev kiralari da aynı şekilde...” “Çoğu adam imar çıktıkça, mandalina bahçesini satıyor, müteahhite veriyor, diyor beş katlı apartmanı, oh, ondan sonra ayda 15.000 TL kira geçiyor eline. Mandalinayla mı uğraşsın adam? Çoğu da yerlerde...”	Sığacık gibi turistik olarak ilgi çekebilecek yerlerde sürekli olarak işletmelerin açılmasıyla kalabalıklaşması ve sakinliğini kaybetmesi Yükselen ve neredeyse büyükşehirdekilere yaklaşan emlak fiyatları İmar çıktıkça arazisini satarak binalara dönüştüren yerli halk
K5	“Hayal kırıklıklarım şu mesela; merkezde yapılaşmanın bu kadar olmasını beklemiyordum... Kentsel dönüşümün yani... Beklediğimi tam bulamadım.” Mesela benim evimin olduğu yerde çok güzel mandalina ağaçları vardı, onlar gitti bina oldu. Önünden geçtiğim zeytin ağaçları... Ben geldikten sonra bile çevremde bir sürü yapı değişikliği oldu. Bu biraz üzücü tabii... Biraz tarım politikalarıyla da ilgili bir durum. Oradaki insanlara da bir şey diyemiyorsun. Mandalinanın kilosu 5 senedir, 6 senedir 1 lira... Ağaç diyor, o kadar emek veriyor. Mecburen de daha çok para eden şeylere yönelmek istiyor. Bu bireysel olarak verebilecekleri bir mücadele değil. Devlet ya da tarım politikası düzgün olsa ve onlar ürettiklerini satarak para kazanıp, geçinebilseler belki tercih etmeyecekler. O zaman sorgulayabiliriz neden bunu tercih ediyorsunuz diye ama şu anki koşullarda	Büyükşehirden gelenlerin kentsel dönüşüm nedeniyle hayal kırıklığı hissetmesi Devletin yürüttüğü tarım politikaları nedeniyle yerel halkın ürettiklerinin karşılığını alamıyor ancak inşaatteki talep, içinde bulunduğu araziye değerli kılıyor.

	insanlara hiçbir şey diyemiyorsunuz. Geçimini sağlayamıyor çünkü...”	
K7	Bütün bu 22 km’lik sahil şeridinde sadece 3 tane otel vardı. Şu anda butik otellerin de artmasıyla bu sayı 50’nin üzerinde. Hem de sadece bu sahil şeridinde... 10-15 yılda oldukça yüksek bir sayıya ulaştı. Yavaş Şehir sıfatıyla, güzel sahiller, kıyılar böyle koylar satılıyor, ranta açılıyor. Ekmeksiz Plajı var, Sığacık’ın hemen arkasında; kocaman bir otel yapıldı mesela. Denize hala inebiliyorsunuz sanırım ama o güzelim yerde devasa bir yapı var...” “Biraz duyulduktan hemen 2-3 yıl sonra daha çok gelmeye başladılar. Zeytinyağları çok yüksek meblağlara satıldı, bu işten rant alabileceğini düşünen herkes Çeşme ya da Kuşadası’na gitmek yerine bu kez de Seferihisar’a yatırım yapmaya başladı. Bu da inanılmaz bir hale getirdi burayı.” “Kuşadası- Çeşme hattı birleşerek kocaman bir İstanbul olacak. Seferihisar da o noktada başkent olarak sivrilebilir.”	Yavaş Kent unvanı sonrası, inşaat sektörü bazında ranta açıldığı dile getirilen sahillerde işletmeler sürekli artmakta ve aynı zamanda zeytinyağı gibi yüksek gelir elde edilebilecek ürünler de rant konusu olmaktadır. Çeşme ve Kuşadası gibi daha popüler ve yatırım imkânının azaldığı yerler yerine Seferihisar’ın tercih edilmeye başlanması.
Seferi Keçi, Mayıs 2017, Sayı:1, :17 Tunç Soyer ile yapılan röportaj	“En başta, bu kadar çok inşaat yapılıyor olması bir kere ciddi bir altyapı sorunu ile baş başa bıraktı bizi. Yapılan her inşaat büyük bir tahribat yaratıyor çevresinde, yolunda, kaldırımında, ulaşımında. Bu inşaat meselesinin bir an önce durdurulması lazım ki biz bütün bu altyapı meselesini gözden geçirebilelim.”	Yapılaşma aynı zamanda ciddi bir altyapı problemini de ortaya çıkarmaktadır.
Seferi Keçi Yaz 2019, sayı:5, :14 Seferihisar Belediyesi Yeni Başkanı İsmail Yetişkin ile yapılan röportaj	“...Verimli arazileri kesinlikle imara açmayacağız. Kentin şimdiki merkezinde daha fazla yoğunlaşmaya izin vermeyeceğiz, şehrin yukarı doğru genişlemesini sağlayacağız. Sığacık’ta ve sahil şeridinde yapılaşmayı sıkı kontrol altında tutacağız. ...Şu anda yapılmış hazır bina rezervi var zaten. Daha fazla yapı gerekirse merkez ya da sahilde değil yukarıya doğru, az katlı ve geniş caddelerin arasında rahatça yaşanabilecek şekilde bir yapılaşma olacak.”	Merkezde yoğunlaşan yapılaşmanın yönünü değiştirip, sahilleri ve merkezi tehdit etmeyecek şekilde düzenlenmesine yönelik çalışmalar söz konusu olmakta ancak bununla birlikte bina rezervi olmasına rağmen şehri genişletme düzenlemeleri nüfusun daha da artacağına işaret etmektedir.

Seferihisar’da kentsel dönüşüm sebebiyle imara açılan arazilerde bulunan yerel halk, sahip olduğu mandalina bahçeleri veya zeytinliklerini müteahhite vermekte ve bu şekilde ilçede tarımsal üretim azalmaktadır. Üzerinde yaşadıkları toprak tarımsal üretim için değil, inşaat sektörü için değerli hale gelmeye başladığında, doğal olarak yerel halk da geçimini rahatça sağlayabileceği seçeneğe yönelmektedir. Bununla birlikte, Yavaş Kent unvanı sonrası, inşaat sektörü bazında ranta açıldığı dile getirilen sahillerde işletmeler sürekli artmakta ve aynı zamanda zeytinyağı gibi yüksek gelir elde edilebilecek ürünler de rant konusu olduğu dile getirilmektedir (K7, Tablo 4.12). Burada esas problemin tarım politikalarıyla ilgili olup, yerel halkın bireysel olarak mücadele edilebileceği bir konu olmadığı tüm katılımcıların ortak görüşü olmaktadır. Oysaki Yavaş Kent Seferihisar’ın öncelikli ve öne çıkarmak istediği kriterler; yerel üreticiyi

korumak ve yerel katılımın sağlanması olarak Tunç Soyer tarafından ifade edilmektedir (Seferi Keçi, Ocak 2018: 27). Yerel üreticiyi desteklemek, köylünün ürettiğinden sürdürülebilir bir şekilde kazanç elde edebilmesi adına birçok kooperatif kurulmuştur. Seferihisar Belediyesi tarafından 2017 yılında kurulan mandalina kurutma tesisinde, termal enerji ile kurutulan mandalinaların on kat daha değerli hale geldiği, bu nedenle üreticiden yüksek fiyattan alım garantisi verildiği dile getirilmektedir (Seferi Keçi, Ocak 2018: 24). Aynı zamanda tüccara vermek yerine birinci elden belediyenin kurmuş olduğu, Seferihisar'ın Beyler Köyü'nde bulunan fabrikalarında üretilen zeytinyağı markası Bilge Ağaç'ın, Migros ve Macro Center gibi süpermarketlerde satılmaya başlandığı da ifade edilmektedir (Seferi Keçi, Ocak 2018: 25). Tüm bu desteklere rağmen özellikle ilçenin merkezinde gerçekleşen değişim, halen inşaat sektörü üzerinden gelecek gelirin çok daha karlı olduğunu göstermektedir. Merkezde yoğunlaşan yapılaşmanın yönünü değiştirip, sahilleri ve merkez alanları tehdit etmeyecek şekilde düzenlenmesine yönelik çalışmalar söz konusu olmakta ancak bununla birlikte bina rezervi olmasına rağmen şehri genişletme düzenlemeleri nüfusun daha da artacağına işaret etmektedir (Tablo 4.13).

Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem, Seferihisar'da halen 1989 yılındaki imar planının uygulandığını ve bu planlamaya dair yetkinin büyükşehir belediyesine ait olduğunu dile getirmektedir (Tablo 4.13). Yerel belediye olarak bu plana itiraz ettiklerini ancak dört kat yerine iki katlı binaların yapılabildiği imar planının büyükşehir tarafından kabul edilmediğini ifade etmektedir. Bu bağlamda 2019 yılında gerçekleşen yerel seçimler sonucunda ilçe sakinleri, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı olarak seçilen Tunç Soyer'in, Seferihisar'ın dertlerine çare olacağı umudunu beslemektedir (Tablo 4.13, K2). Yerel yönetimin yetkisinin yeterli olmadığı noktalarda Yavaş Kent felsefesinin uygulanabilirliği anlamında zorluklar ortaya çıkabilmekte, bir adaptasyon sorunu yaşanmaktadır. Tablo 4.14, dokümanlarda yetkili kişilerle yapılan röportajlardan alıntılarla birlikte, katılımcıların yerel yönetimin yetkisinin yetersiz kaldığı ve felsefenin adapte edilmesinde güçlük çekilen noktaların ifade edildiği söylemleri içermektedir.

Tablo 4.14
Yerel Yönetimin Yetki Azlığı ve Yavaş Felsefesinin Adaptasyonu Sorunu

Kaynak	Bulgu Sunumu	Bulgu Yorumu
K2	“Anakent belediyelerinin yerel belediyelere göre etki alanı daha fazla. İzmir gibi 4 buçuk milyonluk bir şehrin büyükşehir belediyesi ki belediye başkanını buradan göndermiş... Herhalde buradaki sorunların önünü, biz en azından umutla beklenti içindeyiz, kontrol altına alır düşüncesindeyiz.” “...aslında yerlileri hem şikâyet ediyorlar, hem de mutlular. Yani bir paradoks var, bir yandan paralandılar ama bir yandan da karşılar. Bir yandan eleştirdikleri şeyleri yapıyorlar ama diğer yandan dışardan gelenler de hem betonlaşmaya karşılar hem daire satın alıyorlar. Yani onu finanse ediyorlar, önüne geçemiyorsunuz.	Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Tunç Soyer'in Seferihisar'ın sorunlarına duyarsız kalmayacağı düşüncesi Yerel halk da dışarıdan gelenler de karşı

	Yerel yönetimlere düşüyor olay. Yerel yönetimlerin boylarından büyük işlere kalkışmamaları gerekiyor. Yönetebilecekleri kadarını yapmalılar. Burada iyi yönetilememiş bir büyüme var. “Üretici pazarlarının ortaya çıkması... Bu çok harika bir şeydi ama o da şu an kontrol edilemeyen bir şey haline geldi. Hijyen kontrol edilemez hale geldi, o sokaklarda rastgele kurulan tüpler, patlamalar, kavgalar vs... Son derece niteliksiz bir havaya büründü. Bir yandan çok iyi niyetle başlayan bir olay, kontrol edilemediği zaman bu hale dönüşebiliyor.” “Kadının ekonomiye katılımı, kadının özgürleşmesi... İnanın devrim niteliğinde güzel şeyler bunlar. Ama tek sorun kontrol edilemiyor o...” “Yavaş Şehrin gerektirdiklerini yapmadığı için eleştiriyorum. Yani içini doldurmadığı için eleştiriyorum.” “...kötü olanı şu; Yavaş Şehri insanlar yanlış algıladılar. Yavaş Şehir aslında iyi bir şeyken sanki kötü bir şeymiş gibi algılanmış oldu burada. Bence yöneticilerin buna dikkat etmesi gerekiyor.” “Güzel bir şey değersizleşti. Buradaki pratikle birlikte değersizleşti. Teoride çok güzel şeyler anlatılıyor ama gördüğümüz pratik, sizin anlattığınız teorideki pratik buysa... O zaman da diyorlar ki öyle anlattıkları gibi değilmiş. Çıta yüksek konuyor, sonra çitanın altında kalınıyor. Yani içi doldurulamıyor. Benim eleştirilerim daha çok içinin doldurulamamış olması.” “Seçilmek için her şeyi vaat edip sonra içini dolduramayınca da böyle oluyor. Dolayısıyla insanlar da kendilerini kandırılmış hissediyorlar.”	oldukları durumları finanse ediyorlar Yerel yönetimin yetki azlığı, Yavaş Kent felsefesinin yönetilmesini de zorlaştırıyor Başta iyi niyetlerle düzenlenen üretici pazarlarında, yeterince denetlenmediği için niteliksiz görüntüler ortaya çıkmaktadır Yavaş felsefesinin adaptasyon sorunu Konsept yanlış yönetildiği için yanlış bir imaj oluştuğu düşüncesi: teori ve pratik uyumsuzluğu söz konusu Yavaş Kent Felsefesinin Adaptasyon Sorunu
K4	“Yavaş şehirle alakası yok, burası korunmuyor ki! Buranın tek özelliği bu Kaleiçi, başka da bir şey yok... Sevimli, güzel, korunmuş bir hava, dışarıdan bakınca belki öyle gözüküyor ama aslında öyle bir durum yok. Seferihisar aslında Yavaş şehir, burası, Sığacık sadece bir mahallesi... Yani her yerinde bir çalışma yok ilçenin genelinde, sadece burası var, Kaleiçi... Geri kalan yerler buradan tamamen farklı.” “...kontrol yok. Mesela pazar günleri burada pazar kuruluyor; bu kadar sıcak havada her şey açıkta... Hijyen sorunu var. BİM’den alınp ev yapımı diye satılan reçeller v: Yani kontrol yok. Belediye dolaşıyor, herkesten 5 lira işgaliye alıyor gidiyor. Bu iş adam gibi yapılsa, bir kurumsal anlayışla...” “...esas burada yaşayan insanlar kendi yaptıklarını, ürettiklerini satsınlar diye, çok güzel bir düşünceyle kurulmuş ama şimdi pazara Manisa’dan bile gelen var. Şu anda tamamen dokusu değişmiş durumda. Yani tüp yakıp içli köfte kızartan var pazarda ne diyebilirim ki...”	Seferihisar’ın tamamı Yavaş Kent olmasına rağmen yalnızca Sığacık Mahallesi’ne ait bir yavaşlık imajı çizilmesi, geri kalan mahallelerde bu felsefeye ait uygulamaların olmadığı düşüncesi Üretici pazarlarında kontrolsüzlük nedeniyle birçok sorunla karşılaşılması ve kalitenin bozulması... Bununla birlikte yavaş kent kriterlerinden yerel ürün satışının zorunlu olduğu pazarda market ürünlerinin satışının yapılması...
K5	“Demiştin ki; yahu bu mandalina bahçelerini niye imara açtı bu belediye? Sonra dediler ki o ondan öncesinde alınan ve büyükşehrin (belediye) işi...	İmar planıyla ilgili yetki büyükşehir belediyesine ait olmasına rağmen

	Aslında insanlar tersini biliyorlar. Yoksa buranın belediye başkanı vizyonu olan ve gerçekten bir Avrupa belediye başkanı gibi, yaklaşımı, mantalitesi öyle... Ama ne kadar iyi olsanız da ülkemizde mekanizma öyle bir şey ki, siz bir yere gelseniz bile size iş yaptırmıyorlar. Çarkın içerisinde bireysel bir inisiyatifle yapılabilecek çok da fazla bir şey olmuyor. Yani gerçekten yöneticilerin yaklaşımları çok belirleyici ama dediğim gibi mekanizma da iş yapıp yapamamalarını belirliyor.”	halkın bu konuda yerel belediyeyi suçlaması... Yerel belediyenin ise yetkisinin yetersiz kalması ve konseptin uygulanabilirliği konusunda engellerle karşılaşması
K6	“Yavaş Kent kriterlerinde nüfusun 50.000’in altında olması gerektiği koşulu var. Herhalde bunu dengelemek için bir şeyler yapacaklardır. Şu anda da kentsel dönüşüm durdu. Durdurdu belediye başkanı. Çünkü o da çok kaygılandı. Bir dönem eski başkandan bildiler niye buralarda habire inşaat var diye ama halbuki büyükşehrin kararı olan bir durumdu bu. Bizim buradaki belediye karar vermiyor buna.”	Kentsel dönüşüm ile ilgili yerel yönetimin suçlanması ancak sonradan büyükşehir yönetiminde bir karar olduğunun anlaşılması
K7	“Aslında bu mevzu halkın sorunu... Yani bu hale getiren de biziz... Yatırımcısı, emlakçısı, herkes kendi tarafından bakıp, kendi kazancından bakıyor. Bu noktada da yönetim belki, sivil toplum, en başta doğru kanallar yaratmalı... Sözü geçen otoriteler bizzat kontrol sağlayabildiğinde, bizzat kendi savunduğunu uygulayabildiğinde herkes de ondan feyz alır. Projelerin ranta dönüşme endişesini yaşamak yerine bu sayede herkes yapacağını yapar ama önemli olan daha global ve sürdürülebilir işlere enerji harcamak olurdu.” “...geldiğimde, buraya yerleştikten sonra 30 tane mahallesi bulunan bir belediyede sadece bir tane mahallenin pilot olması ve diğer yerlerin yavaşlığının bozulması ve sadece bir yer için güzel bir yavaşlık imajı çizilmesi ve daha da bozulmasına yol açılması bunlar gerçekte yaşadığımız durumlar, son 4-5 yıl içinde...”	Yerel halkı Yavaş Kent felsefesi ile ilgili bilinçlendirme gerekliliği Yetkisi olan otoritelerin doğru yatırımlar yapması isteği Yavaş felsefesinin sadece Sığacık Mahallesi ile sınırlı kaldığı düşünülmekle birlikte buradaki uygulamaların da bozulmaya yol açtığı dile getirilmektedir.
Seferihisar Eski Belediye Başkanı Tunç Soyer ile yapılan görüşme	“Evet, kentten kıra kaçış olduğu doğru tespit. İnsanlar artık kente ait hız, tüketim vb. gibi unsurlardan kaçmak istiyorlar. Burada da bu kaçıkları unsurların olmaması için ve kentin doğasının, geçmişinin, kültürünün, geleneklerinin korunabilmesi için kendi kendine yeten bir ekonomisi olmalı. Koca beton binalara izin vermemek için, bu korumayı gerçekleştirebilmek adına buralardan gelecek sermayeye ihtiyaç duymamak gerekiyor. Bundan nedenle yerel kalkınma için projeler üretiliyor. Dışarıya bağımlı olmadan kendi kendine yetebilen bir yerel ekonomi modeli... Tarımsal alanların korunması gibi mesela... Mandalina mesela... Mandalina kurusu pazarlamaya çalışıyoruz. Kooperatif çıkışlı ürünler satışa sunup, pazarlamaya çalışıyoruz. Buradaki kooperatiflerden çıkan ürünlerin büyük marketlerde satışını bile yapabiliyoruz, “Seferipazar” markası bunun örneğidir.”	Belediye, kooperatifler gibi oluşumlar ve çeşitli projeler ile ilçenin sahip olduğu geleneksel değerleri ve kimliğini korumak adına, kendi kendine yeten bir ekonomisi olan yerel kalkınmayı sağlama çabası gütmektedir.
Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü	“Birçok kriteri var. İyi bir hareket ve iyi şeyler yapmak isteyen bir hareket ama Türkiye’de belediye başkanının etkisi ne? Kentin imarına bile karar	Yerel belediyelerin yetkilerinin yetersizliği nedeniyle ilçenin imar

Bülent Köstem ile yapılan görüşme	veremiyor ki belediye başkanı. Seferihisar’da 1989 yılında yapılmış imar planı geçerli hala. Şimdi büyükşehre gönderdik zamanında ama kabul etmedi. Şimdi o imar planında müstakil tek katlı evlerin yanında dört katlı binalar var. Sokağa veriliş 4 kat. Şimdi herkes evini yıkıp dört katlı evler yaptırıyor. Sonra insanlar geliyor, niye izin veriliyor diye soruyor. Nasıl Sakin Şehir burası diyorlar. Ama işte benim yetkimde değil ki! Yapabileceğin hiçbir şey yok bu konuda.” “Türkiye’de mesela bir belediye başkanına sen 5 yıldızlı otel yaptırma, çünkü 5 yıldızlı otel demek ona bir ton ruhsat parası ya da birkaç adam gönderiyorum bunları işe alın diyeceği bir tesis, bir gelir kaynağı... Buna teşvik etmek yerine pansiyon yaptır, kadın üreticileri destekle, çünkü sen cittaslowsun... Ya da çocuk belediyesi kur demek aslında gerçekten Türkiye açısından devrimci bir hareket olduğunu gösteriyor bence. Bu bakımdan bir protest bir hareket...” “Her yerde fast-food yani fabrikasyon yemeğin teşvik edildiği bir ortamda, gelin tarhana çorbası yapalım demek bile bir anlamda devrimci bir hareket oluyor.”	planına bile müdahale edememesi söz konusu. 5 yıldızlı otel yerine kadın üreticiyi, yerel üreticiyi desteklemek, çocuk belediyesi kurmak devrimci bir durum olarak nitelendiriliyor. Felsefenin uygulanmaya çalışıldığı ülkenin siyasal ve ekonomik yaklaşımı ile değil, kendi değerlerini koruyarak kalkınma gayreti devrimci bir hareket olarak nitelendiriliyor.
Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem ile yapılan görüşme	“Gelişmekte olan ve gelişmeyen cittaslowlar olarak ayırabilirim. İtalya’dakiler veya Hollanda’daki böyle daha oturmuş ülkelerdeki kentler, onlar gelişmiyor... Böyle bir sıkıntıları yok. Onlar sadece şeref nişanı gibi varolanı koruyan yerler. Mesela Hollanda’daki cittaslowların başkenti olan “Midden Delfland”; zenginlerin yaşadığı, nehrin kenarına kurulmuş bir kasaba... Bunun dışında çok zengin olmayan hatta ekonomisi çok da iyi olmayan İtalya’da “Pollicca” diye bir yer var. Ufak bir balıkçı kasabası orası, güneyde... Ama Türkiye’deki gibi hadi kooperatif kuralım, hadi girişelim v: gibi durumlar yok. İnsanlar mutlu mesut yaşıyor şehirlerinde. Kentler turizm üzerine... Turizmi nasıl arttırabiliriz, dünyaya kendimizi nasıl açabiliriz diye, bununla uğraşıyorlar. Biraz ülkelerle ilgisi var sanırım. Daha oturmuş ve gelişmiş ülkelerde daha farklı, bizim gibi ülkelerde daha farklı.”	Gelişmekte olan ve gelişmeyen Yavaş kentler... Gelişmiş ülkelerde Yavaş Kentler sahip oldukları kültürel değerleri koruyup, turizm gelirine odaklanırken, gelişmekte olan ülkelerde yerel kalkınma veya kooperatifçilik gibi yerel üretimin desteklendiği girişimler ön plana çıkmaktadır.
Seferi Keçi, Mayıs 2017, Sayı:1, :15 Tunç Soyer ile yapılan röportaj	“...Örneğin AVM istemediğimiz bir şey, değil mi? Bu kriterlerle örtüşmeyen, reddettiğimiz bir şey. Ama gidip açılışını yapıyorsun. Kâh uzlaşarak, kâh direnerek, gelgitlerle yaşanan bir süreç...”	Yetki sorunu, Yavaş Felsefesinin adaptasyonunu zorlaştırmaktadır.
Seferi Keçi, Yaz 2018, Sayı:4, :35 Tunç Soyer ile yapılan röportaj	“Gücümüz ve yetkimiz el verdiğince imar düzenlemeleri yapmalıyız, mandalina bahçelerini koruyabilmeliyiz.”	Belediyenin ilçedeki yapılaşmayı kontrol etmek istemesine rağmen yetki azlığı nedeniyle korumayı sağlayamaması

Tablo 4.14’ten yola çıkılarak, yerel belediyenin yetkisinin sınırlı kalması nedeniyle Yavaş Kent kriterlerinin uygulanabilirliğinin zorlaştığı ve bu yüzden teori ile pratik arasında bir

uyumsuzluk oluştuğu söylenebilmektedir. K2, “*Yavaş şehrin gerektirdiklerini yapmadığı için eleştiriyorum, içini doldurmadığı için eleştiriyorum*” diyerek Yavaş Felsefesine dair ıtanın yüksek konulduğunu, sonrasında uygulamada vaat edilenlerin yapılamadığını, bunun da bir hayal kırıklığı yarattığından söz etmektedir. Avrupa merkezli bir hareketin, Türkiye gibi nüfus yoğunluğu çok daha fazla ve gelişmekte olan bir ülkeye; sosyal, ekonomik ve politik açılardan adaptasyonu tartışılması gereken bir konu olmaktadır. Seferihisar’da yerel yönetimlerin uygulama konusunda yetkilerinin sınırlılığı, ülkedeki politika yapma süreçlerinin yavaş kent ilkeleriyle örtüşmediğini göstermektedir (Tekin 2018: 253). Bu duruma örnek olarak belediyenin, ilçedeki yapılaşmayı kontrol altında tutmak istese dahi imar planı üzerinde söz sahibi olamaması, yavaş kent kriterleriyle kesinlikle uyuşmayan ve tkretim kültürüne ait bir yapı olan AVM açılışı yapmak zorunda kalması (Tablo 4.14) verilebilmektedir. Ek olarak, kontrol edilemeyen nüfus artışıyla birlikte trafik, otopark ve altyapı sorunlarının yanı sıra kozmopolitleşen nüfus ile birlikte de kentin kültürü ve kimliği değişime uğramaktadır (değişen komşuluk ilişkileri, soylulaşma vb). Bu sorunlar karşısında Tunç Soyer, kentin (Seferihisar) büyüme hızının önlerine geçtiğini, kontrolden çıkmaya başladığını ve bu nedenle büyümeyi yavaşlatmak ve müdahale etmek gerektiğini ifade etmektedir (Seferi Keçi, Mayıs 2017: 17).

Yavaş Kent ye birliğine katılan kentlerden, ekonomilerini yoluna koymak konusunda projeler üretmeleri ve kriterler çerçevesindeki düzenlemeleri hızlı bir şekilde uygulamaya geçirmeleri beklenmekte ancak bu durum plansız ve kontrolsüz bir yaklaşımla hareket edilmesine yol aabilmektedir. Nitekim Seferihisar’ın, Yavaş Kent unvanı alır almaz, Sığacık Mahallesi’nde, üç ay içerisinde bitirilmesi planlanan sokak sağıklaştırma ve ev pansiyonculuğunu geliştirme konusunda koruma ve onarım uygulamalarına başlandığı belirtilmektedir (zmen, Can 2018: 100). Seferihisar’ın Yavaş Kent unvanı ile markalaşması hem sabit hem de yazlık nüfusta artışa sebep olmuş, turizm açısından çekici hale gelmesiyle, değişim kaçınılmaz olmuştur. Tunç Soyer, Yavaş Kent kriterleri bağlamında tarımsal kalkınma odaklı bir yerel ekonomi modeli benimsediklerini söylemekte ancak ilçenin markalaşmasıyla birlikte, yerel nitelikleri ve kaynakları tehdit eden turizm odaklı bir ekonomik gelişme gözlenmektedir. Tunç Soyer, geereştirilmek istenen modeli şu şekilde anlatmıştır (Tablo 4.14):

“...kentin doğasının, geçmişinin, kültürünün, geleneklerinin korunabilmesi için kendi kendine yeten bir ekonomisi olmalı. Koca beton binalara izin vermemek için, bu korumayı geereştirebilmek adına buralardan gelecek sermayeye ihtiyaç duymamak gerekiyor. Bundan nedenle yerel kalkınma için projeler üretiliyor. Dışarıya bağımlı olmadan kendi kendine yetebilen bir yerel ekonomi modeli... Tarımsal alanların korunması gibi mesela... Mandalina mesela... Mandalina kurusu pazarlamaya çalışıyoruz. Kooperatif ıkışlı ürünler satışa sunup, pazarlamaya çalışıyoruz.”

K2'nin, yavaş kent uygulamaları ile ilgili dile getirdiği eleştiriler ise şu şekilde yer almaktadır (Tablo 4.14):

*“içini dolduramadıkları için eleştiriyorum”
“yavaş şehir iyi bir şeyken kötü bir şeymiş gibi oldu”
“yerel yönetimlerin boylarından büyük işlere kalkışmamaları,
yönetebilecekleri kadarını yapmalılar. Burada iyi yönetilememiş bir
büyüme var.”*

Teori ve pratik arasındaki uyumsuzluğun nedenini, markalaşma ve kontrol edilemeyen hızlı büyüme olarak belirlemek mümkün görünmektedir. Kitle turizminin Yavaş Kent unvanı öncesine kadar uğramadığı Seferihisar'da yerel nitelikler (kültür, yaşayış biçimleri, değerler vb.) bugüne taşınırken, “yavaş” markası sonrasında sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel birçok konuda değişim yaşanmaktadır.

Yerel nitelikleri korumayı amaçlayan ve dayanışmacı bir öze sahip olan Yavaş Kent Felsefesi, Seferihisar örneğinde; mandalina kurutma tesisi, zeytinyağı fabrikası, S: Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Seferihisar Yenilenebilir Enerji Kooperatifi gibi çeşitli birlikler ile uygulamada karşılığını bulmaktadır. Ek olarak, kent konseyi ile YYDD, Doğa Derneği gibi sivil toplum kuruluşları, Can Yücel Tohum Merkezi ve Çocuk Belediyesi gibi diğer kuruluşlar ile felsefenin hem sosyo-kültürel hem de tarımsal alanlarda uygulaması gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda tüm bu uygulamaların birçok yavaş kent kriterini karşıladığı söylenebilmektedir. Ancak önceden de söz edildiği gibi Avrupa kaynaklı kültürel bir yaklaşım olan yavaş kent hareketi ile turistik cazibesi olan yörelerin, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda bir farklılık ya da konumlandırma ile markalaştırılarak ulusal ve uluslararası pazara sunulması söz konusudur. Gündüz (2017), yerel özelliklerin uluslararası pazara sunulması, “içerisinin dışarıya tanıtıldığı ve aynı zamanda “dışarıdakiler” (Avrupa Birliği) tarafından sürekli denetlendiği bir “kentsel yönetim” şekli” olarak “markalaştırıldığını” dile getirmekte ve yavaş kent modelinin yerelin sınırlarını aşan “kozmopolit” bir kültür üzerinden üretilmiş olmasını eleştirmektedir (Gündüz 2017: 262). Bu anlamda Tunç Soyer'in kendisinin, yavaş kent yaklaşımını 1970'lerin toplumcu belediyeçilik anlayışına benzettiğini ancak bunun yanlış olacağını ifade eden Gündüz, yerel halkın kendi istek ve gereksinimlerinden, yaşam biçimlerinden doğmayan bir kültürün “yönetişim nesnesi” haline getirildiği çıkarımını yapmaktadır (Gündüz 2017: 261). Yavaş kentlere ait “misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar” kriterinin alt başlıklarında halkın, yavaş hareketin temaları, anlamı ve faaliyetleri hakkında sürekli olarak eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerektiği yer almaktadır (cittaslowturkiye.org). Nilsson vd.'ne göre buradaki amaç, insanları yeniden biçimlendirmek ve onlara daha keyifli ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını öğretmektir (Nilsson vd. 2011: 9). Ancak Seferihisar Belediyesi'nin uygulamaları konusunda yerel halkın memnuniyet düzeyi üzerine yapılmış bir araştırmada; halkın, yavaş kent hareketinin amaçları ve

bu konuda gerçekleştirilecek faaliyetler ile ilgili yeterince bilgilendirilmediklerini düşündükleri belirtilmektedir (Akman, Akman, Karakuş 2018: 83). Seferihisar'ı sürdürülebilirlik bağlamında inceleyen bir başka çalışmada, halkın yarısının uygulamalar konusunda fikirlerinin alınmadığı belirtilmekte ve tüm mahallelerin aynı oranda temsil edildiği ortamlara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır (Tekin 2018: 251). Başka bir araştırmada ise, bilgilendirme amaçlı yapılan toplantılara yeterli katılımın olmadığı, dolayısıyla halkın toplantılarla ilgili yeterince haberdar edilmediği ortaya çıkmıştır (Özmen, Birsen, Birsen 2017: 100).

Tunç Soyer, yerel katılımın çok önemli olduğunu ancak tam anlamıyla katılımcı bir yönetim modeli ortaya konulamadığını şu şekilde dile getirmektedir (Seferi Keçi, Mayıs 2017: 17):

“...vatandaşların katılımı. Bunu istediğim gibi çözemedik bugüne kadar. ...gönüllülerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla birçok çalışmalar yaptık. Ama ya bizden kaynaklanan eksikler var, ya vatandaşlar yeterince sahip çıkmadı, bilmiyorum, istediğimiz gibi yürümedi.”

Yukarıdaki söylemlerinin ardından, halkın yönetime katılımı konusunda kent konseylerinin önemine dikkat çekmektedir (Seferi Keçi, Yaz 2018: 35). Türkiye’de yavaş kent felsefesinin sürdürülebilirliği bağlamında politik yapıdan –dolayısıyla belediyelerden de- bağımsız, tüm yöre halkının temsiliyetine sahip bir kuruluş ile yönetilebileceği önerisi getirilmektedir (Özmen, Can 2018: 100).

Kent Konseyleri, kent sakinlerine, yerel yönetimlerine katılma imkânı sunan kurumlar olarak, “partiler üstü bir anlayışla kent sorunlarına çözüm üretme ve yaşam kalitesini artırma amacıyla halkın tamamının sesi olma özelliği taşıyan, gönüllülük esasıyla çalışan yapılar” olarak tanımlanmaktadır (Seferi Keçi, Yaz 2019: 12). Seferihisar’da kent konseyi, bünyesinde yer alan Kadın Meclisi, Gençlik Meclisi, Engelli Meclisi gibi gruplar ile birlikte büyükşehirlerden gelen nitelikli kişilerin de birikimleriyle yönetime katkıda bulunmaktadır. Nitekim “kent sakinlerinin fikirleri alınmadan, hiçbir yerel yönetimin kentlilere ideal bir kent vaat edemeyeceği” çünkü halkın, bu katılım sayesinde kendi yaşam biçimlerinin ve kültürlerinin devamı olabilecek bir kente sahip olabilecekleri dile getirilmektedir (Bumin 2019: 169-170). Dolayısıyla halkın yalnızca bir danışma mekanizması olarak sınırlanmaması, tepeden aşağıya doğru değil, yerel aktörlerle birlikte tartışılarak kararlar alınması gerekmektedir. Bu anlamda yöneten ve yönetilen ayrımı olmadan, kararların birlikte alındığı yönetişim kavramı, küresel dönemin kent yönetiminde öne çıkmakta ve yerelin uluslararası önemine dikkat çekilmektedir. Nitekim Birleşmiş Milletler 2017 yılında, 17 başlıkta topladığı “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri”nde, yerel yönetimleri de muhatap olarak gördüğünü açıklamış, sürdürülebilirlik bağlamına yapılacak çalışmalara destek vereceğini bildirmiştir. Türkiye’nin de sunulan bu anlayışa uygun projeler yapmak konusunda taahhüt veren bir ülke olduğu için, Seferihisar Belediyesi de planlanan projelerin destek

bulabilmesi ve sürdürülebilirlik adına, bu hedefleri önce belediyede çalışanlarının, ardından da ilçe sakinlerinin benimsemesi gerektiğini düşünmektedir. Bu nedenle belediye, Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere sunacağı kalkınma raporunda; sürdürülebilirliğe odaklanan bir yerel kalkınma için destek talebinde bulunacaklarını söylemektedir (Seferi Keçi, Yaz 2018: 31-33). Ancak, küreselleşmenin yerellik anlayışını uluslararası nitelikte gördüğü ve yerel yönetimlerin küresel ekonomi içerisinde rekabetinin önemli olduğu belirtilmektedir (Güler 2011: 60, 66). Kapitalizmin her şeyi kendi mantığına eklemleyen doğasının, kendine yararlı olacak şekilde yereli de metalaştırdığı eleştirileri, “küresel düşün, yerel eyle” mottosundaki yaşam tarzı gönüllü sadelik veya Tunç Soyer'in; “küresel sorunlara yerelde çözümler üretilebileceğini”³⁶ dile getirdiği yavaş kentlerde somutlaşmakta, yerelin uluslararası niteliğine evrensellik kazandırmaktadır (Güler 2011: 61). Bu durumda ilçede yatırım yapılacak hangi alan olursa olsun, bu konuda verilecek kararların mekânın üretiminde önemli rolü bulunmaktadır. Sermaye tarafından yapılacak her yatırım, yönetim tarafından uygulanacak her proje ya da her yapı, mekâna ait birçok şeyi dönüştürerek katılmakta, yalnızca ekonomik değil, sosyal ve kültürel bağlamı da içine almaktadır (Lefebvre 2014: 71). Mekânın üretiminde kapitalist ilişkilerin yeniden üretilmesi yerine, Tema-1'de söz edilen şehir hakları (yerleşme, konut, toplum içinde bireyselleşmenin gelişmesi, özgürlük, yönetime doğrudan katılım, bilgi hakkı, kültür hakkı) bağlamında yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Güler 2011: 52,53). Dolayısıyla kararlar alınırken kontrolün kent sakinlerinde bulunduğu oluşumlarla yerel değerlerin korunması ve sürdürülebilirlik mümkün olmaktadır.

1970'li yılların başında CHP tarafından kamuoyuna sunulan bir kırsal kalkınma projesi olan “köy-kent” modelinin, kırsal alanda “altyapı yetersizliklerini ortadan kaldırmayı, sosyal hizmet alanlarını genişletmeyi ve ekonomik geçim kaynaklarını zenginleştirmeyi” amaçlayan bugüne kadar yapılmış en kapsamlı proje olduğu dile getirilmektedir (Erdönmez 2005: 40). Gündüz, özellikle tarımsal üretim ile geçinen köylerin dışarıya bağımlılıktan kurtarılması, köylülerin kendi refahları için üretmeleri ve köyden kente göçün azaltılması konusunda ülkenin genelinde uygulamaya konulması planlanan bir yaklaşım olan köykent modelinin, yavaş kent modeline benzetilmemesi gerektiğini belirtmektedir (Gündüz 2017: 261). Bunun nedeni olarak, önceden de bahsedildiği gibi, yavaş kent hareketinin halkın kendi iradesinden doğmayan, tam tersi onlara benimsetilmeye çalışılan kozmopolit bir kültüre ait olduğunu göstermekteydi. Bu bağlamda projelerin uygulanması öncesinde, ekonomik analizler yanında sosyal yapı analizlerinin de yapılması gerektiği ve toplumsal yapı dikkate alınmadan hayata geçirilmeye çalışılan, katılım ve bilgilendirme boyutu ihmal edilen modellerin sürdürülebilir bir kalkınma sağlamayacağı dile getirilmektedir (Güler, Çırakoğlu, Tokmak 2014: 156). Yerel katılım için kent konseyleri ve yerel üreticinin desteklenmesi kapsamında kooperatiflerin oluşturulması anlamında birçok benzer yönü

³⁶ <https://www.ieu.edu.tr/tr/news/type/read/id/6397>

bulunan köykent ve yavaş kent modeli, yerellekle sınırlı olmak ve kozmopolit bir kültürden doğmak gibi bir ayrımı içermektedir. Ancak hükümetin değişmesiyle birlikte, önceki hükümete ait bir proje olan köykent gibi yararlı bir model son bulmuştur (Güler, Çırakoğlu, Tokmak 2014: 164). Yavaş kent modeli ise hem CHP hem de AKP’li belediyeler tarafından benimsendiği ve uygulandığı için hükümet ve muhalefet arasında uzlaşmalı bir kalkınma modeli olarak bu tür bir tehditten uzak görünmektedir. Ancak markalaşma sonucunda gelen değişimlerin; yerel halkın değerleriyle tam olarak uyumlu olmayan yeni bir küresel trendin sonucu olup olmadığı, kapitalist kültürün yeniden üretimine hizmet eden, kapitalizmin kendini gençleştirdiği yeni bir alan olup olmadığı soruları akıllara gelmektedir. Bu bağlamdaki tartışmalar; şehir göstergelerinin artışı ve topyekûn kentleşme ve metropol kültürünün yeniden üretimi alt başlıklarında yapılmıştır.

b. Şehir Göstergelerinin Artışı ve Topyekûn Kentleşme

Seferihisar’ın Yavaş Kent unvanı almasıyla birlikte geçirmekte olduğu değişim, Lefebvre’in “toplumun bir bütün halinde kentleşmesi” ya da “topyekûn kentleşme” kuramından (Lefebvre 2015: 7) yola çıkılarak analiz edilmeye çalışılmış ve küçük bir yerleşim olarak Seferihisar’ın metropollere ait göstergelerin varlık göstermeye başlamasıyla kentleşme süreçlerine girdiği iddia edilmiştir.

Lefebvre, *mekânın pratiği*, *mekân temsili* ve *temsili mekânlar* şeklinde belirttiği mekânsal üretimin kavramlarını; *algılanan*, *tasarlanan* ve *yaşanan* şeklinde okunabileceğini ifade etmektedir (Lefebvre 2014: 69). *Mekânsal pratik*, deneyimlenen mekân olarak, günlük rutinleri, “gündelik gerçeklik (zamanın kullanımı) ve kentsel gerçekliği birbirine bağlayan deneyimleri içermektedir (Lefebvre 2014: 67). *Mekân temsilleri*; “hâkim bilgi ve ideolojilerin izleriyle, mekânsal dokuları değiştirerek, örneğin bir bağlama dâhil olan bir proje veya tasarlanmış mimari bir yapı” şeklinde etki ederek mekân üretimine önemli etkileri olmaktadır. *Temsil mekânları* kavramının ise yaşanan mekâna karşılık gelerek sembolleri içerdiği ve etkin ideolojilerin tarihi ile okunabilecek bir nevi halkın tarihini oluşturduğu söylenebilmektedir (Güler 2011: 53). Seferihisar açısından Lefebvre’in kavramları olan; deneyimlenen, tasarlanan ve yaşanan mekânları yavaş kent unvanı ile birlikte geçirdiği değişim ve yeniden üretim pratikleri bağlamında analiz etmek başlı başına bir araştırma konusu niteliğindedir. Ancak burada kısaca değinilmek istenilen nokta; özellikle yavaş kent unvanına bağlı olarak, her türlü kültürel, sosyal, ekonomik veya kentsel planlama doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamaların, tasarlanan mekâna karşılık gelerek hem mekânsal pratiğe hem de temsili mekânlarına önemli etkilerde bulunduğuudur. Çünkü Lefebvre, kentsel mekânın üretiminin, yalnızca fiziki çevrenin planlamasını değil, aynı zamanda kentin gündelik yaşamına dair her ögenin yeniden üretimini içerdiğini ve bu yönüyle tüm sosyal ilişkileri etkilediği üçlü bir diyalektik ilişkiden söz etmektedir (Güler 2011: 54; Lefebvre 2014: 68). Bu bağlamda mevcut sisteme alternatif bir felsefe sunan yavaş kent hareketinin Seferihisar’a

adapte edilişyle, kişilerin gündelik yaşamlarını geçirdikleri kent mekânlarında³⁷ da değişimler olmuştur. Bu çalışma kapsamında, ilçenin markalaşmasıyla yatırımların (büyük süpermarket zincirleri, zincir giyim mağazaları, kentsel dönüşümle çok katlı mimari vb.) ve büyükşehirden gelenlerin işlettiği kafe, pansiyon vb. mekânların artışının, şehirdeki kapitalist kültürü yeniden üretimine hizmet ettiği düşünülmektedir. Verilerden elde edilen bu tür kent mekânlarına dair söylemler, Seferihisar’da şehir göstergelerinin artışı başlığıyla Tablo 4.15’te verilmiştir.

Tablo 4.15
Seferihisar’da Yavaş Kent Unvanı Sonrası Kent Göstergelerinin Artışı

Kaynak	Bulgu Sunumu	Bulgu Yorumu
K2	Sığacık’ta ciddi bir memnuniyetsiz bölüm var çünkü orası giderek bir eğlence dünyasına dönmeye başladı. Giderek kapitalizmin- vahşi kapitalizmin girdiği bir alan oldu. Çünkü insanlar oraya gelip, hayatım sakın bir şekilde sürsün gibi düşünürken başta, şimdi evlerin yarısı işletmeye dönüştü. Gece müzikleri falan...”	Özellikle Sığacık Mahallesi’nin turistik cazibe merkezi haline gelmesi ile birlikte kapitalist kültüre ait göstergelerin oluşması
K3	“Guy Debord’un Gösteri Toplumu diye bir kitabı bilirsın, bunun en güzel en güzel örneklerinden biridir burası... Her şey vitrine çalışır. Aslında tüm dünya böyle de...” “Biz geldikten 4 ay sonra oldu. Biz hiç bilmiyorduk yani... Yazdık ve çıktı. Taşındık. O zaman burada sadece bir Pehlivanoğlu Market vardı. Şimdi herhalde 7-8 tane Migros var. Sadece Migro: Diğerlerini saymadan daha...”	Seferihisar’ın, kente ait tüketim kültürü kalıplarını ve ona ait sembolizmi yaşıyor oluşu... Nüfus artışı ve çeşitlenen ihtiyaçlar nedeniyle market zincirlerinin ilçeye yatırım yapması ve yine tüketim kültürünün üreticisi olan kent mekânlarının yaratımı
K4	“Şimdi bir de işte burada işletmeler arttıkça, birbirini şikâyet etmeler çok fazla var. İşte ben müzik açıyorum, benim açtığım müzik oradaki pansiyoncuyu rahatsız ediyor doğal olarak. Gece saat 03.00’e kadar açığız. O ondan rahatsız oluyor, öbürü başka bir şeyde rahatsız oluyor ve herkes birbiriyle tuhaf bir şey halinde...”	Metropol yaşamına ait işletmelerin varlığıyla kent kültürünün ilçeye gelişi ve burada yaşayan diğer sakinleri rahatsız etmesi... Çehreyi değiştiren mekânın ilişkileri de etkilemesi söz konusu...
K7	“7-8 tane Migros var, Gratis var v: yani onlar da AVM zaten. Parçalanmış AVM onlar da... Tüm bunlar yeni bu kadar çoğaldı. İlk kez mesela bir giyim perakendesi açıldı. Eskiden yoktu. LC Waikiki açıldı ilk kez. Bu sezonu kaçırmamak için hemen bu geçtiğimiz Mart’ta açtılar mağazayı. Çok da güzel eski bir Kervan’a açıldı, bir Han pardon. Bu Han’ın en güzel yerine, Seferihisar’ın merkezine LC Waikiki açıldı. Bu ve benzeri hiçbir marka yoktu burada. O zaman da burası bir şehir oluyor sanki bir kasaba değil de...” “... “yavaş”ın anlamı bugünkü hızlıyı da kapsayabilir yani, her şey mubah... Dil kullanıldıkça değişiyor. Yeni nesil yavaş	AVM yanı sıra uluslararası market ve zincirlerinin ya da giyim perakendelerinin açılmasıyla bir “parçalanmış AVM” yaratması söz konusu... Açılan mağazaların ilçenin tarihi dokusu içerisine nüfuz ederek onu değiştirmesi, bu şekilde kente ait dokular yaratarak “yavaş” anlamının altını oyan bir anlayışla

³⁷ Kentsel mekân olarak kafeler, restoranlar, oteller, pansiyonlar, parklar, AVM’ler, konutlar, eğlence mekânları vb. gibi gündelik yaşamın geçirildiği her tür mekân kastedilmiştir.

	kelimesini öğrenirken aslında işte her 200 metrede bir Migros, paran varsa cebinde her gerektiğinde hiç problem olmayan alışveriş zincirleri ve cebinde paran olmadan ulaşamayacağın kıyı şeridi anlamını anlayabilir.”	hâkim kültürün yeniden üretimine yaraması...
Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem ile yapılan görüşme	“...sorunlarını da beraberinde götürüyor gittiği yere... Doğal bir yer diye geliyor ama sonra istiyor ki evimin önüne kadar asfalt yapın! E hani sen doğal diye gelmiştin buraya? Burası diyor sinek yapıyor, bu gölü kurutun, ya da başıboş köpekler geçiyor diyor. Sen o zaman tekrar büyükşehirde yaşa, o zaman neden geldin buraya? “	Büyükşehirden gelenlerin taşra yaşamına adapte olmakta zorlanarak şehirdeki konforu aramasıyla alışkanlıkların ilçeye taşınması... Kozmopolitleşen nüfusun çeşitlenen ihtiyaçları meselesi...
Seferi Keçi, Mayıs 2017, Sayı:1, :15 Tunç Soyer ile yapılan röportaj	“Şehirdeki trafik akışını düzene sokmak, bir yandan da araç kullanma kültürünü geliştirmek zorundayız.”	Büyükşehirden gelenlerin kaçmak istedikleri sorunların ilçede baş göstermeye başlaması (trafik, otopark vb) ancak öncesinde bu sorunları hiç yaşamayan yerel halk...
Seferi Keçi, Yaz 2019, Sayı:5, :14-15 Seferihisar Belediye Başkanı İsmail Yetişkin ile yapılan röportaj	“Bu hızlı gelişmenin, nüfus artışının, kentleşmenin getirdiği sorunlar var. Trafik sorununuz, otopark sorununuz, kentin merkezinde düzensiz yapılaşma sorununuz... Nüfus artışını durduramayız ama bu sorunları kontrol altında tutabiliriz.” “Seferihisar’ın kalabalıklaşan nüfusunun hem ihtiyaçları hem ekonomik durumu çeşitlilik arz ediyor.”	Hızlı gelişmeyle kentlere özgü problemlerin ilçede görülmeye başlanması. Seferihisar 2009 yılında yavaş kent olduğunda oradaki halkın refahını ve iyi yaşamasını sağlamak yönündeyken, artık, büyükşehirden gelenlerin ihtiyaçlarındaki çeşitlilik ve beklentilerini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Lefebvre, köylerde, tarımsal üretimin ve geleneksel yaşamın dönüşüme uğramakta olduğunu ve “köy yaşamının sanayiye ve sanayi ürünlerinin tüketimine entegre olduğunu” söylemektedir (Harvey 2013: 35). “Kent dokusu” söylemiyle, kente ait göstergelerin kırsal alanlardaki egemenliğini kastederek, kırsal bölgede karşımıza çıkan bir yazlık evin, süpermarketin veya otoyolun kent dokusunun bir parçasını oluşturduğunu belirtmektedir (Lefebvre 2015: 9). Nitekim Seferihisar’da nüfusun yoğunlaşmasıyla birlikte başlayan kentsel dönüşümün, mandalina bahçeleri, zeytinlikler vb. gibi alanların yerine, yerel belediyenin yetkisi dışında kalarak kontrolünü sağlayamadığı 4 katlı binaların ortaya çıkmasına sebep olduğu dile getirilmiştir. Kent merkezinde oluşan bu yapılaşmanın yanı sıra, özellikle Sığacık Mahallesi için yapılan sağlıklaştırma çalışmalarıyla birlikte sürekli artan pansiyonlar, kafeler, restoranlar ve gece saat 03.00’a kadar açık kalabilen barlar ile ilçenin eski sakinliğini kaybetmeye başladığı dile getirilmektedir (K2, K4, Tablo 4.15). Açılan her yeni kafe, otel, pansiyon, hatta AVM, kent yaşamına ait sembolizmin üretildiği yeni bir gündelik yaşam kültürünün inşasına sebep olabilmektedir.

Seferihisar Belediye Başkanı İsmail Yetişkin; “Seferihisar’ın kalabalıklaşan nüfusunun hem ihtiyaçları hem ekonomik durumu çeşitlilik arz ediyor” (Tablo 4.15) sözleriyle,

büyükşehirden gelenlerin hem alışkanlıklarının hem de beklentilerinin yerel halktan farklılığına vurgu yapmaktadır. Gelen kişiler kent yaşamına dair tüketim, eğlenme vb. alışkanlıklarını da yanlarında getirebilmektedir. Bu sebeple artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına ilçeye yatırım yapan, K7'nin “parçalanmış AVM” olarak nitelendirdiği zincir mağazalar ve süpermarketlerin sayısı günden güne artmaktadır (K7, K3, Tablo 4.15). Bu noktada Lefebvre, nüfusun birikimiyle, nesnelerin ve ardından sermaye birikiminin paralel ilerlediğini söylemektedir (2015: 24). Bu sebeple K3, Guy Debord'un Gösteri Toplumu (2014) eserinde yer alan; her olgunun gösterinin bir parçası haline gelerek gündelik yaşamı ele geçirdiği düşüncelerine referansla, Seferihisar'ın da kapitalist tüketimin sembollerini içermeye başladığını dile getirmiştir (Tablo 4.15). Bunlara ek olarak, trafikteki yoğunlaşma yine yavaş kent unvanı sonrasında gelen bir sorun olarak halkı sıkıntıya sokmaya başlamıştır. Tema-1'de hızlı kent yaşamı içerisinde kendilerini en mutsuz eden konulardan biri olan trafik sorunu, kişilerin sakin bir yaşam için geldikleri Seferihisar'da baş göstermiştir. Dolayısıyla yavaş adı altında hızlı yaşama ait değerlerin, sembollerin ve sorunların yaşanmaya başladığı ve yine K7'nin deyişle; “yavaşın anlamı, bugünkü hızlıyı da kapsayabilmektedir” (Tablo 4.15). Postmodernizmin zıtlıkların bir arada bulunabilmesi ve parçalanmışlık özellikleri (Fırat, Venkatesh 1995) bağlamından bakıldığında K7'nin sözleri daha anlamlı gelmekte ve yavaş kent konseptinin de bir konumlandırma stratejisi olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir. K2, Tablo 4.14'te görüleceği üzere, yavaş felsefesinin adaptasyon sorunundan bahsederken; iyi niyetli bir şeyin içinin doldurulmadığını ve bu felsefenin gerektirdiklerinin yapılamadığını söylemiştir. Buradaki çatışma; Doğan'ın (2007) dile getirdiği gibi; rant arttırmaya yönelik, kenti sermaye için cazip bir biçime getirecek altyapı ve üstyapı projeleri yürütenler ile toplumsal ve kültürel ihtiyaçlarını sağlayacak, kendi talepleri doğrultusunda oluşturulmuş çalışma ve barınma koşullarına sahip mekanlar isteyenler arasında gerçekleşmektedir. Başka bir deyişle; “kenti değişim değeri olarak görenlerle, kullanım değerine göre değerlendirenler” arasında yaşanan bir süreç söz konusudur (Doğan 2007: 98). Dolayısıyla yavaş kent unvanıyla cazip hale gelen ilçe, kentsel örüntülerin yatırımlar ve düzenlemeler yoluyla (mekân temsilleri) yeniden üretildiği bir mekânsal pratiği ortaya koymaktadır. Bu bağlamda hem somut hem de onun sembolizminin deneyimlendiği mekân, iktidarın mekânı şeklinde algılanmaktadır (Lefebvre 2014: 176).

Tarımsal kalkınma ve yerel üreticinin desteklenmesi bağlamında birçok girişim yapılsa dahi, Seferihisar'ın günden güne bir marka haline gelmesi ve hızla yaşanan büyüme, onu geleneksel değerlerinden uzaklaşma tehlikesiyle karşı karşıya bırakan turizm odaklı bir ekonomik kalkınma modeline doğru sürüklemektedir. İlçede bu sayede gelir artmakta (Seferi Keçi, Yaz 2019: 14, İsmail Yetişkin Röportajı) ancak kalabalıklaşmayla yavaş felsefesine tezat bir biçimde sakinlik yitirilmektedir.

c. Küresel Kapitalist Kültürün Yeniden Üretimi

Urry, kırsal bölgelerdeki değişimlerin, kentlerde yaşanan “ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamdaki değişimlerden ayrı düşünülemeyeceğini” dile getirmektedir (Urry 2015: 336). Bununla birlikte, günümüz toplumlarında yerelin, “ekonomik yeniden yapılanmanın farklı biçimleri tarafından dönüştürülmekte” olduğunu belirtmektedir (Urry 2015: 113). Daha net bir ifadeyle; günümüzde, yeni liberal anlayışla yerel yönetimlerin, küresel ekonomide etkili bir biçimde rekabet etmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Purcell 2002:101’den akt. Güler 2011: 60). Yıllar önce Tanıl Bora, yerel yönetimlerin, daha fazla sermaye çekebilmek adına küreselleşmeye daha çok bağlanacaklarını ve yerelin hızlı evrensel döngüye daha çok dâhil edilmesi üzerine yoğunlaşacaklarını dile getirmiştir (Bora 1997: 41). Kentsel göstergelerin kırsalda/ yerelde artışıyla kent ile benzeşen bütünleşmiş bir görüntüden söz ederek, kapitalist sistemin bir süreci olarak gördüğü küreselleşme ile birlikte kapitalist mantığın karlı ve işlevsel olanı sömürmesiyle, yerelliklerin de bozulma ve aynılaşıma süreçlerine gireceğini ifade etmiştir (Bora 1997: 41). Yerel yönetimler, emek merkezli bir yerel kalkınma stratejisinden, sermaye merkezli politikalara yönelmiş ve rant üzerinden bir kalkınma anlayışı odağa alınmıştır (Şengül 2008: 285). Bu yüzden kentler metalaşmakta ve yerellik, uluslararası rekabet içerisine alınmaktadır (Şengül 2008: 281, Özel 2013: 291). Ancak yerel yönetimlerin yürüttüğü sermaye yaklaşımli siyasalarının “kendi içsel dinamiklerinden çok, uluslararası kuruluşların dayatmaları” tarafından belirlendiği dile getirilmektedir (Şengül 2008: 285, Gündüz 2017: 261). Bu durum, önceden de ifade edildiği gibi yerel halkı dışarıda bırakmakta ya da yerel yönetimlerin sorumluluğu ve yetkileri dışında kalan politikaların uygulanmasına sebep olmaktadır.

Yavaş Hareketinin; hızlı, tüketim odaklı, doğadan kopuk ve küresel olarak etkin yaşam biçiminin olumsuz etkilerinden arınabilmek adına, eleştirel bir yaklaşımla, mevcut kalıpları değiştirme amacı olan toplumsal bir hareket olduğu söylenmektedir (Ünal, Zavalı 2016: 894). Küreselleşmenin farklılıkları kutsayan özelliğiyle, alternatif ve anaakım kültürler arasında bir çelişki bulunmadığı, hatta çelişkilerin piyasa sisteminin yeniden üretimini sağladığı, kapitalizmin kendini gençleştirdiği alanlar olduğu belirtilmektedir (Holt 2002: 89, Rumbo 2002: 144, Heat, Potter 2012: 11, Özel 2013: 291).

Yavaş Yemek Hareketinin kentsel yaşama uyarlaması ve “yaşamın daha iyi olduğu” uluslararası bir ağ olarak yavaş kentler, küreselleşme ve hızlı tüketim kültürü etkisindeki kentlerin kimliklerini ve ruhlarını kaybederek gittikçe birörnek hale geldiklerine dikkat çekmekte ve modern yaşamın aşırı hızlı deliliğinden kaçılacak sığınaklar olarak tanımlanmaktadır (Honoré 2008: 87). Bu tanımlama, hızlı kent yaşamının karşısına yavaş kent alternatifini koymakla hem metropollerdeki yaşamlarından yorulanlar için çekicilik yaratmakta hem de diğer küçük yerleşimlerden ayrılmayı sağlamaktadır. Böylelikle bir benzersiz satış önermesiyle; uluslararası bir unvan olan yavaş kent olarak konumlandırılmakta, logosu ve sloganıyla kent imajını

şekillendirmekte ve paradoksal olarak karşıt olduğu sistemin yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Tunç Soyer, Seferihisar’ın marka olmasıyla ilgili olarak şunları söylemektedir (Seferi Keçi, Mayıs 2017: 15):

“...bir marka değeri kazandık. ...Eğer iyi algı yaratan bir ürününüz varsa, bu yaptığınız birçok şeyin kolay anlaşılmasına, sempati ile yaklaşılmasına yol açıyor. Cittaslow ile böyle bir marka kazandı Seferihisar. Örnek olmaya başladı... Türkiye’nin birçok yerinde uygulanan modeller haline gelmeye başladı.”

Seferihisar’ın marka oluşunu kabul ettiğimiz anda, kapitalist sisteme ait oluşunu ve uluslararası bir unvan ile küresel ölçeğe taşınmasını kabul etmiş olmaktadır. Bu şekilde İzmir’in ilçeleri olan Urla, Çeşme vb. yerleşimlerin yanında kendi konumlandırmasını yaratan ve daha fazla yatırım alabilmek için bir marka değeri yaratan Seferihisar, bu sayede gelir artışı yaşamıştır. Yavaş kent konumlandırmasıyla hareket edilmesi büyümeyi sağlamış ancak artan ilgi ve kalabalıklaşan nüfus ile sakinliğini ve özgünlüğünü yitirme tehlikesi yaşamaya başlamıştır. Yine yerel halkın sürece katılımının yeteri kadar olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, yukarıdan aşağıya bir yönetim anlayışıyla kırsalın piyasalaştırılarak, yerel sakinleri yabancılaştırabileceği düşünülebilmektedir.

Lefebvre kent merkezlerinin, turistler için bir yandan “tüketim yeri” diğer yandan da “tüketilen bir yer” olarak ikili bir role sahip olduklarını ifade etmektedir (Lefebvre 1996: 73’den akt. Aytaç 2007: 208). Seferihisar’ın küresel boyutta kabul gören yavaş kent modeli, değişim değerinin ön planda tutulmasına neden olmuş, sermaye tarafından kent göstergeleriyle kuşatılmasının yanında, ilçenin kendisini bir meta haline getirmiştir. Bu şekilde kentsel yaşam, köy ya da kasaba yaşamına nüfuz etmiş, geleneksel öğelerin silikleşmesi tehlikesini doğurmuştur. Lefebvre’in deyiimiyle; “köyler, köysel özgüllüklerini yitirerek kırsallaşarak kendilerini şehre uydurmaktadırlar” (Lefebvre 2018: 86). Ancak kent yaşamına ait dokuların ve sorunların ilçede görülmeye başlanması, büyükşehirlerden gelen ve burada kent yaşamında hissettikleri yabancılaşmayı aşma ve sakin bir yaşam sürme gayretinde bulunan, Tema-1’de söz edilen “nitelikli kişilerin” ilçeden gitmeyi istemelerine neden olmaktadır. Tablo 4.16, katılımcıların Seferihisar’daki değişimler nedeniyle hayal kırıklığına uğrayarak ilçeden gitmek istediklerini belirttikleri söylemleri ve bu konudaki gözlemleri içermektedir.

Tablo 4.16
Gelen Nitelikli Göçün Seferihisar’dan Gitme İsteği

Kaynak	Bulgu Sunumu
K2	“Mesela Sığacık, 3-5 yıl içerisinde oradan taşınma noktasına gelen çok fazla insanla karşılaşacaksınız.” “İşte tabi gelip gerçeklerle karşılaşıyorlar, tabi onların hayal olarak kurup buraya geldikleriyle burada var olanlar aynı olmayabiliyor. Zaman içerisinde bunlarla barışanlar seviyor burayı, barışmayanlar terk ediyorlar – bunu da söyleyeyim- ya da

	mutşuz yaşıyorlar burada. Yani gemileri yakıp gelenler çok. Dolayısıyla gidemeyenler...” “İnsanlar gelince burada hayal kırıklığı var. Gelen nitelikli insanlar hayal kırıklığına uğruyorlar. Bir Yavaş Şehir beklentisi içindeyken şaşıyorlar, şok oluyorlar.”
K3	Gözlem Notu: (kayıt öncesi konuşmalardan...) Konuşma sırasında dışarıdan gelen soğan kokusundan rahatsız olarak, burada çok fazla şeyin değiştiğini söylüyordu. Bundan kastettiği şey aslında Seferihisar’ın yerlisi olmayan insanların da, örneğin Karadeniz’den gelen insanların Kaleiçi’nde lokanta açmasıydı. Bu durum Yavaş Kentlerde yerel ürünlerin satılması kriterini de tehdit ediyordu. Çok kalabalıklaştığından ve kontrolün olmamasından yakınıyordu. Buradan da kaçmayı düşündüğünü çünkü kendi yaratıcılığını engelleyen çok fazla şey olduğunu ifade ediyordu. Örneğin “Akmerkez’de gezen ve cep telefonu olan bir kişinin Dostoyevski gibi yazamayacağını” söyleyerek, klasik denilen şeyin içerdiği nesnelerden dolayı klasik olduğunu, günümüzdeki gösteri amaçlı kullanılan nesnelerin de bunu engellediğini dile getiriyordu. Seferihisar’ın da gösterinin bir parçası haline gelerek yaratıcılığı engelleyen diğerlerinden bir farkı kalmadığını ifade ediyordu.
K4	“... İnsan bir kere gitmeye alışınca, gidebiliyor artık, onu fark ettim ben. Ama tabi biz çok özenerek, emek vererek yaptık buraları... Kolay değil ama burası biraz geldiğimizden farklı bir yer haline geldi.” Gözlem Notu: Daha sakin olduğunu düşündükleri Ortaca’ya (Muğla’ya bağlı bir ilçe) gitmek istediklerini dile getirmiştir.

Küreselleşmenin olumsuz yönlerine karşıt bir duruş sergileyerek, protest bir karaktere sahip olan Yavaş Yaşam felsefesi, kentsel boyutta yavaş kentleşme hareketine vesile olmuştur. Yavaş kentleşme ise alternatif yaşamı öneren toplumsal bir hareket olarak, bireylerin yaşamlarını özgürce oluşturabilmelerinin mümkün olduğunu “başka bir yaşam mümkün” ilke sözüyle belirtmektedir.

Cittaslow Türkiye web sitesinde, yavaş kentlerin “tüketim odaklı yaşamın huzur getirmediği, bu nedenle insanların farklı bir yaşam biçimi aradıkları” söylenmektedir. Bu yönüyle yavaş kentlerin, baskın olmayan ideolojilerin ve kapitalist birikimin negatif mekânı olan heterotopik mekânlara karşılık gelebileceğinden ve yaşamın her alanına yayılmış hızlı ve tüketim odaklı hayatın hegemonik yapısından yorulmuş bireyler için liberalizasyon imkânı sunan “güvenli bir sığınak” olabileceğinden söz edilmiştir.

Tema-1’in çıktıları olarak katılımcıların, Seferihisar’da büyükşehirdeki yaşamlarından farklı olarak; zamanlarını örgütleyebilme, gerçek ihtiyaçlarını fark ederek, arzuları ve ihtiyaçları arasında bir denge kurabilme, kişilerarası ilişkilerde daha samimi bir iletişim kurabilme ve doğaya yakın bir yaşantıya sahip olma bağlamında kendilerini özgürleştirebilme gücüne yaklaşmakta olduğu dile getirilmişti. Bu anlamda ilçenin bozulmadan, geleneklerini koruyarak gelişmesi ve geldikleri yerin, kaçtıkları kent yaşamına benzememesi için çaba sarf ettikleri görülmekteydi. Ancak yavaş yaşam, yavaş kent ve diğer tüm yavaş ön ekine sahip toplumsal alanların, sistemin

kendisini gençleştirme imkânı bulduğu yeni bir yaşam tarzı ile sistemi yeniden üretmesi tehdidi söz konusudur.

Lefebvre, “dünün karşı çıkışlarının, bugünün kültürel tüketimi için kaliteli bir ürün olduğuna ve bu şekliyle tüketimin bir anlam vermeye çalışan şeyi yuttuğuna” dikkat çekmektedir (Lefebvre 2013: 109). Kapitalist piyasa sisteminin, karşıt görüşlerin öncelikli olarak “devrimci bağlamının içini boşalttığı, sembollerine el koyduktan sonra bir meta olarak yeniden pazarladığı” ve sistem içerisinde absorbe edildiği dile getirilmektedir (Heat, Potter 2015: 45). Bu yeniden üretim sürecinde yavaş kent Seferihisar, sisteme direnen, “isyankâr bir konumlandırma” ile turizm ve yatırımcılar için cazip bir marka olmaktadır. Yerelliğin küresel kapitalizm içerisinde kendisine yer bulabilmesi ise güvenli sığınak kavramını bir yanılısamaya dönüştürebilmektedir (Özel 2013: 291). Güvenli sığınaklar birer yanılısamaya dönüştüğünde, yabancılaşmadan kaçış ve bireysel özgülleşme mümkün gözükmemektedir.

Seferihisar için K2’nin; “iyi niyetle yapılan bir şeydi ama değersizleşti...” sözleri, ilçenin giderek kente ait göstergeleri ve sorunları barındırmaya başlaması ve büyümenin kontrolden çıkmasıyla, gelen birçok nitelikli kişinin hayal kırıklığına uğradığını ve bu kişilerin başka yerlere gitmeyi istediğini belirtmektedir (Tablo 4.15). Bu konuda K1, yavaş kent felsefesinin her türlü olumsuzluğa ve eleştiriye rağmen korunması gerektiğini şu şekilde dile getirmiştir:

K1: “Ama yine de ben bazı fikirlerin zedelenmemesi gerektiğini düşünüyorum. Mesela Yavaş Şehir... Mesela kapitalizmden başka bir yaşam kurulabileceği yani bütün bu görüşmelerden, bütün bu değerlendirmelerden; bu da olmuyormuş, aslında bir hayalmiş, sen ne hayal kurarsan bu düzene kurban gidiyormuş diye bir sonuç çıkarsa iyi olmaz.”

K1’in yukarıdaki söylemlerine dayanarak, bu çalışmanın çıktılarından birinin Yavaş Kentlerin ya da genelinde yavaş yaşam felsefesinin sistemin her şeyi kendine mal eden yönüne kurban gitmeden nasıl korunacağı konusunda önerilerde bulunmak olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle Tema-3’te Türkiye kapsamında Yavaş Yaşam felsefesinin tanıtımıyla ilgili eleştiri, yorumlama ve önerilerde bulunulmuştur.

4.4.5.3. Tema-3: Yavaşlık Bilincini Yaymak

Kent markası kavramı, yalnızca konumlandırma-kimlik oluşturma ve algı yaratma stratejilerini değil, markalaştırılmaya çalışılan kente dair toplumsal ve ekonomik değişim süreçlerini de içermektedir. Markalaşmayla birlikte sermayenin ve turistlerin ilgisini çeken bir cazibe merkezi oluşturulduğunda hem ekonomik hem de sosyo-kültürel bağlamda önemli değişiklikler gerçekleşmektedir. Nilsson vd., yavaş kentlerin öncelikli kaygısının o bölgenin yerel sakinleri olması gerektiğini; onların yavaş kent ilkeleri bağlamında bilgilendirilmeleri, daha sürdürülebilir ve iyi bir yaşam sürebilmeleri konusunda yeniden yapılandırılmaları gerektiğini

söylemektedir (Nilsson vd. 2011: 9). Felsefenin yerel halka benimsetilme çabası, akıllara Appadurai'ın, bir kişinin düşsel topluluğunun, bir başka kişinin politik hapishanesine dönüşebileceği aforizmasını getirmektedir (Appadurai 1990: 296). Nitekim yavaş kent hareketinin içsel dinamiklerle değil, kozmopolit bir kültüre ait olarak yerel halka benimsetilmeye çalışıldığından ve bilgilendirme konusunda bile yetersiz kalındığından söz edilmişti. Girişimci zihniyetler ve başkalarına ait düşsel dünyalar yerine, kendi düşledikleri topluluğun yaratımına hizmet edecek bir kent tasarımı yapılmasının (-ki bu kent hakkı olmaktadır) daha sürdürülebilir bir yaklaşım olacağı açıkça görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında yerel halkın son derece sakin olan yaşamları, yavaş kent unvanıyla markalaşma sonrasında kozmopolitleşmeye, şehir göstergelerinin artışı, kişilerarası ilişkilerde değişime sebep olmuş, kültürel ve geleneksel değerleri bozmakla tehdit eder bir hale gelmiştir. O halde küreselleşmenin ve kapitalist kültürün olumsuzluklarını hissedenler, büyükşehirlerde yaşayanlar olmakta ve bu sakin ilçeye gelerek bu olumsuzluklardan kaçmak istemektedirler. İlçedeki yerel halk ise bir kalkınma stratejisi olarak benimsendiği söylenen yavaş kent üyeliği ile daha önce karşılaşmadıkları şehir problemleri ve dolayısıyla büyükşehirdekilerin kaçtığı olguları yaşar hale gelmişlerdir. Seferihisar'ın sahip olduğu unvan gelişme ve büyümenin niteliğini belirlerken yerel özelliklerde bozulmaya da yol açmaktadır. O halde kıymetli bir felsefenin değersizleşmesi; hareketin yereli korumak naifliğinin, sermayenin yatırımlarıyla yer değiştirmesi anlamına mı gelmektedir?

Sürdürülebilir bir yerel kalkınma için üst yönetimler ile birlikte sivil toplum örgütleri ve kent sakinlerinin iş birliği, daha doğrusu, projelerin sonuçlarından yararlanacak tüm kesimleri içeren koordineli bir uzlaşma gerekmektedir. Elbette ki; ilçede, tarımsal üretime odaklı bir yerel kalkınma yerine turizm odaklı bir modele gidilmesi, daha fazla sermaye çekmeye yarayarak küresel ağda rekabet edebilmeyi sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin sermaye merkezli politikalara yönelmeleri, uluslararası kuruluşların (Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) dayatmaları üzerinden belirlenen küresel politikalar bağlamında değerlendirilmektedir (Şengül 2008: 285, Gündüz 2017: 262-264). Bu nedenledir ki Türkiye'de tüm siyasi partilerin desteğini gören yavaş kent modelinin, en azından seçimle değişmeme anlamında sürdürülebilir olduğu söylenebilmektedir. Yavaş kent hareketinin, Türkiye'de yerel yönetimlerin sorumluluğunu aşan bir yerel kalkınma modeli olduğu görülmekte ve bir adaptasyon sorunu söz konusu olmaktadır. Hareketin küreselleşme ve tüketim kültürünün olumsuz yönlerine karşı duran karakterinin Türkiye'deki yansımaları Bülent Köstem şu şekilde aktarmıştır (Görüşme; 27.07.2019):

“Türkiye’de mesela bir belediye başkanına sen 5 yıldızlı otel yaptırma, çünkü 5 yıldızlı otel demek ona bir ton ruhsat parası ya da birkaç adam gönderiyorum bunları işe alın diyeceği bir tesis, bir gelir kaynağı... Buna teşvik etmek yerine pansiyon yaptır, kadın üreticileri destekle, çünkü sen cittaslovsun... Ya da çocuk belediyesi kur demek aslında gerçekten Türkiye açısından devrimci bir hareket olduğunu gösteriyor bence. Bu bakımdan bir protest bir hareket...”

Sonuçta, Yavaş Kent unvanı; yatırımların ve gelirin artması, kadınların değişen ekonomik ve toplumsal rolü, bir çocuk kenti olarak değerlendirilmesi, birçok kooperatifin ve üretici birliklerinin kurulması gibi oldukça önemli katkılar sağlamıştır. Belki, köy-kent projesi gibi, bir siyasi partinin tasarımı olan ve seçimle değişen başka parti iktidarıyla devam ettirilmeyen bir proje ile yapılamayacak değişimler, uluslararası kabul gören bir modelle yapılabilmektedir. Fakat bu konuda, ilçenin kendi iç dinamiklerinden doğan bir yerel kalkınma için uluslararası bir ağa dâhil olma gerekliliği olmadığı, kent yönetimleri ve halkın birlikteliği ile alınacak kararların sosyo-kültürel yaşamda bir bozulma yaşanmadan gerçekleşebileceği ifade edilmektedir (Kavanoz 2015: 135). Ancak tüm dünyadaki genel toplumsal, ekonomik ve kültürel eğilimlerden ve en nihayetinde küresel kapitalist siyasi dinamiklerden bağımsız bir yaklaşım mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle Türkiye’de yavaş kent hareketi; hem uluslararası hem de ulusal ölçekte, iktidarın onayladığı bir model olarak, Bülent Köstem’in de aşağıda yer alan ifadeleri gibi “uzlaşmacı” bir protesto biçimiyle adapte edilebilmektedir:

Yavaş Yaşamı Destekleme Der. Bşk. Bülent Köstem (Görüşme, 27.07.2019):

“İyi bir hareket ve iyi şeyler yapmak isteyen bir hareket ama Türkiye’de belediye başkanının etkisi ne? ...Türkiye’de en azından bu hareket özelinde kötüyü yasaklamak yerine –ki zaten yasaklayamıyorsunuz- iyiyi teşvik etme, iyiye yönlendirme gibi yapmaya çalışıyoruz. ...Tamam Yavaş Hareketi de protest bir hareket de biraz uzlaşmacı olması gerekiyor. Biraz akılcı olması gerekiyor.”

Türkiye ve Avrupa’daki diğer yavaş kentler arasında uygulama bağlamında ne gibi benzerlik ya da farklılıklar olduğu sorulduğunda Bülent Köstem şu cevabı vermiştir:

“...gelişmekte olan ve gelişmeyen cittaslowlar olarak ayırabilirim. İtalya’dakiler veya Hollanda’daki böyle daha oturmuş ülkelerdeki kentler, onlar gelişmiyor. Onlar sadece şeref nişanı gibi varolanı koruyan yerler. Zaten mesela Hollanda’daki cittaslowların başkenti olan “Midden Delfland”, zenginlerin yaşadığı, nehrin kenarına kurulmuş bir kasaba. İnsanlar tekneyle dolaşıyor, konser falan olursa insanlar tekneyle yanaşıyorlar falan. Bunun dışında mesela çok zengin olmayan hatta ekonomisi çok da iyi olmayan İtalya’da Pollicca diye bir yer var, şu anda birlik başkanı kenti. Ufak bir balıkçı kasabası orası, güneyde... ...Türkiye’deki gibi hadi kooperatif kuralım, hadi girişelim v: gibi durumlar yok. İnsanlar gayet mutlu mesut yaşıyor şehirlerinde. Kentler turizm üzerine... Kentler turizm üzerine... Turizmi nasıl arttırabiliriz, dünyaya kendimizi nasıl açabiliriz diye, bununla uğraşıyorlar. Biraz ülkelerle ilgisi var sanırım. Daha oturmuş ve gelişmiş ülkelerde daha farklı, bizim gibi ülkelerde daha farklı.”

Neo-liberal politikalar ile yerel birimler, küresel sistem içerisinde iyi ve karlı bir konum elde edebilmek için birtakım stratejilerle rekabet içerisine girmektedirler. Yavaş kentleşmeyle küresel ağda varolabilen yerellikler, yavaş kent felsefesinin de şart koştuğu gibi her biri

birbirinden farklı özellikleriyle öne çıkmaktadır. Yavaş kent kriterlerinin uygulanması bağlamında, bazı kentler zengin bir ekonomiye sahip olduğu için sermaye çekme kaygısıyla değil, sahip olduklarını üst sınıf tüketimi için, Baudrillard'ın ifade ettiği gibi; “incelikli bir fark yaratarak, tüketimin en niteliklisi şeklinde” sunabilmektedir. Aynı şekilde “otantik seyahat deneyiminin konumsal bir mal” olarak “Bourdieu’nün kültürel sermaye tanımıyla çokça ödüllendirildiği”, bu tür yavaş kentlerin yüksek kesim bir tüketime yönelik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla “var olanı şeref nişanı gibi koruyan” kentlerin de prestijli ve soylu bir seyahat deneyimini yaşamak üzerine bir farklılaşmaya/ konumlandırmaya gittiği çıkarımı yapılabilmektedir. Ekonomisi çok iyi olmayan yavaş kentler ise kendi avantajlı stratejilerini, yavaş kent unvanının sağladığı popülariteye dayandırmakta ve turizm avantajını kullanarak yerel ekonomilerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda Köstem, nüfus artışının, Avrupa’daki yavaş kentler için bir sorun oluşturmadığını, bunun özellikle Türkiye için söz konusu olduğunu söylemiştir (27.07.2019 tarihli görüşme). Sürekli olarak artan nüfus ve tema-2 kapsamında bahsedilen nüfus artışına bağlı sorunlarla Seferihisar öncelikle yavaş kent olmanın en önemli kriterlerinden olan 50.000 nüfus sınırına yaklaşmış bulunmaktadır. İlçenin artan nüfusu ve buna bağlı olarak yaşadığı sermaye birikimiyle kentleşmeye başlaması ve kentlerin kalabalık, hızlı ve tüketime yönlendirilmiş yaşamının ağırlığının artmaması için bir takım çözümler üretilmesi gerektiği açıktır.

a. Yavaş Yaşam Felsefesinin Tanıtımı

İlçenin daha fazla nüfusu kaldırmakta zorlanacağı ve daha çok bozulmaya neden olabilecek yoğun ilgiyi dengelemek için Knox, en iyi yöntemin yavaş kentlerin ülkelerde daha yaygınlaşması olduğunu, ne kadar çok bilinen ve sıradan bir hale gelirse o kadar az dikkat çekeceklerini ifade etmektedir. Bu yöntemin yavaş kentlerin geleneksel değerlerin bozulması bağlamında ne kadar çözüm olabileceği tartışılır olsa da yine de işe yarama ihtimali var gibi gözükmektedir. Lefebvre, nesnelerin ve arayışların kendi kendilerini yıktıklarını, “göz alıcı kentlerin, turistik bölgelerin, onların yalnızca varlıklarını ve birikimlerini tüketen tüketicilerin hücumu karşısında kaybolduklarını” söylemektedir (Lefebvre 2013: 99). Çünkü nesnelerdeki model/seri karşıtlığı (Baudrillard 2011: 169) ile benzer şekilde; yavaş kentler de seri üretim gibi, gündelik olanın bir parçası haline gelip, herkes tarafından ulaşılabilen mekânlar olduğunda, ilgi çekicilikleri azalabilecektir. Ancak şu da vardır ki, insanların metropollerdeki tüketimci gündelik yaşamın yönlendirmesinden kaçış istekleri bitmeyecektir. Çünkü gerçek problem şehirli yaşamdan kaynaklanmakta, bunun karşısına küçük şehirler seçeneği konulmaktadır. Oysa metropol yaşamı içerisinde kalarak yavaş yaşama şansının da mümkün olabileceği, yoksa küçük ölçekli yerleşimlerin nüfusu kaldıramayarak kentsel özelliklerin yeniden üretildiği ve kaçıp kurtulmak istenilen bir mekana dönüşebileceği endişelerini Bülent Köstem dile getirmiştir (27.07.2020 tarihli görüşme):

“Küçük yerleri koruyayım, bunları kurtarayım değil. İnsanlar büyükşehirden küçük yerlere taşınınsınlar, Ege’nin köylerine gelsinler de değil. Çünkü bunun sonucu da bir işe yaramıyor. Bizim asıl yapmamız gereken şu; İstanbul’da 15 milyon insan yaşıyor. Seferihisar’da sen ne yaparsan yap erişebileceğin, hayatını değiştirebileceğin insan sayısı 100 belki 200. Ama İstanbul’da 100’de 1 ya da 100’de 10 insanın hayatını değiştirebilsen ne güzel olur. İnanılmaz bir büyüklük ve insanların gidecek bir yeri de yok. Şimdi Seferihisar için herkes çok güzel çok güzel diyor, 15-20.000 kişi taşındı şimdi de herkes isyan ediyor. 15 milyon kişi yani nereye gidecek bu insanlar? O yüzden biz de dedik ki büyük şehirlerdeki hayatı iyileştirmek lazım. O cephe açılacaksa büyük şehirlerde açılmalı. Yani o cephe Seferihisar’da, Dalyan’da, Muğla’da değil. Bizim şehirde bir şeyler yapmamız gerekiyor.”

“Bilmemne permakültür çiftliği, hareketi falan, 10 kişiye erişebilen hareketler bunlar. Birkaç kişinin hayatı güzel oluyor, yani 10 kişi permakültür yapıyorsun, yazın kurslar yapıyorsun hadi 20 kişi daha geliyor. Oysa 5 milyon İzmirli var, bunlar için ne yaptın peki? Onların fikrini nasıl değiştirebilirsin? O yüzden büyük bir kitle var ve o kitle üzerinde çalışmak lazım.”

Yukarıdaki sözler, büyükşehirdeki yaşam tarzının yarattığı yabancılaşma hislerinden, bilinçlerde yapılacak değişimle kurtulmayı sağlayarak, gündelik yaşamda değişim sağlamak, aynı zamanda kişileri kaçmadan, oldukları mekânda özgürleşmelerini sağlamak ve bu şekilde yerel birimleri de bozulmaktan korumak amacıyla. Konuyla ilgili olarak K1 ve K5 de görüşlerini bildirmiştir:

K1: *“Bunlar bir pazarlama reklamı değil. Dışarıya verilen bir mesaj, bu fikrin yaygınlaşması için yapılan bir iş. Sadece Seferihisarlılar arasında dönsün bu fikir diyemezsin. Çünkü ne kadar yaygınlaşırsa o kadar iyi. Şöyle bir çağrı değil ki; biz çok güzel bir yer inşa ettik, gelin arsa alın, arazi alın gibi bir reklam değil zaten. Dolayısıyla böyle bir tanıtım yapılması lazım.*

O tanıtımın içeride de yapılması lazım kavranması için. Ama o tanıttığın şeyin gereklerini içeride her halükarda yapman gerekir. Eğer böyle bir şey yapıyorsan bu fikrin başka yerlerde yaygınlaşmasının da misyonunu edinmen lazım. 15-16 tane bu fikri benimseyen, belki de buradan daha iyi uygulayan bir yer varsa eğer bu iyi bir şey mesela...” (24.07.2019 tarihli görüşme)

K5: *“İnsanların kaçacak, nefes alacak bir yer ihtiyacı var... Keşke her yaşanan coğrafya insanların mutlu olabileceği gibi planlansa; ormanıyla, toprağa değebileceğin alanıyla, mimarisiyle... Nefes alınabilecek alanlar çok olsa ve insanlar da göçmek zorunda kalmasalar... İnsanlar şehirde kalabilseler, buralar (Seferihisar) da daha sakin kalabilecek o zaman.”* (26.07.2019 tarihli görüşme)

Tüm bu söylemler, küçük yerleşimlerin neo-liberal politikalar bağlamında, küresel sistemde rekabete gireceği, kişileri yabancılaşma hislerinden kurtaracak güvenli birer sığınak olma seçeneği yerine, büyükşehirlerdeki yaşam tarzlarında ve gündelik yaşamda

gerçekleştirilmesi gereken bir bilinç değişimi yaratma gerekliliğine işaret etmektedir. Bu bağlamda YYDD tarafından Eylül, 2016 tarihinde, İzmir Karşıyaka Belediyesi ve Avrupa Birliği'nin aktivistlere ve sivil toplum kuruluşlarına hızlı destek sağlamak üzere tasarladığı sivil toplum programı olan *Sivil Düşün* desteğiyle; “hayatı, zamanı, dünyayı tüketme, yavaş yaşa” sloganıyla; Uluslararası bir reklamcılık şirketi olan *Tribal Worldwide İstanbul* ile çalışılarak, çeşitli billboard reklamları yaptırılmış ve bunun yanı sıra, gerçekleştirilen kampanya, sosyal medyada büyük ilgi görmüştür³⁸. Kampanyada herhangi bir yavaş kent ile ilgili bir yönlendirme yapılmaksızın, yavaş hareketi üzerinden yavaş yaşam tarzının felsefesi doğrultusunda gereksiz tüketimden kaçınılması, insanların gerçek ihtiyaçlarını sorgulaması ve çevreye daha duyarlı olması konularında bir bilinçlendirme ve farkındalık yaratılmak istenmiştir. Kampanyaya ait görseller aşağıda yer almaktadır.

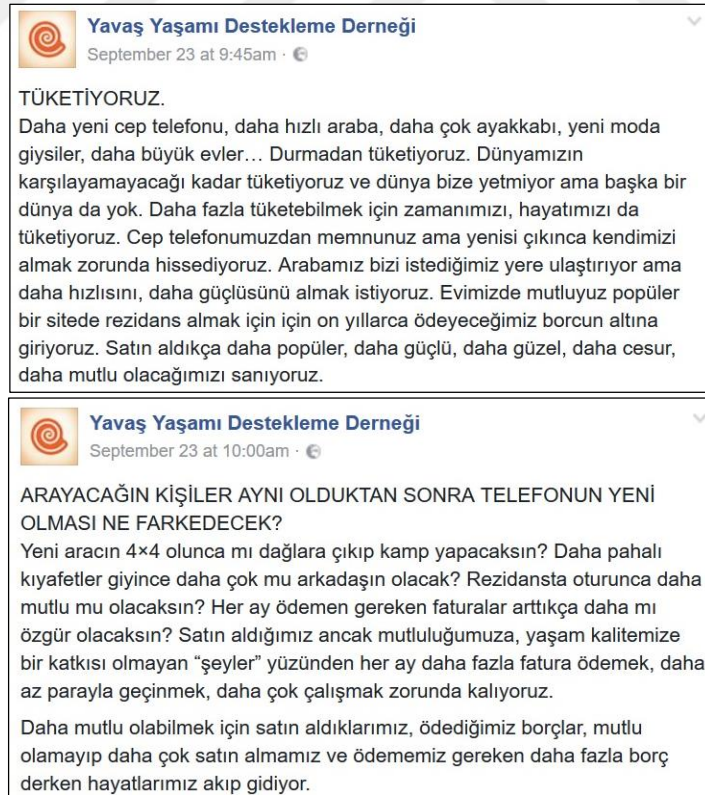

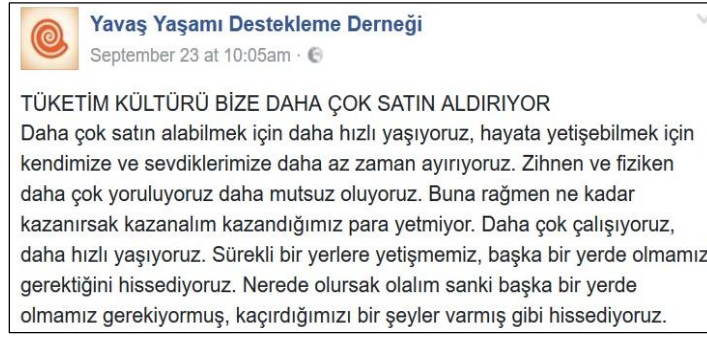
³⁸ <https://sivildusun.net/>, www.yavasyasa.com

Şekil 4.2 “Yavaş Yaşa” Reklam Kampanyası Görselleri
Kaynak: YYDD, “Facebook” Hesabı

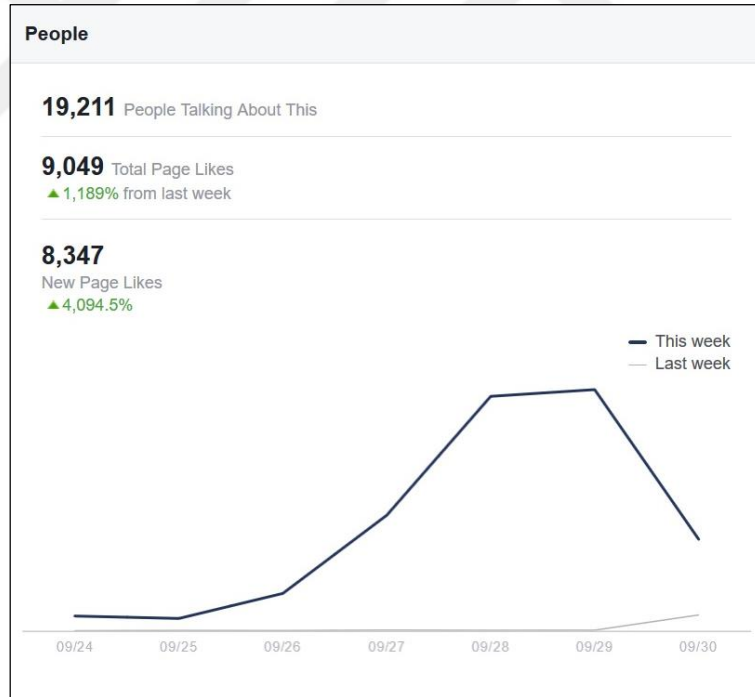
Facebook sayfasında, görsel metinlerin yanı sıra kampanyanın amacına yönelik metinler de yer almıştır. Gönderilerin üzerinde yer alan metinlerin ekran fotoğrafları alınmış ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4.3 YYDD, “Facebook” Hesabında Kampanya Görselleri Üzerinde Yer Alan Metinler
Kaynak: Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Facebook hesabı

İzmir Karşıyaka semtindeki bazı billboardlar dışında derneğin Facebook sayfasında yer alan görseller, paylaşımın hemen ardından büyük ilgi görmüş, ilk gönderi olarak kaydedilen 23 Eylül 2016 tarihi haftasında yüksek etkileşim almış hatta 1 gün içerisinde 4.000 takipçi artışı yaşanmıştır. Aşağıda ilk gönderiye ait 1 haftalık beğeniler yoluyla etkileşimin Facebook tarafından oluşturulmuş grafiği görülebilmektedir.

Şekil 4.4 “Yavaş Yaş” Kampanyasının 1 Haftalık Facebook Etkileşimi Grafiği
(oluşturulma tarihi: 23 Eylül 2016).

Kaynak: YYDD, Facebook Hesabı

Kampanyadaki görsel ve yazılı metinler, kent toplumunu esareti altında alan tüketim kültürü bağlamından çıkamayan, borç ödemek ve daha iyisini almak için sürekli çalışan ve yaşamın hız döngüsüne yetişmeye çalışan bireyler için bu yaşam tarzının bir zorunluluk

olmadığını vurgulama amacındadır. Tüm kampanya söylemleri, bu çalışma dâhilindeki katılımcılar için kent yaşamına dair hissettikleri ve tanımladıkları yabancılaşma hisleriyle örtüşmektedir. Dolayısıyla metinler, herhangi bir yavaş kentin pazarlamasını yapmamakta, alternatif bir bakış açısının metropol yaşamı içerisinde, bilinçlenme ve farkındalıkla mümkün olabileceğini dile getirmektedir. Özellikle Facebook üzerinden gördüğü ilgiye dayanarak, büyükşehirlerde yaşayan ve kapitalist kent yaşamı içerisinde benzer şartlardan bunalmış pek çok insan olabileceği düşünülebilmektedir. Bülent Köstem’in önceden de ifade ettiği gibi, yavaş kentler her bunalan ve yaşamını değiştirmek isteyen kişiyi kaldırabilecek bir alana ve imkâna kesinlikle sahip değildir. Kampanya ile metropol yaşamı içerisinde çıkmadan, kişilerin kapitalist kültürün yaşamlarındaki etkilerini fark etmeyi sağlamak, hem ihtiyaçlarında, hem de genelinde tüketime dair kalıplarında değişim yaratmak ve bireyleri kolektif anlamda daha duyarlı kılmak amaçlanmaktadır.

Düzenlenen kampanyanın amacıyla ilgili olarak Bülent Köstem şu sözleri ifade etmiştir (27.07.2019 tarihli görüşme):

“...burada bir direktif yok. Satın al veya şunu yap denmiyor kampanyada. İcini kendisinin doldurması gerekiyor insanın. Bize çok fazla mail veya soru geldi acaba ne yapabilirim, hayatımı nasıl yavaşlatabilirim diye...”

“Karşıyaka Belediyesi destekledi, onların billboardlarında çıkarttık. Bir de sosyal medyada yer aldı. Bunu da aslında bir reklam gibi düşünmemek lazım... Bu belki bir bildiri, bir beyan gibi düşünülebilir. Yine sosyal medya veya billboard gibi reklam araçları kullanılıyor tabi nihayetinde ama o iletişim kanalını kullanmamak zaten mümkün değil.”

Yaşamın her alanında yavaşlamayı, tüketime dair alışkanlıklarımızı gözden geçirmeyi, çevreye daha duyarlı olmayı, kısacası hızlı kapitalist düzenin girdabına kapılmamayı, bunun yerine yaşamlarımızdaki alışkanlıklarımızda yapabileceğimiz değişimlerle fark yaratılabileceğimizi anlatmak amacı güden bu reklamların uluslararası bir reklam şirketi tarafından yürütülmesi ironik görünmektedir. Buradaki ironi, kampanyayı yapan “Tribal Worldwide İstanbul”dan yaratıcı yönetmen Arda Erdik tarafından şu şekilde ifade edilmiştir (10 Kasım 2017 tarihli görüşme):

“Bu bizim için bir sosyal sorumluluk kampanyasıydı. Yaparken biz de düşündük ve görsellerde reklamcılığın yükselişe geçtiği yıllar olan 1960’ların tarzıyla, retro bir hava yakalamak istedik. Bu dönem reklamcılığın yükselişe geçtiği zamanlar olduğu için, en başa dönerek, tersini söylemiş olduk. Tüketme dedik.”

Reklamlar her zaman için tüketim kültürünün körükleyicisi olarak görülmektedir. Günümüzde tüketimin kültürel bir süreç oluşu, reklamcılığın yan anlamları aracılığıyla ürünlerin

sembolik özelliklerinin üretilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu şekilde yalnızca ihtiyaçlara değil, arzulara dayanan zihinsel bir tüketim söz konusu olmuştur. İnsanlar yalnızca gereksinim için değil, bir kimlik duygusu oluşturabilmek amacıyla sembolik kodları içeren ürünler satın almaktadır. Tüketimciliğin, tüm toplumların gündelik yaşantısında “sağlam bir kapitalizm ideolojisi” şeklini aldığı ifade edilmektedir (Bocock 2009: 120). Bocock, Marx’ın yabancılaşma kuramı üzerinden yapılacak felsefi bir okumayla, tüketimin yabancılaştırıcı etkisinden kurtulmayı sağlayacak bir yaklaşımın gerekli olduğuna dikkat çekmektedir. Daha sonra bu felsefi düşüncelerin, uygulamada (praksis) karşılık bulmasıyla, sosyal yaşantıda bir değişim olabileceğini düşünmektedir (Bocock 2009: 120). Sonuçta yabancılaşma kavramı insanın özüne ilişkin bir kavram olarak, yaratıcı etkinliği ve gerçek ihtiyaçlarından uzaklaşması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda kapitalist sistemde tüketim, kişinin ihtiyaçlarını manipüle etmekte, arzu duyduğu nesnelere ya da yaşama ulaşabilmek için zihnini sürekli meşgul etmektedir. Bocock; “önceden hazırlanıp sunulmuş deneyimler, etkinlikler, yaşam tarzları v: nedeniyle, kişilerin bir yaratıcılık ve özerklik duygusu yaşamaktan yoksun kaldıklarını” dile getirerek, yabancılaşma süreçlerinin tüketim kalıplarına da bulaştığına vurgu yapmaktadır (Bocock 2009: 58).

Yavaş yaşa kampanyası, ironi yoluyla, karşıt sistemin silahları ya da araçlarını kullanarak kitlesel bir yaklaşımla yavaş felsefesini yayma misyonuyla; tüketim kültürü ve hızlı metropol yaşamının yabancılaştırıcı yönü ve doğaya yaptığı olumsuz etkiler konusunda bilinçli insanların sayısını arttırmak istemektedir. Tek gerçek yaşamın hızlı yaşam ve tüketim kültürüne bağlı çalış, kazan ve harca döngüsü olmadığını, kentsel koşullar ve tüketim alışkanlıklarındaki değişim ve farkındalıkla birlikte özgürleşmeye adım atılabileceğini anlatmaktadır. Bu bağlamda kapitalist tüketim kültürünün hakimiyetindeki metropol yaşamının tek gerçek yaşam biçimi olduğunu düşünmek yerine, tek tek bireylerin kendi yaşamlarında yapabilecekleri gündelik devrimlerle büyük bir değişim yaratılabileceği öne sürülmektedir (Lefebvre 2013: 48).

a. Metropolde Yavaş Yaşamak Mümkün Müdür?

Kentsel yaşam koşulları içerisinde çalışma yaşamı, boş zaman ve geriye kalan zoraki zaman gibi zaman-mekân sınırlamaları içerisinde yaşamını sürdürmeye çalışan birey, bu kısır döngü içerisinde, tüketim kültürü ve kapitalist kent düzenlemelerinin dayattığı yaşantı içerisinde kendi gerçek ihtiyaçlarını ve yaratıcı benliğini keşfetmekten uzaklaşmaktadır. Tüketimin sosyal ve kültürel bir süreç olarak zihinlerde çözülmesi gereken bir olguya dönüşmesi, durup düşünmeye bile vakit bırakmayan hızlı yaşam, kişileri içinde bulundukları koşullardan kaçmaya, uzaklaşmaya itmektedir. Bu kaçış daha sakin olan küçük yerleşimlere, kırsal alanlara doğru gerçekleşirken, kaçılan yerler, artan nüfus ile birlikte kentsel koşulların yeniden üretildiği mekânlara dönüşmekte, bozulmaktadır. Bu bağlamda kapitalist kültürün kentlerde yarattığı yabancılaşmadan kurtulma ve bireysel özgürleşme konularında Lefebvre, Harvey, Fromm, Debord, De Certeau, Fırat ve

Venkatesh gibi düşünürler çeşitli kaçış yöntemleri öne sürmüşlerse de Baudrillard ya da Frankfurt Okulu'dan Adorno, Horkheimer ve Marcuse, bir kaçışın mümkün olamayacağından emin gözükmektedirler. Bu alt başlıkta, tüm bu düşünürler çerçevesinden kapitalist tüketim kültürü ve hızlı kentsel yaşam koşullarının gündelik yaşamdaki hakimiyetinden kurtulmanın metropol yaşamı içerisinde yaşamaya devam ederken mümkün olup olmadığı tartışılmıştır.

Yavaş hareketi; eleştirel bir yaklaşımla, hızın hakimiyetindeki günümüzün kentlerinde tüketime odaklı ve doğadan kopuk yaşamın olumsuz etkileri konusunda farkındalık ve değişim yaratma çabasında olan bir toplumsal harekettir (Ünal, Zavalı 2016: 894). Daha detaylı olarak; yaşamın her alanına (yavaş yemek, yavaş moda, yavaş okul, yavaş ebeveynlik...vb.) nüfuz eden bir tepkiler bütünü olarak, önceden hazırlanıp sunulmuş sahte ihtiyaçlar yerine, kapitalist gösteri kültüründen çıkmayı, içinde bulunulan zamanda ve mekanda mutlu olmayı sağlayabildiği dile getirilmektedir (Yurtseven, Kaya, Harman 2010: 2).

Yavaş Hareketinin; yaşamın her alanına nüfuz eden eleştirel yaklaşımı, öncelikle akıllara gündelik şehir yaşamının içkin bir eleştirmeni olan Lefebvre'i getirmektedir. Lefebvre, çalışma zamanının boş zaman tarafından ele geçirildiğini çünkü tüketim için gerekli her tür alanın yaratıldığı boş zamanı ele geçirebilmek adına bireyin çalışma zamanının dışına çıkamadığını dile getirmektedir. Bütün bir yaşamı çalışma zamanına ait olan birey, mevcut koşulların dışına çıkmayı, değişmeyi istemekte ve en azından bir "kaçış yanılsamasına" sahip olmak istemektedir (Köse 2008: 13). Gündelik yaşamın çalışma, boş zaman ve aile/özel yaşam gibi üç alan tarafından içerildiğine, dolayısıyla yaşamın her alanında gündelikliğin manipüle eden yönünün var olduğuna dikkat çeken Lefebvre, bu genelleştirilmiş manipülasyonun farkına varan birey için kaçışın mümkün olabileceğini söylemektedir.

Gündelik yaşamın manipülasyonu bireyler, kendi yaşamlarını bir yapıt olarak üretememekte, bu nedenle yabancılaşma hissetmektedirler. Ancak "gündelik yaşamın yabancılaşmamış ve yaratıcı etkinliklerin alanı olarak yeniden kavramsallaştırılması" gerektiğini düşünen Lefebvre, bireylerin bu şekilde "gündelik devrimlerle yabancılaşmış bilincini özgürleştirerek", yaşamlarını bir sanat yapıtı gibi oluşturabilme imkânı bulabileceklerini ifade etmektedir (Köse 2010: 101, Köse 2008: 23). Gündelik yaşam, sürekli değişmeyi istemenin de yeridir ve dinamiktir. Mevcut koşullar içerisinde yabancılaşma hisseden birey, bir kaçışı arzu etmektedir. Bu değişim isteği ancak gündelik yaşamın manipüle edici yönü fark edildiğinde ortaya çıkabilmektedir. Sonuçta değişime ve farklılaşmaya giden yol, kişinin kendi gündelik yaşamında siyasi, ekonomik ve toplumsal her çeşit manipülasyon şekinden özgürleşmekten geçmektedir (Köse 2010: 303).

Yavaş hareketi ve onun yaşam biçimi olan yavaş yaşam tarzı; öncelikle sistemde belirilmiş bir çelişme ya da bir karşı çıkış olarak yeniden sisteme dâhil edilebilir bir başka markalaşmış yaşam tarzı şeklinde düşünülebilmektedir. Çünkü bu noktada yine Lefebvre, "dünün karşı çıkışlarının, bugünün kültürel tüketimi için kaliteli bir ürün olduğunu" (Lefebvre 2013: 109) ve

“toplumsal sistemin karşıtlıklarını da içermeye başladığını” dile getirmektedir (Köse 2010: 299). Ancak gündelik yaşam, tüketim kültürü tarafından ne kadar manipüle edilirse edilsin, yabancılaşmış bireylerin değişimi isteyen bilinçlerinin ve eleştirel bakış açılarının olarak tanıyacağı direnişlerin ortaya çıkabileceğini ve mevcut koşulları dönüştürme potansiyeline sahip olduklarını düşünmektedir (Köse 2013: 307). Sonuçta, hızlı, yüzeysel, çalışma yaşamı tarafından ele geçirilmiş, tüketim kültürünün yönlendirmesindeki yabancılaşmış bir gündelik yaşamı değiştirebilmenin yolu, öncelikle kişinin bu verili toplumsal gerçeklikleri değiştirmeyi ve özgürleşmeyi istemeleriyle ortaya çıkacak bir gündelik devrimden geçmektedir.

Yavaş yaşam, gündelik yaşamın her alanına dair eleştirel ve alternatif görüşler sunmakta ve aynı zamanda bu görüşlerin uygulanması bağlamında yol gösterici bir akım olmakta ve bu yönüyle Lefebvre’in devrim fikrine oldukça yakın gözükmektedir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken; Lefebvre’in de endişesini dile getirdiği; fikirlerin ya da tüm karşı çıkışların sisteme tekrar dâhil edilerek, onun yeniden üretimine yarayan mekanizmalar haline getirebileceği noktasıdır. Örneğin yavaş yaşam, toplumsal sınıf kategorilerini yeniden üreten kültürel bir yaşam tarzına dönüşmek tehlikesini taşımaktadır. Seferihisar’da, büyükşehirden gelenlerin kentli değerleri, alışkanlıkları ve beklentilerini ilçeye taşımak yoluyla bir soylulaşmaya neden olabileceğinden söz edilmişti. Benzer şekilde Yavaş Yaşam akımının, kültürel sermayeyle ödüllendirilen bir kültürel ürün olarak, üst tüketim için işaretleyici bir yaşam tarzına dönüşme riski göz ardı edilmemelidir.

Günümüzde, ürünlere atfedilen sembolik anlamlar yoluyla statü değeri içeren nesneler, beğeniler ve yaşam tarazları üzerinden gerçekleşen bir “sınıflama kategorisi” söz konusudur. Bu bağlamda, sınıfsal kategoriler tüketim aracılığıyla keskinleşirken, Lefebvre, alt ve orta sınıfların gündelik yaşamın tüketimci yönlendirmesinin farkına kolayca varamadıklarını belirtmektedir (Köse 2008: 21). Bu durumun nedeni, Köse’nin Bourdieu’ye referansla aktardığı gibi; alt sınıfların kültürel sermayelerinin bir sınırlaması olarak, hâkim düşüncelere boyun eğmek zorunda kalmaları olmaktadır. Bu sebeple, yavaş yaşam ya da yavaş hareketinin soylulaşmaması, üst sınıfın sınıfsal konumunu pekiştirici bir kültürel işaretleyici olmaması için, toplumun tüm kesimlerine hitap eden bir bilinçlenme ve farkındalık yaratılması gerekmektedir.

Lefebvre’in gündelik yaşamdaki devrimden anlaşılması gereken şeyin; bireylerin eleştirel bakış açılarıyla zenginleştirecekleri yaşantılarını bir yapıt gibi yaşamaları olduğu dile getirilmişti. Benzer şekilde, 1968 Fransa öğrenci hareketinde ünlenen, Guy Debord’un da öncülerinden olduğu Sitüasyonist Enternasyonel akım, gündelik yaşamda estetik ve politik bir devrimi amaçlamakta ve bireylerin yabancılaşmayı aşarak yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak üzerine çeşitli yöntemler önermektedir (Heath, Potter 2015: 16). Çünkü sitüasyonistler, “kapitalizmin garantilediği hayatta kalmanın, gerçekten yaşamakla aynı şey olmadığını” vurgulamaktadır (Matthews 2008: 68). Dolayısıyla devrim, günlük niteliklerde

gerçekleştirilmelidir. Sitüasyonist harekette, psikocoğrafya ve derivé (dolanma) gibi kavramlar öne çıkmaktadır.

Psikocoğrafya kavramıyla; eğer ki, kapitalist anlamda mekânın düzenlenişi, insanlar üzerinde belirli davranış kalıpları ve psikolojik etkiler yaratıyorsa, alternatif düşünme ve davranış şekillerinin oluşturulabileceği yaşanan mekânın özgürleştirici bir yönünün olduğunu, hâkim pratiği ters yüz etme gücünü barındırdığını düşünmektedirler (Köse 2018: 327). Bu güç “yürümek” ile gelmektedir. Buradaki yürümek, işlevsel ve hâkim pratiğin mekânsal düzenlemesi içerisinde amaçsızca dolanmak yoluyla, oradan oraya kaybolarak, dalgınlığa ve zihinsel yoğunluğa yol açmak anlamına gelmektedir (Köse 2018: 334). Bu yoğunluğa erişme durumuna, dolanma ya da *derivé* adı verilmektedir. Bu dolanma eylemi aracılığıyla şehrin psikocoğrafik haritası belirlenmektedir.

Yavaş Yaşam o halde, bu yürümeyi öneren kavramların neresindedir? Şehirde yavaş yaşamak; öncelikle hızlı olmanın kişilere zaman kazandırdığı yanılsamasını zihinlerden çıkarmaktan geçiyor olabilir. Şehrin sokaklarında yürümeyi tercih etmek (mümkün oldukça) ve bunu yavaşça yapmak, günü uzatmakta ve her saniyenin daha da yoğunlaşmasını sağlayabilmektedir. Hızla yapılan işlerde geçicilik ve yüzeysellik söz konusu olurken, zamanın esnemesinin, mekânı derinleştirdiği söylenmektedir (Gros 2017: 39). Milan Kundera’nın da aynı şekilde “yavaşlığın düzeyinin anın yoğunluğu ile orantılı olduğunu belirttiği gibi, *Festina lente* (yavaşça acele etmek) düsturunu benimseyen yavaş yaşam felsefesinin de, derivé eylemindekine benzer şekilde, büyükşehirlerdeki yaşamlarımıza dayatılan toplumsal koşullar içerisinde zihinsel bir yaratımı ve içsel bir yoğunluğu yine de duyumsayabileceğimizi hatırlattığı söylenebilmektedir.

Yürümenin gündelik yaşamda bir kaçış imkânı sunduğuna inanan bir başka düşünür Michel De Certeau’dur. De Certeau, işlevsel kentsel düzenlemelerin baskısına karşın, kişinin kendi seçimiyle doğaçlama yollardan yapılan yürüyüşün özgür bir seçim olduğunu ve bu seçimler sayesinde mekânın içeriğinin yeniden üretilebileceğini düşünmektedir (Köse 2018: 339). Ona göre yürümek, bir ifade mekanı tanımlamaktadır (Harvey 2012: 241).

Yürümek eyleminin yanı sıra, De Certeau, gündelik yaşamı biçimlendiren iki etmenden; strateji ve taktiklerden söz etmektedir. Kişiler, hâkim kültürün yasalarını, değerlerini küçük parçalara bölerek kendi çıkarlarına yarayacak oyunlarla, başka bir deyişle “kurnazlıklarla”/ taktiklerle, mevcut toplumsal düzenin elinden, onu terk etmeden, uzaklaşmadan kurtulabilme olanağına sahip olabilmektedirler (DeCerteau 2008: 46-47). Örneğin; tüketim alanında istatistiksel olarak ölçülemeyecek ve sürekli değişen tercihler yapmak, markaları, onlara yüklenen sembolik anlamların dışında okumak ve kullanmak, dayatılan kullanma biçimleri dışında onları dönüştürerek yeni anlamlar yüklemek, hem ürünlerin hem mekânların kullanımında gerçekleştirilecek taktikler olarak gündelik yaşamda özgün bir üretime imkân vermektedir. Bu bağlamda Yavaş yaşam reklam kampanyasının söylemleri, mevcut reklam söylemini tersine

çeviren bir dil üretme çabasıyla, tüketim kültürü hâkimiyetindeki metropollerde satın almadan, tüketmeden de var olabileceğimizi düşünmeye sevk etmektedir.

DeCerteau, tüketicilerin mikro özgürleştirici eylemler yoluyla denetim mekanizmalarını aşındırma imkânının olduğunu dile getirmektedir. Benzer bir bakış açısıyla, postmodernizmin özgürleştirici yönünü vurgulama çabasında olan Fırat ve Venkatesh (1995), önceden kestirilemeyen tüketici davranışları sergilemek yoluyla kendi özgürleştirici potansiyellerini bulabileceklerini ve sistem tarafından baştan çıkarılamayacaklarını düşünmektedirler (Arnould 2007: 98, Fırat, Venkatesh 1995: 291). Postmodernizmin, parçalanmışlık (*fragmented*), zıtlıkların birlikteliği (*juxtaposition of opposites*), öznenin merkezden uzaklaşması (*decentered subject*) gibi özelliklerinin mikro özgürleştirici alanlar tanıyabileceğini öne sürmektedirler. Öncelikle postmodernizmde, özne/nesne dikotomisinin modernizmdeki gibi bir karşıtlığı içermediğini ve bireylerin kendi sembol ve işaretlerini üretmek suretiyle tüketimde aktif ajanlar olabildiklerini dile getirmektedirler (Rumbo 2002: 131). Dolayısıyla modernizmin bütüncül bireyi yerine, birçok özelliği bir arada yaşayabilen, farklı kimlik tasarımları üzerinden kendisini yapılandıran bir birey öne sürülmektedir. Bu şekilde farklı sosyal rolleri benimseyerek, bir yandan isyankâr, aktivist, öte yandan hedonist ve maceracı olabilen bireyden söz edilmektedir. Postmodernist tüketimin temelini bütünsellik yerine parçalanmışlık ilkesiyle hareket ederek yaşamdaki tüm farklılıkların, karşıtlıkların kutsanması olduğu söylenmektedir (Fırat, Venkatesh 1995). Böylelikle postmodern tüketim kültürünün bu özellikleri sayesinde kişiler, toplum tarafından ayıplanmadan, ahlaki etiketlemelere maruz kalmadan, kendi öznel kimliklerini oluşturma özgürlüğünü yaşayabilmektedirler (Rumbo 2002: 131).

Erich Fromm, yabancılaşmayı aşılabılır bir durum olarak görmekte ve iktisadi ve politik alanda bir bilinçlenme gerekliliğinden söz etmektedir. Tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirilmesi gereken değişikliklerle birlikte, ihtiyacından fazlasını tüketmeyen, iç huzuru değerli bulan bireyler “yeni bir toplum”un oluşmasını sağlayacaktır (Özyurt 2016 :270). Kişilerin değerleri ve alışkanlıklarında değişim gerçekleşmediği sürece bir devrimden söz etmenin imkânsız olacağına dikkat çekmektedir (Özyurt, 2016, : 271). Özellikle ihtiyaçları manipüle eden reklamlar ortadan kaldırılmalıdır. Çünkü reklamlar kültürel ürünler yoluyla çeşitli değerlerin ve alışkanlıkların yaratılmasına hizmet ederek kişileri gereksiz tüketime sevk etmekte ve bu yüzden gelirler yetersiz kalmaktadır. Fromm, pratikte karşılık bulan reformlarla, realist bir “yeni toplum” projesi önermektedir. Bu anlamda bu proje “pratik-ütopya” şeklinde de tanımlanmaktadır (Özyurt 2016: 269).

Yavaş yaşam, küresel kapitalist kültürün yaşamın tüm alanlarına yayılmış bulunan hâkimiyeti karşısında insanların, bireyselliklerini duyumsayabilecekleri alternatif bakış açıları önermektedir. Yavaş yaşamın; Yavaş moda, yavaş ebeveynlik, yavaş okul ya da aşırı servetin gereksiz bulunduğu, karın en önemli unsur olmadığı, herkesin yaşayabileceği kadarına sahip

olmasının yeterli görüldüğü, çalışanların işten çıkarılma veya kazancını kaybetme korkusu olmadığı bir toplum yaratılması ideallerini sunan yavaş işletmecilik vb. gibi pek çok alt alanda yeniden düzenlemeler ya da alternatif anlayışlar sunarak topyekûn bir toplumsal reform önerdiği söylenebilmektedir.

David Harvey ise; yerel kalkınma politikalarının küreselleşme ile olan ilişkisinin göz ardı edilemeyeceğini dile getirmekte; devletlerin çeşitli örgütlerle, sermayedarları birleştirerek yerel gelişimi sağlamaya çalıştıkları bir siyasetten bahsetmektedir (Harvey 2013: 155). Ancak, bu ranta dayalı kar elde etme siyaseti karşısında yerel sakinler, kendi kültürlerinin metalaştırılması nedeniyle öfke duyabilmekte ve kendi bölgelerinde yabancılaşma hissedebilmektedirler (Harvey 2013: 166). Bu yüzden Harvey, küreselleşmenin alternatifinin, yerel mekânlar içerisinde oluşma ihtimali yüksek olduğunu düşünmektedir (2013: 168). Dolayısıyla Harvey'e göre; yerel değerlerin metalaştırılması, paradoksal biçimde alternatif hareketlerin filizlenmesine neden olabilecektir. Nitekim Yavaş kent hareketi, küresel ekonominin sömürüsüne direnerek, yerel değerleri ve gelenekleri koruma amacıyla olan bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. Gündelik yaşamın her alanındaki kapitalist kültüre karşı alternatif bakış açıları sunarak ve bu konuda insanları bilinçlendirmeye gayret ederek başka bir yaşamın mümkün olabileceğini savunmaktadır. Ancak Seferihisar açısından bakıldığında, geniş bir halk hareketi yerine yukarıda Harvey'nin sözünü ettiği biçimde kentsel girişimcilik üzerine kurulu bir rant mekanizmasına dönüşme tehdidi karşımıza çıkmaktadır. Küresel kapitalizmin sömürü mantığına kaşıt bir hareket, onu yeniden üreten bir araç haline gelebilmektedir. Bu nedenle, önceden de sıkça söz edildiği gibi, yerel halk iradesine bağlı olarak gelişen bir hareket olmadıkça, gerçek anlamda bir protestodan ya da alternatiften söz etmek olanaksız gibi gözükmektedir. Yavaş kentlerin rant merkezleri haline gelerek, küresel sermaye içerisinde rekabet edebilecek bir meta haline gelebilmeleri gibi "yavaş yaşam" akımının da kişilerin kendilerini ifade etmelerine yarayan bir başka yaşam tarzı olarak kapitalizmin kendini gençleştirdiği bir alana dönüşebilmesi endişesi söz konusudur. Bu endişe, kapitalizmin yabancılaştırıcı etkisinden kurtulmanın mümkün olamayacağı ve kendi gerçek ihtiyaçlarımızı fark ederek bireysel özgürlüğe doğru adım atamayacağımızı, her bir çelişkinin yeni bir farklılaşma unsuru olarak tekrar sisteme dâhil edileceğini öne süren düşünürlere götürmektedir. Bu düşünürlere ilki, tüketimin idealist ve asla bitmeyecek bir arayış olduğunu öne süren Jean Baudrillard'dır.

Baudrillard, tüketimi yalnızca ekonomik değil, kültürel bir süreç olarak değerlendirmektedir. Günümüzün tüketimini, sembollerli sistemli bir güdümlene biçimi olarak tanımlayan Baudrillard (2011: 241), ihtiyaçların, bireylerin taleplerinden çok sistemin ürettiği öğeler olarak var olduklarını ifade etmektedir (Baudrillard 2012: 79). Tüketim toplumunda çok sayıda etkileme yöntemiyle, sistem tarafından sunulan nesnelerin kişilere bir farklılaşma yolu göstermesi söz konusudur. Ancak, tüketim karşıtlığı ya da mevcut kapitalist sisteme karşı olan

herhangi bir düşünce akımının dahi sunduğu yaşam tarzıyla sembolik bir özelliği bulunmakta ve bu yüzden bu tür yaşam biçimlerinin aslında lüks tüketime dönüştüklerini öne sürmektedir. Bu bağlamda “farklılaşma; nesneyi reddetme, tüketimin reddedilişi biçimine bürünebilmekte, bu da tüketimin en niteliklisi olmaktadır” demektir (Baudrillard 2012: 98).

Firat ve Venkatesh’in, postmodernizmin parçalanmışlık ve zıtlıkların birlikteliği özellikleriyle kişilerin farklı kimlikler ortaya koyabilmelerinin mümkün kılındığını, tahmin edilemeyen tüketici davranışları sergileyerek mikro özgürlüklere sahip olunabileceği dile getirilmişti. Oysa Baudrillard, tüm bu davranışların ya da çelişkilerin sisteme dâhil edilebileceğini, mikro özgürlükler yerine nitelikli (niş) farklılıkların oluşturacağı daha özgün bir kimlik yaratımına yarayacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda Seferihisar’ın da yaslandığı “yavaş yaşam” felsefesi, son yıllarda insanların ilgisini çeker hale gelmektedir. Yavaş Kent fikrinin ve uygulamasının, “yeni kırsal olarak adlandırılabilen bu gibi yerlerin, bir kategorizasyon şeklinde yine kapitalizmin siyasaları ile denk düşen gündemler içinde bulunduğu” dile getirilmektedir (Gündüz 2017: 264). Doğaya ve insana yönelik kaygılarla hareket eden antikapitalist bir düşünce şekli olan ekolojist hareketin bile, doğaya yakın yaşam hayalini idealleştirerek bir reklam konusuna dönüştürdüğü, doğaya karşı hassas yaşam tarzlarının oluşumuna yol açarak, kapitalizmin kendini yeniden üretebileceği yeni alanlar yaratabileceği söylenmektedir (Öztürk 2007: 7).

Tema-1’de yer alan, radikal ihtiyaçların tatmini ve Seferihisar’da gündelik yaşam alt başlığında; Seferihisar’ın, kapitalist piyasa sistemi tarafından üretilmiş ayrı bir mekâna dönüşme endişesi duyulduğundan söz edilmişti. Ancak burada büyükşehirlerde yavaş yaşamının, bu felsefeyi uygulamanın ve bu şekilde yabancılaşma hislerinden kurtulmanın mümkün olup olmadığı tartışılmaktadır. Yavaş yaşamı büyükşehirlerdeki yaşamlara uygulama konusunda Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü *Bülent Köstem* şunları söylemektedir:

“...şehirde permakültür v: bu tür etkinlikler yapılıyor, bir hafta sonu gidip bu etkinliğe katılıp sonra bunun devamı olarak da gidip organik gıda ya da %100 ketenden üretilmiş t-şört alıyor, öyle tatmin ediyor kendini. Ben böyle biriyim diyor ama yaptığı bir şey yok aslında... Ama bizim yaptığımız reklam kampanyasında, içini kendisinin doldurması gerekiyor insanın. Burada şunu yapma deniyor, daha doğrusu, şunu yapmayabilir misin diye bir öneride bulunuluyor insanlara...”

Yukarıdaki sözler, Baudrillard’ın belirttiği kategorizasyon sistemi içerisinde, kişinin kendini ifade edeceğini düşündüğü ya da olmayı arzu ettikleri kişi gibi olmaya en çok yaklaştıran nesneleri, hizmetleri ya da yaşam tarzlarını seçmektedirler. Günümüzde, belirli yaşam tarzlarına ait olan ürünleri, kıyafetleri, deneyimleri, fiziksel görünüşleri kendi bireyselliklerini ve yaşama dair üsluplarını sergilemek amacıyla tercih eden birey, bir beğeni tarzına dâhil olarak kendini

ifade etmektedir. Ancak yavaş yaşamın belli bir üsluba ait olmadan, bir yönlendirme içermeden, kişiyi sahip olduğu yaşam koşulları konusunda düşünmeye ve eleştirmeye iten bir yaklaşım olduğu ifade edilmektedir. Lefebvre, üslupların ve yaşam tarzlarının savaşının yaşandığı bugünün gündelik yaşamında bile gündelik bir devrimin mümkün olabileceğini ümit etmekte ve bunun da eleştirel bakış açılarıyla mümkün olabileceğini dile getirmektedir... Bu bağlamda yavaş yaşamın bireyleri, kapitalist tüketim kültürünün yaşamlardaki etkisine karşı eleştirel okumalar yapabilmeleri konusunda bilinçlendirme çabası gütmektedir. Ancak bu olumlu bakışın ardından Frankfurt Okulu'ndan Theodor Adorno ve Max Horkheimer, “Kimse kaçmasın diye herkes için bir şeyler öngörülmüş, farklar tesviye edilerek birbirine uydurulmuş ve çekici kılınmıştır. Herkes, önceden birtakım göstergelere göre belirlenmiş düzeyine uygun davranarak kendi tipolojisi için üretilmiş seri üretim kategorisinden seçim yapmalıdır” (Horkheimer, Adorno 2010: 166) demektedir. Dolayısıyla özgür bir seçim ya da bir farklılıktan çok belli bir kategorizasyon sisteminden söz etmektedirler.

Adorno, “bir direniş noktası olarak beliren şeyin bile anında sistemle bütünleşip bastırıldığını” öne sürmektedirler (Adorno 2014: 19). Dolayısıyla akıl yürüten öznenin mağlubiyeti, toplumsal boyuta ulaşmıştır. Her zaman ekonomik baskıyı yansıtan ideolojiyi seçen tüketiciler, “sahte olduklarını bildikleri halde, karşı konulamaz bir istekle kültür metalarını almaya devam etmektedirler” (Adorno 2014: 107).

Marcuse, çalışma yaşamı ve metarlardan oluşan dünyanın bireylerden bağımsız bir güç kazanarak, yaşamlarda hakimiyet kurduğundan söz etmekte ve sunulan tüm tutum ve alışkanlıkların kitle iletişim araçları yoluyla bireylere benimsetilerek, ihtiyaçlar manipüle edilmekte, “kendi yanlısına bağışık bir yanlış bilinç” geliştirilmektedir (Marcuse 1990: 11). Bireyler, özellikle reklamlar aracılığıyla yaratılan ihtiyaçlar arasında bir ayrıma varamamakta ve gerçek ihtiyaçlarının dışında sürekli tüketmek yoluyla bir kısır döngüye girmekte; çalışma yaşamı daha da zorunlu hale gelmekte ve sisteme olan bağımlılık artmaktadır (Şan, Hira 2007: 11-12). Özetle, Frankfurt Okulu düşünürlerinin bireyin kitle kültürü ve onun standartlaştırıcı, manipüle edici yönünden ve tüketim kalıplarına sıçramış yabancılaşmadan kurtulabilmesi konusunda kötümser bir tavra sahip oldukları söylenebilmektedir.

Douglas Holt, tüketici direnişleri üzerine yazdığı bir makalede, karşıt tavırların farklı markaların yaratılmasına yaradığını ve piyasa sistemini asla tehdit etmediğini, hatta tüketici direnişi denilen olgunun, sistemin kedisini gençleştirdiği deneysel bir alan oluşturduğunu dile getirmektedir (Holt 2002: 89). Anaakım ve alternatif kültürler arasında bir çelişkinin söz konusu olmadığı, karşıt kültürel tepkilerin tüketimin yeniden üretilmesine yaradığı öne sürülmektedir (Heath, Potter 2015: 107). Tüketim kültürü ve reklamcılığa dair eleştirel tartışmaların yer aldığı Kanada menşeli “Adbusters” dergisinin, Hippiliğin sembollerinden biri olan Birkenstocks marka sandaletlerin, Küba’daki sosyalist devrimin liderinden *Che Guevara*’nın GAP marka t-şörtlerde

yer almasının tüketimin altını oymak yerine onu takviye ettiği söylenmektedir (Heath, Potter 2015: 107). Benzer şekilde Robert Kozinets, piyasanın mantığından uzak direnişçi söylemleri ve özgürleştirici arayışları, tüketimi yeniden büyüleme girişimi ile ilgili görmektedir (Kozinets 2002: 36).

Bauman; “bireysel özgürleşmenin tüketici pazarıyla evlendiğini”, bu yüzden toplumlardaki özgürlük sorunsalının üretim alanından tüketim alanına kaydığını ifade etmekte, özgürlüğün tüketici şeklinde vücut bulmasıyla, kişisel özgürlük ve özerklik ile ilgili taleplerin tüketici pazarı tarafından asimile edilerek metalara dönüştürüldüğünü” söylemektedir (Bauman 2016:127). Bireysel özgürlüğün tüketicinin özgürlüğünden oluştuğunu öne süren Bauman, bireylerin özerklik ve özgürlük konusundaki tatminini serbest zamanın, maddi varlıkların ve genel olarak tüketimin vereceği diğer mutlulukların sağladığını dile getirmektedir (Bauman 2016:103). Özgür tüketicilerden oluşan bir toplumda elbette tüketici pazarının varlığı sağlamlaştıracaktır. Tüketicilerin sonu gelmek bilmez kimlik arayışlarıyla, küreselleşme eğilimlerine ters düşmeyen, hatta onu besleyen farklılıkların yaratıldığı, bireyselleşmiş bir toplumdan söz etmektedir (Bauman 2015: 203).

4.6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında, yavaş kent felsefesini uygulama çabasında olan Seferihisar’ın, büyükşehirlerde kapitalist toplumsal koşullar ve tüketim kültürü hâkimiyetindeki gündelik yaşamın yarattığı yabancılaşmadan kurtaracak, bireylerin gerçek ihtiyaçlarını fark ederek kendi yaşamlarını oluşturabilmeleri anlamında daha özgür kılacak güvenli bir sığınak olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu sorgulamanın yanı sıra, bütünsel anlamda “yavaş yaşam” felsefesiyle hareket ederek, bireysel özgürlüğü büyükşehirlerde sağlamanın olanaklı olup olmadığı, gündelik yaşam teorisyenleri ve kuramları bağlamında tartışılmıştır. Son olarak, yavaş hareketin de nihayetinde bir yaşam tarzı olarak kaçıt olduğu kapitalist tüketim kültürünü yeniden üreten bir mekanizmaya dönüşme riski bulunduğu dikkat çekilmiştir.

Büyükşehirlerdeki yaşamlarımızda yabancılaşma ve özgürleşme isteği ve bunların karşısında bir alternatif olarak beliren yavaş kent yaşamı bağlamında daha derinlemesine bilgi ve anlayış sahibi olmak, bu konularla ilgili sosyal bağlamın nasıl oluştuğunu ve sürdürüldüğünü ortaya koymak çabasında olan bu araştırma, fenomenolojik yaklaşımla ilerleyen bir araştırma desenine sahiptir. Bu çerçeveden hareket ederek, araştırma amacına bağlı olarak oluşturulmuş araştırma problemi ve alt problemlerini cevaplandırabilmek için derinlemesine görüşme, gözlem, doküman incelemesi ve uzman görüşü alınması gibi veri toplama tekniklerine başvurulmuş, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak adına çeşitleme (triangulation) stratejisi uygulanmıştır. Amaçsal örneklem tercih edilerek, kaynak kişilerden diğer kişilere doğru

ilerlemeyi sağlayan kartopu örneklem ile 7 katılımcı ile enformel sohbet tarzı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda tktim kültürüne ait göstergelerin ve kentsel yaşam koşullarına bağlı sıkıntıların çok olduğu Türkiye’nin 3 büyük kenti; İştanbul, Ankara ve İşmir’den, ayrıca bir de Almanya’nın Berlin kentinden Seferihisar’a gelen ve ilçede ekonomik etkinlikte bulunan kişiler araştırmanın sınırlarını oluşturmuştur. Bunun yanı sıra Seferihisar Belediyesi eski Başkanı Tunç Soyer ve Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem ile görüşülmüş ve Seferi Keçi adlı yerel dergi içerisinden yine amaçsal örneklem metoduyla metinler seçilmiştir. Gözlem notlarının da yardımıyla veri analizi ve aşamasına gelinmiş ve Miles ve Huberman’ın veri analizi modeli benimsemiştir. Bu etkileşimli model ile önceden belirlenmiş kavramsal ereve bağlamında veri azaltımı yapılarak (kodlama) tematik bir şekilde düzenlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda verilerden çıkarsanan bilgilerden daha soyut kavramların tartışılacağı temalara ilenlenmiş, belirlenen temalar altında doğrudan alıntılara yer vermek suretiyle bulgular tanımlanmiş, kavramsal çerçeveden yola çıkarak tartışılmış ve yorumlanmiştir. Oluşturulmuş temalara ve alt başlıklarına dair veriler, daha düzenli, özetlenmiş ve bütünsel bir bakışı sağlamak amacıyla tablolar şeklinde sunulmuştur.

Veri azaltımı sonrasında belirlenen 3 tema Tablo 4.5’te görülebilmektedir. Temalar, betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmiş ve çözümlenmiştir. Ancak buna ek olarak tümevarımsal bir süreci izleyebilmek, bütüncül ve anlamlı sonuçlara ulaşabilmek için temalar arası ilişkileri belirlemek gerekmektedir. Bu kapsamda temalara dair zet bilgi içeren tablolar ve şekillerden de yardım alarak çeşitli öneriler ve çözümler sunan sonuçlar elde edilebilmektedir.

Tema-1 kapsamında öncelikle Yavaş Kentlerin, büyükşehirlerdeki yaşam koşulları karşısına koyduğu “alternatif” değerler ve yavaş kent hareketinin felsefesi detaylı olarak aktarılmış ve tartışılmıştır. Ardından katılımcıların büyükşehirden ayrılmak istemelerine yol açan yaşam koşulları ve bununla birlikte hissettikleri yabancılaşma ve bunun karşısında Seferihisar’ı tercih etme sebepleri, buradan beklentileri belirtilmiştir. Bu bağlamda yavaş kent hareketine dair yapılan tanımlamalarda, “yaşam alternatifi” söylemi anahtar kelime olarak karşımıza çıkmıştır. Yavaş Kentler, metropol yaşamının bağlamını oluşturan tktim kültürü ve kapitalist kentsel yaşam koşulları hakimiyeti altındaki gündelik yaşamdan kurtulabilmek ve kişilerin kendi yaşamları üzerinde koşullardan bağımsız olarak söz sahibi olmalarına olanak tanıyan bir alternatif mekan olarak belirtilmektedir. Lefebvre, hâkim ideolojilerin dışında, bireylerin kent örüntüsünü yeniden yapılandırabilecekleri alternatif düzenleri içeren mekanları heterotopik mekan olarak tanımlamaktadır (Lefebvre 2015: 40). Büyük kentlerdeki bağlamın dışında “başka bir yaşam mümkün” ilke sözüyle hareket eden Yavaş Kent Seferihisar’ın baskın kültüre bir alternatif olarak belirtilmesi ve burada farklı gündelik pratiklerle bireylerin yaşamlarını daha zgrce yapılandırabilmeleriyle, heterotopik bir mekân olarak değerlendirilmesi mümkün olmuştur. Bu değerlendirme aynı zamanda Lefebvre’in yaşadığımız mekânı dilediğimizce değerştirme ve

yeniden icat etme hakkı olarak tanımladığı “şehir hakkı” kavramıyla da ilişkili olmaktadır. Yavaş kentler, gündelik yaşamda olmak istediğimiz kişi, toplumsal ilişkiler, yaşam tarzı seçimimiz ve doğayla olan ilişkimize dair anlam arayışlarından doğan farklı pratiklere imkân tanımaktadır. Dolayısıyla katılımcıların Seferihisar’ı tercih etme sebepleri ve ilçeden beklentileriyle ilgili analizler, katılımcıların nasıl bir şehir hakkına sahip olmak istediklerini de anlamayı sağlamıştır.

Seferihisar’ın tercih edilmesinde İzmir İline yakın oluşu en çok ifade edilen neden olmuştur. Çünkü kişiler hem sakin bir hayat sürebilmek ama aynı zamanda alışmış oldukları şehir imkânından yararlanabilmeyi istemektedirler. Fakat genelde sağlık ve havaalanı kullanımı dışında İzmir’e gidilmediği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Seferihisar; çocuklarına daha iyi eğitim sunabilmek, belediyenin çocuklara sağladığı imkânlar, doğal gıdaya ulaşma, sağlık sorunları, şehirli yaşamın terör veya kadınlar için, cinsiyete bağlı riskler açısından güvenli bulunmayışı, şehirli yaşam a karşıt olmak ya da yaşam tarzı seçimi gibi sebeplerle tercih edilmiştir. Bununla birlikte, toplam gelen göç içerisinde, eğitim seviyesi yüksek kişilerin oranı dikkate almaya değerdir. Bu anlamda bu kişiler verilerden elde edilen bir söylem olarak “nitelikli göç” şeklinde tanımlanmıştır. Yabancılaşma hislerinden uzaklaşma, yaşamını daha özgürce kurgulama amacıyla olan bu eğitim seviyesi yüksek ve entelektüel sermaye sahibi kişilerin Seferihisar’dan beklentileri yanında, yaşadıkları yere sahip çıkma ve yavaş kent hareketinin sürdürülebilirliğini sağlama bağlamında yönetime katkıları söz konusudur. Bu katkılar belediye tarafından hem kıymetli bulunmakta hem de gelenlerden beklenen bir durum olmaktadır.

Yavaş Kent kriterleri bağlamında yerel katılımın sağlanması, yerel tohumların korunması, yerel üretimin teşviki gibi pek çok konuda gerçekleştirilen uygulamalar olan kooperatifler, konseyler ve derneklere, büyükşehirden gelen eğitilmiş kişilerin katkıları ve aktif katılımları söz konusudur. Kişiler bu oluşumlarda yer alarak hem kendi yaşamlarına hem de Yavaş Kent felsefesinin uygulanması ve sürdürülebilirliğine katkı yapmaktadırlar. Kişiler kendi yaşamlarına Marx’ın radikal ihtiyaçlar olarak belirttiği özgürleşme, bireyselleşme ve kendini gerçekleştirme gibi gereksinimler çerçevesinden katkılar sağlamaktadır. Çünkü Seferihisar’da kişi şehirdekinden farklı olarak kendi eyleme gücüyle ve bilinçli etkinliğiyle, gönüllü katılım esasına dayanarak katkıda bulunurken, içinde yaşadığı bağlamı da değiştirmekte ve bu yönüyle yaşamının üreticisi olabilmektedir. Oysa büyükşehirlerde kentsel koşullar kişilerin yaşamları üzerinde egemenlik kurarak, kişiyi güçsüz bırakmakta ve kendi yaratıcı özünden uzaklaştırmaktadır.

Katılımcıların, büyükşehirdeki yaşamlarında hissettikleri yabancılaşmaya dair söylemleri; kendilerini ifade etmeyen iş tanımları, zorunlu çalışma saatleri, şehirdeki hızlı yaşam ve insanın durup düşünmeye bile vakit bulamayışı, doğaya dönme isteği, gereksiz yapılan tüketim harcamaları, trafikte kaybedilen zaman ve çocukların eğitimi ve şehir yaşamına bağlı yetiştirilme tarzı, tüm bu zaman ve mekâna ayak uydurma çabalarına rağmen, alınan ücretlerin şehirdeki

harcamalarla denk gelmeyişi şeklinde belirtilmiştir. Bu durumların karşısında Yavaş Kent Seferihisar, Tablo 4.10'da görülebileceği üzere, gündelik pratikler bağlamında beklentileri karşılayabilecek imkânlar koymaktadır.

Kişilerin yaşamlarında çalışma hayatının egemenliği, kişilerde yabancılaşmaya en çok sebep olan durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Lefebvre, kişilerin boş zaman kazanmak ve sembolik tüketim için maddi koşulları elde edebilmek adına çalıştığını, bu yüzden de çalışma yaşamının dışına asla çıkamadıklarını dile getirmektedir (Köse 2010: 294). Nitekim Tablo 4.10'da da görülebileceği gibi, çalışma hayatı kişinin genel olarak zamanını örgütleyebilmesi, boş zaman aktiviteleri ve ihtiyaçlarını belirlemesi üzerinde etkili olmaktadır. Ancak Seferihisar'da çalışma yaşamı kişinin karşısında özerk bir güç olarak belirmemekte, kişi kendi yaşamında söz sahibi olarak ihtiyaçlarını, boş zamanlarını ve genelinde tüm yaşamını örgütleyebilme imkânı bulabilmektedir. Yavaş Hareketi de çalışmanın tüm yaşamı kapsayan ve yaşamları ele geçiren doğasının karşısında yer almaktadır. Büyükşehirde işe gidiş ve geliş mesafeleri ve trafikte geçirilen zaman nedeniyle kişiler boş zamanlarını diledikleri gibi değerlendirememektedir. Belediye tarafından organize edilen kültürel etkinliklere katılmak, ücretsiz olarak sunulan hobi kurslarına gitmek ve çeşitli kuruluşlarda aktif rol alarak yönetimine katkı sağlamak katılımcıların yaşamlarına anlam katmak konusunda özgür hissetmelerini sağlamaktadır. Kişiler şehirdeki çalışma koşulları, uzak mesafeler, trafikte geçirilen zaman, alışveriş merkezlerine mahkûm olunan boş zaman aktiviteleri, gereksiz harcamalara neden olan sahte ihtiyaçlar gibi kısıtlardan kurtularak, kendi yaşamını belirleyebilme konusunda daha özerk ve farklı yönlerini keşfetme yoluyla kendini gerçekleştirme yolunda adımlar atabilmek anlamında da daha özgür hissetmektedirler. Katılımcılar, ihtiyaçlarının niceliksel olarak azaldığını ve şehirdeyken çok gereksiz harcamalar yaptıklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanında kompost vb gibi tekniklerle ve geri dönüşüm konusunda doğaya karşı daha bilinçli ve duyarlı olduklarını söylemektedirler. O halde şehirde rekabet duygusu ve sahte ihtiyaçlar üzerinden sürekli artan arzular arasından seçim yapmaya çalışan bireyin özgürlüğünün yalnızca bir "seçme özgürlüğüne" indirgenerek özgürlük yanılsaması olduğu ifade edilmektedir (Silier 2013: 54, Baudrillard 2012: 76). Seferihisar'a gelen katılımcıların niceliksel olarak azalan ihtiyaçlarının yanında ilçeye yatıkları katkılar ve belediyenin sunduğu imkânlar sayesinde, kendi yeteneklerini keşfetmeleri ve niteliksel anlamda ihtiyaçlarının çeşitlendiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla Marx'ın ihtiyaçları zenginleşmiş, yetenekleri ve gereksinimleri arasında denge kurma imkânına sahip öznesine referansla, kişilerin bireysel özgürleşme alanına adım attıkları değerlendirilebilir.

Kişilerarası ilişkiler alanında ise büyükşehirden farklı olarak daha sıcak ve kişisel ilişkiler söz konusu olurken, bu durum bazı katılımcılar tarafından mahremiyetlerinin kaybolması şeklinde hissedilmekte ve şehirde sahip olduğu kendi sınırlarını istemektedir. Ancak genel olarak katılımcılar, şehir yaşamında nesnelleşen ya da yüzeysel gerçekleşen kişilerarası ilişkiler

Seferihisar’da, geçici karşılaşmalar olmaktan öte daha derin yaşanmakta ve kişiler insanlıklarını duyumsamakta ve kendilerini daha mutlu hissetmektedirler.

Seferihisar’da kadınların üretime katılımı mutlaka değerlendirmeye alınması gereken bir konu olarak belirmektedir. Çünkü kadının üretime ve ilçe ekonomisine yaptığı katkılar sonucunda, ilçede kadınlık imajına bakış değişmiştir. Bununla birlikte kadınlar, çocuk belediyesi gibi oluşumlar, çocuk bakımı ve onların boş zamanlarında yararlı vakit geçirmelerini sağlayacak etkinlikler sayesinde kendilerine daha çok vakit ayırabilme imkânı bulabilmektedirler. BU yüzden katılımcılar tarafından ve dokümanlarda, “kadın ve çocuk kenti” şeklinde tanımlanan bir Seferihisar’la karşılaşmaktadır. Büyükşehirlerde kadın cinsiyetine dair yaşanabilecek olumsuzluklar, kız çocuk sahibi olan bazı katılımcıları (K5, K6) Seferihisar’ı tercih etmeye itmiştir. Çünkü bu anlamda ilçeyi güvenli bulduklarını, kızlarının gerek giyim gerekse rahatça yolda yürüyebilmeleri anlamında daha özgür olabileceklerini düşünmektedirler. Bunun yanı sıra, çocukların doğaya yakın büyümeleri ve çocuk belediyesinin sunduğu imkânlarla, büyükşehirde hem zaman hem de maddi koşullar nedeniyle erişemeyeceği bir çocukluk yaşayabilmektedirler. Katılımcılar, şehirde mekânsal (AVM) ya da dijital bakıcılarla, yetişkinlerin onlar için belirlediği sınırlılıklar çerçevesinde büyüyen çocuklar yerine farklı bakış açıları kazanabileceği, kendi keşifleriyle mutlu çocuklar yetiştirdikleri için mutludurlar. Dolayısıyla büyükşehirde, tüketim kültürünü oluşturan semboller içerisinde, yetişkinlere ait trafik, zaman vb gibi sıkıntıları yaşamlarının en erken dönemlerinde tanımakta olan çocuklar, Seferihisar’da kendi öznel değerlerini duyumsayabilmekte ve nesnel koşullardan olabildiğince arınmış bir ortamda daha sağlıklı büyüme şansına sahip olabilmektedirler.

Seferihisar, kişilerin gerçek ihtiyaçlarını ve yeteneklerini, başka bir deyişle kendi öznelliklerini fark etmeleri, boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ve genel olarak kendi yaşamlarını özgürce yapılandırabilmeleri anlamında katılımcıların beklentilerini karşılamaktadır. Bunun yanında Seferihisar da kendini geliştirebilmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla gelen kişilerden gönüllü yardımlar almaktadır. Bu bağlamda ilçeye gelenler ve ilçe yönetimi arasında sürekli bir etkileşim olduğu söylenebilmektedir. Ancak elbette ki araştırmanın doğası gereği büyükşehirden her gelen kişinin aynı önemde ilçeye katkı yaptığını söylemek olanaksızdır. Tema-1 ile ilgili özet değerlendirme, tablo 4.17’de görülebilmektedir.

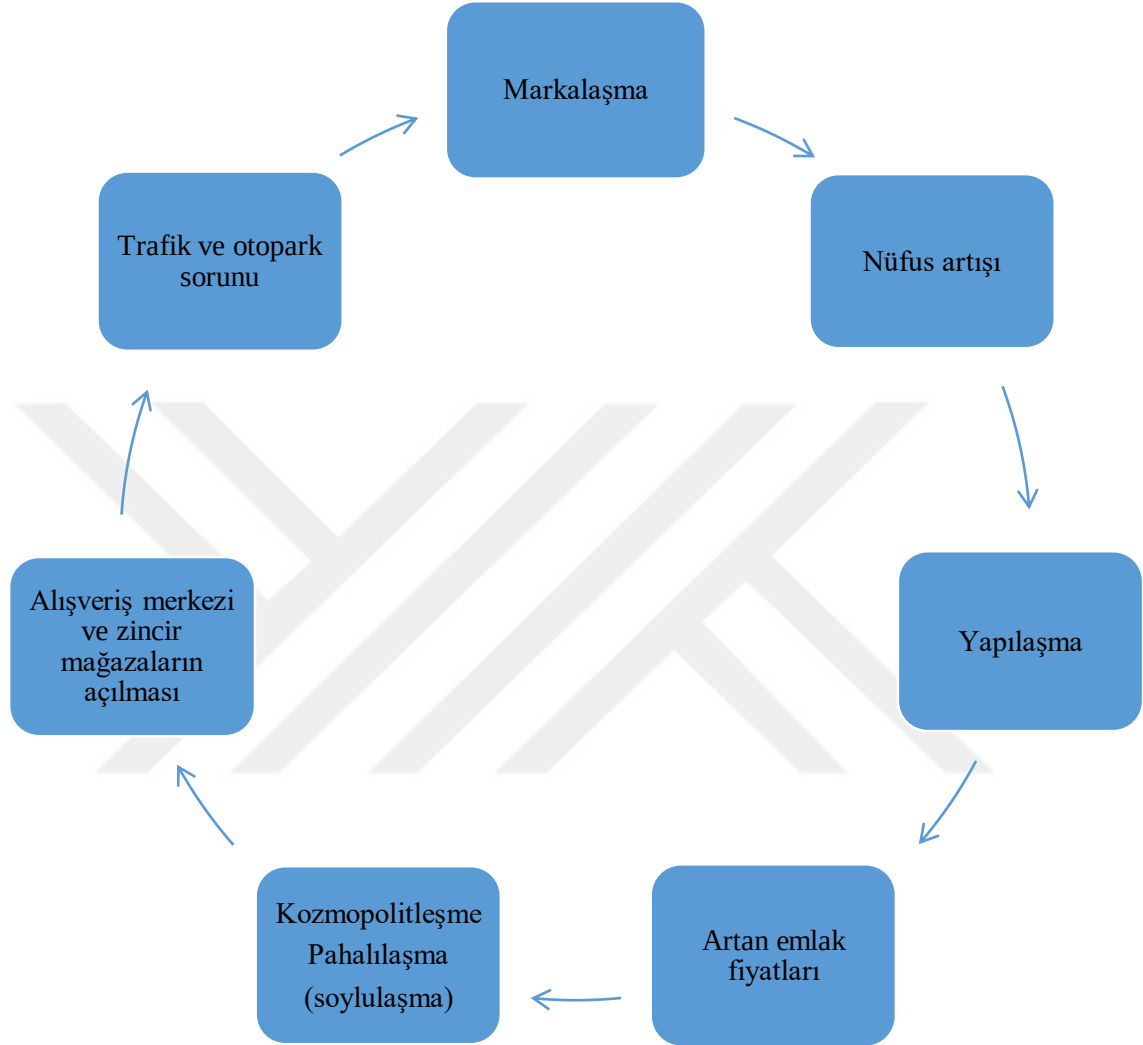
Tablo 4.17
Tema-1: Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında Yavaş Kent Seferihisar

Büyükşehirde hissedilen yabancılaşmanın sebepleri	Yavaş Kent Seferihisar’ın sundukları	Büyükşehirden gelen kişilerin bireysel özgürleşme bağlamında kazanımları
Çalışmanın yaşamı ele geçişi	Büyükşehirdeki yaşama “alternatif”: (heterotopik mekân)	Çalışma zamanının kendilerinin oluşturabilmesi ve ulaşım, trafik gibi zaman kısıtlayıcı zoraki

Mesafelerin uzak oluşu, trafikte geçirilen zaman ile zoraki zamanın artışı Sonuçta kapitalist kentsel koşullardan dolayı boş zamanın yitirilişi Çalışma yaşamına endeksli ihtiyaçlar, gereksiz tüketim ve harcamalar Kişilerarası ilişkilerde yüzeysellik Yaşamın çok hızlı oluşu, durup düşünmeye bile vakit bırakmayışı Kişinin kendi yaşamı üzerinde hakimiyetinin yitirilişi Şehirdeki yaşamın güvenli bulunmayışı (terör veya kadınların cinsiyetlerine bağlı yaşayabilecekleri sıkıntılar bağlamında) Çocuklara hakim düzen dışında bir eğitim ve boş zaman imkanı sağlama sıkıntısı, ebeveynlerle birlikte şehir sıkıntılarını çocukların da yaşıyor oluşu Doğal gıdaya uzak olmak	Tüketim kültürü ve kapitalist kentsel yaşam koşulları hâkimiyetindeki gündelik yaşamdan kurtulma ve kişilerin gerçek ihtiyaçlarını fark etmek ve kendi yaşamlarını yapılandırabilmeleri bağlamında özgürleşme imkânı: Gelenlerden bilgi birikimlerini aktarmaları ve yönetime katılım beklentisi Çocuk Belediyesi Belediyenin oluşturduğu yetişkinler için ücretsiz kurslar (kadın ve çocuk kenti oluşu)	zamanın az oluşu ile boş zamanları ve genelinde zamanını örgütleyebilme imkânı bulmak. Belediyenin birçok alanda sağladığı ücretsiz kurs imkânıyla kendi yeteneklerini keşfetme şansı yakalayabilmek. Çevreye daha duyarlı hale gelmek, yavaş kent felsefesinin sürdürülebilirliği anlamında yönetime katkılar sunmak yollarıyla yaşamına anlam katmak. Niceliksel olarak azalan ihtiyaçlarıyla gereksiz harcamalardan kaçınmış olma ve niteliksel anlamda çeşitlenen ihtiyaçlarıyla kendini daha mutlu hissetmek. Çocuklarına şehirde kendi yaşadıkları sıkıntıları yaşamadan, doğaya yakın büyümelerini ve kendilerini keşfetmelerini sağlayan ortamlar sunabilmek. Kişilerarası ilişkilerde daha yakın ilişkiler kurarak, bu örüntüler sayesinde insanlığını duyumsayabilmek Genel olarak yaşamlarına büyükşehirdekine göre daha özgürce yapılandırılma imkânı bulmak
--	--	---

Tema-1’de büyükşehirden gelenler ve ilçe yönetimi arasında gerçekleşen olumlu etkileşimlere rağmen, nitelikli göç denilen kişilerin ilçeden gitmek istemeleri söz konusudur. Bunun sebebi; yavaş kent unvanı alan Seferihisar’ın, markalaşması ve bilinirliğinin artması sonucunda nüfusun artmasıdır. Nüfusun 50.000’in altında olma şartı yavaş kentlerin en önemli kriteri olmakta ancak Seferihisar 2019 yılına ait verilere göre 44.526 kişilik sabit ve 250.000’e yaklaşan yazlık nüfus ile üst sınıra yaklaşmış bulunmaktadır. Bununla birlikte ilçeye ilginin devam ettiği ve nüfusun daha da artacağı düşünülmektedir. Markalaşma ve onun sebep olduğu nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar, sakin bir yaşam sürmek için büyükşehirden gelip yerleşenleri ve yerel halkı da endişelendirmektedir. Kalabalıklaşan nüfus ile birlikte ilçede, büyükşehirde yabancılaşılmaya sebep olan sorunlarla karşılaşır olmuşlardır. Bu mesele, Tema-2’de, *Köy-Kent Ayrımının Silikleşmesi Bağlamında Yavaş Kent Seferihisar* başlığı altında

tartışılmıştır. Elde edilen verilerden derlenmiş olan Şekil 4.1,Seferihisar’ın markalaşması ve ardından gelen nüfus artışının neden olduğu problemleri göstermektedir.

Şekil: 4.5 Seferihisar’ın Yavaş Kent Olarak Markalaşmasının Neden Olduğu Problemler

Yavaş Kent unvanı, önemli miktarda ticari kazanç sağlamakta olsa da, ilçenin dokusunda önceden bulunmayan kent yaşamına ait göstergelerin ya da problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Nüfus artışı, unvanın getirdiği en önemli problem olmakta ve ortaya çıkan konut ihtiyacına yönelik başlatılan kentsel dönüşümle birlikte yapılaşma sorunu tüm katılımcıların temel endişesi olmaktadır. Üzerinde yaşadıkları toprak tarımsal üretim için değil, inşaat sektörü için değerli olmaya başlayınca, yerel halk da sahip olduğu mandalina bahçelerini müteahhitlere vermektedir. İlçede 1989 yılından kalma imar planı geçerli olmakta ve plana dair yetkinin

büyükşehir belediyesine ait olduğu dile getirilmektedir. Bu yüzden ilçe belediyesi 4 katlı binalara itiraz etse dahi yapılaşma üzerinde büyükşehir belediyesinin son sözü söylediği görülmektedir. Bu durum Türkiye’de yerel belediyelerin yetkilerinin sınırlılığına işaret etmekte, Yavaş Kent bağlamında ise uygulamalarda sorun teşkil etmektedir. Tablo 4.13’te görülebileceği üzere, yerel belediyenin yetkisinin sınırlılığı, uzmanların ve katılımcıların çokça değindiği bir konu olmakta ve yavaş kent felsefesinin adaptasyonunda sorun teşkil etmektedir. Bu açıdan Türkiye’de politika yapma süreçlerinin yavaş kent ilkeleriyle örtüşmediği dile getirilmektedir (Tekin 2018: 253). İlçe belediyesi yapılaşmayı kontrol altında tutmak istese dahi yürürlükte olan imar planı nedeniyle kısıtlanmakta veya yavaş kent kriterleriyle asla uyuşmayan ve tüketim kültürüne ait en önemli dokulardan biri olan AVM açılışı yapmak durumunda kalmaktadır. Öte yandan nüfus artışının diğer sonuçları olan trafik, otopark ve altyapı sorunlarının yanı sıra kozmopolitleşen nüfus nedeniyle ilçenin kültürel kimliği de değişmektedir. Dolayısıyla yavaş kent markasıyla gelen popülerite ve kontrol edilemeyen büyüme ile ilçenin tarım merkezli bir yerel kalkınma modeli yerine turizm odaklı bir modelle ilerlediğini göstermektedir. Yerel değerleri, kültürü korumak amacıyla olan ve dayanışmacı bir öz ile yerel üretimi ve katılımı desteklemek adına yavaş kent felsefesi bağlamında birçok uygulama gerçekleştirilmiştir (Can Yücel Tohum Merkezi, Doğa Derneği, S: Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Mandalina Kurutma Tesisi, Çocuk Belediyesi, Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği, Seferihisar Yenilenebilir Enerji Kooperatifi vb). Ancak yavaş kent hareketinin yerel halk iradesiyle değil, Avrupa kaynaklı kozmopolit bir kültür üzerinden üretilen bir yaklaşım oluşu, neo-liberal politikalar bağlamında değerlendirilmekte ve bir markalama stratejisi olduğu dile getirilmektedir (Gündüz 2017: 262). Başka bir deyişle, yerel halkın kendi kültürü ve yaşam biçiminden doğmayan bir modelin benimsetilme çabasından söz edilmektedir. Çünkü yavaş kent kriterleri, halkın sürekli olarak eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerektiğini söylemektedir. Ancak çeşitli araştırmalar (Akman, Akman, Karakuş 2018: 83, Tekin 2018: 251, Özmen, Birsen, Birsen 2017: 100) göstermiştir ki, halkın yeterince bilgilendirilmediği ve sürece yeterince dâhil edilmediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte dokümanlarda Tunç Soyer’in, tam anlamıyla katılımcı bir model ortaya konulamadığını dile getirdiği ifadeleri yer almaktadır (Seferi Keçi, Mayıs 2017: 17). Oysaki yerel sakinlerin yönetim içinde söz sahibi olmaları, kendi ideal kentlerini oluşturabilme ve kendi kültürlerinin devamlılığını sağlayacak bir kent tasarımı için önemlidir. Dolayısıyla ekonomik analizlerin yanı sıra, sosyal analizlerin de mutlaka gerekli olduğu ve toplumsal yapı doğrultusunda katılım ve bilgilendirme boyutları ihmal edilen projelerin sürdürülebilir olmayacağı ifade edilmektedir (Güler, Çırakoğlu, Tokmak 2014: 156).

Özetle; Seferihisar’ın yavaş kent unvanı almasının ardından, hızlı bir büyüme başlamış ve markalaşan kent ile insanların yoğun ilgisi sonucu ilçe, yazlık 250.000, sabit olarak ise 50.000 nüfusa yaklaşmış bulunmaktadır. Ortaya çıkan konut ihtiyacı ile kentsel dönüşüm başlamış ve

büyükşehir belediyesinin yetkisiyle 4 katlı binalar kentin merkezinde mandalina bahçelerinin yerini almış, kentsel doku bozulmaya başlamıştır. Beraberinde altyapı, trafik, otopark sorunları da baş göstermiş ve aynı zamanda büyükşehirden gelip yerleşenlerle kozmopolitleşen nüfusun çeşitlenen ihtiyaçlarına ve turistik ilgiye bağlı olarak birçok markanın mağazaları hatta bir AVM bile açılmıştır. Oysa Yavaş Kent kriterleri, küresel kapitalist kültürün her türlü göstergesinden uzak, kente dair çevresel, kültürel ve sosyal değerlerin korunduğu ve yerel aktörlerin refahının ön planda tutulduğu, büyükşehirlerdeki hızlı yaşama alternatif bir yapı sunmaktadır (cittaslowturkiye.org). Bu durumda yerel halkın tam olarak sürecin içerisinde yer almadığı ancak kendi kentlerinin yeniden yaratımı konusunda, mutlaka daha fazla dâhil olmaları gerektiği anlaşılmaktadır. Seferihisar, tarımsal kalkınma ve kentsel katılım bağlamında birçok girişimde bulunsu dahi yitirilen mandalina bahçeleri, pansiyona veya otellere dönüşen evler, kozmopolitleşen nüfus ile önceden sahip olduğu otantik karakterinde hem görsel-çevresel kültürde hem de sosyal yapıda bir değişim sürecine girmiş bulunmaktadır. Yavaş Kent unvanıyla gelen markalaşma sürecinin yarattığı değişim, kapitalist kültüre ait yeniden üretim süreçleriyle ilgili olup, kapitalist üretimin kendini gençleştirmek adına yarattığı yeni bir küresel trendin sonucunda mı gerçekleşmektedir?

1974'ten sonraki kapitalizmin geldiği nokta olarak belirtilen neo-liberalizmin, küreselleşmenin özünü oluşturacak şekilde, “uluslararası finans piyasasının öneminin arttığı, uluslararası mal dağıtımının genişlediği ve hızlandığı, bununla birlikte günlük yerel hayatı da derinlemesine etkilediği” kapitalistik evre olduğu belirtilmektedir (Fülberth,2014: 265). Bu bağlamda yerelde yaşanan değişimlerin, uluslararası ekonomik, kültürel veya sosyal değişimlerden ayrı düşünülmemesi gerekmekte ve yerelin bu ekonomik yeniden yapılanmanın farklı biçimleri tarafından dönüştürülmekte olduğu dile getirilmektedir (Urry 2015: 113). Kapitalizmin bu yeni evresinde yerel yönetimler, emek merkezli bir kalkınma yerine sermaye merkezli kalkınma stratejilerine yönelmekte ve bu nedenle metalaşan yerellik küresel rekabet ortamına girebilmektedir. Yerel kalkınma ve sürdürülebilirlik üzerine oluşturulan bir model olan Yavaş Kentleşmenin de sermaye merkezli stratejilerinin yerel kültürlerin kendi içsel dinamikleri yerine uluslararası kuruluşların dayatmaları tarafından belirlendiği ifade edilmektedir (Şengül 2008: 285, Gündüz 2017: 261). Bu nedenle Yavaş Kent Seferihisar'ın da yavaş kent kriterleri bağlamında her ne kadar dayanışmacı ve toplumcu girişimlerde bulunmuş olsa dahi, sahip olduğu yavaş kent unvanı sayesinde bir benzersiz satış önermesine sahip olmuş, bu sayede sermayenin ilgisini çekmiş ve paradoksal olarak küresel kapitalist sistemde karşıt olduğu unsurların yeniden üretilmesine yol açmıştır. Önceden sakin olan ve kültürel değerlerin ve geleneklerin bugüne kadar korunabildiği Seferihisar'da, hem kent mekânlarının hem de şehre ait problemlerin artışı söz konusu olmuştur. Yavaş Kent konumlandırması ticari ve ekonomik anlamda bir büyüme getirmişse de artan ilgi ve kalabalıklaşan nüfus nedeniyle sakinliğini ve özgünlüğünü kaybetmeye

başlamıştır. Seferihisar’ın merkezinde yer alan 4 katlı binalar, AVM ve parçalanmış AVM olarak nitelendirilen zincir mağazaların artmaya başlaması, hem ürünleri hem de çalışma saatleriyle büyükşehirdekilerle benzeşen kafeler ve barlar, artan emlak fiyatları ve genel olarak yaşamın pahalılaşması, giderek artan trafik ve otopark sorunu, piyasalaştırılan ilçede yerel sakinlerin yabancılaşması tehdidi... Bununla birlikte popülerleşen üretici pazarlarına Seferihisar dışından gelenlerin satılan ürünlerin kalitesini düşürmesi, yeterli denetimin olmaması yüzünden çeşitli marketlerden satın alınan reçel gibi ürünlerin satılması söz konusudur. Araştırma katılımcılarından K7’nin de dile getirdiği gibi; yavaş adı altında hızlı yaşama ait değerlerin, sembollerin ve problemlerin yaşanmasıyla yavaşın anlamı, bugünkü hızlıyı da içerebilecektir. Yavaş Kent unvanının çekici kıldığı ilçe, kentsel yaşama ait örüntülerin ve düzenlemelerin (mekân temsilleri) yeniden üretildiği bir mekânsal pratiği ortaya koymaktadır. İlçeyi değişim değerine bağlı olarak tanımlayanlar mekânın temsili bağlamında bir değişim sürecine yol açarken, kullanım değerine göre tanımlayanların deneyimledikleri, içinde bulundukları gündelik bağlamı da dönüştürmektedirler. Bu yüzden ilçenin yerel inisiyatifiyle oluşmamış, iktidarın mekânına dönüşen bir yerellik ortaya çıkmaktadır.

Tunç Soyer’in “küresel sorunlara yerelde çözümler üretilebileceği” söylemi, yeni liberal evrenin küresel sistemindeki yerellik anlayışını görmeyi sağlamakta, yerel yönetimlerin de küresel ekonomide rekabet edebilecek aktörler olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda esasen küresel kapitalist sistemin olumsuzluklarına dikkat çeken ve daha yaşanır alanlar, insanların yabancılaşma hissetmedikleri güvenli sığınaklar yaratma amacındaki yavaş kentler, isyankâr bir konumlandırma ile turizm ve sermaye için cazip bir markaya dönüşmektedir. Dolayısıyla, yerellik bu anlayışla küresel ekonomi içerisinde yer aldığı anda, güvenli sığınak kavramını bir yanılsamaya dönüştürebilmektedir. Bu durum da bireysel özgürleşme ve yabancılaşmadan kurtuluş için sorun teşkil etmektedir. O halde yavaş kent Seferihisar örneğinde, kapitalist sistemin yeniden üretildiği bir mekân tasarımından söz edilebilmekte, ilçedeki kent göstergelerinin artışıyla birlikte radikal ihtiyaçlarını giderebilmek bağlamında bir bireysel özgürlüğü yaşamak fikri uzaklaşmaktadır. Ancak Seferihisar’ın bu olumsuzluklardan kurtulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu konuda Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü Bülent Köstem, yerel birimlerin daha sakin bir yaşama ulaşma çabasındaki kişilerle artacak nüfusu kaldıramayacağından ve esas değişimin büyükşehirlerde, başka bir deyişle burada yaşayan kişilerin zihinlerinde gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Bu yüzden amaç; “yavaş yaşam” felsefesini şehirlerde yaymak, gündelik yaşamlarında değişim yapmak, bulundukları mekân içerisinde özgürleşmelerini sağlamak olmaktadır. Bu sayede kalabalıklaşma tehlikesi yerel birimler üzerinden kalkabilecektir. Dernek, bahsedilen bilinçlendirmeyi sağlamak adına bir kampanya düzenleyerek; kişilerin kapitalist kültürün yaşamlarındaki etkilerini fark etmeyi sağlamayı, ihtiyaçlarda ve genelde tüketim alışkanlıklarında değişim yaratmayı ve böylelikle

gündelik yaşamlarda oluşan duyarlılıkla bireysel başlayan ancak sonra tüm topluma yayılabilecek bir farkındalığı amaçlamaktadır.

Yabancılaşma, insanın yaratıcı etkinlikleri ve gerçek ihtiyaçlarından uzaklaşması anlamına gelmektedir. Ancak hızlı yaşam ve tüketim kültürüne bağlı çalış-kazan-harc kısır döngüsü içerisinde verili bu kentsel koşulların tek gerçek yaşam biçimi olmadığı vurgulanmakta, alışkanlıklarımızı, bakış açımızı değiştirerek, gündelik yaşamlarımızdan başlayan küçük devrimlerle büyük bir değişime adım atılabileceği öne sürülmektedir (Lefebvre 2013: 48). Buradan hareketle, yavaş yaşam felsefesi, gündelik yaşam teorisyenleri ve kuramları ekseninden Tema-3'te, "Metropolde yavaş yaşamak mümkün müdür?" alt başlığında tartışılmıştır. Gündelik yaşamın çalışma hayatı ve tüketim kültürü tarafından ele geçirildiğini ileri süren kuramlar, kapitalist pratiklerin karşısına alternatif değerler ve uygulamalar koyma çabasıyla praksişi özneyi diriltmeye çalışmaktadır. Benzer biçimde yavaş hareketi de eleştirel bir perspektife sahip olup, yaşamın tüm alanlarıyla ilgili alternatif değerler ve bakış açıları önermektedir (yavaş yemek, yavaş moda, yavaş turizm, yavaş okul, yavaş ebeveynlik, yavaş işletme vb). Ekonomik, sosyal ve kültürel her alanda gündelik yaşamın manipüle edici yönünü fark etmek, değişime ve farklılaşmaya giden yolu açmakta ve kişi böylece özgürleşme yolunda adım atabilmektedir.

Bocock, tüketim analizini felsefi bir yaklaşımla yapmak gerektiğini, bunun da Marx'ın yabancılaşma kuramı üzerinden yapılacak kuramsal olarak uygulanabilir bir temelle mümkün olabileceğini söylemektedir (Bocock 2009: 120). Buradan yola çıkılarak bu çalışmada, küreselleşmenin olumsuz yönleri ile hızlı ve tüketime yönlendirilmiş şehir yaşamına karşıt, alternatif ve eleştirel bakış açıları öneren felsefesiyle yavaş yaşam sayesinde, Marx'ın yabancılaşma kuramı ve modern-postmodern dönemlerin gündelik yaşam eleştirmenleri bağlamında bireysel özgürleşmenin mümkün olup olmadığını sorgulanmıştır.

Lefebvre, gündelik yaşamdaki manipüle edici öğelerin (özellikle reklamlar, çalışma saatleri, boş zaman için sunulan etkinlikler) farkına varılmasıyla kişinin özgürleşme yolunda adım atabileceğini dile getirmektedir. Kişi öncelikle toplumsal gerçekliği tek yaşam yolu gibi görmekten vazgeçmeli ve yabancılaşmış bilincini özgürleştirmelidir. Kapitalizmin garanti ettiği hayatta kalmak ile gerçekten yaşamak aynı şey olmamaktadır. Marifet hayatta kalmak değil, kayda değer olmaktır. Bu bağlamda Situasyonist Enternasyonel akım da, gündelik yaşamda bir devrim önermekte, kaynağı çalışma hayatında bulunan yabancılaşmanın, bireyin düşünsel dünyasının özgürleşmesi ve yaratıcı potansiyelinin ortaya çıkmasıyla aşılabildiğini öne sürmektedir. Bunun için psikocoğrafya ve derivé gibi kavramları ortaya atmışlardır.

Psikocoğrafya; kapitalist mekân düzenlemelerinin ve üzerimizde egemenlik kuran sembollerin yeri olan kentsel mekanda, alternatif düşünce biçimlerinin de yaratılabileceği tezini ileri sürmektedir. Bu alternatif düşünceler, yürüme eylemiyle gelmektedir. Amaçsızca yürümek

sayesinde hâkim düzenlemelerden sapma yoluyla özgürleşen kişinin bu eylemine *derivé* adı verilmektedir. Yavaş yaşam da hızlı olmanın kişilere zaman kazandırdığı yanılsamasını zihinlerden çıkarmaktan geçmektedir. *Festina Lente* düsturunu benimseyen yavaş hareket, anın yoğunluğunu duyumsayarak içsel bir yoğunluğa ulaşabileceğimize inanmaktadır.

Michel de Certeau, yürüme eylemini öneren bir başka düşünür olarak, aynı zamanda gündelik yaşamda alternatif yöntemler olan taktikler yoluyla özgürleşebilen bir bireyden söz etmektedir. Şehirlerdeki gündelik yaşamda gerçekleştirilecek mikro özgürleştirici eylemler yoluyla değişimin mümkün olduğunu söylemektedir. Örneğin markaları, onlara yüklenen sembolik anlamları dışında kullanmak, sürekli değişen tüketici tercihleri yapmak gibi taktiklerden söz etmektedir.

Küçük kaçış mekanizmalarının postmodernizmin özgürleştirici yönüyle mümkün olabileceğini düşünen Firat ve Venkatesh, bütünsel bir birey yerine zıtlıkları bir arada yaşayabilen, farklı kimlik tasarımlarıyla kendisini yapılandırabilen bir bireyden söz ederek kendine dayatılanlar dışında yapacağı tercihlerle özgürleşebileceklerini söylemektedirler. Ancak bu yönden Baudrillard tüm bu farklılıkların sisteme dâhil edilebileceğini, bu mikro özgürlüklerin başka pazarlar yaratacağını ve bunun da yapay ihtiyaçlar arasından “seçme özgürlüğüne” karşılık geleceğini ifade etmektedir. Bu yüzden tüketime bağlı olarak sunulan özgürlüğün bir yanılsamadan ibaret olacağını düşünmektedir. Yavaş Kentlerin de bir kategorizasyon şeklinde kapitalizmin siyasalarıyla uyuşan bir gündem içerisinde olduğu değerlendirmesi yapılabilmektedir. Bu noktada Harvey, yerel değerlerin metalaştırılmasının, kendi bölgelerinde yabancılaşma hisseden yerel halk tarafından karşıt ve alternatif görüşleri filizlendirebileceği umudunu taşımaktadır. Küresel sermayenin yerel özellikleri tehdit etmesine karşı bir protesto şeklinde ortaya çıkan yavaşlık hareketi, Harvey’in ümitlerini boşa çıkarmamıştır. Ancak Seferihisar örneğinde görülmektedir ki, daha geniş toplumsal ve ekonomik neo-liberal politikalarından ayrı düşünülemeyen yerel kültürler, kentsel girişimcilik üzerine kurulu bir rant mekanizmasına dönüşebilmektedir. Nitekim Kozinets (2002) ve Bauman (2016, 2015), tüm bu özgürleşme arayışlarını ve direnişçi söylemleri, tüketimi yeniden büyüleme girişi olarak görmekte ve küreselleşme eğilimleriyle ters düşmeyen farklılıklar şeklinde sistemin kendisini gençleştirmeye yaradığı alanlar olduklarını ileri sürmektedirler.

Eleştirel teoriden Marcuse, Horkheimer ve Adorno da benzer şekilde kitle kültürü ve onun standartlaştıran yönüyle yabancılaşmanın tüketim kalıplarına da sıçradığını, kültür endüstrisi ve onun ideolojik aygıtları aracılığıyla manipüle edilen bireyin kendi tercihlerini yapması, gerçek ihtiyaçlarını fark etmesi konusunda pasifize edildiğini düşünmektedirler. Dolayısıyla bir değişim veya devrim için, kapitalizmin toplumda yarattığı tüketim arzularının yıkılması gerekmektedir.

Fromm ise kapitalist güçler karşısında çaresiz kalan bireyin, değerleri ve alışkanlıklarında bir değişim gerçekleşmesi gerektiğini, bu içsel devrimlerin tümevarımsal bir süreç gibi, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi alanlarda reformlara yol açarak bir yeni toplumun yaratılabileceğini düşünmektedir. Bu yönüyle pratikte karşılığını bulan bir felsefe sunan Fromm'un yeni toplum projesi pratik-ütopya şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Lefebvre'in ifade ettiği gibi; “var olan durumu onamakla yetinmeyen her düşüncenin içinde bir ütopya barındırması” (2013: 89) söz konusu ise, yavaş yaşam da sunduğu alternatiflerle ütöpik bir yaklaşımdır ama Fromm'un sosyal reformları ve önerisinin dinamik niteliği gibi, yaşamın tüm alanlarında gerçekçi çözümler önermesiyle pratik bir ütopya³⁹ olarak değerlendirilebilmektedir. Farklı pratikler oluşturma hedefiyle bireylerin gündelik yaşamlarını daha özgürce yapılandırabilmeleri ve yaşayabilmeleri için imkânlar sunmaktadır.

Sonuç olarak, postmodern özelliklere sahip günümüzün tüketim kültürü ve kapitalizmin hâkimiyetindeki kent yaşamında, siyasal görüşlerin yerini gündelik yaşamda üslupların ve yaşam tarzlarının savaşının aldığı, kültür endüstrileri aracılığıyla yaratılan toplumsal kategorilerin kültürü kurumsallaştırdığı ve kültürel sembollerin tüketilmesinin olanaklı kılındığı bir toplumsal uyumdan söz edilmektedir. Uyum sağlayanlar zorlamanın baskısından kurtulmakta (Lefebvre 2013: 101) ancak gündelik yaşamın tüketimci yönlendirmesinin farkında olan ve yabancılaşmış bilinçlerini özgürleştirmek isteyen bireyler için kurtuluşun genellikle gündelik devrimlerde ve içsel değişimlerle gerçekleşebileceği düşüncesi, birçok kuramcının ortak görüşü olmaktadır.

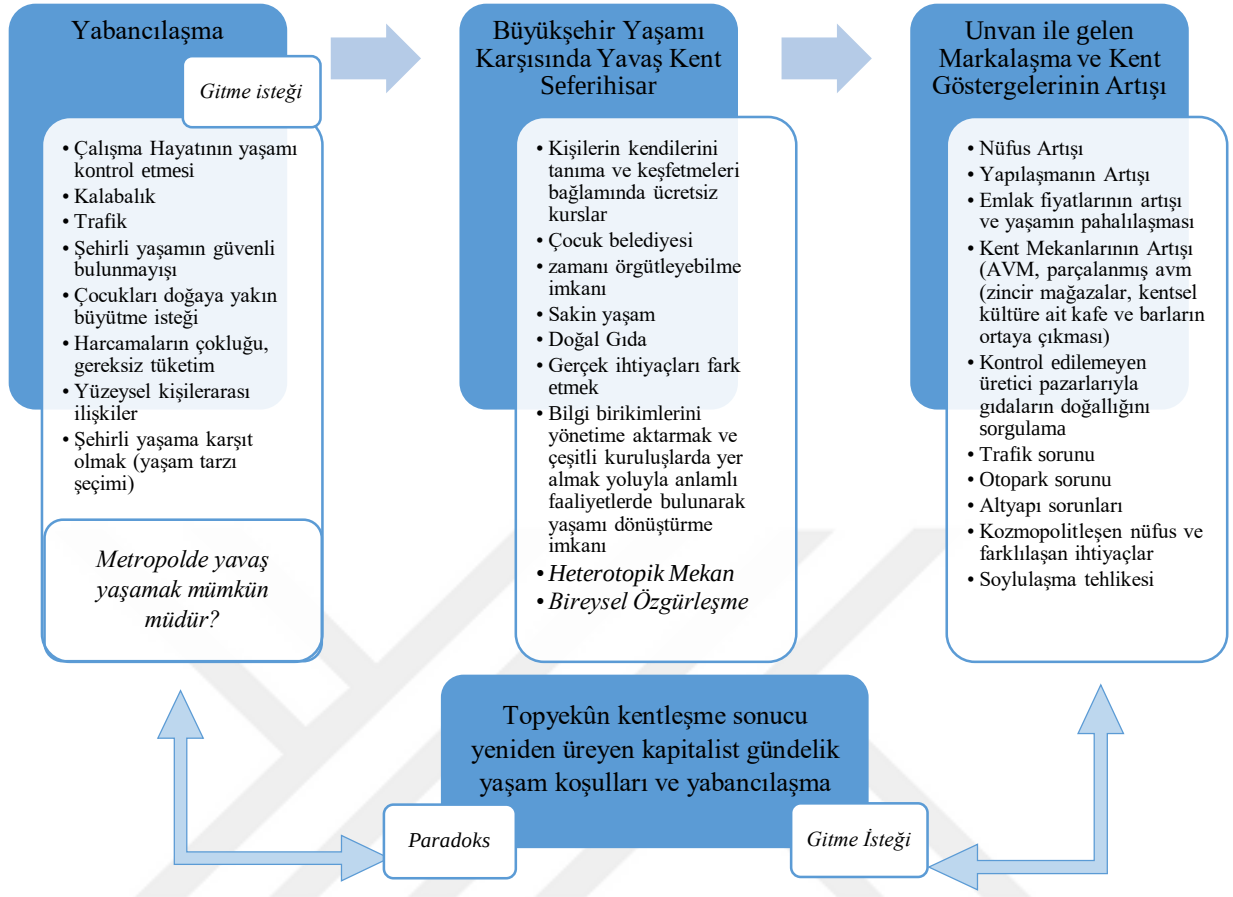
Çalışma, Seferihisar örneğinde, yavaş kent uygulamasının kişilerin bireysel özgürleşmeleri bağlamında güvenli bir sığınak olup olmadığını incelerken aynı zamanda genel olarak yavaş yaşam biçimini önceden var olan gündelik yaşam kuramları çerçevesinden ele almakta, şehir yaşamında yavaş yaşamın ve gündelik devrimlerin mümkün olup olmadığını sorgulamaktadır. Bu sorgulamayla birlikte, ortaya çıkan her karşıt görüşün, her alternatifin kapitalist mekanizmayı çalıştıran ve devamlılığını sağlayan yeni tüketim yöntemleri, yeni pazarlar yaratarak kapitalizmin dinamik karakterine uyum sağladığı öne sürülmektedir. “Her devrimin bir yenilenme havası yaratarak yaratıcı yıkım sürecine girdiği” (Schumpeter 2014: 103) kapitalizmin günümüzdeki evresinde yavaş kentlerin de bu yaratıcı yıkım sürecine dâhil olduğu iddia edilmektedir. Yavaş Kent Seferihisar'ın bu dinamik yaratıcı yıkım sürecine adapte olması, yavaş yaşam akımının da gönüllü sadelik yaşam tarzında olduğu gibi incelikli bir fark şeklinde lüks tüketime yönelik bir alan olma tehlikesi saklı dursa dahi kişiler kendi içsel devrimlerini yapmayı istemek konusunda hala özgürdür. Yavaş Yaşam Kampanyası da Bülent Köstem'in ifade

³⁹ Fromm'un siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel tüm alanlarda gerçekleştirilmesini önerdiği reformlarla “yeni toplum” projesinin yalnızca idealist bir yaklaşım değil, pratikte karşılığını bulabilen bir iyileşme önerisi olduğu dile getirilmekte ve “pratik-ütopya” sözcüklerinin birleşimi olan “pratopya” şeklinde kavramlaştırılmaktadır (Özyurt 2016: 269).

ettiği gibi kişisel yaşamlarda değişimi önermekte, kişilerin kendi devrimlerini yaratmaları beklenmektedir. Bu açıdan mekânsal bir kaçışın kişileri bireysel özgürlükleri bağlamında gerçek bir kurtuluşa götüremeyebileceği, bunun yerine içsel devrimlerin gerçekleştirilmesi gerektiği söylenebilmektedir. Üstelik kaçma şansı bulunmayan bireylerin de yaratıcı alanlar yaratma, değişimi isteme şansı olmalıdır. Bu yönden bu çalışmanın son dönemlerine denk gelen COVID-19 Pandemisi, kişileri mecburi kısıtlamalarda bırakarak, büyükşehirlerdeki yaşamlarımızda evden çalışmak, harcamaların kısıtlanması, ihtiyaçların gözden geçirilmesi, doğal beslenme, toplu taşıma yerine yürüme veya alternatif ulaşım yolları denemek bağlamında hem alışkanlıklarda hem de önceden varolan değerlerde bir değişimi yaratmış olabileceği varsayılmaktadır. Önceden verili toplumsal koşullar tek gerçek yaşam şekli olarak görülürken, pandemi döneminde mecburi değişimler yaşanmıştır. Bu dönemin yaşamlarda yarattığı değişimler ile yavaş yaşamın önerdiği alternatif değerlerin örtüştüğü noktalar üzerinden bir değerlendirmenin yapılabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıları büyükşehirde en mutsuz eden konu trafikte geçirilen zaman olmaktadır. Kentler ne yazık ki, motorlu araçlara göre tasarlanmakta ve insan ögesi arka planda kalmaktadır. Şehir hakkının düşlediğimiz kenti yaratmak olduğu hatırlandığında, yaya yolları arttırılarak, alternatif ulaşım biçimlerinin özendirilmesini (bisiklet kullanımı vb.) ve araçlarla ilgili kısıtlayıcı bir politikanın uygulanmasını istemenin en doğal haklardan olduğu söylenebilmektedir. Yavaş yaşamak, büyükşehirlerde yabancılaşmış ve kendi gerçek ihtiyaçlarından uzaklaşmış, tüketime yönlendirilmiş gündelik yaşamlarında çalış-kazan ve harca döngüsündeki bireyin hayalidir. Seferihisar gibi yerel birimlerin kültürel kimliklerini tehdit edecek şekilde bir nüfus artışına sebep olmak yerine, kişisel yaşamlarda başka bir yaşamın mümkün olduğunu fark etmek, bunu isteyebilme özgürlüğüne ve hakkına sahip olunduğunu bilmek gerekmektedir.

Eric Fromm'un yabancılaşmadan kurtuluşun mümkün olduğunu öne sürdüğü pratik-ütopya şeklinde değerlendiren yeni toplum kuramı değer yüklü ve bilimsellikten uzak bulunarak eleştirilmiştir. Ancak Lefebvre'in ifade ettiği gibi; "teorik hipotezler olmadan bilim de olamaz" (Lefebvre 2011: 9) ve öznel bir katkıda bulunmaksızın yorum yapmak da mümkün değildir (Yıldırım, Şimşek 2018: 30). Fenomenolojik yaklaşımla yürütülmüş olan bu çalışma, kuramsal bir altyapı üzerine kurulmaktadır. Sosyal bir refleks sonucunda ortaya çıkan Yavaş Kent Hareketi de kuramsal bir temel ve sosyo-kültürel ve siyasi analizler olmadan belirlenen ilkelerin adapte edilmesi şeklinde uygulamaya konulmaktadır. Aşağıda Tema-1, 2 ve 3'ün tümevarımsal değerlendirilmesiyle oluşturulmuş bulunan, Yavaş Kent Seferihisar'ın yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşmeyi mümkün kılan bir yaşam alternatifi olup olmadığına dair kuramsal modeli görülebilmektedir.

Şekil 4.6 Yavaş Kent Seferihisar’ın yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşmeyi mümkün kılan bir yaşam alternatifi olup olmadığına dair kuramsal modeli

Türkiye’de Seferihisar örneği, yerel belediyenin, imar planı veya diğer kontrol süreçleri üzerinde yetki azlığı nedeniyle uygulamada problem yaşamakta ve katılımcılar tarafından güzel bir düşüncenin içinin boşaltılması olarak değerlendirilmektedir. Markalaşmak ticari açıdan olumlu bir gelişme yaratsa dahi, birçok açıdan bozulmaya yol açmıştır. Büyükşehirdeki kentsel koşulların (mimari dokular, zincir mağazalar-kent mekânları-, kalabalıklaşma, trafik, sakinliğin yitirilmesi vb. diğer kent göstergeleri) yoğunluğu nedeniyle hissedilen yabancılaşmadan kurtulma başka bir yaşamın mümkün olduğu mottosuyla bireysel özgürlüğün müjdesini veren bir alternatif olarak yavaş kent yaşamı konulmaktadır. Katılımcıları tatmin eden ve kendilerini gerçekleştirme bağlamında daha özgür hissettiren alanlar açan bir Seferihisar söz konusu olsa dahi -ki bu anlamda bir heterotopik mekân olabileceğinden söz edilmişti- markalaşma nedeniyle kentleşme ve alternatif özelliklerin kaybolmaya başlaması söz konusudur. Nüfus artışının yanı sıra yerel belediyenin yetkisinin sınırlılığı, yavaş kent modelinin temelini oluşturan, yerel kültürün ve değerlerin korunması bağlamında adaptasyon sorunu yaşanmasına neden olmaktadır. Unvan ile birlikte hızlı bir büyüme sürecine giren Seferihisar için büyük şehirlerin karşısına küçük ve yaşamın daha kolay olduğu alternatif bir yaşam alanı değerlendirmesi yapılamamaktadır. Çünkü büyükşehirlerin bireysel özgürlüğün önüne engeller koyan kentsel koşullarının baş göstermesiyle kişiler Seferihisar’dan ayrılmayı düşünmektedirler. Bu yönüyle kapitalist koşulları yeniden üreterek, yabancılaşma hislerinin yeniden var olmasına yol açmakta ve Schumpeter’in yaratıcı yıkım kavramıyla karşılık bulan girişimci bir adaptasyon olarak kapitalizmin gelişimini sağlamaktadır. Bu nedenle Seferihisar gibi küçük kentler seçeneği, gösteri kültürü ve kentsel koşulları yeniden ürettiğinde bireysel özgürlüğün mekânsal değil, zihinsel olması gerektiği anlaşılmaktadır. Baudrillard’ın tüketimin zihinsel olduğunu söylemesi ya da Jameson’ın her şeyin kültürel hale geldiği postmodern olarak adlandırılan çağımızda, devrimlerin de gündelik yaşam kuramlarının öne sürdüğü gibi bilinçlerdeki değişimle gerçekleşebileceği düşünülmektedir. Bu çerçeveden hareketle bu çalışmada; sakin bir yaşam, tüketim alışkanlıklarında değişim, zorunluluktan kurtulma, kendini gerçekleştirme, bireysel özgürlük gibi kavramlar, büyükşehirde yaşayan insanların özlemi olarak içsel devrimlerle gerçekleşebilir düşüncesi yavaş yaşam felsefesiyle birleştirilmektedir.

Özgürlük yalnızca mekânsal değişimle yapılacak kısıtlamalardan kurtuluşa değil, yeni güçlerin yaratılmasıyla mümkün olabilmektedir (Silier 2013: 131). Marx, sahip olduklarımızla tanımlanmayı tercih etmek ya da verili seçenekler arasından en uygununa mecbur olmak yerine, kendimiz için yeni seçenekler yaratabileceğimizi ve bu şekilde yeteneklerimizi fark etmek yoluyla özgürleşmenin mümkün olabileceğini düşünmektedir (Silier 2013: 131). Bu bağlamda Yavaş Kent Seferihisar, neo-liberal politikalar kapsamında küresel ölçekte rekabet etmek zorunda

kalmadan ve tek tek bireyler, gündelik yaşamın kapitalist manipölasyonun girdabına kapılmadan kendi içsel dinamiklerinden doğan reformlarını gerçekleştirebilecek güce sahiptir.

Büyükşehir yaşamında yavaş yaşam felsefesinin nasıl uygulanacağı konusunda daha kapsamlı araştırmalar yapılabileceği düşünülmektedir. Örneğin; Yavaş Hareketi bağlamında kurulmuş çeşitli sivil toplum kuruluşlarına veya derneklere üye olan kişilerden yola çıkılarak, büyükşehir yaşamından çıkmadan, tüketim pratikleri ve gündelik alışkanlıklar bağlamında bu kişilerin yaşamlarında gerçekleşen değişimler veya zorlandıkları noktalar üzerinden bir analiz yapılabilir. Bunun yanı sıra Türkiye’de yavaş kent unvanına sahip diğer yerleşimlerin karşılaştırmalı bir analizi ile uygulama konusundaki sorunların daha kapsamlı bir tespiti yapılarak daha sağlıklı çözüm önerilerinin getirilebileceği de düşünülmektedir. Yurtdışındaki yavaş kentler ile Türkiye’dekilerin karşılaştırmasını yapmak da yine felsefenin pratiğe geçirilişi bağlamında kültürel farklılıkların ortaya konulmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın son aşamasında, İzmir Belediye Başkanı ve Cittaslow Birliği Başkan Yardımcısı Tunç Soyer, 15-16-17 Ekim 2020 tarihlerinde, İtalya’nın bir yavaş kenti olan Orvieto Kentinde düzenlenen Uluslararası Cittaslow Genel Kurulu’nda yaptığı konuşmada “Yavaş Metropol” (Cittaslow Metropolis) konseptini sunmuştur⁴⁰. Bu yeni konsept, dünyayı daha iyi bir yer yapabilmek amacıyla küçük yerleşimlerde hayata geçirilmeye çalışılan Cittaslow felsefesinin büyük şehirlere uyarlanması anlamını taşımaktadır. 4 milyondan fazla nüfusa sahip olan İzmir’in 1200 mahallesinden öncelikle 10 tanesiyle çalışılmaya başlanacağını hedeflendiğini ifade eden Soyer, metropollerin yalnızca problemlerin değil aynı zamanda böyle yeni fikirleri destekleyebilecek yeniliklerin ve ekonominin itici gücü olduğunu ifade etmiştir⁴¹. Projenin uluslararası kurul tarafından onaylanması ve İzmir’in ardından Paris ve Barcelona gibi kentlerin bu unvana talip oldukları söylenmektedir⁴². Bu gelişme, bu tez çalışması açısından önemlidir. Çünkü çalışmada yavaş yaşamın metropollerde mümkün olup olmadığı sorgulanmakta ve bunun için gündelik yaşam eleştirilerinin bireysel özgürleşme için öne sürdüğü kurtuluş yolları ile yavaşlık felsefesi eşleştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak kentin yönetim anlayışında bir değişimi getirecek bu felsefenin metropole uyarlanması, sosyo-kültürel, siyasi hatta mimari pek çok analizin yapılmasını gerektirecek disiplinler arası bir konu olmaktadır. Öncelikle hiyerarşik düzene sahip olan otoriter ve kapitalist kent planlamasına sahip olan; örneğin dünyanın ilk metropollerinden olan Paris’in yavaşlığa geçişi nasıl olacaktır? Sorusu akla gelmektedir. Lefebvre’in de incelemelerine konu olan Paris, tarihini sergilediği meydanlar ve kapitalist kentsel

⁴⁰ <https://www.cittaslow.org/news/turkish-national-network-izmir-candidate-become-first-cittaslow-metropolis>

⁴¹ <https://www.indyturk.com/node/262206/%C3%A7evre/i%CC%87zmir-ilk-%E2%80%9Csakin-metropol%E2%80%9D-olmaya-aday>

⁴² <http://www.diken.com.tr/podcast-tunc-soyer-izmiri-sakin-sehir-unvanli-ilk-metropol-yapacagiz/>

bölümlenmeler aracılığıyla mekânsal pratiği oluşturan, devletin egemenliğinin hissedildiği bir mekân olarak tanımlanabilmektedir (Lefebvre 2014: 51). Bu tür tarihsellik ve mekânın kapitalist düzenlemeleriyle siyasal hale gelen kentler, esasında insanın sahiplenmesi gereken zamanı ve mekânı yönetmektedirler. Kent mekânının yarattığı yabancılaşmanın önüne geçilebilmesi için zamanın ve mekânın insanların kontrolüne geçirilmesi; ortak yönetim ile toplumun her kesiminin söz sahibi olması gerekmektedir. Mahalle meclisi, kent konseyleri vb. aracılığıyla halkın danışma rolü yerine katılma hakkına geçilmesi en önemli başlangıç noktası olmaktadır. Dolayısıyla İzmir gibi 4 milyonluk bir kent için tek tek birimlerin kurulması, mahalleler arasındaki hiyerarşik farkların giderilmesini mümkün kılabilmek için uzun soluklu, çok yönlü ve zorlu bir çalışma ile belki başka bir yaşam mümkün olabilecektir. Ancak bu yaşamın mümkün olabilmesi, yine ülkelerdeki genel iktidarın siyaset yapma eğilimleri ile ters düşmeyecek kesişmelerde gerçekleşmelidir ki Cittaslow konsepti küresel ölçekte kabul gören bir yaklaşım olarak her siyasi parti tarafından kabul göreceği düşünülmektedir. Bunlara ek olarak; Lefebvre kentsel sorunların küresel olmadığını, tek bir kent sorunu analizinin küresel ölçekte tanımlanamayacağını ifade etmektedir (Lefebvre 2014: 15,16). Bu yüzden her Yavaş Metropolün kendine has sorunlarını çözmesi gerekecek ve genel geçer kriterler adaptasyon sorunu yaşanmasına neden olabilecektir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- Adorno, T. W. (2014), *Kültür Endüstrisi, Kültür Yönetimi*, (Çev. N. Ülner, M. Tüzel, E. Gen), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Adorno, T. W., Horkheimer, M. (2010), *Aydınlanmanın Diyalektiği*, (Çev. N. Ülner, E. Ö. Karadoğan, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Aktay, Y. (2010), “Pierre Bordieu ve Bir Maxwell Cini Olarak Okul”, Çeğin, G. vd. (Der.), *Ocak Ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, İstanbul: İletişim Yayınları: 473-498.
- Amin, A. (2003), “Post-Fordism: Models, Fantasies and Phantoms of Transition”, Amin, A. (Ed.), *Post-Fordism: A Reader*, London: Blackwell Publishers: 1-39.
- Baudrillard, J. (2011), *Nesneler Sistemi*, (Çev. O. Adanır), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Baudrillard, J. (2012), *Tüketim Toplumu*, (Çev. H. Deliceçaylı, F. Keskin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2016), *Özgürlük*, (Çev. K. Eren), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2015), *Bireyselleşmiş Toplum*, (Çev. Y. Alogan), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bocock, R. (2009), *Tüketim*, (Çev. İ. Kutluk), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Bottomore, T. (2016), *Frankfurt Okulu ve Eleştirisi*, (Çev. Ü. H. Yolsal), İstanbul: Say Yayınları.
- Bumin, K. (2019), *Demokrasi Arayışında Kent*, (4. Baskı), İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Debord, G. (2014), *Gösteri Toplumu*, (Çev. A. Ekmekçi, O. Taşkent), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- DeCerteau, M. (2008), *Gündelik Hayatın Keşfi-1*, (Çev. L. A. Özcan), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Douglas, M., Isherwood, B. (1999), *Tüketimin Antropolojisi*, (Çev. E. A. Aytekin), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Elkind, D. (2011), *Oyunun Gücü*, (Çev. D. E. Öngen), Ankara: İmge Kitabevi.
- Featherstone, M. (2013), *Postmodernizm ve Tüketim Kültürü*, (Çev. M. Küçük), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fromm, E. (2011), *Özgürlükten Kaçış*, (Çev. Ş. Yeğin), İstanbul: Payel Yayınları.
- Fülberth, G. (2014), *Kapitalizmin Kısa Tarihi*, (Çev. : Usta), İstanbul: Yordam Kitap.
- Giddens, A. (2000), *Sosyoloji*, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Giddens, A. (2012), *Modernliğin Sonuçları*, (Çev. E. Kuşdil), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gros, F. (2017), *Yürümenin Felsefesi*, (Çev. A. Ulutaşlı), İstanbul: Kolektif Kitap.
- Gündüz, C. (2017), “Yerel Kalkınmacılıkta Cittaslow Modeli: Neoliberal Kentleşme Politikalarına Yeni Bir Alternatifsizlik mi?”, Erman T., Özaloğlu : (Der.), *Bir Varmış Bir*

Yokmuş: Toplumsal Bellek, Mekan ve Kimlik Üzerine Araştırmalar, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 255-265.

- Harvey, D. (2013), *Asi Şehirler*, (Çev. A. D. Temiz), İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2012), *Postmodernliğin Durumu*, (Çev. : Savran), İstanbul: Metis Yayınları.
- Heath, J., Potter, A. (2012), *İsyen Pazarlanıyor* (Çev. T. Tosun), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Honoré, C. (2008), *Yavaş! Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi* (Çev. E. Gür), İstanbul: Alfa Yayınları.
- Horkheimer, M. (1990), *Akıl Tutulması* (Çev. O. Koçak), İstanbul: Metis Yayınları.
- Huizinga, J. (2010), *Homo Ludens* (Çev. M. A. Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Jameson, F. (2011), *Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı*, (Çev. N. Plümer, A. Gölcü), Ankara: Nirengi Kitap.
- Köse, H. (2010), *Medya ve Tüketim Sosyolojisi*, Ankara: Ayraç Kitabevi.
- Kundera, M. (2018), *Yavaşlık* (Çev. Ö. İnce), İstanbul: Can Yayınları.
- Kümbetoğlu, B. (2005), *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2013), *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, (Çev. I. Gürbüz), İstanbul: Metis Yayınları.
- Lefebvre, H. (2014), *Mekânın Üretimi*, (Çev. I. Ergüden), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2015), *Kentsel Devrim*, (Çev. : Sezer), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2018), *Şehir Hakkı*, (Çev. I. Ergüden), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lukacs, G. (2014), *Tarih ve Sınıf Bilinci*, (Çev. Y. Öner), İstanbul: Belge Yayınları.
- Marcuse, H. (1990), *Tek Boyutlu İnsan*, (Çev. A. Yardımlı), İstanbul: İdea Yayınları.
- Matthews, J. D. vd. (2008), *Sitüasyonist Enternasyonal*, (Çev. M. Darende vd.), İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Marx, K. (2013), *Kapital I. Cilt* (Çev. M. Selik, N. Satlıgan), İstanbul: Yordam Kitap.
- Marx, K. (2018), *Yabancılaşma*, (Çev. K. Somer vd.), Ankara: Sol Yayınları.
- Maxwell, A., J. (2018), *Nitel Araştırma Tasarımı: Etkileşimli bir Yaklaşım*, (Çev. M. Çevikbaş), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., Saldana, J. (2014), *Qualitative Data Analysis*, (3rd edition), USA: Sage Publication.
- Odabaşı, Y. (1999), *Tüketim Kültürü*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Odabaşı, Y. (2012), *Postmodern Pazarlama*, İstanbul: Mediacat Kitapları.
- Orçan, M. (2004), *Osmanlı'dan Günümüze Modern Türk Tüketim Kültürü*, Ankara: Kadim Yayınları.
- Özel, H. (2013), *Piyasa Ütopyası* (2. Baskı), Ankara: Bilgesu Yayınları.

- Özyurt, C. (2016), *Erich Fromm'un İnsan ve Toplum Anlayışı*, Ankara: Hece Yayınları.
- Punch, K. F. (2005), *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev. D. Bayrak vd.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Riazanov, D. (2011), *K. Marx, F. Engels Hayat ve Eserlerine Giriş*, (Çev. R. Zarakolu), İstanbul: Belge Yayınları.
- Ritzer, G. (1998), *Toplumun McDonaldlaştırılması* (Çev. Ş. : Kaya), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ritzer, G. (2000), *Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek* (Çev. Ş. : Kaya), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Saren, M., McLaran, P., Goulding, C., Elliot, R., Shankar, A., Catteral, M. (Ed.) (2007), *Critical Marketing: Defining the Field*, London: Butterworth-Heinemann. <https://doi.org/10.4324/9780080549767>
- Schumpeter, A. J. (2014), *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*, (Çev. H. İlhan), Ankara: Alter Yayıncılık.
- Silier, Y. (2011), *Oburluk Çağı* (2. Baskı), İstanbul: Yordam Kitap.
- Silier, Y. (2013), *Özgürlük Yanılsaması* (4. Baskı), İstanbul: Yordam Kitap.
- Simmel, G. (1997), "The Metropolis and Mental Life", Frisby, D., Featherstone, M. (Ed.), *Simmel On Culture: Selected Writings Theory, Culture and Society*, USA: Sage Publications: 174-185.
- Simmel, G. (2017), *Modern Kültürde Çatışma* (Çev. T. Bora vd.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şan, M. K., Hira, İ. (2007), "Frankfurt Okulu ve Kültür Endüstrisi Eleştirisi", Şan, M. K. (Ed.), *Sosyoloji Yazıları I: Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Ortak Çalışması*, İstanbul: Kızılelma Yayıncılık: 324-340.
- Tadajewski, M. (2014), "What is Critical Marketing Studies? Reading Micro, Social and Critical Marketing Studies", Varey, R. J., Pirson, M. (Ed.), *Humanistic Marketing: Humanism in Business Series*, London: Palgrave Macmillan: 39-52. https://doi.org/10.1057/9781137353290_4
- Thoreau, H. D. (2015), *Doğal Yaşam ve Başkaldırı*, (Çev. : Çiftçi), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Tomlinson, J. (1999), *Kültürel Emperyalizm* (Çev. E. Zeybekoğlu), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tönnies, F. (2000), "Gemeinschaft ve Gesellschaft", A. Aydoğan (Der.), *Şehir ve Cemiyet*, İstanbul: İz Yayıncılık: 185-217.
- Urry, J. (2015), *Mekânları Tüketmek* (Çev. R. G. Ögdül), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Weber, M. (1999), *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*, (Çev. Z. Gürata), Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Vaneigem, R. (1996), *Gençler İçin Hayat Bilgisi El Kitabı: Gündelik Hayatta Devrim*, (Çev. A. Çakıroğlu, I. Ergüden), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Yanıklar, C. (2006), *Tüketimin Sosyolojisi*, İstanbul: Birey Yayıncılık.

- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yurtseven, R. H., Kaya, O., Harman, : (2010), *Yavaş Hareketi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yusufoğlu, Y. (2005), *Musa'dan Maradona'ya Kültürün Küreselleşmesi*, İstanbul: Troya Yayıncılık.
- Zorlu, A. (2016), *Üretim ve Tüketim Teorileri*, Ankara: Altınordu Yayınları.
- Zorlu, A. (2006), *Tüketim Sosyolojisi*, Ankara: Glocal Yayınları.

Sürekli Yayınlar

- Akman, E., Akman, Ç., Karakuş, M. (2018), “Yavaş Şehir Kriterleri Çerçevesinde Seferihisar Belediyesinin Faaliyetlerinden Yerel Halkın Memnuniyet Düzeyi” *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/2: 20-38.
- Appadurai, A. (1990), “Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy”, *Theory, Culture & Society*, 7/2: 295–310. <https://doi.org/10.1177/026327690007002017>
- Arnould, E. J. (2007), “Should Consumer Citizens Escape the Market?”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 611/1: 96-111. Doi: 10.1177/0002716206298698
- Aslan, :, Yılmaz, A. (2001), “Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2/2: 93-108.
- Aydoğan, E. (2015), “Marx ve Öncülerinde Yabancılaşma Kavramı”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54/Haziran: 273-282.
- Aytaç, Ö. (2006), “Tüketimcilik ve Metalaşma Kıskaçında Boş Zaman”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11/1: 27–53.
- Aytaç, Ö. (2007), “Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/2: 199-226.
- Berktaş, F. (2000), “Küreselleştikçe Parçalanmış Bir Dünyanın Düşünsel İzdüşümü: Postmodernizm”, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 21,22: 1-12.
- Bilgin, E. İ. (2010), “An Interdisciplinary Review Of Resistance To Consumption, Some Marketing Interpretations, And Future Research Suggestions”, *Consumption Markets and Culture*, 13/3: 299–323. <https://doi.org/10.1080/10253861003787031>
- Bora, T. (1997), “Yeni Yerel”, *Ada Kentliyim*, 9/Şubat-Mayıs: 40-51.
- Çavdar, R. Ç. (2018), “Farklılığın Mekanı: Foucault ve Lefebvre'deki Heterotopya ve Heterotopi Ayrımı”, *İdeal Kent- Kent Araştırmaları Dergisi*, 25/9: 941-959. Doi: 10.31198/idealkent.458739

- David, : (2015), “The Slow Media Manifesto and Its Impact on Different Countries, Cultures, and Disciplines”, *Acta Universitatis Sapientiae, Social Analysis*: 5/1: 107.
- Demir, Z. (2018), “Karl Marx’ın Bakış Açısından Kapitalist Toplumda Yabancılaşma ve Sonuçları”, *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3/5: 63-74.
- Doğan, A. E. (2007), “Mekân Üretimi ve Gündelik Hayatın Birikim ve Emek Süreçleriyle İlişisine Kayseri’den Bakmak”, *Praksis Dergisi*, 16/Güz: 91-122.
- Durmaz, O. : (2015), “Post-Modern Paradigmanın Kıskaçında Tüketim Toplumu ve Eleştirisi”, *Mülkiye Dergisi*, 39/3: 123-150.
- Erdönmez, C. (2005), “Köy-Kent: Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Bir Kırsal Kalkınma Projesinin Çözümlemesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A/2: 35-51. ISSN 1302- 7085
- Ergil, D. (1978), “Yabancılaşma Kuramına İlk Katkılar”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 3/33: 93-108.
- Fırat, A. F., Venkatesh, A. (1995), “Liberatory Postmodernism and the Reenchantment of Consumption”, *Journal Of Consumer Research*, 22/December: 239-267.
- Güler, M. (2011), “Kentsel Haklar, Kapitalizm ve Katılım”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66/1: 49-71.
- Güler, Z., Çırakoğlu, D., Tokmak, M. (2014), “Türkiye’de Kırsal Kalkınma Modeli Olarak Köy-Kent Uygulamaları: Bolu Mudurnu İlçesi Taşkesti Örneği”, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4: 155-167.
- Güven, E. (2011), “Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek”ten Yavaş “Medya”ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi”, *Selçuk İletişim Dergisi*, 7/1: 113-121.
<https://doi.org/10.18094/si.81742>
- Holt, D. B. (2002), “Why Do Brands Cause Trouble? A Dialectical Theory of Consumer Culture and Branding”, *Journal of Consumer Research*, 29/1: 70–90.
<https://doi.org/10.1086/339922>
- Holt, M. (2002), “It’s Time to Start the Slow School Movement”, *Phi Delta Kappan*, 84/4: 265-271. <https://doi.org/10.1177/003172170208400404>
- Kayıkçı, P., Armağan, K., Dal, N. E. (2019), “Sürdürülebilir Pazarlama: Kavramsal Bir Çalışma”, *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 2/1: 77-93.
- Kiraz, : (2011), “Yabancılaşmanın Kökeni Üstüne”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 12/Güz: 147-169. ISSN 1306-9535
- Knox, P. L. (2005), “Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World”, *Journal of Urban Design*, 10/1: 1–11. <https://doi.org/10.1080/13574800500062221>
- Kozinets, R. (2002), “Can Consumers Escape the Market? Emancipatory Illuminations from Burning Man”, *Journal of Consumer Research*, 29/1: 20-38.
<https://doi.org/10.1086/339919>
- Köse, H. (2005), “Virilio ve Hızlandırılmış Hakikat”, *Yeni Düşünceler Dergisi*, 1/1: 173-183.

- Köse, H. (2008), “Lefebvre ve Modern Dünyada Gündelik Hayat”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 27: 7-26.
- Köse, H. (2018), “Yaratıcı Uzamlar ya da Psikocoğrafya Kavramı Odağında Mekânın Yeniden Üretimi”, *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Moment Dergi*, 5/2: 320-342.
- Nilsson, J. H., Svård, A. C., Widarsson, Å., Wirell, T. (2011), “Cittaslow eco-Gastronomic Heritage as a Tool for Destination Development”, *Current Issues in Tourism*, 14/4: 373–386. <https://doi.org/10.1080/13683500.2010.511709>
- Omay, U. (2008), “İhtiyaçların Manipülasyonu ve Çalışma”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 54, 77–94. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9302>
- Osmanoğlu, Ö. (2016), “Hegel’den Marcuse’ye Yabancılaşma Olgusu”, *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/3: 65-92. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/509808>
- Özdem, Ö.O., Geçit, E. (2013), “Postmodern Sanat Akımları ve Reklamlara Yansımaları”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi Elektronik Dergi*, 36/Bahar: 152-174.
- Özmen, A. ve Can, M. C. (2018), “Cittaslow Hareketi’ne Eleştirel Bir Bakış”, *TBMMOB Planlama Dergisi*, 28/2: 91-101. doi: 10.14744/planlama.2018.95967
- Özmen, Ş., Birsen, H., Birsen, Ö. (2016), “Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı”, *İNİF E-Dergi*, 2/1: 38-49.
- Öztürk, A. (2007), “Postmodernizm Ayracında Ekolojist Düşünce ve Kapitalist Rasyonellik Üzerine”, *Sivil Toplum Dergisi*, 5/20: 7–22.
- Radstrom, : (2011), “A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: an Introduction and History of Cittaslow”, *Italian Journal of Planning Practice*, 1/1: 90-106. ISSN: 2239-267X
- Rumbo, J. D. (2002), “Consumer Resistance in a World of Advertising Clutter: The Case of Adbusters”, *Psychology and Marketing*, 19/2: 127–148. <https://doi.org/10.1002/mar.10006>
- Şahin, H. (2012), “Postmodern Sanat”, *İdil Dergisi*, 5/1: 90-111. Doi: 10.781
- Tosun, E. A. (2013), “Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1/32: 215-237.
- Tüzen, H. (2008), “Postmodernizm Mitosu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008/17: 145-158.
- Ünal, M., Zavalı, Y. : (2016), “Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4/5: 889-912. Doi: [10.15869/itobiad.84038](https://doi.org/10.15869/itobiad.84038)
- Yanıklar, C. (2010), “Tüketim Kültürü, Kapitalizm ve İnsan İhtiyaçları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Tartışma”, *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34/1: 25-32.

Zorkul, T. (2015), “Ütopik Bir Hikâye: Yurda Dönüş”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 40/8: 207–216. ISSN: 1307-9581.

Tebliğ

Özmen, Ş., Birsen, H., Birsen, Ö. (2017), “Türkiye’de Sakin Şehirlerin İletişim Stratejisi”, Öztürk, G., Eken, İ. (Ed.), *1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı 4-5 Mayıs, 2017*, İstanbul Ticaret Üniversitesi: 91-100.

Şengül, H. T. (2008), “Kapitalist Kentleşme Dinamikleri, Küreselleşme ve Türkiye Kentleri”, *Adana Kent Sorunları Sempozyumu 9-10 Mayıs, 2008*, Ankara: TBMMOB Yayınları: 281-289.

Yurtseven, R., Kaya, O. (2010), “Eko-Gastronomi ve Sürdürülebilirlik”, Çolakoğlu, O. E. (Ed.), *11. Ulusal Turizm Kongresi 2-5 Aralık, 2010, Kuşadası*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Tezler

Coşar, Y. (2013), Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri, Doktora Tezi, İzmir, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dereli, H. C., (2010), Kentsel Mekanda Gündelik Yaratıcılık, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

İpekçi, M. V. (2014), AVM’lerin Tüketim Kültürüne Etkisi ve Türkiye Örneği, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kavanoz, : E. (2015), Cazibe Merkezleri Yaratma Stratejisi Olarak Yavaş Kentler, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, O. (2011), Sürdürülebilir Rekabet Avantajı ve Yavaş İşletmecilik: Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Doktora Tezi, Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Majstorovic, D. (2016), Critical Marketing: A Systematic Literature Review, Master Thesis, New Zealand, University of Cantenbury, Department of Management, Marketing and Entrepreneurship.

Tekin, N. B. Ö. (2018), Türkiye’de Kapitalizmin İşleyişi Sürecinde Sakin Şehir Hareketi ve Sürdürülebilirlik: Seferihisar Örneği, Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dergiler

Seferi Keçi Kültür ve Yaşam Dergisi, “Yavaş Kardeşim, Hayat Aceleyle Yakalanmaz”, Sayı:1, Mayıs, 2017.

Seferi Keçi Kültür ve Yaşam Dergisi, “Taşrada Hayat Var!”, Sayı:2, Eylül, 2017.
ISSN 2564-7989

Seferi Keçi Kültür ve Yaşam Dergisi, “Toprak, Kadın, Emek, Seferihisar”, Sayı:3, Şubat, 2018.
ISSN 2564-7989

Seferi Keçi Kültür ve Yaşam Dergisi, “Yavaş Şehir, Yeşil Enerji, Sürdürülebilir Yaşam”, Sayı:4, Yaz, 2018. ISSN 2564-7989

Seferi Keçi Kùltür ve Yaşam Dergisi, “Dosya: Büyük Dertlere Kùçük Çareler”, Sayı:5, Yaz, 2019. ISSN 2564-7989

İnternet Kaynakları

BBOM Modeli, www.baskabirokulmumkun.net/model/ (Erişim tarihi: Mayıs 2018).

Cittaslow List, (2020),
https://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_october_2020.pdf (Erişim tarihi: 5 Ekim 2020).

Cittaslow Seferihisar Biten Projeler, <http://seferihisar.bel.tr/projeler/> (Erişim tarihi: Haziran 2019).

Cittaslow Seferihisar Hakkında Bilgi, <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/> (Erişim tarihi: 2 Mart 2018).

Cittaslow Üyelik Süreci ve Kriterleri, <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (Erişim tarihi: 13 Şubat 2018).

Fütürizm Manifestosu, <http://manifesto-manifesto.blogspot.com/2008/07/ftizm-manifestosu-ft-marinetti-1909.html> (Erişim tarihi: Mayıs 2018).

Germen, M., Oykut, C., Bilgin, M. (2011), “La Production de l’Espace-Mekanın Üretimi”.
<http://alanistanbul.com/turkce/gecmis/la-production-de-lespace-kent-uzerine-bir-sergi-adresinden-alindi>.

Good, Clean and Fair: The Slow Food Manifesto for Quality, www.slowfood.com (Erişim tarihi: Mayıs, 2018).

Hill, M. (2018, 9 Kasım), “What Is Slow Fashion?”. <https://goodonyou.eco/what-is-slow-fashion/> (Erişim tarihi: Mayıs 2018).

Hipster, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hipster> (Erişim tarihi: Ağustos, 2020).

How To Become a Cittaslow, <http://www.cittaslow.org/content/how-become> (Erişim tarihi: 14 Şubat 2018).

İzmir’e Kùresel Kent Bakışı, (2019, 4 Mayıs), <https://www.ieu.edu.tr/tr/news/type/read/id/6397> (Erişim tarihi: Ekim 2020).

Izmir Is Candidate to Become the First Cittaslow Metropolis, (2020, 26 Ekim),
<https://www.cittaslow.org/news/turkish-national-network-izmir-candidate-become-first-cittaslow-metropolis> (Erişim tarihi: 3 Kasım 2020).

İzmir İlk “Sakin Metropol” Olmaya Aday, (2020, 24 Ekim),
<https://www.indyturk.com/node/262206/%C3%A7evre/i%CC%87zmir-ilk-%E2%80%9Csakin-metropol%E2%80%9D-olmaya-aday> (Erişim tarihi: 3 Kasım 2020).

Kiraz, S. (2016, 18 Kasım), “Hegel Felsefesinde Yabancılaşmanın Anlamı ve Rolü”.
<http://www.dusunuyorumdergisi.com/hegel-felsefesinde-yabancilasmanin-anlami-ve-rolu/> adresinden alındı.

Kompost, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kompost> (Erişim tarihi: Ağustos, 2020).

Köhler, B., David, S., Blumtritt, J. (2010, 2 Ocak), “The Slow Media Manifesto”. <http://en.slow-media.net/manifesto> (Erişim tarihi: Mayıs 2018).

Köse, N. (2016, 31 Temmuz), “Sürdürülebilir Bir Dünya İçin Gardırop Devrimi: Yavaş Moda Akımı”. <https://gaiadergi.com/surdurulebilir-bir-dunya-icin-gardirop-devrimi-yavas-moda-akimi/> adresinden alındı.

Ortaca, Muğla Hakkında Bilgi (2017, 11 Mayıs), <https://www.mugla.bel.tr/sayfa/ortaca-hakkinda> (Erişim tarihi: Ağustos 2020).

Our Founder Geir Berthelsen, <http://www.theworldinstituteofslownes.com/> (Erişim Tarihi: Mayıs 2018).

Rauch, J. (t.y.), “The Book Review of-Slow Media: Why Slow Is Satisfying, Sustainable and Smart-”, <http://jennifer-rauch.com/book/> (Erişim tarihi: 16 Mayıs 2018).

Slow Food Logosu, <https://sfraw.file.wordpress.com/2016/09/logo-slow-food.jpg> (Erişim tarihi: 27 Nisan, 2018).

Slow Media, https://en.wikipedia.org/wiki/Slow_media (Erişim tarihi: 16 Mayıs 2018).

Slow Manifesto, <https://slowdownnow.org/slow-manifesto/> (Erişim tarihi: 25 Nisan, 2018).

Slow Parenting, https://en.wikipedia.org/wiki/Slow_parenting (Erişim tarihi: Mayıs, 2018).

Ten Principles Of Slow Parenting Movement, <https://slowparentingmovement.wordpress.com> (Erişim tarihi: Mayıs, 2018).

The Cittaslow Philosophy, <https://www.cittaslow.org/content/philosophy> (Erişim tarihi: Temmuz 2018).

Tunç Soyer: İzmir’i “Sakin Şehir” Unvanlı ilk Metropol Yapacağız, (2020, 8 Haziran), <http://www.diken.com.tr/podcast-tunc-soyer-izmiri-sakin-sehir-unvanli-ilk-metropol-yapacagiz/> (Erişim tarihi: 3 Kasım 2020).

Tüzer, D. R. (2018, 1 Eylül), “Hızlı Modaya Karşı Yavaş Moda”. <http://fashionziner.com/2018/09/01/hizli-modaya-karsi-yavas-moda/> adresinden alındı.

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği. (2016, 23 Ekim). <https://www.facebook.com/yavasyasam/photos/a.593452440777400/1019357091520264>. (Facebook iletisi). (Erişim tarihi: Şubat 2017).

Vardar, A. (2019, 24 Nisan), “3. Nesil Kahve Nedir? Ne Zaman Ortaya Çıktı?”, <https://muhiku.com/blog/3-nesil-kahve-nedir-ne-zaman-ortaya-cikti/> adresinden alındı.

Yavaş Moda Instagram Hesabı. (13 Temmuz 2020). @yavasmoda (Erişim tarihi: 7 Ağustos 2020).

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Hayatı, Zamanı, Dünyayı Tüketme Diyor, (2016, 26 Eylül), <https://sivildusun.net/> (Erişim tarihi: Eylül, 2020).

Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği İnternet adresi, www.yavasyasa.com (Erişim tarihi: Eylül, 2020).